

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1931:39
JÖRDBRUKSDEPARTEMENTET

LANTMÄTARELÖNESAKKUNNIGAS

UTREDNING OCH FÖRSLAG

BETRÄFFANDE

LÖNEREGLERING FÖR VISS LANTMÄTERI-
PERSONAL M. M.

S T O C K H O L M

1 9 3 1

Statens offentliga utredningar 1931

Kronologisk förteckning

1. Sammandrag av yttranden över 1927 års prästlöne-regleringssakkunnigas betänkande rörande nya grunder för lagstiftningen om prästerskapets av-löning och förvaltningen av den därtill anslagna egendomen. Idun. 622 s. **E**.
2. Utredning och förslag rörande läroböcker vid de allmänna läroverken och med dem jämförliga läro-anstalter. Norstedt. 131 s. **E**.
3. Betänkande med förslag angående arbetslöshetens motverkande genom beredskapsarbeten. Norstedt. 81 s. **S**.
4. Utredning och förslag av frågorna om ytterligare inskränkningar i den nuvarande folkskoleseminarie-organisationen samt om statens övertagande av de utaf landstingen och vissa städer upprätthållna små-skoleseminarierna m. m. Norstedt. (2), 215 s. **E**.
5. Utåtande angående utförelsebevissystemets verknin-gar m. m. Marcus. 25 s. **Jo**.
6. Jordbruksutredningens betänkanden. 4. Betänkande angående åtgärder för fjäderfäskötelsens främjande. Beckman vj. 109 s. **Jo**.
7. Jordbruksutredningens betänkanden. 5. Statistisk översikt över det svenska jordbrukets utveckling och läge. Av E. Höjjer. Marcus. 74 s. **Jo**.
8. Ny värmeledning samt elektrisk belysningsanlägg-ning i Nationalmuseumbyggnaden i Stockholm. Stat. Repr.-anst. 43 s. **K**.
9. Lagberedningens förslag angående vissa internatio-nella rättsförhållanden. 3. Förslag till konvention mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om erkännande och verkställighet av domar, m. m. Norstedt. 39 s. **Ju**.
10. Betänkande med förslag till lag om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker m. fl. områden. Marcus. iv, 398 s. **Jo**.
11. Utredning med förslag angående premiering av väl-skötta mindre skogsbruk. Hæggström. 66 s. **Jo**.
12. 1928 års lönekommitté. Betänkande med förslag till avlöningsreglemente för extra ordinarie och extra tjänstemän, tillhörande den civila statsförvaltningen m. m. Norstedt. vj. 131 s. **Fi**.
13. Utåtande över utkast till näringslag m. m. Marcus. 28 s. **H**.
14. Förslag till växellag m. m. Norstedt. 254 s. **Ju**.
15. Provdebitering av fyr- och bäkavgift samt sjömans-husavgift. Marcus. 64 s. **H**.
16. Riktlinjer för vinnande av viss koncentration inom det svenska fångvårdsväsendet. Av S. Hagströmer. Marcus. v, 162 s. **Ju**.
17. Utredning och förslag rörande fortsättningskolans organisation. Hæggström. 94 s. **E**.
18. 1928 års lönekommitté. Betänkande med förslag till löne reglering för landsfogdar, lappfogdar och lands-fiskaler m. m. Norstedt. vj. 324 s. **Fi**.
19. Betänkande med förslag till lag med särskilda be-stämmelser om delning av jord å landet inom viss delar av Kopparbergs län m. m. Marcus. 307 s. 4 bilagor. **Ju**.
20. Arbetslöshetsutredningens betänkande. 1. Arbets-löshetens omfattning, karaktär och orsaker. Norstedt. xix, 554 s. **S**.
21. Arbetslöshetsutredningens betänkande. 1. Bilagor band I. Orsaker till arbetslöshet. Av G. Bagge. P. M. ang. arbetsmarknaden och de faktorer, som be-stämmer dess utveckling. Av G. Huss. Norstedt. xi, 149 s. **S**.
22. 1930 års militärväpnings-sakkunniga. Betänkande med förslag till avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie personal vid försvarsväsendet. Beckman vj. 101 s. **Fö**.
23. Betänkande och förslag angående anskaffning, om-derhåll och drift av för tulltjänsten erfordrerlig for-skaffningsmateriel. Marcus. 91 s. **Fi**.
24. Betänkande med förslag till huvudgrunder för e-centraliserad förvaltning av prästlönejorden m. m. Idun. 200 s. **E**.
25. Betänkande med förslag till prästlönelag m. m. Idun. 138 s. **E**.
26. Betänkande med förslag angående vissa ändringar i riksdagens arbetsformer m. m. Beckman. 204 s. **Ju**.
27. Betänkande och förslag rörande åtgärder för höjand-av säkerheten vid flygning. Beckman. 194 s. **Fö**.
28. Förslag till checklag m. m. Norstedt. 241 s. **Ju**.
29. Betänkande angående flygstyrelsens materielanskaf-ning m. m. Marcus. 354 s. **Fö**.
30. Normalbestämmelser för järnkonstruktioner till byggnadsverk (järnbestämmelser). Beckman 76 s. **K**.
31. Repartitionstalen för jordbruksfastighet. Marcus. 60 s. **Fi**.
32. Utredning och förslag rörande viss omläggning a socialstyrelsens lönestatistik. Hæggström. 109 s. **S**.
33. Förräderibrott m. m. Förberedande utkast till straff-lag. Speciella delen. 10. Av J. C. W. Thyren. Lund. Berling. 313 s. **Ju**.
34. Betänkande med utredning rörande de statsunder-stödda växtförädlingsanstalterna. Marcus. 164 s. **Jo**.
35. Undersökning av taxeringsutfallet beträffande jord-bruksfastighet å landsbygden vid 1928 års allmän fastighetstaxering. Norstedt. (2), iv, 168 s. 1 karta. **F**.
36. Betänkande angående ändrad lagstiftning om måt-och vikt. Marcus. 128 s. **Fi**.
37. Betänkande med förslag rörande statlig hjälpkaktio-åt vissa egnahemsläntagare. Marcus. 64 s. 1 bilaga. **Jo**.
38. Betänkande med förslag angående den ekonomisk förvaltningen vid de allm. läroverken m. fl. läro-anstalter och därmed sammanhängande frågor. Norstedt. vj. 148 s. **E**.
39. Lantmätarelönesakkunnigas utredning och försla beträffande löne reglering för viss lantmäteriperso-nal m. m. Marcus. 136 s. **Jo**.

Anm. Om särskild tryckort ej anges, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelse bokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. **E**. = eklelesiastikdepartementet, **Jo** = jordbruksdepartementet. Enligt kungörelsen den 3 febr. 1922 ang. statens offentliga utredningars yttre an-ordning (nr 98) utgivas utredningarna i omslag med enhellig färg för varje departement.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1931:39
JORDBRUKSDEPARTEMENTET

LANTMÄTARELÖNESAKKUNNIGAS

UTREDNING OCH FÖRSLAG

BETRÄFFANDE

LÖNEREGLERING FÖR VISS LANTMÄTERI-
PERSONAL M. M.

STOCKHOLM 1931

ISAAC MARCUS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG

Innehållsförteckning.

	Sid.
Skrivelse till Statsrådet och Chefen för Kungl. Jordbruksdepartementet	5
Första kapitlet. De sakkunnigas uppdrag	7
Andra kapitlet. Avlöningsförhållandena för distriktslantmätare och extra lantmätare	13
Tredje kapitlet. Anställnings- och avlöningsförhållandena för de hos lantmäterna anställda tekniska biträdena	38
Fjärde kapitlet. Vissa taxebestämmelser m. m.	73
Femte kapitlet. Överlantmätarnas avlöningsförhållanden.....	90
Sjätte kapitlet. Kostnadsberäkningar	102
Sjunde kapitlet. De sakkunnigas hemställan	104
Särskilt yttrande av herr Petrelius	105
Bilagor	110

Till Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Jordbruksdepartementet.

Jämlikt Kungl. Maj:ts den 16 maj 1930 givna bemyndigande har dåvarande statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet tillkallat ledamoten av riksdagens andra kammare hemmansägaren E. O. Magnusson, Tumhult, statskommissarien och byråchefen i statskontoret K. H. Tottie samt överlantmätaren E. G. Petrelius, Nyköping, att inom jordbruksdepartementet biträda med utredning och upprättande av förslag i enlighet med vissa av Kungl. Maj:t i beslut ovan nämnda dag meddelade grunder rörande den i länen sysselsatta lantmåteripersonalens anställnings- och avlöningsförhållanden. Till ordförande vid utredningen har förordnats hemmansägaren Magnusson samt till sekreterare statskommissarien Tottie.

Från jordbruksdepartementet hava till utredningsmännen överlämnats åtskilliga framställningar rörande avlöningsförhållandena för överlantmätare, distriktslantmätare och extra lantmätare ävensom rörande anställnings- och avlöningsförhållandena för de hos lantmäternas anställda tekniska biträdena. Därjämte hava från departementet till utredningsmännen översänts av sammanslutningar och enskilda samt lantmåteristyrelsen väckta förslag i fråga om ändring av vissa lantmåteriet berörande taxebestämmelser ävensom rörande ersättning för publik renovation. Nämnda framställningar och förslag hava berörts i departementschefens yttrande till statsrådsprotokollet den 16 maj 1930.

Under utredningens gång hava till utredningsmännen dessutom överlämnats vissa framställningar antingen för avgivande av yttrande eller

för att tagas under övervägande vid fullgörande av det utredningsmännens meddelade uppdraget. Från särskilda grupper av lantmätare ävensom tekniska biträden hava jämväl inkommit skrivelser, som beröra avlönings- och anställningsförhållanden samt vissa taxebestämmelser. Sistberörda framställningar hava behandlats i samband med utredningen.

På grund av erhållet bemyndigande hava utredningsmännen tillkallat och samrått med representanter för distriktslantmätare, extra lantmätare och tekniska biträden.

Utredningsmännen hava i föreliggande del av sitt betänkande upptagit till behandling frågorna om avlöningsförhållandena för överlantmätare, distriktslantmätare och extra lantmätare, om anställnings- och avlöningsförhållandena för de hos lantmäternas anställda tekniska biträdena ävensom om ändring i vissa taxebestämmelser. Framdeles komma utredningsmännen att yttra sig rörande frågor, som sammanhånga med organisationen av lantmäterikontoren i länen.

Utredningsmännen få härmed till Herr Statsrådet överlämna utredning och förslag beträffande lönereglering för viss lantmäteripersonal m. m. jämte därtill fogat särskilt yttrande av herr Petrelius.

Stockholm den 26 november 1931.

E. O. MAGNUSSON.

KARL H. TOTTIE.

ERNST G. PETRELIUS.

FÖRSTA KAPITLET.

De sakkunnigas uppdrag.

Av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden den 16 maj 1930 framgå närmare de skäl, som föranlett dåvarande statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet att tillkalla särskilda utredningsmän för behandling av vissa anställnings- och avlöningsfrågor inom lantmäteristaten.

Föredragande departementschefens anförande till statsrådsprotokollet var av följande lydelse:

»I jordbruksdepartementet föreligger sedan någon tid till behandling ett flertal framställningar rörande vissa anställnings- och avlöningsförhållanden inom lantmäteristaten.

Innan jag närmare redogör för sagda framställningar, vill jag erinra, att enligt den nuvarande organisationen av det svenska lantmäteriet utföras lantmäteriförrättningar av distriktslantmätarna, en var för sitt distrikt, med biträde av extra lantmätare och tekniska biträden. Av dessa innehava blott distriktslantmätarna, vilkas antal nu är 199, ordinarie anställning.

Distriktslantmätarnas inkomster i tjänsten utgöras av dels fast lön och dels arvode enligt fastställd taxa för utfört arbete. Extra lantmätare och tekniska biträden förordnas av lantmäteristyrelsen i mån av behov. För de förra finnas av statsmedel anvisade sammanlagt 100 arvoden om lägst 1 000 kronor och högst 2 000 kronor. I övrigt utgöras extra lantmätarnas liksom de tekniska biträdenas inkomster, fränsett till de förra utgående dyrtidstillägg och tillskott till dyrtidstillägg, av den avlöning, som vederbörande distriktslantmätare utbetalar. Till såväl distriktslantmätarna som extra lantmätarna utgår rese- och traktamentsersättning av statsmedel och jämväl de tekniska biträdena äga i viss utsträckning rätt till dylik gottgörelse av allmänna medel. Jämlikt beslut av 1930 års riksdag utgår samma gottgörelse under en anställningstid av sammanlagt 750 månader för år. Erforderlig rit- och annan kontorspersonal å distrikten anställs och avlönas av distriktslantmätarna. Vid fastställande av de olika posterna i lantmäteritaxan har beräknats att, efter det avdrag skett för bestridande av kostnader till avlöning till distriktslantmätarens tjänstemedhjälpare och andra biträden samt övriga omkostnader, ett överskott skulle uppstå tillräckligt att jämte den direkta avlöningen från statsverket utgöra skälig gottgörelse till distriktslantmätaren för dennes arbete.

Det närmaste inseendet över lantmäteriverksamheten utövas av överlantmätarna, en för varje län. Personalen å de överlantmätarna under-

ställda lantmäterikontoren i länen utgöras av dels assistenter, vilka hava lantmäteriutbildning, samt dels kansli- och kontorsbiträden, vartill kommer extra personal i mån av behov. Assistenttjänsterna voro tidigare ordinarie befattningar men äro numera, enligt beslut av 1926 års riksdag, arvodestjänster, som tillsättas på förordnande för viss tid. Såväl överlantmätarna som annan personal å lantmäterikontoren uppbära endast fast lön av statsmedel.

Med skrivelse den 28 september 1929, har lantmäteristyrelsen överlämnat en till styrelsen inkommen skrivelse av den 29 december 1928, däri en under år 1928 bildad sammanslutning mellan hos distriktslantmätarna anställda *tekniska biträden* hemställt, att styrelsen måtte hos Kungl. Maj:t göra framställning i fråga om de tekniska biträdena, så att dessa genom fastare organisation och tryggare anställningsförhållanden i rättsligt avseende erhöles statstjänstemäns ställning. De tekniska biträdena hava i sådant avseende framlagt två alternativ till lönestat. Vid lantmäteristyrelsens skrivelse har vidare fogats i ämnet avgivna utlåtanden från rikets överlantmätare. Lantmäteristyrelsens eget yrkande i ärendet innebär, att staten beviljar medel för lönefyllnad enligt angivna grunder åt ett visst antal tekniska biträden, vilka i övrigt skulle bibehålla sin nuvarande ställning, samt att begränsningen av den tid, varunder de tekniska biträdenas rese- och traktamentskostnader betalas av statsmedel måtte bortfalla.

I infortrat utlåtande av den 8 november 1929 har allmänna civilförvaltningens lönenämnd förklarat sig icke kunna förorda bifall till lantmäteristyrelsens förevarande förslag. Enligt lönenämndens mening borde frågan om statsbidrag till avlönande av de tekniska biträdena betraktas ur synpunkten av de inkomster, som tillkomme lantmätarna själva på grund av statsanställningen och på grund av i tjänsten utförda förrättningar, varför med behandlingen av förevarande spörsmål borde anstå till dess frågan om löneroglering för distriktslantmätare m. fl. upp- toges till prövning.

Förberörda ärende anmäldes i statsverkspropositionen till 1930 års riksdag, därvid jag hemställde att, i överensstämmelse med vad lönenämnden anført, med prövningen av ärendet måtte anstå i avbidan på vidare utredning; och beslöt Kungl. Maj:t i överensstämmelse med denna hemställan.

I en inom riksdagen väckt motion (II: 273) upptogs lantmäteristyrelsens förberörda framställning angående viss lönefyllnad för tekniska biträden. I jordbruksutskottets av riksdagen godkända utlåtande nr 1 punkt 139 uttalade utskottet, att sagda fråga borde, på av lönenämnden anförda skäl upptagas i samband med spörsmålet om löneroglering för distriktslantmätare m. fl. Vad lantmäteristyrelsen i sin skrivelse anført rörande vikten och betydelsen av att spörsmålet bringades till lösning syntes utskottet böra utgöra en anledning för Kungl. Maj:t att låta verkställa den härför erforderliga utredningen.

Vidare har lantmäteristyrelsen i skrivelse den 6 november 1929 i samband med framställning i fråga om anslagsbehovet för lantmäterikontoren i länen för budgetåret 1930/1931 framlagt förslag till inrättande vid *lantmäterikontoren* av ett avsevärt antal nya dels ordinarie biträdestjänster dels ock assistenttjänster, avseende att minska antalet extra personal i dylik ställning, ävensom till viss omorganisation i övrigt. Sålunda skulle upprättas dels ordinarie kanslistbefattningar i lönegrad B 10 till ett antal av 9, ordinarie skrivbiträdesbefattningar i lönegrad B 2 till ett

antal av 6 samt ordinarie expeditionsvaktbefattningar i lönegrad B 5 till ett antal av 6, varjämte antalet kanslibiträden (B 7) skulle höjas från 28 till 29 samt antalet kontorsbiträden (B 4) från 6 till 17. Antalet fast anställda assistenter skulle ökas från 14 till 28. Vidare skulle den nuvarande å övergångsstat upptagna överlantmätaren i Gotlands län överföras till nya lönestaten och upptagas i lönegraden B 29.

Enligt för närvarande gällande ordning är avsett, att 5 av de å övergångsstat upptagna 6 ordinarie assistenterna skulle, allt efter som de avginge, ersättas med fast anställda assistenter. Härtill har hänsyn jämväl tagits vid ovannämnda förslag om sistnämnda assistenters upptagande till 28, varjämte i övrigt avses, att samtliga assistenter å övergångsstat skola utbytas mot assistenter med fast anställning.

I detta sammanhang torde vidare böra beaktas, att styrelsen för föreningen Sveriges överlantmätare i skrivelse den 3 december 1929 hos Kungl. Maj:t hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, att de 14 *överlantmätarbefattningar*, som genom den år 1926 fastställda löne-regleringen placerats i lönegraden B 29, måtte uppflyttas till lönegraden B 30.

Med anledning av lantmäteristyrelsens berörda framställning rörande personalförhållandena vid lantmäterikontoren anförde jag i årets statsverksproposition, nionde huvudtiteln punkt 135, hurusom framställningen torde, innan slutlig ståndpunkt kunde tagas till däri framlagda betydelsefulla förslag, böra bliva föremål för vidare utredning; och framhöll jag samtidigt, att den av styrelsen för föreningen Sveriges överlantmätare väckta frågan om uppflyttning i lönegrad av vissa överlantmätarbefattningar, torde böra prövas i samband med lantmäteristyrelsens sagda framställning. I anslutning till vad sålunda anförts gjordes av Kungl. Maj:t icke någon framställning i ämnet till 1930 års riksdag.

Erinras må i övrigt, vad angår nämnda lönegradsuppflyttning för överlantmätare, att lantmäteristyrelsen redan i skrivelse den 10 september 1928 i samband med förslag rörande anslagsaskanden till 1929 års riksdag (IX H. T. p. 130) framlagt ett liknande förslag, som det av styrelsen för föreningen Sveriges överlantmätare nu avgivna. Lantmäteristyrelsens nämnda förslag blev tillstyrkt av statskontoret och allmänna civilförvaltningens lönenämnd men blev i överensstämmelse med min framställning icke då föremål för förslag till riksdagen. Till stöd härför åberopades, att närmare erfarenhet saknades rörande de verkningar den nya jorddelningslagstiftningen och därmed förenade ökade arbetsuppgifter för överlantmätarna som av styrelsen särskilt åberopats såsom motiv för en löne reglering, kunde komma att medföra med avseende å överlantmätarnas arbetsbörd och ställning i övrigt.

Slutligen har lantmäteristyrelsen med skrivelse den 23 mars 1930 jämt yttrande från rikets överlantmätare överlämnat en till styrelsen inkommen skrivelse av den 10 september 1929, däri styrelsen för extra lantmätarnas förening hemställt, att lantmäteristyrelsen måtte hos Kungl. Maj:t göra framställning i syfte att bereda en tryggare ställning för de äldre *extra lantmätarna* samt utverka rese- och flyttningersättning åt extra lantmätare, som utan egen ansökning förflyttas till tjänstgöring å annan ort. Lantmäteristyrelsen har för sin del i detta ärende bland annat framhållit, huru under de senare åren inträtt en väsentlig ökning av arbetsbördan såväl för den med utförande av lantmäteriförrättningar sysselsatta personalen som för lantmäterikontoren i länen, varigenom också personalen blivit alltför knapp. Styrelsen hänvisar till sina här

ovan berörda tidigare framställningar rörande avlönandet av tekniska biträden samt beträffande överlantmätrarna och personalen å lantmåterikontoren. De sedan lantmåteriets omorganisation år 1920 väsentligen ändrade förhållandena gjorde det, anser styrelsen, ofrånkomligt, att lantmåteripersonalens anställnings- och avlöningsförhållanden ånyo upptoges till övervägande. Härvid borde en omprövning ske av överlantmåtarnas löneställning samt av behovet av assistenter å lantmåterikontoren och deras avlöande. Vad anginge de där anställda ordinarie icke lantmåteriutbildade biträdenas antal hade någon utökning därav praktiskt taget ej skett sedan sista omorganisationen av lantmåteriväsendet. Till följd härav kunde denna personal ej längre påräkna att vinna ordinarie anställning inom skälig tid. Detta förhållande innebure en obillighet mot personalen samt medförde betydande olägenheter i fråga om arbetets kontinuitet. Vidkommande den med utförande av lantmåteriförrättningar sysselsatta personalen, påkallade den ökade arbetsbördan en motsvarande ökning av antalet distriktslantmätare, extra lantmätare och tekniska biträden, innebärande en höjning av statens bidrag till lantmåteriväsendet i form av flera löner och arvoden. Styrelsen slutar med att rikta en vädjan att samtliga nu berörda förhållanden måtte upptagas till skyndsamt omprövning.

I skrivelse den 3 april 1930 har styrelsen för Sveriges lantmätareförening förklarat sig ansluta sig till lantmåteristyrelsens sålunda gjorda framställning; och har styrelsen tillika framhållit vissa önskemål med avseende å lantmåteripersonalens representerande vid en eventuell blivande utredning.

Lantmåteristyrelsen har vid särskilda tillfällen framhållit, hurusom det arbete, som åligger de å lantmåterikontoren anställda befattningshavarna samt den med utförande av lantmåteriförrättningar sysselsatta personalen, under senare år väsentligt ökats samt även i övrigt i viss mån undergått förändring. Anledningen härtill vore särskilt att söka i verkningarna av den nya jorddelningslagstiftningen. Den sålunda inträdda utvecklingen ansåge styrelsen nödvändigöra ett utökande av personalens antal samt reglering i olika avseenden av densammas ställning och avlöning. Vad styrelsen sålunda gjort gällande har ytterligare understrukits i framställningar från personalens sammanslutningar.

De inträdda förhållandena synas mig motivera den av lantmåteristyrelsen begärda omprövningen av hithörande frågor. Anledning torde emellertid ej föreligga att en dylik utredning utsträckes att omfatta lantmåteriväsendets organisation i dess helhet, utan torde utredningen å ena sidan kunna begränsas till personalen i länen d. v. s. de vid lantmåterikontoren anställda befattningshavarna samt den med lantmåteriförrättningar sysselsatta personalen, samt å andra sidan å huvudsak taga till utgångspunkt nuvarande organisation. Enär hithörande personalspösmål stå i nära samband inbördes, böra de i ett sammanhang upptagas till bedömande därvid böra undersökas den inträdda utvecklingen och förändringen i förhållandena liksom anledningen därtill samt övervägas de åtgärder, som må finnas erforderliga för eventuella bristers avhjälpande. Vad särskilt angår den med lantmåteriförrättningar sysselsatta personalen påkallar en eventuell jämkning med avseende å dess avlöande ett uppmärksammande jämväl av den enligt lantmåteritaxan utgående ersättningen. I övrigt bör vid utredningen till behandling upptagas samtliga på frågan inverkan förhållanden.»

Utredningsmännen, vilka antagit namnet lantmätarelönesakkunniga, hava erhållit bemyndigande att från vederbörande ämbetsverk och myndigheter omedelbart inhämta de upplysningar, som kunde erfordras för uppdragets fullgörande.

I anslutning härtill hava de sakkunniga från landets samtliga distriktslantmätare infordrat uppgifter avseende åren 1928—1930 rörande *dels* deras avlöningsförmåner jämte dyrtidstillägg, *dels* deras inkomster enligt taxa ävensom omkostnader i tjänsten, *dels* deras inkomster av så kallade liggareuppdrag samt andra inkomster i tjänsten, *dels ock* deras mer eller mindre tillfälliga inkomster bl. a. vid utförandet av mätningar och andra förrättningar för städers och stadsliknande samhällens räkning.

Vidare hava de sakkunniga från samtliga extra lantmätare införskaffat uppgifter rörande deras anställningsförhållanden och avlöningsförmåner samt inkomster enligt taxa ävensom uppgifter rörande deras omkostnader i tjänsten.

Slutligen har rörande de hos lantmätarna anställda tekniska biträdena infordrats utredning beträffande åtskilliga med deras anställningsförhållanden sammanhängande frågor ävensom rörande deras avlöningsförmåner och den tid, varunder de ägt uppbära traktamentsersättning av statsmedel. Från de lantmäteritekniska biträdenas sammanslutning hava vidare till de sakkunnige överlämnats åtskilliga uppgifter rörande nämnda biträdens anställning, utbildning och tjänstgöring m. m.

Till innehållet i nämnda uppgifter återkomma de sakkunniga här nedan.

Vid behandlingen av de spörsmål, vilka för utredning överlämnats till de sakkunniga, har det till en början ansetts nödvändigt och tillika vara en direkt följd av det de sakkunniga lämnade uppdraget, att, oberoende av vilka synpunkter, som kunna läggas på frågan om löneroglering för lantmäteripersonalen, från de sakkunnigas sida förslag framläggas om lantmäteripersonalens inordnande under föreskrifterna i avlöningsreglementet den 22 juni 1921 (nr 451). Detta har ansetts påkallat bl. a. med hänsyn till att i det uppdrag, som lämnats 1928 års lönekommitté icke innefattats den lantmäteripersonal, som sysselsättes med lantmäteriförrättningar.

De sakkunniga vilja här förutskicka, att vid bedömandet av den allmänna löneställning, som bör tillkomma den personal, som omfattas av de sakkunnigas uppdrag, de hava ansett sig böra utgå från de allmänna grunder, å vilka nämnda avlöningsreglemente vilar, och hava de därvid icke ansett sig böra ingå på frågan om den prisnivå och det penningvärde, som lagts till grund för avlöningsreglementet, kunna komma att för framtiden bliva normerande. Skulle nämligen den allmänna prisnivån ytterligare sjunka och samtidigt penningvärdet stegras, något vartill de senaste årens erfarenheter särskilt beträffande jordbruksnäringsen giva anledning att räkna med, lärer det vara tvivelaktigt huru-

vida de grunder, varå avlöningssystemet uppbyggt, kunna anses för framtiden böra bliva bestående. Då hänsyn härtill torde böra tagas vid inarbetandet av dyrtidstilläggen i lönerna, synes det ej tillkomma de sakkunniga att nu ingå i bedömande av eller avväga i vad mån detta med hänsyn till rådande förhållanden bör äga rum. Det torde allenast böra tillkomma de sakkunniga att i stort sett anpassa nu ifrågavarande personalgruppers avlöning efter det för närvarande gällande lönesystemet, sådant detta funnit uttryck i ovanberörda avlöningsreglemente, och det lär vara statsmakternas sak att i samband med den avvägning av lönerna, som torde komma att ske i samband med granskningen av 1928 års lönekommittés förslag, närmare pröva i vad mån den sjunkande prisnivån och det stegrade penningvärdet kunna påverka den allmänna löneställningen för statens befattningshavare.

Vad beträffar uppdragets omfattning i övrigt hava de sakkunniga varit av den mening, att de rådande förhållandena inom såväl lantmäteristaten som den övriga statsförvaltningen samt den allmänna osäkerhet, som nu kännetecknar det allmänna ekonomiska läget, knappast kunna anses böra föranleda framläggande av förslag, som skulle innebära mera genomgripande förändringar, därest sådana över huvud taget skulle kunna anses vara i något hänseende önskvärda. Ett stöd för denna sin uppfattning hava de sakkunniga också funnit i departementschefens uttalande, att man vid utredningen i huvudsak borde taga till utgångspunkt nuvarande organisation. Härtill kommer emellertid, att tillräcklig erfarenhet rörande verkningarna av den från och med år 1928 genomförda nya jorddelningslagstiftningen knappast ännu kan anses hava vunnits samt att de tryckta förhållandena inom jordbruksnäringen för närvarande i viss mån sätta sin prägel på omfattningen av lantmateriförrättningarna på den egentliga landsbygden. Lösandet av åtskilliga i de till de sakkunniga överlämnade framställningarna upptagna önskemål och krav torde därför böra anstå för att upptagas till närmare prövning vid en senare tidpunkt, då mera stabiliserade förhållanden inträtt och en fastare utgångspunkt vunnits rörande lantmateriväsendets framtida utveckling.

Av det anförda framgår, att de sakkunniga beträffande löneregleringsfrågorna för den lantmateripersonal, som sysselsättes med lantmateriförrättningar, funnit sig böra allenast uppgöra förslag till personalens överflyttande från oreglerad till reglerad stat samt till vissa i samband därmed stående jämkningar i avlöningshänseende. I samband härmed hava de sakkunniga framlagt förslag rörande de tekniska biträdenas anställnings- och avlöningsförhållanden ävensom behandlat frågan om överlantmätarnas ställning i avlöningshänseende.

Beträffande vissa spørsmål, som avse personalen å länens lantmäterikontor, komma de sakkunniga att framdeles yttra sig och avse därvid att jämväl behandla de organisationsspørsmål, som beröra länens lantmäterikontor.

ANDRA KAPITLET.

Avlöningsförhållandena för distriktslantmätare och extra lantmätare.

Distriktslantmätarnas och de extra lantmätarnas åligganden finnas angivna i lantmäteriinstruktionen den 11 november 1927 (nr 407).

*Gällande
lönestat m. m.*

Genom kungörelsen den 10 augusti 1920 (nr 569) med däri sedermera vidtagna ändringar (nr 333/1923, 463/1924, 358/1927, 255/1929 och 338/1930) har fastställts rikets indelning i lantmäteridistrikt, och uppgår numera antalet dylika distrikt till 199. I varje distrikt tjänstgör en distriktslantmätare, vilken till sitt biträde kan hava extra lantmätare samt ett eller flera tekniska biträden, vilka senare icke hava lantmäterit utbildning.

Beträffande avlöningsförmånerna till distriktslantmätare finnas föreskrifter meddelade i kungörelsen den 22 oktober 1909 (bih. nr 66) samt i kungörelsen den 22 juni 1920 (nr 377), vilka kungörelser innehålla villkor och bestämmelser för åtnjutande av fastställda avlöningar för distriktslantmätare.

Den senast fastställda avlönings- och personalstaten för distriktslantmätare och extra lantmätare — lantmäteripersonal, som sysselsättes med lantmäteriförrättningar — är av följande innehåll.

Lön	Arvode	Orts- tillägg	Summa	T i t e l	Antal	Kronor	Summa
3 000	—	400	3 400	Distriktslantmätare, stationerad i Stockholm	6	20 400	
3 000	—	—	3 000	Annan distriktslantmätare	193	579 000	599 400
—	2 000	—	2 000	} Extra lantmätare	30	60 000	
—	1 500	—	1 500		35	52 500	
—	1 000	—	1 000		35	35 000	147 500
Summa kronor					—	—	746 900

Distriktslantmätare äger åtnjuta tre ålderstillägg till lönen å 500 kronor efter respektive 5, 10 och 15 år. De i ovan intagna stat upptagna avlöningarna bestridas från ordinarie anslaget till avlöningar till lantmäteripersonal, som sysselsättes med lantmäteriförrättningar, medan ålderstilläggen

till distriktslantmätarna utgå från nionde huvudtitelns ordinarie förslagsanslag till ålderstillägg.

Särskilt ortstillägg å 400 kronor utgår till envar av de i Stockholm stationerade distriktslantmätarna i Sigtuna, Sollentuna, Danderyds, Värmdö, Dalarö och Nynäshamns distrikt.

Utöver ovan angivna förmåner, varå dyrtidstillägg utgå enligt de för oregrerade verk fastställda grunderna, åtnjuta såväl distriktslantmätare som extra lantmätare tillskott till dyrtidstillägg enligt de närmare föreskrifter, som finnas angivna i kungörelsen den 15 maj 1925 (nr 192).

Beträffande arvodena till de extra lantmätarna har genom kungligt brev den 16 november 1923 förordnats, att lantmäteristyrelsen må tillsvidare utan hinder av bestämmelserna i 73 § i lantmäteriinstruktionen 23/12 1920 (nr 927) tilldela extra lantmätare arvode för viss längre tid än där angives, dock högst för ett år för varje gång samt med den i nämnda paragraf stadgade inskränkning beträffande extra lantmätare, som tjänstgör i lantmäteristyrelsen eller å lantmäterikontor. Därjämte har medgivits att arvode, som tilldelats extra lantmätare men som för viss tid icke av honom uppbäres, må, därest sagda tid omfattar minst hel kalendermånad, i stället tilldelas annan extra lantmätare.

Tillika hava följande allmänna grunder fastställts i fråga om rätt för extra lantmätare att uppbära honom tilldelat arvode, nämligen:

a) Arvode utbetalas månadsvis i efterskott, och sker utbetalningen oberoende av, huruvida extra lantmätare under månaden tjänstgjort i lantmäteristyrelsen eller å lantmäterikontor eller efter beslut av lantmäteristyrelsen utövat praktisk verksamhet som lantmätare.

b) Lantmäteristyrelsen äger avgöra, huruvida och i vilken omfattning extra lantmätare, som förordnats att tjänstgöra såsom lärare eller assistent vid lantmäteriuundervisningen må under tiden för förordnandet bibehålla honom tilldelat arvode såsom extra lantmätare.

c) Extra lantmätare må under tid, då han genomgår kulturteknisk kurs, uppbära honom tillerkänt arvode.

d) Extra lantmätare, som förordnats att uppehålla ordinarie tjänst med rätt att uppbära hela den med tjänsten förenade avlöningen eller, där fråga är om tjänst, för vilken utgår lön jämte tjänstgöringspenningar, hela lönen, skall under tiden för förordnandet avstå hela sitt arvode. Därest extra lantmätare under dylikt förordnande äger tillgodonjuta endast viss del av avlöningen eller lönen å den ordinarie tjänsten, skall han avstå så stor kvotdel av eget arvode, som motsvarar den andel i avlöning eller lön han uppbär.

e) Är extra lantmätare på grund av sjukdom, värnpliktsövning eller annan militärtjänstgöring eller eljest av liknande laga förfall förhindrad att utöva sin tjänst, äger han uppbära hela arvodet.

f) Lantmäteristyrelsen äger att, bortsett från de fall varom i punkt e) förmåles, bevilja extra lantmätare tjänstledighet under en tid av högst 25 dagar för varje kalenderår med bibehållen rätt att uppbära honom tilldelat arvode.

g) Uppkommer fråga rörande medgivande för extra lantmätare att i andra än nu förevarande fall under tjänstledighet uppbära honom till-

delat arvode, må sådan fråga med ledning av ovan angivna grunder upp- tagas till prövning och avgörande av lantmäteristyrelsen.

Lantmäteripersonal, som sysselsättes med lantmäteriförrättningar äger uppbära reseersättning enligt kungörelsen den 31 december 1920 (nr 909) angående distriktslantmätare m. fl. tillkommande resekostnads- och trak- tamentsersättning (resereglemente för lantmätare) med däri sedermera vidtagna ändringar (nr:is 239/1923, 375/1925, 356/1926, 476/1927, 220/1929 och 205/1931). Ifrågavarande reseersättningar bestridas av statsmedel och ut- gå numera från extra förslagsanslaget till reseersättningar åt lantmäteri- personal, som sysselsättes med lantmäteriförrättningar.

Enligt gällande lantmäteritaxa den 25 november 1927 (nr 416) äger lantmätare av sakägare uppbära ersättning enligt särskild taxa (lant- mäteritaxan).

Särskild arbetsordning för distriktslantmäterna jämte dessas tjänstebi- träden har den 31 december 1928 utfärdats av lantmäteristyrelsen.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 23 mars 1930 har lantmäteristyrelsen, såsom ovan omförmäls gjort framställning om att anställnings- och av- löningsförhållandena inom lantmäteristaten måtte upptagas till skyndsamt omprövning. Till stöd för denna sin framställning har styrelsen anfört följande.

Lantmäteri- styrelsens framställning den 23 mars 1930 ifråga om anställ- nings- och av- löningsför- hållanden inom lant- mäteristaten.

»Uti skrivelse den 10 september 1929¹ har styrelsen för extra lantmätar- nas förening hemställt, att lantmäteristyrelsen ville hos Eders Kungl. Maj:t framlägga förslag om dels inrättande av ett antal nya ordinarie tjänster för de äldre extra lantmäterna och dels beviljande av rese- och flyttnings- ersättning till extra lantmätare, som utan egen ansökan förflyttas till tjänstgöring å annan ort. Härjämte har ifrågasatts, om icke en del assi- stent- och extra assistentbefattningar å lantmäterikontoren i länen borde överflyttas till ordinarie stat.

Uti infortrade yttranden hava rikets överlantmätare allmänt tillstyrkt flyttningsersättning samt på skilda sätt understött syftet med framställ- ningen i övrigt, vilket kan sägas vara beredande av bättre befordringsför- hållanden och en tryggare ställning för de äldre extra lantmäterna.

Med överlämnande av nämnda skrivelse och överlantmäternas yttranden tillåter sig lantmäteristyrelsen för egen del anföra följande.

Enligt nuvarande organisation av det svenska lantmäteriet, vartill grun- den lades genom beslut av 1908 och 1909 års riksdagar och vilken utvidgades genom beslut av 1920 års riksdag, utföras lantmätareförrättningar av di- striktslantmäterna, en var för sitt distrikt, med biträde av extra lant- mätare och tekniska biträden. Blott distriktslantmäterna, vilkas antal nu är 199, innehava ordinarie anställning. Deras inkomster i tjänsten utgöras av dels fast lön dels arvode enligt fastställd taxa för utfört arbete. Extra lantmätare och tekniska biträden förordnas av lantmäteristyrelsen i mån av behov. För de förra finnas av statsmedel anvisade sammanlagt 100 arvoden om lägst 1 000 och högst 2 000 kronor. I övrigt utgöras extra lant- mäternas liksom även de tekniska biträdenas inkomster — fränsett till de förra utgående dyrtidstillägg och tillskott till dyrtidstillägg — av den av- löning, som vederbörande distriktslantmätare utbetalar. Erforderligt rit-

¹ Se bilagan B vid detta betänkande.

och annan kontorspersonal å distrikten anställas och avlönas av distriktslantmätarna. Under vissa förutsättningar äger lantmäteristyrelsen uppdraga åt extra lantmätare att utöva självständig lantmäteriverksamhet liksom förrättningar även utföras av extra lantmätare såsom vikarie för distriktslantmätarna.

Det närmaste inseendet över lantmäteriverksamheten utövas av överlantmätarna, en för varje län. Överlantmätare åligger bl. a. att företaga inspektioner av lantmåteripersonalen i länet, att verkställa granskning av avslutade jorddelningsförrättningar, att föra jordregistret och i vissa fall fastighetsregistren för samhällena inom länet, att handhava vården av lantmåterikontorets arkiv samt, efter ikraftträdandet av jorddelningslagen den 1 januari 1928, även att utfärda förordnanden till lantmåteriförrättningar och att fastställa avstyckningsförrättningar. Personalen å lantmåterikontoren utgöres av dels assistenter, vilka hava lantmåteriutbildning, och dels kansli- och kontorsbiträden, vartill kommer extra personal i mån av behov. Assistenttjänsterna voro tidigare ordinarie befattningar men äro numera enligt beslut av 1926 års riksdag, arvodestjänster, som tillsättas på förordnande för viss tid. Såväl överlantmätarna som annan personal å lantmåterikontoren uppbära endast fast lön av statsmedel.

1920 års organisation byggde i ekonomiskt hänseende på den principen, att distriktslantmätarnas nettoinkomst skulle till ena hälften utgöras av lön från statsverket och till andra hälften bestå i arvoden för utfört arbete. I enlighet härmed fastställdes de olika posterna i lantmåteritaxan till sådana belopp, som efter avdrag för avlöning till tjänstemedhjälpare och andra biträden samt för övriga omkostnader, antogos vid en 8 timmars arbetsdag och med en beräknad semester av en månad om året giva en behållen nettoinkomst ungefärligen motsvarande lönen från statsverket. Det erforderliga antalet extra lantmåtare beräknades härvid till 100, till vilket antal även antalet extra lantmåtararvoden bestämdes. Då rätt till resekostnads- och traktamentsersättning till tekniska biträden infördes, beräknades sådana biträden komma att förordnas för en tid av högst 500 månader om året.

Lantmåteriets organisation torde hava i stort sett väl motsvarat förväntningarna. Någon anledning att påkalla omprövning av organisationsfrågan i dess helhet torde därför ej nu förefinnas.

Även det beräknade personalantalet torde de närmaste åren efter 1920 visat sig hava varit väl avvägt, men under de senare åren har inträtt en väsentlig ökning av arbetsbördan såväl för den med utförande av lantmåteriförrättningar sysselsatta personalen som för lantmåterikontoren i länen, och därmed har också personalen blivit allt för knapp.

Lantmåteristyrelsen har uti tidigare underdåniga framställningar av den 28 september 1929 rörande bidrag till avlöning av hos lantmåtare anställda tekniska biträden samt av den 6 november 1929 angående inrättandet av nya ordinarie befattningar för icke lantmåteriutbildad personal å lantmåterikontoren lämnat närmare redogörelser såväl för arbetsbördans ökning som för orsakerna därtill. Styrelsen tillåter sig hänvisa till nämnda redogörelser och vill här endast bringa till erinran att, vad angår lantmåteridistriktet, har antalet avslutade förrättningar, som för år 1921, det första året efter omorganisationens genomförande, utgjorde 14 161, företett en successiv ökning upp till 19 334 för år 1927. Det oaktat

hade det låtit sig göra, tack vare ökad anställning av icke ordinarie arbetskrafter, att ej blott förhindra en ökning av arbetsbalansen utan även något nedbringa densamma (till 6 396 icke avslutade förrättningar den 31 december 1927 mot 7 333 samma dag år 1921). Till följd av den ytterligare arbetsökning, som den nya jorddelningslagens ikraftträdande den 1 januari 1928 medförde, har emellertid läget blivit ett annat. Antalet avslutade förrättningar hade vid utgången av år 1928 ökat med 2 824 upp till 9 220 och den 31 december 1929 var motsvarande arbetsbalans 10 908. På sätt lantmäteristyrelsen i nyssnämnda skrivelser närmare utvecklat, äro visserligen ett par av de faktorer, som föranlett ökning av de inkommande förrättningarnas antal, av mera tillfällig art, varemot andra omständigheter kunna förväntas verka i riktning mot ytterligare ökning av arbetsbördan. Lantmäteristyrelsen anser därför alltjämt, att man icke bör räkna med någon nedgång av densamma.

Givet är, att en ökning av lantmäteriförrättningarnas antal medför en däremot svarande ökning av arbetet å lantmäterikontoren. Emellertid har arbetsbördan därstädes ökat i än högre grad. Anledningen härtill är att söka däri, att, på sätt i skrivelsen den 6 november 1929 närmare utvecklats, under senare åren å överlantmätarna lagts nya uppgifter av olika slag.

Det har synts styrelsen särskilt angeläget att söka förhindra uppkomsten av en verklig arbetsbalans å lantmäterikontoren, enär dröjsmål med ärendenas handläggning därstädes måste återverka menligt å jorddelningsverksamheten i dess helhet inom länen. Ännu vid ingången av år 1927 var det sammanlagda antalet balanserade ärenden å alla lantmäterikontoren ej mera än 1 497, vilket måste anses vara en jämförelsevis gynnsam siffra i betraktande därav, att de under föregående år slutligt handlagda ärendena voro 49 902. Emellertid har balansen ökat till 2 189 den 31 december 1927, 2 834 samma dag år 1928 och 3 232 vid sista årsskiftet. I verkligheten är balansens stegring mera betydande än vad siffrorna giva vid handen, enär vid arbetsanhopning i första rummet det mera löpande arbetet måste ombesörjas och det alltså är de större och mera tidsödande utredningarna och granskningarna, som komma att stå över.

I ändamål att så långt möjligt tillgodose allmänhetens berättigade krav på lantmäteriförrättningarnas skyndsamma handläggning vidtog lantmäteristyrelsen redan år 1924 åtgärder för en ökad antagning av lantmaterielever och sedan 1926 års riksdag fattat beslut om ny jorddelningslag, utökades på lantmäteristyrelsens initiativ det årliga antalet lantmaterielever än mera. Givetvis låter det sig icke göra att vid arbetsanhopning inom en gren av statsförvaltningen omedelbart bringa upp till erforderlig numerär en tjänstemannakår, för vars utbildning fordras åtskilliga års specialstudier. Emellertid hava de av lantmäteristyrelsen vidtagna åtgärderna redan lett till en utökning av lantmateripersonalen. Under det att antalet assistenter och inom lantmäteriet sysselsatta extra lantmätare vid utgången av 1921 var omkring 115, kommer motsvarande siffra efter avslutandet av innevarande års vårtermin vid lantmateriuundervisningen att vara omkring 150 och sedan samtliga de under å 1929 eller tidigare antagna elever hunnit bliva utbildade, torde, efter avdrag för sannolika avgångar av olika anledningar, siffran hava stigit till omkring 175, vilken siffra motsvarar det nuvarande ungefärliga behovet. Samtidigt härmed har de tekniska biträdenas antal starkt ökat och kan för närvarande beräknas till omkring 110.

Det ständigt ökade arbetet å lantmäterikontoren har nödvändiggjort en betydande förstärkning av arbetskrafterna därstädes, varvid lantmäteriutbildad personal understundom allenast för kortare tider kunnat förordnas. Efter omräkning till år av den totala tjänstetiden har assistenternas antal ökats från 22 år 1921 till 32 år 1928 och 36 år 1929. Behovet av dylik examinerad arbetskraft är väsentligt större men har på grund av personalbrist ännu ej kunnat helt tillgodoses. De extra ordinarie och extra icke fackutbildade biträdenas antal har ökats från 30 år 1921 till 51 år 1928 och 63 år 1929.

Med hänsyn till den synnerliga betydelsen för allmänheten att lantmäteriförrättningarna, vilka äro grundläggande för hela fastighetsbildningen i landet, bliva utförda med tillräcklig skyndsamhet och noggrannhet, har lantmäteristyrelsen ansett det vara sin skyldighet att utan hänsyn till personalens befordringsutsikter eller andra befattningshavarnas personliga intressen tillse, att lantmäteripersonalen hålles vid en mot arbetet svarande numerär.

De av lantmäteristyrelsen redan vidtagna åtgärderna för utökning av lantmäteripersonalen torde också, såvitt nu kan bedömas, vara tillräckliga för att om ett eller annat år hava fört upp personalen till en mot arbetets omfattning svarande storlek; och det läser kunna förväntas, att efter ytterligare något år ett nedbringande av arbetsbalansen skall kunna ske.

Lantmäteristyrelsen kan i detta sammanhang med tillfredsställelse konstatera, att lantmäteripersonalen å sin sida gjort allt vad den kunnat för att motsvara de ökade anspråken och för sådant ändamål påtagit sig en arbetsbörda, vartill motstycke knappast torde förefinnas inom någon annan gren av statsförvaltningen.

De sedan lantmäteriets omorganisation år 1920 väsentligen ändrade förhållandena göra emellertid ofrånkomligt, att lantmäteripersonalens anställnings- och avlöningsfrågor ånyo upptagas till övervägande.

Vad överlantmätarbefattningarna angår, så ansågos dessa chefsplatser redan vid 1920 års omorganisation vara av sådan vikt och ställa sådana anspråk på sina innehavare, att befattningarna borde tillsättas utan särskild ansökan. Sedermera har, bl. a. genom den nya jorddelningslagen, å överlantmätarna lagts nya eller väsentligen ökade arbetsuppgifter. Hitills vunnen erfarenhet har starkt understrukt det maktpåliggande i överlantmätarnas arbete, och enligt lantmäteristyrelsens förmenande kan en omprövning av överlantmätarnas löneställning ej längre undanskjutas.

Den omfattande ökningen av arbetena å lantmäterikontoren har, såsom redan nämnts, medfört, att en betydande förstärkning av arbetskrafterna därstädes måst ske. På grund härav och med hänsyn jämväl till den ändrade arbetsfördelning å lantmäterikontoren, som nödvändiggjorts genom de nya och ökade arbetsuppgifterna för överlantmätarna, läser även assistenternas anställnings- och avlöningsförhållanden böra ånyo övervägas.

Någon utökning av de ordinarie icke lantmäteriutbildade biträdenas antal har praktiskt taget ej skett sedan sista omorganisationen. Till följd härav kan denna personal ej längre påräkna att vinna ordinarie beställning inom skälig tid. Några av de icke ordinarie kvinnliga biträdena hava redan uppnått en ålder av mera än 40 år och i den mån, som längre tid

förflyter, kommer genomsnittsåldern vid befordran att stiga. Detta förhållande innebär en obillighet mot personalen samt medför betydande olägenheter i fråga om arbetets kontinuitet. De extra biträden, vilkas utbildning gör dem lämpade även för annat arbete och vilkas ålder ej lägger hinder i vägen för erhållande av annan anställning, ha nämligen i betydande omfattning övergått till andra tjänster. Sammanlagda antalet avgångar av annan anledning än befordran i tjänsten har under tiden 1921—1928 uppgått till inemot en och halv gånger det för nämnda år genomsnittliga antalet icke ordinarie befattningshavare.

Vad angår den med utförande av lantmåteriförrättningar sysselsatta personalen så har, på sätt i det föregående visats, arbetsbördan efter antalet förrättningar räknat sedan år 1920 vuxit med omkring 40 %. Denna siffra motsvarar i det närmaste även den av styrelsen beräknade erforderliga ökningen av denna personal, nämligen från omkring 340 (200 distriktslantmätare, 100 extra lantmätare och 40 tekniska biträden) till omkring 450 (nu 199 distriktslantmätare, 140 extra lantmätare¹ och 110 tekniska biträden). Enär man vid 1920 års organisation räknade med, att en viss relation skulle förefinnas mellan å ena sidan de från statsverket utgående lönerna och arvoden samt å andra sidan inkomsterna enligt lantmåteritaxan, samt dennas arvodessatser bestämdes med hänsyn härtill, så borde antalet löner och arvoden rätteligen ökas i proportion med den för arbetet erforderliga personalen. Någon sådan ökning har ej skett. Härtill kommer att efter den nya jorddelningslagens ikraftträdande även taxeinkomsterna minskat. De sammanlagda bruttoarvoden, som under de tre sista åren (1925—1927) före jorddelningslagens ikraftträdande utgingo enligt lantmåteritaxan, belöpte sig till i genomsnitt 1 828 889 kronor om året; motsvarande genomsnittssiffra för de båda år, varunder den nya jorddelningslagen varit i tillämpning, är 1 624 148 kronor eller alltså mera än 200 000 kronor lägre för år. Även om detta förhållande till en del är att tillskriva de svårigheter och den därav föranledda minskning i arbetsresultatet, som tillämpningen av en ny lagstiftning till en början medför, kan dock den betydande inkomstminskningen icke förklaras enbart därav, särskilt som personalen under samma år ökats samt lantmäterna därjämte, i ändamål att så vitt möjligt förhindra en för allmänheten menlig tillväxt av arbetsbalansen, pålagt sig en ökning av arbetstiden, som ej i längden kan uppehållas. Till väsentlig del torde inkomstminskningen böra tillskrivas dels de alltjämt ökade anspråken på förrättningsarbetenas noggranna och omsorgsfulla utförande, dels genom jorddelningslagen ökade utredningsarbeten, protokollsföring och andra tidsödande expeditjonsarbeten. Därjämte föreligger anledning antaga att den alltjämt pågående förskjutningen i verksamheten från större till mindre förrättningar kommer att, med nuvarande taxebestämmelser, verka i riktning mot minskning av inkomsterna på förrättningsarvoden.

Innan ytterligare erfarenhet vunnits, är lantmåteristyrelsen icke beredd att föreslå de ändringar i taxan, som betingas av nu berörda förhållanden.

Däremot läser redan nu böra upptagas spørsmålet om en mot den ökade arbetsbördan och arbetspersonalens storlek svarande utökning av statens bidrag till lantmåteriväsendet i form av flera löner eller arvoden. Härvid bör ihågkommas, att extra lantmätare numera vinner ordinarie an-

¹ Med hänsyn härtill att assistentbefattningarna i 1920 års organisation voro ordinarie tjänster har för vinnande av riktigare jämförelsegrund här ej medräknats de extra lantmätare, som äro behövliga för bestridande av assistentgörömlen.

ställning först genom utnämning till distriktslantmätare¹ samt att redan nu denna utnämning vinnes jämförelsevis sent. Den genomsnittliga levnadsåldern därvid har ökat med omkring tre år från år 1921 och ligger nu vid 39½ år; genomsnittliga tjänsteåldern vid utnämning till ordinarie befattning är nu 14½ år. Givetvis låter sig icke göra att verkställa några säkra beräkningar rörande huru det framdeles kommer att gestalta sig i dessa hänseenden, men påtagligt är, att en så betydande utökning av de extra lantmätarnas antal, som på sätt ovan nämnts måst vidtagas för att tillgodose allmänhetens krav i fråga om förrättningarnas utförande, måste synnerligt menligt inverka på vederbörandes utsikter att erhålla befordran till ordinarie tjänst. Angeläget är även, att de tekniska biträdena, vilka enligt de gångna årens erfarenhet äro för lantmateriarbetenas utförande nödvändiga, genom fasta arvoden eller avlöningar beredas en mera tryggad ställning. Inom denna grupp befattningshavare är cirkulationen för närvarande väsentligt större än vad som är till gagn för arbetets kontinuitet. Lantmateristyrelsen tillåter sig erinra därom, att lantbruksingenjörernas tekniska biträden, vilka redan tidigare åtnjutit arvoden av statsmedel, genom beslut av innevarande års riksdag fått sin ställning än ytterligare förbättrad.

Nu berörda frågor synas styrelsen böra upptagas i samband med den utredning rörande distriktslantmätarnas lönereglering, som läser komma att följa efter den för lantbruksingenjörerna redan beslutade. Erinras må, att jordbruksutskottet vid innevarande års riksdag enhälligt uttalat sig för en sådan.

I samband härmed tillåter sig lantmateristyrelsen framhålla, att lantmateripersonalens resekostnader, som tidigare åvilat sakägarna, avsetts att överflyttas å statsverket; genom begränsningen av den tid, under vilken resekostnads- och traktamentsersättning må utgå till tekniska biträden, har, ehuru sådan icke varit åsyftat, å distriktslantmätarna dock kommit att påläggas en del av dessa biträdens rese- och traktamentskostnader. Någon ersättning härför utgår ej genom arvodena för utförda arbeten, enär lantmateritaxans arvodesbelopp äro beräknade med hänsyn därtill, att oavkortad ersättning skall utgå för rese- och traktamentskostnader.

I ändamål att såväl på lämpligaste sättet utnyttja tillgängliga arbetskrafter å distrikten som tillse, att överlantmätarna erhålla erforderlig assistenthjälp, ha de extra lantmätarna måst i jämförelsevis stor omfattning åläggas förflyttning i tjänsten; kostnaden härför stannar för närvarande å dem själva, under det att statsverket inom andra grenar av statsförvaltningen i regel bestrider kostnaderna för förflyttningar i tjänsten.

Lantmateristyrelsen har tidigare gjort särskilda framställningar rörande vissa av ovan berörda spörsmål. Sålunda har styrelsen med underdånig skrivelse den 10 september 1928 hemställt om löneförbättring för de överlantmätare, vilka placerats i lägre lönegrad än övriga överlantmätare. Vidare har styrelsen i förutnämnda skrivelse den 28 september 1929 hemställt om anvisande av anslag för beredande av arvoden åt de tekniska biträdena, i samband varmed styrelsen tillika föreslagit, att nu gällande begränsning av den tid, under vilken resekostnads- och traktamentsersättning finge utgå till dessa biträden, måtte upphävas. Slutligen har styrelsen i underdånig skrivelse den 6 november 1929 hemställt om inrättandet

¹ Härvid bortses från två byråingenjörstjänster och en registratorstjänst i lantmateristyrelsen.

av ett antal nya ordinarie platser för den icke lantmäteriutbildade personalen å lantmäterikontoren.

Dessa framställningar syftade till att genom smärre partiella jämkningar vinna någon om ock mera tillfällig förbättring i förhållandena. Dessa framställningar hava ännu icke lett till annat resultat, än att Eders Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen till innevarande års riksdag föreslagit en utökning av den sammanlagda tid, under vilken resekostnads- och traktamentsersättning av statsmedel må utgå till de tekniska biträdena.

Lantmäteristyrelsen anser sig än en gång böra understryka, att arbetsbördan för och personalen inom denna gren av statsförvaltningen ökats med omkring 40 %, utan att antalet avlönade tjänster ökats och utan att ens ökade avlöningsbidrag anvisats. I första hand ter sig förhållandet som en obillighet mot de därav berörda befattningshavarna, men i sista hand går detsamma ut över den allmänhet, som har att för sina angelägenheter taga i anspråk dessas tjänster.

Lantmäteristyrelsen har, väl understödd av den styrelsen underställda kåren, målmedvetet inriktat sig på att söka till gagn för allmänheten nå fram till allt bättre och säkrare resultat vid lantmäteriförrättningarnas utförande. Denna strävan har också krönts med framgång. Exempelvis må nämnas att under år 1910, det första år då lantmätarna arbetade såsom avlönade statstjänstemän med var sina verksamhetsområden, var antalet återförvisade förrättningar 232, utgörande i procent av de samma år avslutade, efter förordnanden tillkomna 4586 lantmäteriförrättningar 5.1. Motsvarande siffror voro för år 1920 216, resp. 5 574 och 3.9 % samt för år 1927, det sista år som 1866 års skiftesstadga ännu helt tillämpades, 172 resp. 6 219 och 2.8 %. Med hänsyn därtill, att överlantmätarnas granskning av lantmäteriförrättningarna tidigare långt ifrån alltid påkallades av domstolarna men under de senare åren blivit allt vanligare och nu undantagslöst skall föregå fastställelseprövningen, kan det antagas, att tidigare kommit att meddelas fastställelser, som nu ej skulle skett, samt att resultatet alltså är än gynnsammare än de anförda siffrorna antyda. För tiden efter år 1927 kunna på grund av den nya lagstiftningen och därav föranledd omläggning av arbetsredogörelser och statistiska uppgifter ej lämnas några härmed fullt jämförbara siffror. En någorlunda god jämförelse kan emellertid erhållas ur det antal återförvisade förrättningar, som äro oavslutade vid varje års utgång. Detta antal var för år 1927 196, under det att vid 1929 års slut de återförvisade, men ej avslutade förrättningarnas antal gått ned till 165. Då i sistnämnda siffra, i motsats till vad fallet var år 1927, ingå säkerligen ej få avstyckningsförrättningar, är det påtagligt, att arbetsresultatet ytterligare förbättrats; och styrelsen tvekar ej att uttala, att detsamma i stort sett numera måste anses motsvara ganska högt ställda anspråk. Den synnerliga betydelsen härav för allmänheten ligger i öppen dag. Varje oriktigt handlagd förrättning kan, särskilt då fråga är om större sådana, som angå flera delägare, bliva för dessa ödesdiger. Och i öppen dag ligger även den synnerliga betydelsen för rättssäkerheten med avseende å ägogränser och övriga landets fastigheter rörande förhållanden, att lantmäteriförrättningarna utföres med insikt och omsorg.

Inom de grenar av statsförvaltningen, där för befattningshavarna fordras en utbildning, för vilken finnes användning även inom den privata verksamheten, gör sig en oriktig avvägd löneställning snabbare märkbar.

Jämförelser kunna göras med vad som betalas i privat tjänst, och de dugligare befattningshavarna lämna sin statstjänst och mottaga enskild anställning. Emellertid är det ett misstag, om man därav föranledes till den uppfattningen, att andra grenar utav statsförvaltningen kunna utan men för tjänsten sättas i ett ogynnsammare läge. Sant är väl att de, vilka redan valt sin bana, med större sannolikhet komma att kvarstanna vid densamma, men i stället återverka de ogynnsammare utsikterna redan vid vederbörande aspiranternas val av utbildningsgren. Om olägenheterna sålunda göra sig märkbara först mera långsamt, bli de å andra sidan så mycket längre kvarstående och bliva därigenom ingalunda mindre betydelsefulla.

Rekryteringen av lantmätarkåren är för närvarande synnerligen god och torde kunna betecknas såsom en av de bästa inom hela statsförvaltningen. Men detta gynnsamma förhållande, som till väsentlig del är att tillskriva den lockelse praktiskt arbete i det fria alltid utövar på den unge aspiranten, kan tyvärr befaras komma att snart och till allvarlig skada för lantmäteriet och därmed för rikets jordägare förändras, därest det skulle visa sig att den ökade arbetsbördan icke utlöser motsvarande lönereglingsåtgärder från statsmakternas sida.

Sedan lantmäteristyrelsen tagit del av arbetsredogörelserna för år 1929 och därigenom blivit i tillfälle att överblicka arbetsförhållandena och utvecklingen inom lantmäteriet för ännu ett år, anser sig styrelsen böra göra en allvarlig vädjan om att samtliga de av styrelsen i denna skrivelse berörda anställnings- och avlöningsförhållandena måtte upptagas till skyndsamt omprövning.»

Distriktslantmätarna.

Införade statistiska uppgifter.

De sakkunniga hava från distriktslantmätarna infordrat uppgifter rörande deras inkomster och omkostnader i tjänsten. Av de i anledning härav till de sakkunniga överlämnade uppgifterna hava 142 varit av den beskaffenhet, att de kunnat läggas till grund för enhetlig statistisk bearbetning. Bearbetningen har skett med direkt ledning av de lämnade sifferuppgifterna samt med användande av vanlig medeltalsberäkning.

Enligt ifrågavarande uppgifter hava distriktslantmätarnas bruttoinkomster under åren 1928—1930 med undantag av inkomster, härrörande från städernas mätningstväsens och fastighetsregister, fördelade på de särskilda länen i medeltal uppgått till i följande tabell angivna belopp.

**Tab. 1. Bruttoinkomster med undantag av inkomster från städernas mätning-
väsen och fastighetsregister.**

L ä n	Avlöningsför- måner			Inkomster enligt lant- måteritaxa			Inkomster av sär- skilda uppdrag s. k. liggareupp- drag m. m.			Summa		
	1928	1929	1930	1928	1929	1930	1928	1929	1930	1928	1929	1930
Stockholms ¹	6 856	6 796	6 523	30 412	18 495	26 679	2 125	5 350	4 807	39 393	30 641	38 009
»	6 539	6 530	6 774	6 357	8 350	4 624	621	701	662	13 517	15 581	12 060
Uppsala	5 916	5 881	5 599	11 139	12 206	12 671	590	1 501	1 154	17 645	19 588	19 425
Södermanlands ...	5 979	6 101	5 914	10 654	10 750	9 705	670	1 263	923	17 302	18 115	16 542
Östergötlands	6 050	6 148	5 819	10 279	9 361	10 612	789	1 279	667	17 118	16 788	17 098
Jönköpings	6 356	6 083	5 898	7 613	9 714	9 358	548	329	656	14 517	16 125	15 911
Kronobergs	5 760	5 773	5 638	5 271	4 648	6 436	374	400	265	11 405	10 820	12 339
Kalmar	5 889	5 055	5 038	5 656	6 900	9 809	585	126	413	12 130	12 081	15 260
Gotlands	5 154	5 282	5 374	8 110	6 708	8 360	1 264	729	366	14 528	12 719	14 100
Blekinge	5 388	5 845	5 748	10 695	9 243	11 581	351	196	416	16 434	15 284	17 745
Kristianstads	5 991	6 093	927	8 646	9 785	13 623	348	448	58	14 985	16 326	19 608
Malmöhus	6 185	6 307	6 047	9 794	8 059	9 985	503	1 083	1 559	16 482	15 488	17 591
Hallands	6 734	6 520	5 916	10 736	9 873	8 091	261	60	300	17 731	16 453	14 307
Göteborgs o. Bohus	6 444	6 566	5 901	4 927	5 358	5 821	242	401	607	11 612	12 325	12 330
Älvsborgs	6 027	5 984	718	5 846	7 426	7 835	595	637	376	12 467	14 047	13 929
Skaraborgs	6 765	6 85	6 475	6 269	7 444	7 309	171	269	222	13 205	14 298	14 006
Värmlands	5 991	6 059	6 143	5 997	9 237	9 855	295	234	204	12 283	15 530	16 200
Örebro	6 790	6 690	6 160	3 330	4 530	4 660	630	1 120	730	10 750	12 340	11 550
Västmanlands	6 600	6 551	6 287	7 516	6 391	5 834	563	911	653	14 679	13 853	12 776
Kopparbergs.....	5 620	5 537	5 355	5 257	7 243	8 050	1 091	1 356	1 055	11 968	14 135	14 459
Gävleborgs.....	6 060	6 094	5 979	6 650	7 630	8 876	289	376	412	12 999	14 100	15 267
Västernorrlands ...	014	6 105	5 948	6 128	7 555	7 361	391	457	479	12 533	14 117	13 789
Jämtlands.....	5 420	5 429	5 447	4 966	6 229	7 449	539	416	405	10 924	12 075	13 300
Västerbottens	5 963	5 595	5 553	7 904	7 125	8 583	210	188	150	14 078	12 909	14 286
Norrbottnens	5 802	5 895	5 819	6 749	6 564	7 474	472	506	472	13 034	12 965	13 765

Utöver de i tabellen angivna beloppen hava 67 av distriktslantmätnarna åtnjutit inkomster från städernas mätningväsen och fastighetsregister med, utan avdrag för omkostnader, i medeltal 1 280 kronor. Fördelade på samtliga redovisade 142 distriktslantmätare utgöra bruttoinkomsterna av denna art i det närmaste 600 kronor.

För att ernå en någorlunda tillförlitlig beräkning av distriktslantmätarnas behållna inkomster per distrikt i medeltal under åren 1928—1930 av taxa och s. k. liggareuppdrag hava de sakkunniga med ledning av de i uppgifterna lämnade anvisningarna i fråga om omkostnaderna avdragit ett

¹ I första raden redovisas ett distrikt, i andra raden övriga distrikt i länet.

belopp, som procentuellt motsvarar den inkomst, som härrört från städernas mätningstväs och fastighetsregister, dock med undantag av för tjänstemedhjälpare och tekniska biträden redovisade utgifter, vilka ansetts beröra endast inkomsterna av övrig verksamhet.

I nedanstående tabell innefattas alltså distriktslantmätarnas löneinkomster ävensom behållna inkomster på grund av lantmäritaxa och s. k. liggareuppdrag.

Tab. 2. Behållna inkomster.
Medeltal per distrikt för åren 1928—1930.

L ä n	Antal distrikt	Bruttoinkomster	Omkostnader	Behållen inkomst
Stockholms	1	36 014	14 206	21 808
»	4	13 870	4 447	9 423
Uppsala	3	18 887	6 969	11 918
Södermanlands	4	17 320	7 754	9 566
Östergötlands.....	6	17 001	6 626	10 375
Jönköpings.....	5	15 589	6 125	9 464
Kronobergs.....	6	11 509	2 668	8 841
Kalmar	3	13 451	4 125	9 326
Gotlands.....	2	13 782	5 308	8 474
Blekinge	3	16 448	6 628	9 820
Kristianstads	4	16 733	5 374	11 359
Malmöhus	4	16 507	5 254	11 253
Hallands.....	4	15 978	7 550	8 428
Göteborgs- och Bohus	5	12 089	4 034	8 055
Älvsborgs	10	13 481	3 403	10 078
Skaraborgs.....	7	13 836	3 840	9 996
Värmlands	9	14 671	4 726	9 945
Örebro.....	1	11 547	2 284	9 263
Västmanlands	3	13 768	2 427	11 341
Kopparbergs	10	13 521	4 201	9 320
Gävleborgs	9	14 122	5 017	9 105
Västernorrlands	10	13 480	3 301	10 179
Jämtlands	10	12 100	3 065	9 035
Västerbottens.....	9	13 766	2 744	11 022
Norrbottens	10	13 255	4 186	9 069
Medeltal	—	14 311	4 482	9 829

Av omkostnaderna hänföra sig följande belopp till utgifter för biträden, allt per distrikt räknat i medeltal för åren 1928—1930.

Tab. 3. Utgifter för biträden.
Medeltal per distrikt för åren 1928—1930.

L ä n	Antal distrikt	Tjänstemedhjälpare	Tekniska biträden	Ritbiträde (+ reproduktionskostnader)	Summa
Stockholms	1	267	4 800	3 700	8 767
»	3	535	1 398	674	2 607
Uppsala	3	2 019	1 476	1 423	4 918
Södermanlands	4	2 483	1 978	1 688	6 149
Östergötlands	6	1 434	2 195	1 777	5 406
Jönköpings	5	157	3 111	1 388	4 656
Kronobergs	6	668	834	475	1 977
Kalmar	3	699	1 185	901	2 785
Gotlands	2	801	387	2 271	3 459
Blekinge	3	2 061	1 300	1 751	5 112
Kristianstads	4	—	1 407	2 469	3 876
Malmöhus	4	1 025	603	2 502	4 130
Hallands	4	1 784	1 270	1 393	4 447
Göteborgs och Bohus	5	700	1 039	601	2 340
Älvsborgs	10	743	913	465	2 121
Skaraborgs	7	1 437	406	1 008	2 851
Värmlands	9	772	1 624	950	3 346
Örebro	1	—	—	2 033	2 033
Västmanlands	3	—	244	1 264	1 508
Kopparbergs	10	1 324	770	1 040	3 134
Gävleborgs	9	988	1 449	1 049	3 486
Västernorrlands	9	761	593	925	2 279
Jämtlands	10	441	554	629	1 624
Västerbottens	9	24	792	575	1 391
Norrbottnens	10	347	1 706	1 088	3 141
Medeltal	—	—	—	—	3 120

Övriga omkostnader utgöras i huvudsak av utgifter för underhåll av instrument, rit- och skrivmaterial samt kontorshyra.

De behållna inkomsterna av lantmäteritaxa och s. k. liggareuppdrag torde kunna ungefärligen beräknas i medeltal per distrikt för åren 1928—1930 på sätt framgår av följande tabell.

Tab. 4. Behållna inkomster av lantmäteritaxa och av s. k. liggareuppdrag.
Medeltal per distrikt under åren 1928—1930.

L ä n	Antal distrikt	Inkomster	Omkostnader	Behållning
Stockholms	1	29 289	14 206	15 083
»	4	7 270	4 447	2 823
Uppsala	3	13 089	6 969	6 120
Södermanlands	4	11 322	7 754	3 568
Östergötlands	6	10 995	6 626	4 369
Jönköpings	5	9 494	6 125	3 369
Kronobergs	6	5 786	2 668	3 118
Kalmar	3	8 284	4 125	4 159
Gotlands	2	8 512	5 308	3 204
Blekinge	3	10 828	6 628	4 200
Kristianstads	4	10 722	5 374	5 348
Malmöhus	4	10 327	5 254	5 073
Hallands	4	9 635	7 550	2 085
Göteborgs o. Bohus	5	5 785	4 034	1 751
Älvsborgs	10	7 572	3 403	4 169
Skaraborgs	7	7 228	3 840	3 388
Värmlands	9	8 607	4 726	3 881
Örebro	1	5 000	2 284	2 716
Västmanlands	3	7 289	2 427	4 862
Kopparbergs	10	8 017	4 201	3 816
Gävleborgs	9	8 078	5 017	3 061
Västernorrlands	10	7 458	3 301	4 157
Jämtlands	10	6 668	3 065	3 603
Västerbottens	9	8 048	2 744	5 304
Norrbottnens	10	7 415	4 186	3 229
Medeltal	—	8 369	4 482	3 887

De sålunda redovisade behållna inkomsterna i medeltal under åren 1928—1930 fördela sig emellertid avsevärt olika på de särskilda distrikten. Till belysande av detta förhållande hava de sakkunniga velat meddela följande sammanställning, grundad på primäruppgifterna för samtliga, här redovisade 142 distrikt.

**Tab. 5. Behållna inkomster från de särskilda distrikten av lantmäteri-taxa och
och av s. k. liggareuppdrag.**

Medeltal: 1928—1930.

Efter sänkning med ca 25 %.

Antal distrikt	K r o n o r	Antal distrikt	K r o n o r
1	10 001—	1	10 001—
5	8 001—10 000	0	8 001—10 000
13	6 001— 8 000	5	6 001— 8 000
41	4 001— 6 000	24	4 001— 6 000
61	2 001— 4 000	76	2 001— 4 000
16	1 001— 2 000	29	1 001— 2 000
5	0—1 000	7	0— 1 000

Den behållna inkomsten från städernas mätningväsen och fastighetsregister utgör, fördelad på 142 distriktslantmätare, 428 kronor.

De sakkunniga hava efter erhållet bemyndigande haft överläggningar med representanter för distriktslantmätarnas sammanslutning rörande vissa avlönings- och organisationsspörsmål. De synpunkter, som därvid framlagts från distriktslantmätarnas sida hava av styrelsen för Sveriges distriktslantmätareförening sammanfattats i skrivelse till de sakkunniga, och har denna fogats såsom bilaga A vid detta betänkande.

Synpunkter på löneregringsfrågan, framlagda av representanter för distriktslantmätareföreningen.

Innan de sakkunniga övergå att för egen del yttra sig rörande avlöningen för distriktslantmätarna, vilja de erinra om, att 1917 års lantmäterikommission i del III av sitt betänkande behandlat avlöningsfrågan (sid. 42—50). Då huvudgrunderna för lantmäterikommissionens förslag framgå av det ovan anförda och av i nämnda bilaga lämnad redogörelse, hava de sakkunniga icke funnit nödvändigt att här intaga ett referat av förslaget och motiven för detsamma.

De sakkunniga hava av det material, som stått till deras förfogande, fått den uppfattningen, att särskilt under de senaste åren arbetet för distriktslantmätarna i allmänhet ökats, vilket bestyrkes därav, att även antalet förrättningar under dessa år vuxit. En omläggning av distriktslantmätarnas arbete synes även hava skett i så måtto, att kontorsarbetet ökats och distriktslantmätarna fått mindre tid övrig för fältarbeten. Den omständigheten, att antalet tekniska biträden måst under de senaste åren icke oväsentligt höjas, pekar också i samma riktning.

De sakkunnigas yttrande.

För bedömande av distriktslantmätarnas nuvarande avlöningsförhållanden hava de sakkunniga uppgjort följande beräkning, grundad på ett lantmäteridistrikt, där arbetsbördan kan anses vara normal och där några extra inkomster icke stått att erhålla:

Bruttoinkomster på grund av lantmäteritaxa och s. k. liggareuppsdrag	kronor 8 300—
Avgår omkostnader för avlöning till tjänstemedhjälpare, tekniskt biträde samt kontors- eller ritbiträde ävensom för hyra av tjänstelokal, skrivmaterialier, underhåll m. m. »	4 400—
Nettoinkomst kronor 3 900—.	

Vid beräkningen av denna nettoinkomst torde böra uppmärksammas, att distriktslantmäterna i allmänhet för dess förvärvande måst utsträcka sin arbetstid utöver den, som för olika tjänstemannagrupper ansetts vara den normala. 1917 års lantmäterikommission räknade också av denna anledning med en reduktion av inkomsten med hänsyn till en uppskattad arbetstid av ungefär $9\frac{1}{2}$ timmar till normalt 8 timmar per dag. De sakkunniga hava vid det förhållandet, att en reduktion med hänsyn till arbetstiden måste anses vara i någon mån osäker, icke ansett sig böra frångå det beräkningssätt, som kommit till användning vid uppskattningen av inkomsterna för lantbruksingenjörer samt distrikts- och länsveterinärer, nämligen att från nettoinkomsten avdraga c:a 25 % med hänsyn till att taxeinkomsten icke kan anses av olika anledningar jämförbar med löneinkomsten. Vid tillämpning av detta tillvägagångssätt skulle från nettoinkomsten å 3 900 kronor avdragas 900 kronor och alltså återstå en reducerad nettoinkomst av 3 000 kronor, allt i avrundat tal. Denna inkomst understiger något vad distriktslantmäterna beräknades skola åtnjuta i inkomst enligt lantmäterikommissionens förslag eller 3 200 kronor. Att märka är emellertid, att, såsom ovan nämnts, ett stort antal distriktslantmätare åtnjuta extra inkomster från städer och stadsliknande samhällen, samt att nettobeloppet av dessa, fördelade på samtliga distriktslantmätare, uppgår till lågt räknat 400 kronor om året. Även om en del av dessa inkomster, framförallt de, som härflyta från uppläggandet av fastighetsregister, måste anses vara av mera tillfällig natur, synes dock en del av inkomsten vara jämförelsevis fast, varför de sakkunniga anse sig kunna göra det uttalandet, att distriktslantmäterna, vilkas inkomster under perioden 1921—1927 varit icke oväsentligt högre än vad lantmäterikommissionen beräknat såsom det normala, för närvarande torde hava en inkomst, vilken i stort sett motsvarar det belopp av 3 200 kronor, som angivits av lantmäterikommissionen. De sakkunniga hava därför icke ansett påkallat, att någon rubbning för närvarande sker i den taxa, som ligger till grund för lantmätarnas tjänsteförrättningar. Visserligen torde icke utan skäl kunna göras gällande, att den nya jorddelningslagstiftningen för dem medfört ökat arbete och särskilt hindrat dem att i samma utsträckning som tidigare utföra fältarbeten, men å andra sidan har, såsom inledningsvis framhållits, någon längre tids erfarenhet icke vunnits rörande denna lagstiftnings verkningar och för övrigt synes storleken av den behållna inkomsten knappast i och för sig böra föranleda, att frågan om förändring av lantmäteritaxan i detta sam-

manhang upptages till prövning. De sakkunniga utgå alltså från oförändrade taxebestämmelser (se vidare under fjärde kapitlet).

Distriktslantmätarnas nuvarande avlöningsförmåner utgöra:

Lön	kronor 3 000—
Dyrtidstillägg därå efter 30 %	» 900—
Tillskott till dyrtidstillägg (beräknat å 4 000 kronor)	» 1 200—
	<hr/>
	Summa kronor 5 100—.

Härtill komma efter resp. 5, 10 och 15 år ålderstillägg med 500 kronor varje gång, vadan slutlönen med inräknande av dyrtidstillägg och samtliga ålderstillägg kommer att uppgå till 6 840 kronor. För i Stockholm stationerad distriktslantmätare kommer, såsom förut nämnts, härtill 400 kronor i ortstillägg, å vilket belopp dyrtidstillägg på grund av vidtagen reduktion ifråga om dyrtidstilläggsberäkningen icke utgår å slutavlöningen, men väl bör beräknas å begynnelseavlöningen. Distriktslantmätare i Stockholm åtnjuter följaktligen för närvarande av statsmedel 5 620 kronor i begynnelseavlöning och 7 240 kronor i slutavlöning. Annan distriktslantmätare uppbär, såsom nyss nämnts, 5 100 kronor i begynnelseavlöning och 6 840 kronor i slutavlöning.

Inledningsvis hava de sakkunniga framhållit, att de av angivna skäl icke ansett sig böra i löneregleringshänseende nu föreslå vidtagandet av annan åtgärd än att överflytta ifrågavarande avlöning att utgå enligt de grunder, varå avlöningsreglementet för allmänna civilförvaltningen vilar. Härvid torde då komma i betraktande 18:de och 19:de lönegraderna. Då mot 18:de lönegradens fastställande för distriktslantmätare torde kunna invändas, att för ett jämförelsevis stort antal distriktslantmätare skulle vid jämförelse med nu utgående avlöningar (dyrtidstillägg medräknade) komma att inträda någon avlöningsminskning, hava de sakkunniga, om ock med tvekan, ansett sig böra föreslå, att överflyttningen sker till avlöningsreglementets 19:de lönegrad. Härigenom skulle å C-ort, vilken är den av ortsgrupperna, där de flesta distriktslantmätarna äro stationerade, en mindre förhöjning i avlöningen genomgående uppstå, varemot å A- och B-orter en sänkning i vissa fall skulle bliva för handen. Då emellertid denna sänkning är jämförelsevis obetydlig och givetvis en avsevärd fördel för distriktslantmätarna uppkommer därigenom, att de i likhet med vad som tidigare skett ifråga om lantbruksingenjörerna skulle få nu utgående tillskott till dyrtidstillägg inarbetat i avlöningen, hava de sakkunniga måst tillmäta denna omständighet ringa betydelse. Erinras må för övrigt om att vid genomförandet av löneregleringen för lantbruksingenjörerna vissa lantbruksingenjörer kommo att lida minskning i de avlöningsförmåner, som tidigare tillerkänts dem, men att vare sig Kungl. Maj:t eller riksdagen tillmätte denna omständighet någon vikt.

En följd av den föreslagna placeringen i 19:de lönegraden skulle bliva, att distriktslantmätare, placerade å högre dyrorter, skulle komma att få en i vissa fall ganska betydande avlöningsökning. De sakkunniga hava emellertid redan nu velat framhålla, att de utgått från, att dessa lantmätare skulle för framtiden betala sina tekniska biträden å dessa orter en i förhållande till ortens placering i dyrortshänseende något förhöjd avlöning. Redan nu torde detta ske i viss utsträckning. Jämväl till rit- och kontorsbiträdena å nämnda orter bör betalas en högre gottgörelse än å andra orter. Härigenom kommer en viss reduktion att äga rum i den avlöning, som på de dyrare orterna skulle enligt de sakkunnigas förslag utgå till distriktslantmätare därstädes.

De sakkunniga hava, med bortseende från sistnämnda omständighet, till belysande av verkningarna av deras förslag, velat meddela följande sammanställning:

	Gällande löne reglering ¹		Föreslagen löne reglering ²		Skillnad ³	
	Begynnelse- avlöning kr.	Slut- avlöning kr.	Begynnelse- avlöning kr.	Slut- avlöning kr.	Begynnelse- avlöning kr.	Slut- avlöning kr.
A-ort	5 100	6 840	5 107	6 585	+ 7	— 255
B-ort	5 100	6 840	5 315	6 834	+ 215	— 6
C-ort	5 100	6 840	5 523	7 082	+ 423	+ 242
D-ort	5 100	6 840	5 732	7 331	+ 632	+ 491
E-ort	5 100	6 840	5 940	7 580	+ 840	+ 740
F-ort	5 100	6 840	6 148	7 828	+ 1 048	+ 988
G-ort utom Stockholm	5 100	6 840	4 6357	4 8 077	+ 1 257	+ 1 237
Stockholm	5 620	7 240	4 6357	4 8 077	+ 737	+ 837

Vad lantmätarnas pensionsunderlag angår är detta för närvarande med ålderstillägg 4 500 kronor. Med inräknande av utgående förhöjning uppgår nämnda pensionsunderlag, dyrtidstillägg oberäknat, till 5 148 kronor. Då nämnda pensionsunderlag är det högsta pensionsunderlaget för distriktslantmätare och tillkommer den, som avgår med pension efter att hava intjänat samtliga ålderstillägg, samt då det nya lönesystemet bygger på ett pensionsunderlag, som är oberoende av intjänade avlöningsförhöjningar eller ålderstillägg, hava de sakkunniga ansett sig böra för distriktslantmätarnas vidkommande stanna vid pensionsunderlaget i 24:de lönegraden eller 5 076 kronor. Härigenom skulle en skillnad av fem lönegrader

¹ Dyrtidstillägg beräknat efter 30 %.

² » » » » 12 %.

³ Hänsyn icke tagen till eventuellt utgående kallortstillägg.

⁴ Härtill kommer i vissa fall provisoriskt dyrortstillägg jämte därå belöpande dyrtidstillägg (i genomsnitt ca 228 kronor.)

uppstå mellan placeringen i avlöningshänseende och i pensionshänseende. Samma proportion förefinnes vid den av riksdagen beslutade placeringen av lantbruksingenjörerna.

De sakkunniga vilja erinra om att för vissa grupper av befattningshavare, för vilka allmänna civilförvaltningens avlöningsreglemente äger tillämpning, meddelats särskilda avlöningsföreskrifter, som i vissa hänseenden innebära en jämkning i eller ett fullständigande av bestämmelserna i reglementet. Sålunda hava för exempelvis lantbruksingenjörernas vidkommande dylika föreskrifter lämnats genom kungörelsen den 27 juni 1930 (nr 239) angående utsträckt tillämpning av avlöningsreglementet den 22 juni 1921.

Särskilda avlöningsföreskrifter för distriktslantmätare.

Jämväl för distriktslantmätarnas del synas böra utfärdas särskilda avlöningsföreskrifter liksom även bestämmelser rörande övergången till det nya avlönningssystemet. Då distriktslantmätarna hittills uppburit avlöning förskottsvis, torde, i likhet med vad som föreskrivits i fråga om andra befattningshavare å reglerad stat, särskilt medgivande böra av riksdagen inhämtas angående utbetalning av s. k. övergångsavlöning för möjliggörande av framtida tillämpning av system med efterskottsbetalning av avlöningen.

I samband härmed vilja de sakkunniga framhålla, att lantmäteristyrelsen den 20 september 1920 till Kungl. Maj:t yttrat sig rörande semesterledighet för distriktslantmätare. Lantmäteristyrelsen har därvid anfört följande.

»Uti skrivelse den 26 november 1927 har styrelsen för Sveriges lantmätareförening, med förmålan att föreningsstyrelsen av föreningen vid ordinarie möte 1927 erhållit uppdrag att vidtaga åtgärder i ändamål att bereda distriktslantmätare rätt dels till viss semesterledighet och till ersättning för minskning i inkomster under dylik ledighet och med överlämnande av vid mötet framförd motion i ämnet samt mötesprotokoll, anhållit att lantmäteristyrelsen ville beakta sålunda framställda önskemål samt undersöka möjligheterna för lantmäteritjänstemännens tillgodoseende med semester.

Med anledning härav och sedan lantmäteristyrelsen i skrivelse den 13 innevarande månad gjort underdånig framställning i fråga om anslagen för budgetåren 1929/1930 till den lantmäteripersonal, som sysselsättes med utförande av lantmäteriförrättningar, tillåter sig lantmäteristyrelsen härvid i underdånighet överlämna den av föreningsstyrelsen gjorda framställningen och för egen del anföra följande.

Alltsedan genomförandet av lantmäterikårens omorganisation från och med år 1921 åtnjuter distriktslantmätare lön med 3 000 kronor jämte tre ålderstillägg till lönen å 500 kronor efter resp. 5, 10 och 15 år och finnes i nådiga kungörelserna den 22 juni 1920 (nr 377) och den 22 oktober 1909 (bih. nr 66) stadgat angående villkor och bestämmelser för åtnjutande av de i staten för distriktslantmätare upptagna avlöningsförmåner. Förutom ovannämnda statslön samt resekostnads- och traktamentsersätt-

ning utgöras distriktslantmätarens tjänsteinkomster av ersättning för utförda arbeten, vilken ersättning utgår enligt fastställd taxa.

De förslag, som i huvudsak legat till grund för förutnämnda omorganisation av kåren och därvid bestämda löneförmåner, hava avgivits av den så kallade 1917 års lantmäterikommission. Av ifrågakarande förslag jämte betänkande framgår beträffande nu föreliggande spörsmål att kommissionen, sedan den fattat ställning till frågan om storleken av en distriktslantmätarens totala nettoinkomster, därefter för att kunna bestämma det belopp, som borde utgå i form av lön, beräknat en distriktslantmätarens nettoinkomst enligt taxa. Med hänsyn till den sålunda beräknade taxeinkomsten beräknades sedan lönen. De av kommissionen därvid följda principer framgå av följande dess yttrande: 'Såsom ovan framhållits har kommissionen vid uppgörande av förslag till lantmäteritaxa utgått ifrån, att av lantmätarna icke bör krävas mera än normal arbetstid per dag och såsom sådan ansett 8 timmar. Ej heller torde rimligen böra fordras, att lantmätarna för vinnande av erforderlig inkomst skola behöva arbeta varje söckendag under året. Andra jämställda tjänstemän åtnjuta 1 ½ månads semester. Med hänsyn till, att lantmätarnas verksamhet är rörlig och omväxlande, har kommissionen emellertid ansett, att för dessa tjänstemän kan räknas med en kortare ledighet. I det följande har därför räknats med 275 dagar per år (300 söckendagar minskade med 25 dagars semester). Vad lantmätare intjänar på tid, som överskjuter denna, torde icke rimligtvis böra medtagas i denna beräkning. Varje uppgiven nettoinkomst har därför reducerats med hänsyn till en reduktion av arbetstiden på sätt nyss angivits.'

Vid beräkandet av lönerna för distriktslantmätare har således hänsyn tagits till behovet av semesterledighet för dessa tjänstemän, vid vilket förhållande lantmäteristyrelsen icke anser sig nu böra ifrågasätta några särskilda bestämmelser beträffande dylik ledighet för distriktslantmätare.

I sammanhang med förevarande spörsmål har lantmäteristyrelsen jämväl haft under övervägande frågan om ersättning för uteblivna inkomster enligt taxa till distriktslantmätare, som av sjukdom under längre tid hindras att uppehålla sin befattning.

Jämlikt ovan åberopade nådiga kungörelse den 22 oktober 1909 (bih. nr 66) gäller:

att distriktslantmätare, som åtnjuta tjänstledighet, skall därest han ej träffat avtal med vikarien om dennes avlöningsvillkor, till vikarien avstå det arvode enligt taxa, vilket belöper å de av vikarien verkställda tjänstegörsmål och

att den, som av sjukdom hindras att förrätta sin befattning, äger uppbära hela lönen, men att den som undfår ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos riksdagen, dess utskott eller revisorer eller andra särskilda uppdrag eller i behörig ordning avstänges från tjänstgöring eller eljest är lagligen förhindrad att sköta befattningen, kan förpliktas att under ledigheten utöver arvode, som nyss är sagt, avstå så mycket av lönen, som för tjänstens uppehållande erfordras eller eljest prövas skäligt.

Distriktslantmätarnas tjänsteinkomster beräknades av 1917 års lantmäterikommission komma att utgöras till ungefär hälften av inkomster enligt taxa för utförda arbeten. Vid längre sjukledighet har distriktslantmätaren, där ej särskilt avtal träffats, att till sin vikarie avstå hela

det arvode enligt taxa, som belöper å de av vikarien verkställda tjänstgörömål, och bibehålles således endast vid lönen, varför distriktslantmätaren vid iråkad sjukdom kan hava att räkna med en minskning av sina inkomster till ungefär hälften. Det för andra tjänstemän stadgade tjänstledighetsavdraget i fall av sjukdom torde, i förhållande till löneinkomsterna, i allmänhet understiga vad en distriktslantmätare sålunda i motsvarande fall kan komma att avstå. Med hänsyn härtill synes därför fog finnas för att distriktslantmätare, som av sjukdom hindras att förrätta sin befattning, beredes ersättning till någon del för den minskning i sina inkomster enligt taxa, han under sjukledigheten har att vidkännas.

Emellertid framgår av förut åberopade bestämmelser angående distriktslantmätares avlöningsförmåner att distriktslantmätare, som åtnjuta tjänstledighet, kan träffa avtal med sin vikarie om dennes avlöningsförmåner. Möjlighet finnas alltså att genom ett sådant avtal den tjänstledige distriktslantmätaren tillförsäkras antingen en viss del av det arvode enligt taxa, som belöper å de av vikarien verkställda tjänstgörömålen, eller ock någon viss månatlig summa. Med hänsyn härtill har lantmäteristyrelsen vid frågans övervägande stannat vid att icke föreslå, att densamma upptages enbart för sig, utan har styrelsen allenast velat bringa ärendet i Eders Kungl. Maj:ts hågkomst, för den händelse frågan om löneställningen för den lantmäteripersonal, som sysselsättes med utförande av lantmäteriförrättningar, av annan anledning kommer att bliva föremål för övervägande.»

I anslutning till vad som gäller för andra med distriktslantmätarna jämförbara befattningshavare torde för de förutnämndas del i samband med överflyttningen till reglerad stat böra meddelas bestämmelser om att utöver vad i 13 § 3 mom. i avlöningsreglementet stadgas, skall beträffande distriktslantmätare gälla, att han skall vara pliktig underkasta sig den utvidgning eller reglering av tjänstgöringsområde, som kan varda föreskriven;

De sakkunnigas yttrande.

det skall åligga distriktslantmätare, som åtnjuta fullständig tjänstledighet, ej mindre att, där sådant påkallas, och där så enligt lantmäteristyrelsens beprövande utan större svårighet kan ske, mot skälig ersättning tillhandahålla vikarie nödig expeditiionslokal, än även att till vikarie avstå det arvode enligt taxa, som belöper på av denne verkställda tjänstgörömål;

i stället för vad i 36 § i avlöningsreglementet stadgas om skyldighet för tjänsteman att underkasta sig minskning i eller upphörande av vissa extra inkomster, skall gälla, att distriktslantmätare skall vara skyldig underkasta sig, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, omreglering av extra inkomster, som kunna åtfölja distriktslantmätarebefattning eller utgå för bestyr i sammanhang därmed.

Dessutom torde Kungl. Maj:t böra föreslå riksdagen dels besluta att, där distriktslantmätare enligt de vid utgången av juni månad det år, ny stat skall tillämpas, gällande bestämmelserna ägt uppbära någon del av

avlöningen samma år i förskott, vid ingången av juli månad samma år till honom skall på statsverkets bekostnad utbetalas ett belopp, motsvarande vad befattningshavaren skulle hava i den befattning, han vid utgången av juni månad innehar, i förskott uppburet för juli månad, om de dittillsvarande avlöningsbestämmelserna då fortfarande varit gällande, *dels*, medgiva, att kostnaderna för berörda övergångsanordning må bestri- das från de för avlönande av ordinarie distriktslantmätare avsedda an- slagsposten, *dels ock* förklara, att övriga av riksdagen med avseende å den definitiva löneregleringen för befattningshavare vid statsdeparte- ment m. fl. verk lämnade medgivanden må i tillämpliga delar gälla även beträffande distriktslantmätare.

Slutligen torde Kungl. Maj:t böra erhålla bemyndigande av riksdagen att utfärda de bestämmelser i övrigt, som kunna för distriktslantmätar- nas vidkommande befinnas erforderliga för övergången å och tillämp- ningen utav den nya staten.

Vidkommande därefter frågan om semester för distriktslantmätarna, synes enligt de sakkunnigas mening anledning icke föreligga att frångå vad härutinnan stadgats i avlöningsreglementet beträffande tjänstemän i 19:de lönegraden. Härigenom skulle distriktslantmätare tillförsäkras 25 dagars årlig semester intill det år, under vilket han uppnår 40 års ålder, samt därefter 35 dagars semester.

Någon ändring i distriktslantmätarnas nuvarande placering i rese- och traktamentsklass bör icke äga rum på grund av den nu föreslagna löne- gradsplaceringen.

Extra lant- mätarna.

De nuvarande arvodena för extra lantmätare infördes efter förslag av 1917 års lantmäterikommission och utgöra 30 å 2 000 kronor, 35 å 1 500 kro- nor och 35 å 1 000 kronor. Såsom tidigare omnämnts äger extra lantmätare därjämte åtnjuta — förutom dyrtidstillägg å arvodet, vilket är att anse såsom oreglerat — tillskott till dyrtidstillägg enligt bestämmelserna i kun- görelsen den 15 maj 1925 (nr 192). Tillskottet för extra lantmätare med arvode om 2 000 kronor utgår å en uppskattad inkomst av förrättningar enligt lantmäteritaxan av 3 200 kronor och uppgår alltså med beräkning av 30 % dyrtidstillägg till 960 kronor. För extra lantmätare i någon av de två övriga arvodesklasserna utgår tillskottet å en uppskattad inkomst av 2 400 kronor och uppgår alltså efter nämnda beräkning till 720 kronor.

De extra lantmätarna uppbära alltså för närvarande följande löneför- måner inom de särskilda arvodesklasserna:

	kr.	kr.	kr.
Arvode	1 000	1 500	2 000
Dyrtidstillägg	300	450	600
Tillskott till dyrtidstillägg	720	720	940
Summa	2 020	2 670	3 540

Dessutom åtnjuter extra lantmätare, som är tjänstemedhjälpare åt distriktslantmätare, efter överenskommelse med denne viss ersättning för av honom såsom medhjälpare utförda förrättningar. För tjänsteupdrag i lantmäteristyrelsen och å lantmäterikontoren utgår vid sidan av arvodena särskild gottgörelse. Närmare bestämmelser härom finnas meddelade av Kungl. Maj:t eller lantmäteristyrelsen.

Styrelsen för de extra lantmätarnas förening har i skrivelse till lantmäteristyrelsen, såsom ovan omnämnts, den 10 september 1929 gjort framställning rörande ordnandet av vissa avlöningsfrågor m. m. Skrivelsen har såsom bilaga B fogats vid detta betänkande.

Framställningar från de extra lantmätarnas förening.

Lantmäteristyrelsens yttrande i anledning av framställningen återfinnes här ovan (sid. 15).

Sedermera har föreningsstyrelsen, som genom utsedda representanter haft överläggningar med de sakkunniga, i en till de sakkunniga ställd skrivelse den 18 maj 1931 sammanfattat sina synpunkter på frågan om de extra lantmätarnas anställnings- och avlöningsförhållanden. Sistnämnda skrivelse återfinnes såsom bilaga C vid betänkandet.

Av infortrade statistiska uppgifter framgår, att befordran från extra lantmätare till distriktslantmätare under senaste tioårsperioden skett vid i genomsnitt 38 års ålder samt att lantmäterixamen avlagts vid 23—25 års ålder.

Infortrade statistiska uppgifter.

Extra lantmätare, som avlagt kulturteknisk examen och haft 12 anställningsmånader, har med inräknande av samtliga löneförmåner och nettoinkomster av förrättningar under år 1930 haft i medeltal 6 250 kronor i inkomst.

För extra lantmätare, som ej avlagt kulturteknisk examen, men haft 12 anställningsmånader, är motsvarande siffra 4 350 kronor.

Inkomsterna av förrättningar efter avdrag av redovisade omkostnader variera högst betydligt. Vid 12 anställningsmånader torde de för extra lantmätare med kulturteknisk examen uppgå till ungefär 2 750 kronor och för extra lantmätare utan dylik examen till 2 500 kronor. Även dessa uppgifter avse år 1930.

I ovanstående belopp ingår givetvis icke traktamentsersättning.

Åtskilliga av de krav, som framställts av de extra lantmätarnas förening, beröra frågan om organisationen av lantmäteriväsendet i landet och äro av den omfattande art, att de sakkunniga icke ansett sig med stöd av det dem lämnade utredningsuppdraget böra ingå på dessa spörsmål. De sakkunniga hava allenast i anslutning till de synpunkter, som av dem anförts under första kapitlet och beträffande löneregleringen för distriktslantmätarna, velat nu föreslå sådan reglering av de extra lantmätarnas avlöningsförmåner, att dyrtidstillägg till dem såväl som till

De sakkunnigas yttrande.

distriktslantmätarna för framtiden kan utgå efter de grunder, som gälla för s. k. reglerad avlöning. Vid arvodets bestämmande i de särskilda arvodesklasserna torde hänsyn böra tagas till nu utgående tillskott till dyrtidstillägg, vilken förmån även för de extra lantmätarna bör uteslutas i och med genomförandet av en lönereglering.

De sakkunniga vilja då först omnämna, att de i anslutning till de synpunkter, som framförts av de extra lantmätarnas förening, tagit under övervägande, huruvida icke samtliga extra lantmätare skulle kunna placeras i viss lönegrad såsom extra ordinarie tjänstemän. Mot vidtagandet av en dylik åtgärd talar emellertid den omständigheten, att löneplanens konstruktion icke är lämpad att inplacera de extra lantmätarna i en enda lönegrad med hänsyn till de arvoden, som redan nu utgå, samt att med hänsyn till ortsgrupperingen och de ofta återkommande förflyttningarna svårigheter vid avlöningens bestämmande måste uppstå. På grund härav hava de sakkunniga, som ansett att en anordning av berörda art nog varit önskvärd, måst avstå från att framställa förslag därtill. I stället vilja de sakkunniga föreslå, att med bibehållande av nuvarande tre arvodesklasser för framtiden fastställas följande arvoden, nämligen i lägsta klassen 1 800 kronor, i mellersta klassen 2 400 kronor och i högsta klassen 3 200 kronor. Avlöningsförmånerna för de extra lantmätarna synas följaktligen med beräkning av 12 % dyrtidstillägg böra bliva följande:

	kr.	kr.	kr.
Arvode	1 800	2 400	3 200
Dyrtidstillägg	216	288	384
Summa	2 016	2 688	3 584

Ersättningen i de särskilda arvodesgrupperna överensstämmer ganska väl med nu utgående förmåner. De sakkunniga anse emellertid, att de extra lantmätarna, utom i vad avser avlöningsförhöjningar och kallortstillägg, böra i de särskilda bestämmelser, vilka synas böra av Kungl. Maj:t meddelas i fråga om arvode åt extra lantmätare, jämföras med extra ordinarie befattningshavare och följaktligen tillförsäkras vissa ytterligare förmåner — viss tids tjänstfrihet med oavkortat arvode ävensom viss ersättning under sjukdom och vid olycksfall i tjänsten samt begravningshjälp. I nämnda bestämmelser synas jämväl böra intagas föreskrift om, att extra lantmätare skall för bestämmande av vikariatsersättning m. m. anses tillhöra i lägsta arvodesgruppen 6:e, i mellersta arvodesgruppen 11:e och i högsta arvodesgruppen 15:e lönegraden för extra ordinarie tjänstemän.

Beträffande ersättning för flyttning, en fråga som jämväl berörts av assistenten vid lantmäteriuundervisningen M. Glibberg i en till de sakkunniga ställd skrivelse, anse sig de sakkunniga böra föreslå, att dylik ersättning må utgå enligt särskilda bestämmelser, som torde böra utfär-

das av Kungl. Maj:t. Ersättningen synes böra tillerkännas endast gift extra lantmätare med arvode och begränsas till högst 400 kronor för varje gång. Såväl gift som ogift extra lantmätare bör dock, vare sig han åtnjuter arvode eller ej, för resa till den ort, dit han av lantmäteristyrelsen beordrats att tjänstgöra, erhålla rese- och traktamentsersättning. Beträffande bestämmelserna om flyttningersättning (flyttningssbidrag) vilja de sakkunniga särskilt betona, att stor försiktighet måste iakttagas och noggrann prövning ske samt att ersättningen (bidraget) endast bör utgå, då fråga är om förordnande att under längre tid tjänstgöra å annan ort.

I likhet med vad som gäller för extra lantbruksingenjör, bör extra lantmätare vara hänförlig under första kapitlet i avd. 1 i kungörelsen den 26 juni 1925 (nr 356) med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen.

TREDJE KAPITLET.

Anställnings- och avlöningsförhållandena för de hos lantmätarna anställda tekniska biträdena.

Förutom vad som föreskrivits i 56 § av lantmäteriinstruktionen har uti den av lantmäteristyrelsen den 31 december 1928 utfärdade arbetsordningen för distriktslantmätarna jämte deras tjänstebiträden under nedan angivna paragrafer i avseende å tekniska biträden stadgats följande.

44 §.

Distriktslantmätare må åt hos honom förordnat tekniskt biträde uppdraga nedanstående fältarbeten, dock endast i den mån han finner desamma kunna åt biträdet anförtros, nämligen:

1. Stakning och mätning av stomlinjenät och mätninglinjenät, sedan plan för dessa arbeten blivit av lantmätare upprättad.
2. Polygonmätning, sedan plan för mätningens utförande blivit av lantmätare upprättad.
3. Numerisk och grafisk detaljmätning.
4. Utstakning, markering och säkerställande av ägo gräns, som blivit till sitt läge av lantmätare bestämd.
5. Anbringande och inmätning av stödpunkter och försäkringsmarkeringar.
6. Höjdmätning efter av lantmätare uppgjord plan.
7. Mätning av väg samt utstakning av väglotter.
8. Mätning av hägnad samt utstakning av hägnadslotter.

Tekniskt biträde, som genomgått teoretisk utbildningskurs, motsvarande minst skogshögskolans forstmästarekurs, må därjämte sysselsättas med räkning av ståndskog.

Tekniskt biträde må å distriktslantmätarens expedition sysselsättas med förekommande göromål.

Samtliga göromål, som utföras av tekniska biträden, skola ske efter vederbörande distriktslantmätarens eller hos honom anställd tjänstemedhjälparens anvisning ifråga om arbetets utförande och uteslutande på distriktslantmätarens ansvar; och åligger det ovillkorligen distriktslantmätaren att utan särskild kostnad för det allmänna eller sakägare utöva en effektiv tillsyn över det tekniska biträdets arbete och avhjälpa i detsamma befunna brister.

48 §.

Distriktslantmätare, som för ett instundande arbetsår¹ önskar hos sig få anställd medhjälpare i tjänsten eller tekniskt biträde, har att före den

¹ Arbetsåret räknas från och med den 1 april ena året till och med den 31 mars nästföljande år.

20 januari till överlantmätaren i länet insända till lantmäteristyrelsen ställd ansökning i ämnet; och bör däri uppgivas, huru lång tid biträde åstundas, under vilka månader biträde är särskilt önskvärt, de slag av arbeten, med vilka biträdet kan antagas komma att sysselsättas, samt om och i vad mån behov föreligger för sökanden att överlåta handläggningen av vissa förrättningar på vikarie. Till underlättande av överlantmätarens och lantmäteristyrelsens bedömande av frågan böra meddelas alla de ytterligare upplysningar, som kunna antagas vara av betydelse för frågans prövning.

I ansökningen må där så låter sig göra, viss person föreslås; och bör i sådant fall upplysning meddelas, huruvida denne är villig mottaga föreslaget förordnande. I fråga om tekniskt biträde böra betygsavskrifter och meritförteckning bifogas.

Överlantmätaren skall före den 1 februari till lantmäteristyrelsen översända inkomna ansökningar jämte eget yttrande rörande dessa ävensom en tablå, upptagande för varje distriktslantmätare antalet och ungefärliga omfattningen av från föregående år balanserade förrättningar med frånräknande av avslutade sådana samt dem, vilka enligt vederbörandes uppgifter kunna antagas icke komma att bli föremål för handläggning under instundande arbetsår.

Vad ovan sagts rörande ansökning om anställande av tjänstebiträde skall i tillämpliga delar gälla jämväl i fall, där anställande av dylikt biträde ifrågasättes senare under året än ovan föreskrivits; och bör, då ärende i ämne, varom här är fråga, inkommer till lantmäteristyrelsen, yttrande från samtliga av ärendet berörda befattningshavare, i den mån så låter sig göra, föreligga.

54 §.

Föreslås någon till tekniskt biträde, vilken icke förut innehaft anställning såsom sådant biträde, skall bifogas dels intyg från distriktslantmätare om nöjaktig färdighet i linjestakning, ägomätning och kartritning ävensom om den föreslagnes lämplighet i allmänhet, dels ock bevis om en med hänsyn till den tillämnade verksamheten godkänd prövning inför vederbörande överlantmätare.

Från det under nionde huvudtiteln uppförda förslagsanslaget till reseersättningar åt lantmäteripersonal, som sysselsättes med lantmäteriförrättningar, äger lantmäteristyrelsen till tekniska biträden med en sammanlagd anställningstid av 750 månader för år medgiva utbetalande av rese- och traktamentsersättning av statsmedel. Härvid skola lända till efter rättelse de i förordningen den 31 december 1920 (nr 909) med däri sedermera gjorda ändringar intagna föreskrifterna (resereglementet för lantmätare). Ersättning i övrigt till tekniskt biträde utbetalas av den distriktslantmätare, hos vilken biträdet i enlighet med ovan nämnda bestämmelser blivit anställt.

Framställning om ändring i gällande föreskrifter rörande de tekniska biträdenas avlönings- m. fl. förhållanden har gjorts av lantmäteristyrelsen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 28 september 1929. I denna skrivelse har styrelsen anfört följande.

Lantmäteristyrelsens skrivelse år 1929.

Innan lantmäteristyrelsen går in på en närmare redogörelse för en av de hos lantmätarna anställda tekniska biträdena den 29 december 1928 gjord framställning om ordnandet av dessa biträdens anställnings- och avlöningsförhållanden och de uttalanden och förslag, vartill densamma givit anledning, torde böra lämnas en kort översikt över nuvarande organisation av den med praktisk lantmäteriverksamhet sysselsatta personalen, med särskilt avseende fästade på de tekniska biträdenas anställnings- och löneförhållanden.

Lantmäteristyrelsen tillåter sig till en början erinra därom, att landet för närvarande är indelat i 199 lantmäteridistrikt, ett vart med en distriktslantmätare som innehavare.

Distriktslantmätarna, vilka tillsätts av Eders Kungl. Maj:t genom fullmakt, utöva lantmäteriverksamhet på eget ansvar, med biträde i mån av behov av extra lantmätare och tekniska biträden.

De extra lantmätarna, vilka konstitueras av lantmäteristyrelsen, äro sålunda i regel i fråga om praktisk lantmäteriverksamhet hänvisade att efter förordnande av lantmäteristyrelsen verka såsom medhjälpare i tjänsten åt distriktslantmätare. Efter tre års väl vitsordad tjänstgöring med företrädesvis praktiskt lantmäteriverksamhet samt efter avlagd kulturteknisk examen kunna extra lantmätare emellertid av lantmäteristyrelsen dels ställas till överlantmätares och länsstyrelses förfogande för erhållande av förordnanden till lantmäteriförrättningar, dels förordnas att för viss tid och i den utsträckning, styrelsen för varje särskilt fall bestämmer, vikariera för distriktslantmätare. Antalet extra lantmätare är obestämt och ytterst beroende av det antal elever, som Eders Kungl. Maj:t årligen bestämmer må av lantmäteristyrelsen antagas. För närvarande finnas inom kåren, förutom 6 ordinarie assistenter å övergångsstat, 129 extra lantmätare. Av dessa tjänstgöra emellertid endast omkring 75 st. såsom tjänstemedhjälpare hos distriktslantmätare, under det de övriga äro förordnade antingen till tjänstgöring hos lantmäteristyrelsen eller å lantmäterikontoren eller ock till viss självständig verksamhet. Med hänsyn därtill att extra lantmätararvoden utgå till i styrelsen tjänstgörande amanuenser, extra assistenter å kontoren och självständigt verksamma extra lantmätare komma av de såsom medhjälpare åt distriktslantmätare tjänstgörande extra lantmätarna endast ungefär 60 st. i åtnjutande av i staten för den med lantmäteriförrättningar sysselsatta personalen upptaget extra lantmätararvode, under det övriga tjänstemedhjälpare äro i avsaknad av dylik förmån. Samtliga tjänstemedhjälpare äga jämlikt nådiga kungörelsen den 15 maj 1925 (nr 192) angående tillskott till dyrtidstillägg för vissa lantmätare att av statsmedel erhålla visst tillskott till inkomster för arbete enligt lantmäteritaxan och åtnjuta därjämte resekostnads- och traktamentsersättning i enlighet med resereglementet för lantmätare. Vederbörande distriktslantmätare har i övrigt att själv avlöna tjänstemedhjälparen, och utgår denna avlöning i allmänhet efter viss procent av det enligt lantmäteritaxan belöpande arvodet för av medhjälparen utfört arbete.

Hos distriktslantmätare ävensom hos sådan extra lantmätare, vilken ställts till överlantmätares och länsstyrelses förfogande för erhållande av förordnande till lantmäteriförrättningar, äger lantmäteristyrelsen att såsom tekniskt biträde förordna lämplig person d. v. s. sådan, som utan att hava avlagt lantmäterixamen och konstituerats till extra lantmätare styrker sig hava förvärvat kunskap och erfarenhet rörande sådant arbete, vid vars utförande hans biträde ifrågasättes.

Rätten för lantmäteristyrelsen att meddela på eget ansvar arbetande lantmätare tillstånd att använda tekniskt biträde i tjänsten tillkom genom bestämmelse i 1909 års lantmäteriinstruktion (Sv. förf. nr 138). Uti 28 § sista stycket i nämnda instruktion stadgades: »och må lantmäteristyrelsen därjämte för viss tid och i den utsträckning, styrelsen för varje gång bestämmer, meddela extra lantmätare tillstånd att, förutom medhjälpare i tjänsten, såsom tekniskt biträde, jämväl vid arbeten å fältet, använda den, som utan att hava avlagt lantmäteriexamen och konstituerats till auskultant, styrker sig hava förvärvat kunskap och erfarenhet rörande arbete, vid vars utförande hans biträde ifrågasättes», och gällde enligt 29 § enahanda bestämmelser i fråga om tillstånd för distriktslantmätare att använda tekniskt biträde. Sådant biträde hade enligt 46 § skyldighet att i likhet med tjänstemedhjälpare föra dagbok över alla resor och göromål. I fråga om den sålunda skedda instruktionsändringen hade lantmäteristyrelsen i sin underdåniga framställning den 11 september 1909 i ämnet anfört: »Här upptaget stadgande om rätt för lantmätare att även använda tekniskt biträde, som icke tillhör lantmäteristaten eller tagit lantmäteriexamen, har motsvarighet beträffande i statens tjänst anställda lantbruksingenjörer samt tjänstemännen i väg- och vattenbyggnadsdistrikten (Kungl. Maj:ts nådiga reglemente för statens lantbruksingenjörer och lantbruksstipendiater den 22 november 1907, 9 §, och nådiga taxan på arvode för förrättningar, som verkställas av tjänstemännen i väg- och vattenbyggnadsdistrikten, den 28 september 1888, 12 §). Stadgandet har här influit jämväl i syfte att minska befarade olägenheter till följd av den nedsättning, som skett i avseende å antalet befattningar.»

Uti sedermera tillkomna lantmäteriinstruktioner den 23 december 1920 (nr 927) och den 14 mars 1924 (nr 42) samt i nu gällande instruktion den 11 november 1927 (nr 407) hava de tekniska biträdena upptagits bland »Lantmäteripersonal, som sysselsättes med utförande av lantmäteriförrättningar».

I fråga om användningen av samt kompetensfordringarna för tekniskt biträde stadgade 1920 och 1924 års lantmäteriinstruktioner, att lantmäteristyrelsen ägde meddela föreskrifter i ämnet, varvid i sistnämnda instruktion (57 §) fanns utsagt, att åt dylikt biträde finge uppdragas att verkställa »mättnings-, utstaknings- och därmed jämförliga göromål». Nu gällande lantmäteriinstruktion innehåller i berörda hänseenden följande bestämmelser: »56 §. Hos distriktslantmätare eller sådan extra lantmätare, vilken ställts till överlantmätares och länsstyrelses förfogande för erhållande av förordnande till förrättningar, äger lantmäteristyrelsen såsom tekniskt biträde förordna lämplig person; och skola därvid bestämmelserna i 53 § andra stycket äga motsvarande tillämpning. Åt tekniskt biträde må uppdragas att verkställa mättnings-, utstaknings- och andra därmed jämförliga göromål, allt i enlighet med de närmare föreskrifter, som lantmäteristyrelsen utfärdar», samt »73 §. Om vad som fordras för att erhålla förordnande såsom tekniskt biträde äger lantmäteristyrelsen meddela föreskrifter.» Ovan åberopade 53 § innehåller bestämmelser om extra lantmätares tjänstgöring, och har sagda paragraf andra stycket följande lydelse: »Vid meddelande av förordnande, varom här är fråga, skall lantmäteristyrelsen tillse, att behovet av arbetskrafter för olika ändamål i skilda delar av landet blir på bästa möjliga sätt tillgodosett.»

Med föranledande av ovan nämnda bestämmelser i lantmäteriinstruktionen har lantmäteristyrelsen uti den 31 december 1928 utfärdad, från och

med den 1 mars 1929 gällande arbetsordning för distriktslantmätnarna jämte dessas tjänstebiträden ifråga om användningen av tekniskt biträde stadgat följande: »44 §. Distriktslantmätare må — — — befunna brister.»¹

Beträffande kompetensfordringarna för nu ifrågavarande tekniska biträden innehåller berörda arbetsordning: »54 §. Föreslås någon till tekniskt biträde, vilken icke förut innehaft anställning såsom sådant biträde, skall bifogas dels intyg från distriktslantmätare om nöjaktig färdighet i linjestakning, ägomätning och kartritning ävensom om den föreslagnes lämplighet i allmänhet, dels ock bevis om en med hänsyn till den tillämnade verksamheten godkänd prövning inför vederbörande överlantmätare». Några kompetensfordringar i form av avlagda examina vid allmänna läroanstalter hava icke uppställts.

Vad sålunda sagts ifråga om distriktslantmätare gäller jämväl på eget ansvar arbetande extra lantmätare.

Tekniskt biträde åtnjöt från början ersättning för resa efter enahanda grunder, som gällde för lantmätares tjänstemedhjälpare, d. v. s. ersättning för resekostnaden enligt resereglementet samt viss gottgörelse för kost och tidsspillan under resan. Ifrågavarande ersättning utgick enligt 1909 års lantmäritaxa (Sv. förf. nr 166) och gäldades av vederbörande sakägare.

Samtidigt med att de med praktisk verksamhet sysselsatta lantmätnarna genom nådig kungörelse år 1918 (nr 270) tillerkändes traktamentsersättning av allmänna medel under resor och förrättningar, kommo jämväl de tekniska biträdena i åtnjutande av samma förmån. Vid lantmäterikårens omorganisation från och med år 1921 övertog statsverket, förutom sagda traktamentsersättning, jämväl resekostnadsersättningen för distriktslantmätare och extra lantmätare beträffande flertalet tjänsteförrättningar, under det att, jämlikt det till grund härför liggande resereglementet för lantmätare (Sv. förf. nr 909 år 1920), tekniskt biträde tillkommande resekostnadsersättning oavsett förrättningens art städse skulle gäldas av vederbörande sakägare.

Redan år 1921 gjorde lantmäteristyrelsen underdånig framställning angående statens övertagande av resekostnaderna för tekniskt biträde och anförde därvid bland annat: »Såsom lantmäteristyrelsen vid flera tillfällen för Eders Kungl. Maj:t framhållit förhåller det sig så, att det för närvarande tillgängliga antalet lantmätare eller 300, vilket antal den år 1920 beslutade förändrade organisationen även räknat med, är otillräckligt för ombesörjande av lantmäteriverksamheten. Antalet distriktslantmätare är 200, och av återstående 100 tjänstemän kunna ej flera än omkring 60 beräknas stå till disposition såsom tjänstemedhjälpare åt distriktslantmätare. Härigenom ökas behovet av tekniska biträden. Antalet sådana har under år 1920 uppgått till 26, av vilka dock flertalet varit anställda endast för viss ofta kort del av året. Behovet av dylika biträden bör emellertid beräknas till 40 helårsanställningar eller i runt tal 500 månader.» Uti underdånig skrivelse den 8 december 1922 angående ändrade bestämmelser ifråga om statens bidrag till jorddelningsväsendet hemställde lantmäteristyrelsen ånyo, att statsverket måtte övertaga resekostnaderna för hos lantmätare anställt tekniskt biträde, som med tillstånd av lantmäteristyrelsen begagnades, och anförde därvid bland annat: »Under år 1921 anlätades tekniska biträden under sammanlagt 281 månader, och under år 1922 har den sammanlagda anställningstiden beräknats till 529 månader. Resekost-

¹ Paragrafen återgiven i kapitlets början.

naderna för de tekniska biträdena uppgingo under år 1921 i runt tal till 9 000 kronor och hava för år 1922 beräknats till 18 000 kronor. Till följd därav att antalet examinerade lantmätare ökas och behovet av tekniska biträden därigenom minskas, komma utgifterna för statsverket till följd av ett beslut om statens övertagande av resekostnaderna för lantmätarnas tekniska biträden att successivt minskas. Skulle det emellertid anses, att en bestämmelse bör meddelas om maximiantalet månader för år för anställande av tekniska biträden, vågar styrelsen i överensstämmelse med sitt uttalande i sin ovanberörda framställning den 13 januari 1921 för närvarande ej föreslå lägre antal än 500».

Nådig proposition angående understöd av jorddelningsväsendet m. m. avgavs till 1923 års riksdag, och anförde föredragande departementschefen därvid rörande statens övertagande av resekostnaderna till ifrågavarande tekniska biträden: »Vad i denna fråga anförts av lantmäteristyrelsen och de sakkunniga för revision av resereglementet synes mig till fullo utvisa, att resekostnadsersättningen till det tekniska biträdet bör — liksom redan är fallet beträffande traktamentsersättningen — gäldas av statsmedel, varför jag icke tvekar att förorda den i sådant avseende föreslagna förändringen. Emellertid synes mig statsverkets övertagande av resekostnaderna för tekniska biträden böra såsom av lantmäteristyrelsen ifrågasatts och av statskontoret föreslagits förbindas med bestämmelse om viss maximianställningstid för år räknat av tekniska biträden med rätt till dylik ersättning, och ansluter jag mig till lantmäteristyrelsens förslag, att sådan anställningstid för närvarande bestämmes till 500 månader årligen. Resekostnadsersättningen läser böra utgå av nionde huvudtitelns förslagsanslag till rese- och traktamentspenningar. Då, såsom statskontoret anført, någon höjning av detta anslag icke härav tarvas, läser någon särskild hemställan till riksdagen i denna del ej erfordras utan torde, därest riksdagen ej har något att erinra mot vad jag nu föreslagit, Kungl. Maj:t äga utfärda erforderliga ändringsföreskrifter.»

Mot vad sålunda anförts förklarade sig vederbörande utskott icke hava något att erinra, och gjordes ej heller av riksdagen någon erinran i ämnet.

Genom nådigt brev den 8 juni 1923 bemyndigade Eders Kungl. Maj:t lantmäteristyrelsen att antaga och hos distriktslantmätare anställa tekniska biträden med en sammanlagd anställningstid av högst 500 månader för år, med rätt för dylikt biträde att av statsmedel åtnjuta, förutom traktamentsersättning, jämväl resekostnadsersättning enligt ovannämnda resereglemente för lantmätare, och skedde i enlighet härmed ändring i berörda resereglemente genom nådig kungörelse samma dag (nr 239), vilken kungörelse trädde i kraft den 1 juli 1923.

Från sistnämnda dag äger alltså tekniskt biträde att av statsmedel åtnjuta förutom traktamentsersättning jämväl resekostnadsersättning efter de grunder, som gälla för distriktslantmätare och extra lantmätare. I fråga om berörda ersättningar hänföres tekniskt biträde till rese- och traktamentsklass III E i allmänna resereglementet. Avlöning till tekniskt biträde utgår i övrigt från vederbörande distriktslantmätare, som med biträdet har att i fråga om avlöningsvillkoren själv träffa uppgörelse.

Antalet hos lantmätare förordnade tekniska biträden utgjorde den 1 nästlidne juli 96 stycken.

Framställning från de tekniska biträdena.

En under år 1928 bildad sammanslutning mellan hos lantmätare anställda tekniska biträden har nu i skrivelse till lantmäteristyrelsen den 29 december 1928 hemställt, att styrelsen måtte hos Eders Kungl. Maj:t göra framställning om ändrade bestämmelser i fråga om de tekniska biträdena, så att dessa genom fastare organisation och tryggare anställningsförhållanden i rättsligt avseende erhöles statstjänstemäns ställning. Till stöd för denna hemställan, vilken här bifogas, hava de tekniska biträdena anfört huvudsakligen följande.

Det arbete, som en distriktslantmätare hade att utföra, inrymde så många olika slag av göromål, att det icke vore möjligt för honom själv verkställa dem alla. För att lösa dessa arbetsuppgifter, speciellt beträffande fältarbeten, finge hos distriktslantmätarna förordnas extra lantmätare. På särskild ansökning förordnade lantmäteristyrelsen dessutom lämplig person såsom tekniskt biträde att likaledes biträda vid lantmåteriförrättningsarbete. Under de senare åren hade tekniska biträden i stor utsträckning kommit till användning för att fylla kravet på arbetskraft med lägre fackutbildning. Att utbilda så stort antal lantmätare, att det motsvarade behovet av arbetskraft å distrikten, hade ansetts olämpligt, emedan extra lantmätarna då ej inom rimlig tid skulle kunna erhålla ordinarie befattning. Dessutom vore det slöseri med kvalificerad arbetskraft, då extra lantmätarna under alltför lång tid skulle sysselsättas med fältarbeten. Lantmäteristyrelsen förordnade för närvarande tekniska biträden hos distriktslantmätarna i enlighet med bestämmelserna i gällande lantmåteriinstruktion. Många av de tekniska biträden, vilka från början utbildat sig för annan verksamhet, hade efter 10—15 års arbete inom en så speciell gren, som lantmåteriet obestriddligen vore, svårt att upptaga konkurrensen på ett annat område för att där skapa sig framtid och tryggad ålderdom.

Det sätt, på vilket de tekniska biträdena rekryterades, och den olikartade utbildning de ägde, kunde emellertid icke sägas fylla anspråken på en lämpligt och ändamålsenligt sammansatt kår, avsedd att fylla behovet av lägre funktionärer. En utbildningskurs för tekniska biträden finge därför anses nödvändig, och borde lantmäteristyrelsen närmare utforma läroplaner och fordringar för denna kurs. Utbildningen kunde även tänkas kompletterad med en andra kurs efter exempelvis två års tjänstgöring såsom extra tekniskt biträde. Dessa kurser borde vara avgiftsfria och vardera icke taga längre tid än två månader.

Tekniska biträden borde konstitueras till ett antal, motsvarande stadigvarande behov av arbetskraft, samt borde dessutom, när så behövdes, extra befattningshavare förordnas.

Distriktslantmätare och extra lantmätare åtnjote dels lön av statsverket, dels gottgörelse av sakägare enligt taxa för i tjänsten utförda arbeten. Tekniska biträden vore däremot distriktslantmätarnas enskilda biträden och avlönades av distriktslantmätarna. Emellertid hade Kungl. Maj:t bemyndigat lantmäteristyrelsen att antaga och hos distriktslantmätare anställa tekniska biträden med en sammanlagd anställningstid av högst 500 månader för år med rätt för dylikt biträde att av statsmedel åtnjuta rese- och traktamentsersättningar. Tekniskt biträde hos lantmätare vore enligt gällande bestämmelser att hänföra till rese- och traktamentsklass III E, och gällde för tekniska biträden tillämpliga delar av resereglementet för lantmätare. Antalet av lantmäteristyrelsen under år 1928 förordnade tekniska biträden utgjorde 104 stycken, varför deras förordnande med rätt att

åtnjuta rese- och traktamentsersättning av statsmedel i medeltal endast kunde bliva 5 månader per arbetsår och biträde. Under den övriga delen av året åtnjöte således biträdet ej någon ersättning för resor och uppehälle å förrättningsställena i de fall, där principalen ej bestrede resekostnaderna.

Emedan de tekniska biträdena vore att betrakta såsom hos distriktslantmätarna enskilt anställda samt av distriktslantmätarna avlönades, komme biträdena icke i åtnjutande av för motsvarande befattningshavare inom andra statliga verk tillkommande statspension. Ej heller finge de tekniska biträdena åtnjuta semester utan att därvid helt gå miste om all inkomst. Ett tekniskt biträde finge i regel under hela sin tjänstetid utföra fältmätningar, vilka vore fysiskt krävande, varför ett tekniskt biträde ej gärna kunde med ekonomiskt och tekniskt gott resultat utföra mätningsarbeten längre än till 50 å 55 år, då dessa arbeten krävde en fysisk spänstighet, som mera sällan kunde påräknas vid högre ålder. Dock torde de tekniska biträdena kunna beredas lämplig tjänstgöring å länens lantmäterikontor, eventuellt efter dispens såsom assistenter, från den tid, då de icke lämpligen kunde sysselsättas med fältmätningssuppgifter, intill dess de uppnådde pensionsålder, vilken lämpligen borde vara samma som för lantmätare d. v. s. 65 år.

De tekniska biträdena föreslå i sin framställning två alternativ till lönestat.

Enligt det ena alternativet skulle ordinarie befattningshavare äga åtnjuta avlöning enligt de i Kungl. Maj:ts avlöningsreglemente den 22 juni 1921 (nr 451) för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen, givna föreskrifter och under de i detsamma stadgade villkor. Ordinarie biträde skulle hänföras till i detta reglementes löneplan upptagna avdelning B och lönegrad 15. Förutom dessa löneförmåner skulle utgå dyrtidstillägg i enlighet med bestämmelserna i Kungl. Maj:ts kungörelse den 15 juni 1923 (nr 265) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst samt rese- och traktamentsersättning i enlighet med gällande resereglemente samt resereglementet för lantmätare. Tekniskt biträde skulle hänföras till rese- och traktamentsklass II E.

Enligt det andra alternativet skulle ordinarie tekniskt biträde hänföras till avlöningsreglementets avdelning B, lönegrad 4, varjämte dyrtidstillägg samt särskilt tillskott till dyrtidstillägg borde utgå i likhet med för lantmätare. Det belopp, på vilket tillskott till dyrtidstillägg på grund av inkomster av arbete enligt gällande lantmäteritaxa skulle utgå, borde beräknas till 3 000 kronor för år. Dessutom skulle till tekniska biträden utgå rese- och traktamentsersättning enligt gällande resereglementen.

Om det första alternativet tillämpades, skulle tekniska biträdets principal till statsverket ersätta ett belopp, som motsvarade skillnaden mellan den statsavlöning, tekniska biträdet skulle erhålla i de ifrågasatta bägge fallen. Komme däremot bestämmelserna enligt det andra alternativet att tillämpas, borde tekniska biträdet även åtnjuta avlöning enligt särskild uppgörelse med principalen, och kunde sådan avlöning antingen utgå efter visst fixerat belopp eller efter viss procent av det arvode, förrättningsman ägde uppbära för de förrättningsåtgärder, biträdet utförde.

Det föreslås, att tekniskt biträde, som före tillträde av ordinarie befattning innehåft förordnande längre tid än tre år, borde få tillgodoräkna sig förut använd tid vid beräkning av honom tillkommande ålderstillägg.

Extra tekniskt biträde skulle få åtnjuta avlöningsförmåner från extra anslag, ställt till lantmäteristyrelsens förfogande, och borde denna avlöning lämpligen uppgå till en tredjedel av den lön, tekniskt biträde i lägsta åldersklassen uppbure, jämte rese- och traktamentsersättning efter rese- och traktamentsklass II E.

*Införade
utlåtanden.*

Uti skrivelse den 9 nästlidne januari har lantmäteristyrelsen anmodat rikets överlantmätare att, efter inhämtande, i den mån vederbörande överlantmätare så funne lämpligt, av yttranden från länets distriktslantmätare, till styrelsen inkomma med utlåtande rörande den av de tekniska biträdena sålunda gjorda framställningen. Uti hit inkomna svar, vilka bifogas, hava överlantmätarna i huvudsak anfört följande.

Överlantmätaren i Stockholms län: Frågan om de tekniska biträdenas överförande till statlig kär kunde ännu icke göras till föremål för slutligt avgörande, och den gjorda framställningen borde alltså icke föranleda ytterligare åtgärder. Dels saknades nämligen tillräcklig erfarenhet om den nya jorddelningslagens verkningar i fråga om behovet av dylika biträden, dels borde nu föreliggande fråga under alla förhållanden lösas först i sammanhang med frågan om extra lantmätarnas ställning inom kåren. Det behov, som möjligen kunde ifrågasättas i nu förevarande hänseende, vore icke några nya tjänstemän inom kåren utan mera kvalificerade hantlangare, vilka med skicklighet och rutin kunde utföra en del mätningarbeten. De tekniska biträdenas anställande å lantmäterikontor vid tekniska granskningsgöromål eller såsom assistenter avstyrktes. Möjligen skulle anställning kunna beredas dem för utförande av vissa nu åt kvinnliga biträden eller vaktmästare anförtrödda göromål, vilket dock alldeles säkert skulle bliva oekonomiskt för statsverket.

Överlantmätaren i Uppsala län: Man kunde ifrågasätta nödvändigheten av att organisera de tekniska biträdena statligt allenast av den anledning, att vissa lantmäteriarbeten kunna utföras av sådana biträden, eller därför, att ett stort, under senare åren tämligen konstant behov av dylika biträden förelegat. Emellertid vore lämpligt, att de tekniska biträdena erhöles sjukhjälp av statsmedel samt pensionering efter visst antal tjänstgöringsår, varigenom deras ställning bleve fullt betryggad. Tanken på statsavlöning måste avvisas, däremot vore semesterbidrag en icke obillig fordran. Någon särskild utbildningskurs eller fordran på avlagd realskoleexamen för biträdena borde icke ifrågasättas, då folkskoleunderbyggnad vore fullt tillräcklig. Tekniska biträdens uppflyttning i rese- och traktamentsklass II E vore lämpligt. Däremot avstyrktes deras anställning å lantmäterikontor.

Överlantmätaren i Södermanlands län: De tekniska biträdena borde icke äga större utbildning, än som för fältarbetet vore behövt. Biträdenas förslag angående anställning å lantmäterikontor för granskningsarbeten kunde ej förordas. Däremot vore äldre tekniska biträden lämpliga som kanslibiträden och kontorsbiträden, men vore sådana tjänster för få för att räcka till reträttplatser för alla tekniska biträden. Redan det nu rådande avlöningssystemet innebure i många fall en ekonomisk uppoffring av vederbörande lantmätare, som använde tekniskt biträde; de framställda löneanspråken vore därför för höga, kanslibiträdesinkomst vore tillfyllest. Som första organisationsform förordades statliga arvoden och en på frivilliga avgifter grundad pensionsförsäkring samt

utvidgad rätt till rese- och traktamentsersättning. I eventuellt fastare organisation borde högst 50 tekniska biträden ingå.

Överlantmätaren i Östergötlands län: Utredning angående behovet av och möjligheterna för en ökning av antalet extra lantmätare erfordrades, innan bestämd ståndpunkt togs till förslaget om en fast statlig organisation för de tekniska biträdena, vilka biträden i regel icke med fördel kunde användas till andra göromål än sådana av rent teknisk art. Även om en ökning av antalet extra lantmätare skulle ske komme ett visst behov av tekniska biträden att kvarstå, varför i rimlig mån en förbättrad ställning borde beredas dessa biträden, dock endast genom provisoriska bestämmelser, vilka skulle gälla de ekonomiska spörsmålen samt eventuellt kompetensfordringar. Vidare vore rättvist, att tekniska biträden bereddades tillskott till dyrtidstillägg av statsmedel, och vore intet att erinra mot, att eventuellt särskilda arvoden bereddades tekniska biträden i likhet med extra lantmätarna. Ett trängande behov vore, att nu förefintlig inskränkning ifråga om tiden, varunder tekniska biträden ägde rätt till reseersättning, bortfölla.

Överlantmätaren i Jönköpings län: Förslaget att anställa tekniska biträden å lantmäterikontoren, vare sig som kanslibiträden eller assistenter, avstyrkes. De tekniska biträdenas framställning borde icke föranleda någon åtgärd. På grund av arten av de göromål, nämligen fältarbeten, som utfördes av dessa biträden, vore bäst med fortgående förnyelse av uppsättningen biträden av detta slag, så att de icke bleve kvar vid lantmäteriet efter uppnådda exempelvis 45 år.

Överlantmätaren i Kronobergs län: Åtgärder för beredande åt de tekniska biträdena av en bättre ställning än de nu innehade, tillstyrktes; det andra alternativet i deras förslag till lönebestämmelser förordades. Högst 50—60 tekniska biträden borde anställas. Väsentliga nackdelar vore förenade med nu gällande inskränkning beträffande den tid, varunder reseersättning utginge till biträden.

Överlantmätaren i Kalmar län: De tekniska biträdena borde endast förekomma såsom arbets hjälp vid avlastandet av tillfälliga arbetsanhopningar. Dessa biträden, vilka liksom lantmätarnas rit- och skrivbiträden vore vederbörandes enskilda biträden, vore icke sämre ställda än annan privatanställd personal; statsverket hade gjort tillfyllest genom att i de flesta fall utbetala rese- och traktamentsersättning till biträdena.

Överlantmätaren i Gotlands län: Det vore önskvärt med statlig organisation av tekniska biträden, varigenom dessa biträden kunde åläggas ansvar för utförda arbeten. Erforderliga kunskaper borde lämpligast bibringas biträdena genom särskild undervisningskurs, varvid färdighet av praktisk art vore undervisningens väsentliga mål. Vad beträffade användandet av tekniska biträden å lantmäterikontor, borde en viss försiktighet iakttagas. Måhända skulle en början kunna göras med tjänstgöring under semester för kanslibiträden.

Överlantmätaren i Blekinge län: Behovet av tekniska biträden vore uppenbart. I främsta rummet borde en viss mindre pension beredas dylika biträden efter 60 levnads- och 35 tjänsteår. Utbildning av biträden borde ske vid av lantmäteristyrelsen anordnad lärokurs. Beträffande avlöningar av statsmedel borde tekniska biträden jämsställas med lantbruksingenjörernas assistenter, vilka för närvarande av statsverket åtnjöte ett belopp av 75—125 kronor per månad. Någon ändring beträffande rese- och traktamentsersättning vore ej behöflig.

Överlantmätaren i Kristianstads län: Framställningens syftemål vore »ur alla synpunkter behjärtansvärd», men ökad utbildning och ökat ansvar för de tekniska biträdena erfordrades. Vidare förordades utredning rörande behovet av ökat antal lantmåteridistrikt samt fackutbildad personal i övrigt och i samband därmed jämväl utredning av frågan om de tekniska biträdenas utbildning och tjänsteställning. Med hela denna utredning borde emellertid anstå, tills den nya jorddelningslagstiftningen tillämpats några år.

Överlantmätaren i Malmöhus län: De tekniska biträdenas ställning på ordinarie stat skulle medföra vissa fördelar för det allmänna därigenom att man då finge vissa garantier för tekniska biträdets ansvarighet för av honom verkställda arbeten. Frågan vore dock för tidigt väckt och borde ej lösas fristående utan endast i samband med hela frågan om lantmåteriets verksamhetsområde och framtida organisation; äldre extra lantmätare borde framför tekniska biträden komma å ordinarie stat.

Överlantmätaren i Hallands län: »Om också utvecklingen visat, att biträden med lägre kvalifikationer kunna med fördel användas inom lantmåteriväsendet, är därmed emellertid icke sagt, att dylika biträden böra vinna statsanställning.» Tekniska biträden måste i likhet med lantmätarnas kontorspersonal anses som distriktslantmätarnas enskilda biträdespersonal och borde alltså helt och hållet avlönas av dessa.

Överlantmätaren i Göteborgs och Bohus län: Syftemålet att ernå säkrare ställning förtjänade allt avseende, så mycket mera som behov av tekniska biträden säkerligen komme att alltjämt finnas, antagligen i ökad utsträckning. Mycket skulle vinnas, om tekniska biträden inrangerades bland extra ordinarie tjänstemän med lön, motsvarande lönegrad B 4 och därjämte ersättning för arbete enligt avtal med principalen. De tekniska biträdenas framställning vilken »vore något färgad av den överkvalifikation, som enligt mitt förmenande finnes hos en stor del av nuvarande tekniska biträden», vore alldeles för anspråksfull, men om den skulle beaktas, vore det senare förslaget till lönestat antagligast.

Överlantmätaren i Älvsborgs län: Det vore vanskligt att efter endast ett års tillämpning av den nya jorddelningslagen bedöma framtida arbetsmängd, varför frågan vore för tidigt väckt och för närvarande icke borde föranleda till någon åtgärd.

Överlantmätaren i Skaraborgs län: Det vore till fullo konstaterat, att lantmåterikårens nuvarande numerär vore för liten för tillgodoseende av det förefintliga behovet av arbetskrafter, och att någon ändring i detta hänseende näppeligen torde vara att för framtiden emotse, varför allt fortfarande tekniska biträden komme att erfordras. Det vore emellertid överdrivet att de tekniska biträdena skulle behöva pensioneras vid 50—55 års ålder. »Det finnes distrikt, som äro så små, att de endast bereda innehavaren själv sysselsättning. Denne måste med eller mot sin vilja finna sig i att utföra inom distriktet förekommande mätningssarbeten ända till dess han vid 65 års ålder avgår med pension.» Utom i enstaka fall skulle de tekniska biträdena icke kunna utföra så kvalificerat arbete, som åläge assistent. Möjligen kunde de tjänstgöra såsom kansli-biträden. I fråga om biträdenas förkunskaper borde minst fullständig realskoleexamen fordras jämte viss större kunskap i matematik. Särskild utbildningskurs därutöver vore erforderlig. På ena eller andra sättet borde de tekniska biträdenas ställning tryggas, och borde de avlöningsförmåner, lantbruksingenjörernas assistenter åtnjöte, lämpligen

tjäna till föredöme. Det framställda förslaget kunde emellertid ej godkännas på grund av däri förekommande överdrivna fordringar.

Överlantmätaren i Värmlands län: Behovet av tekniska biträden syntes bliva stadigvarande, varför biträdenas önskan att vinna en tryggare ställning borde beaktas. Däremot vore helt uteslutet, att tekniskt biträde skulle kunna erhålla tjänstgöring såsom assistent. Dessutom vore det först nämnda alternativet i förslaget till lönestat oanvändbart.

Överlantmätaren i Örebro län: Det vore nödvändigt med tekniska biträden såväl nu som under säkerligen lång tid framåt, även om man finge räkna med en så småningom skeende minskning i antalet biträden; det torde vara ofrånkomligt, att förbättring skedde av biträdenas för närvarande vanskliga ställning. Tekniskt biträde torde kunna erhålla anställning såsom biträde å lantmäterikontor, men ej såsom assistent.

Överlantmätaren i Västmanlands län: De tekniska biträdena utgjorde ett nödvändigt tillskott av arbetskraft inom lantmäterikåren, och under sådana förhållanden kunde ej något vara att erinra emot, att lämpligt antal dylika biträden bereddes en tryggare ställning. Sedan kunde bann väntas locka väl kvalificerade aspiranter, och torde de komma att vinnlägga sig om egen förkovran. Några särskilda utbildningskurser syntes icke erforderliga, utan torde vara tillräckligt, om utbildningen grundades på inhämtande av kunskaper och färdighet under och genom praktik, varefter såsom nu prövning inför överlantmätaren skulle följa. Det syntes möjligt att placera de tekniska biträdena såsom kansli- eller kontorsbiträden, dock efter prövning av vederbörandes kvalifikationer för speciellt detta slag av arbete. Att tekniskt biträde skulle kunna vinna anställning såsom assistent vore däremot ej möjligt. Fast anställning åt tekniska biträden skulle kunna beredas ett femtiotal biträden. Vad anginge löneförslaget vore det första löneförslaget icke genomförbart, utan vore mera lämpligt med ett antal fasta arvoden samt ersättning för utfört arbete enligt avtal med principalen, allt i likhet med vad nu är förhållandet med extra lantmätarna. En sådan anordning torde emellertid kräva särskilda bestämmelser angående rätt till pension.

Överlantmätaren i Kopparbergs län: Behovet av arbetskrafter utöver examinerade lantmätare kunde icke längre betecknas såsom tillfälligt ävensom att åtskilligt lantmäteriarbete vore av den art, att det väl kunde utföras av icke examinerad arbetskraft. Användningen inom länet av tekniska biträden hade givit gott resultat beträffande såväl biträden med teoretisk underbyggnad som sådana, vilka utan annan underbyggnad än folkskola börjat såsom hantlangare. Vid beredande av bättre ekonomisk ställning åt de tekniska biträdena borde iakttagas, att icke tvenne klasser lantmätare bildades, en högre och en lägre, utan borde de tekniska biträdena även för framtiden bliva vad de vore avsedda till eller biträden åt distriktslantmätarna för utförande av vissa rent tekniska arbeten under principalens ledning. Utbildningen borde, utan några särskilda fordringar på realskoleexamen eller dylikt, främst inriktas på praktisk erfarenhet, och borde inträde vid eventuell teoretisk kurs vinnas först efter fem års praktik och därvid vunnet vitsord om lämplighet i alla hänseenden. Det av de tekniska biträdena föreslagna sättet för rekrytering och utbildning syntes icke vara synnerligen lyckligt; bättre vore säkerligen det nuvarande systemet, kompletterat genom visst antal, förslagsvis 50, ordinarie tjänster och särskild utbildningskurs endast för aspiranter till dylik ordinarie tjänst. Tveksam vore tekniska biträdens

lämplighet att tjänstgöra å lantmäterikontor; i varje fall måste avvisas tanken på assistenttjänst för dem.

Överlantmätaren i Gävelborgs län: Kravet på fastare organisation och ställning för tekniska biträden syntes i viss mån berättigat, emedan dessa biträden även framdeles vore nödvändiga. Rese- och traktamentsersättning till de tekniska biträdena borde utgå utan nu gällande inskränkning i fråga om anställningstid. Ifrågasatt organisation för de tekniska biträdena eller inrättande av ordinarie tjänster för desamma kunde ej bedömas för sig utan först i samband med tillgodoseende av behovet i dess helhet av arbetskrafter å lantmäteridistriktet. Vad förslaget att bereda de tekniska biträdena kontorstjänst anginge, så borde för biträdestjänst på lantmäterikontoren huvudsakligen användas kvinnlig arbetskraft, och borde anställande av tekniska biträden såsom assistenter ej ifrågakomma. Förslagets genomförande vore varken lämpligt eller möjligt; däremot borde ett fåtal äldre tekniska biträden med större kvalifikationer få sin tjänstgöring ordnad på liknande sätt som extra lantmätarnas eller uppföras på ordinarie stat, och torde sådana tekniska biträdens kompetens kunna ökas genom tjänstgöring och teoretiska kurser, som ansåges påkallade.

Överlantmätaren i Västernorrlands län och länets lantmätare hava vid sammanträde dryftat de tekniska biträdenas framställning samt framhålla: Den omständigheten, att ett visst behov finnes för överlämnande av det mera mekaniska arbetet åt tekniska biträden, borde ej föranleda till skapandet av en kår upp till 100 personer, detta skulle säkerligen ej heller komma att vara till gagn för vare sig jordägaren eller lantmäteriet och lantmätarna. Däremot vore det behjärtansvärt, att tekniska biträden finge skälig pension, men torde frågan härom lämpligen kunna lösas från fall till fall; att göra de tekniska biträdena till ordinarie tjänstemän avstyrkes. För erhållande av förordnande såsom dylikt biträde borde ej erfordras större kompetens än realskoleexamen eller motsvarande; befattningen såsom assistent vore så pass krävande, att endast lantmätare kunde tillfyllest sköta densamma. Önskvärt vore, att alla tekniska biträden erhöles rese- och traktamentsersättning. En förbättring av lantmäterikarens nuvarande organisation skulle utan några avsevärda kostnader kunna bäst åstadkommas genom tillskapandet av en ordinarie ställning för de äldre extra lantmätarna.

Överlantmätaren i Jämtlands län: Såsom tekniska biträden borde användas sådana personer — gärna av högre kvalifikation såsom ingenjörer; jägmästare, studenter m. fl. — som under sommaren vore lediga från sin egentliga sysselsättning. På det sättet bleve dessa biträden tillfälliga och tagna bland yngre, fysiskt spänstiga personer. De göromål, som finge uppdragas åt tekniska biträden, vore av sådan enklare beskaffenhet, att lämpliga personer kunde lära sig dem och bli rutinerade på mycket kort tid, och vore särskilda av lantmäteristyrelsen anordnade kurser för tekniska biträden därför onödiga. Förslaget om dispens för tekniskt biträde att bliva assistent avstyrktes; dylika biträden vore ej heller i övrigt lämpliga för tjänstgöring på lantmäterikontoren. Möjligen skulle plats kunna beredas dem såsom vaktmästare under vintern eller då åldern gjort dem olämpliga för fältarbeten. Den föreslagna avlöningsstaten vore orimlig, och biträdenas framställning borde icke i vidare mån föranleda åtgärd, än att tekniska biträdena så vitt möjligt borde komma till användning såsom vaktmästare vid lantmäterikontor.

Överlantmätaren i Västerbottens län: Tekniska biträden finge anses såsom tillfällig arbetskraft; den erfarenhet, som hittills vunnits angående behovet av dessa biträden, utgjorde icke tillräckligt underlag för antagandet, att tekniska biträden skulle erfordras permanent och böra organiseras såsom en ordinarie kår; behovet av dessa biträden borde fortfarande fyllas med tillfälliga förordnanden. Däremot framhålles att ökning i antalet extra lantmätare säkerligen komme att erfordras och att det borde tagas under överbägande, huruvida icke i första hand ordinarie befattningar för extra lantmätare borde inrättas.

Överlantmätaren i Norrbottens län: De tekniska biträdena komme att fortfarande vara erforderliga inom lantmäteriet; deras ställning vore mindre väl ordnad. Emellertid vore de enda berättigade och önskvärda de tekniska biträden, vilka utan föregående dyrbar teoretisk utbildning skaffat sig vana i utförandet av enklare göromål, och borde med hänsyn härtill deras blivande löneförmåner bedömas. Förslaget innebure förmåner, vilka ej ens tillerkänts extra lantmätarna och antagligen ej heller komme att tillerkännas dessa. Tekniska biträdens anställning å lantmäterikontor borde icke under några förhållanden ifrågakomma. De förbättringar i biträdenas ställning, som kunde tänkas ifrågakomma vore, dels att tekniskt biträde, som en längre tid tjänstgjort hos lantmätare, kunde vid viss ålder erhålla en årlig pension av statsmedel, dels att alla anställda biträden skulle erhålla rätt till rese- och traktamentsersättning av statsmedel enligt klass III E.

Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, har ungefär en tredjedel av överlantmätarna ställt sig helt avvisande till den av de tekniska biträdena gjorda framställningen. Två överlantmätare finna framställningen beaktansvärd men anse frågan vara för tidigt väckt. De övriga överlantmätarna anse en förbättrad ställning för biträdena vara av behovet påkallad, men finna däremot det i framställningen ifrågasatta sättet därför eller i övrigt föreslagna avlöningsvillkor i ena eller andra hänseendet icke kunna förordas.

Då nu lantmäteristyrelsen går att avgiva eget yttrande, vill styrelsen framhålla att saken bör i första hand ses ur synpunkten huruvida de tekniska biträdenas bibehållande allt fortfarande kan anses vara för lantmäteriarbetenas utförande behövt samt eljest ur allmän synpunkt önskvärt.

Med denna utgångspunkt torde till frågans belysande först böra lämnas en översikt över lantmäteriarbetenas nuvarande omfattning samt över de faktorer, som kunna anses för framtiden inverka i ena eller andra riktningen på arbetsbördans storlek.

Lantmäteriverksamhetens omfattning från och med år 1921, framgår av efterföljande tablå, utvisande antalet avslutade förrättningar samt de arvoden, som härför utgått:

Lantmäteristyrelsens yttrande.

Lantmäteriarbetenas omfattning.

Å r	Avslutade förrättningar och uppdrag					
	Verkställda efter förordnande		Verkställda utan förordnande		Summa	
	antal	arvode i kr.	antal	arvode i kr.	antal	arvode i kr.
1921	4 978	971 315	9 183	321 408	14 161	1 292 723
1922	5 497	1 232 109	11 008	381 581	16 505	1 613 690
1923	5 400	1 583 662	12 430	443 848	17 830	2 027 510
1924	5 108	1 391 717	11 153	429 446	16 261	1 821 163
1925	5 447	1 336 766	11 969	495 083	17 419	1 831 849
1926	6 185	1 257 895	12 306	533 041	18 491	1 790 936
1927	6 513	1 308 883	12 821	555 000	19 334	1 863 883
1928	—	—	—	—	1 16 016	1 1 551 961

Uti dessa uppgifter ingå emellertid ej vare sig förrättningar, vilka ej helt fullföljts utan inställts, sedan handläggning skett i större eller mindre utsträckning, eller förrättningar, vilka återkallats, innan någon handläggning förekommit. Vid det förra slaget av förrättningar hava dock åtgärder alltid förekommit, som krävt visst arbete och tid. Ehuru siffrorna således visa lägre än det verkligen utförda arbetet, torde dock i detta sammanhang härifrån kunna bortses.

Av ovanstående tablå synes, att förrättningarnas antal i stort sett ökats, och gäller detta förrättningar, som verkställts både med och utan förordnande.

Emellertid hava under år 1928 avslutats färre förrättningar än under de närmast föregående åren. Förhållandet förklaras därav, att år 1928 är det första år, varunder den nya jorddelningslagen varit i tillämpning, och att, innan tillräcklig erfarenhet och rutin vunnits i fråga om lagens tolkning och de nya bestämmelsernas tillämpning, handläggningen av förekommande förrättningar krävt längre tid än tillföre och även än vad framdeles kan beräknas komma att ske. Ävenså måste givetvis det noggrannare förfaringssättet beträffande avstyckningar medföra ökning i arbete och tidsåtgång för dessa förrättningar, jämfört med vad förut varit fallet i fråga om jordavsöndringarna.

Den lämnade statistiken blir emellertid ej fullständig, därest densamma ej kombineras med en upplysning om balanserade förrättningar. I denna del må hänvisas till efterföljande tablå:

Å r	Antal förrättningar		
	Började men ej avslutade	Ej handlagda	Summa balanserade
1921	3 499	3 834	7 333
1922	3 350	3 185	6 535
1923	3 110	2 866	5 976
1924	2 942	3 015	5 957
1925	2 815	3 079	5 894
1926	2 750	3 884	6 634
1927	2 871	3 498	6 369
1928	4 435	4 785	9 220

¹ Med hänsyn till den med 1928 års ingång ikraftträdde nya jorddelningslagen är det omöjligt att för de båda grupperna förrättningar med och utan förordnande erhålla jämförbara siffror för tiden före och efter 1 januari 1928. För 1928 utföras därtför endast slutsiffrorna.

Bland balanserade förrättningar hava ej kunnat för åren 1921—1927 medtagas förrättningar eller uppdrag utan förordnande, enär statistiska uppgifter häröver ej finnas tillgängliga. Detta gör att den under dessa år förefintliga arbetsbalansen är något större, än vad som framgår av ovanstående uppgifter.

År 1928 visar en avsevärd höjning av antalet såväl påbörjade men icke avslutade som icke handlagda förrättningar. Emellertid är även att märka den förskjutning, som under året genom avsöndringsförfarandets utbytande mot avstyckningsinstitutet skett mellan förrättningar med och utan förordnande. Även om ökningen således delvis är skenbar, kan dock i allt fall av tabellen utläsas, att antalet balanserade förrättningar vid sagda års utgång ökats. Detta sammanhänger delvis med vad förut angående verksamheten för sagda år anförts.

En jämförelse mellan de båda tabläerna ovan giver vid handen, att antalet under året avslutade förrättningar tillsammans med till följande år balanserade varit i stort sett i ständigt stigande. Sålunda var arbets-tillgången, såvitt av antalet förrättningar kan bedömas, under åren 1921—1928 respektive 21 494, 23 040, 23 806, 22 218, 23 313, 25 125, 25 703 och 25 236 förrättningar.

Att lantmåteriförrättningarna sålunda ökat i antal sammanhänger i främsta rummet med egnahemsbildningens utveckling inom landet. Många andra faktorer hava emellertid medverkat.

Två av dessa kunna anses vara av en mera tillfällig art. Lantmåteristyrelsen åsyftar härvidlag dels de enligt lagen den 18 juni 1925 om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område företagna inlösenförrättningar, dels ock de försäljningar och avstyckningar av bolags arrendegårdar, som föranletts av arrendelagstiftningen av den 27 juni 1927. Givetvis bör för framtiden räknas med en minskning av antalet av dessa båda grupper förrättningar, men det torde därför icke vara berättigat räkna med en minskning av totala antalet eller omfattningen av lantmåteriförrättningarna. Dels torde rågångs- och gränsregleringar av olika slag få en ökad betydelse, dels är det med visshet att förvänta, att den nya jorddelningslagens bestämmelser om förbud mot avstyckning i vissa fall från sämjedelade fastigheter komma att medföra en ökning av de sekundära skiftenas antal. Sannolikt torde därjämte jorddelningslagens underlättande av omskiften komma att föranleda en ökning av dessa förrättningar, en ökning som kan förväntas även av den genom sämjedelningar vid arvfall och annorledes småningom ökade uppsplittringen av jord inom de redan skiftade byalagen.

Riktigast torde alltså vara att räkna med en för framtiden någorlunda konstant, närmast något sig ökande arbetsbörda med hänsyn till antalet och omfattningen av lantmåteriförrättningar.

Därjämte har arbetet å de särskilda förrättningarna avsevärt ökats. En anledning härtill är det noggrannare förfaringsätt med avseende å fältarbetenas utförande, som kom i tillämpning på grund av föreskrifterna i mättningsförordningen den 17 december 1920 och som föranlett, att fältarbetena kräva avsevärt mera tid än förut. Vidare har emellertid den nya jorddelningslagen, med beaktande av dittills varande bristfälligheter i avseende å förrättningars utredning och handläggning i övrigt, lämnat föreskrifter, som väl skapa bättre garantier för en fullständig och redig handläggning av jorddelningsfrågor — särskilt må här erinras om de formlösa och i så stor utsträckning bristfälliga avsönd-

ringarnas ersättande med verkliga avstyckningsförrättningar — men som givetvis också göra arbetet mera tidsödande.

Härtill kommer att å lantmäterikontoren lagts väsentligen ökad arbetsbörda, varför även extra lantmätare i större utsträckning än förut måst avdelas till tjänstgöring å desamma.

Att, på sätt vissa överlantmätare förutsatt, det om ett eller annat år skulle vara lättare att erhålla en överblick över frågan om lantmäteriförrättningarnas antal och omfattning samt arbetsbördans storlek torde knappast vara riktigt. Frågan är nämligen ytterst beroende av det ekonomiska livets utveckling, av statsmakternas lagstiftningsåtgärder och av andra liknande faktorer, vilka tid efter annan växla, och vilka aldrig erhålla någon en gång för alla slutgiltig lösning. I sistnämnda hänseende må exempelvis här erinras, att nya mätningmetoder tid efter annan komma i tillämpning; samtidigt som anspråken på noggrannhet växt med jordens ökade värde, ökas också ansträngningarna att finna arbetsbesparande instrument m. m. Frågan blir ej lättare om den undanskjutes. Nya spörsmål av olika slag komma alltjämt att växa upp, vilkas utveckling och lösning kunna synas innebära nya ovisshetsmoment. På dylikt sätt kan frågan komma att undanskjutas till allvarligt men för den allmänhet, vars intressen det ytterst gäller. Riktigast synes därför vara att anpassa lantmäteriets organisation efter arbetets art och omfattning, sådana dessa faktorer för det närvande kunna bedömas, men att samtidigt tillse att organisationen om möjligt göres sådan, att den lätt kan jämkas både uppåt och nedåt, i den mån omständigheterna därtill föranleda.

Lantmäteripersonalens storlek.

Vid lantmäterikårens omorganisation år 1920 togs i beaktande det ökade arbete, som 1920 års mätningförordning antogs komma att medföra. Det erforderliga antalet tjänstemän för den praktiska lantmäteriverksamheten beräknades därvid till 300, eller 200 distriktslantmätare och 100 extra lantmätare, men detta antal ansågs redan då bliva tillräckligt endast under förutsättning, att för framtiden i större utsträckning än dithills, särskilt för en del enklare fältarbeten, kunde anlitas icke utexaminerad personal eller personal med lägre utbildning. Denna utväg ansågs jämväl bliva nödvändig att tillgripa för att kunna bibehålla en lämplig proportion mellan antalet ordinarie och extra ordinarie befattningshavare inom kåren. Förhållandena hava ock utvecklats sig därhän, att lantmäteristyrelsen, trots att antalet extra lantmätare avsevärt ökats utöver de i staten upptagna 100 stycken med statsarvoden och trots utnyttjandet i största möjliga omfattning av förefintliga arbetskrafter inom kåren, nödgats anställa tekniska biträden till ett årligen ökat antal.

Lantmäteristyrelsen har för att utröna storleken av den biträdespersonal, som kommit till användning för lantmäteriverksamheten å distriktet, låtit verkställa särskild undersökning för åren 1921—1928, och har denna undersökning skett med ledning av utfärdade förordnanden och av vederbörande tjänstbiträden avgivna tjänstgöringsuppgifter.

Såsom ovan nämnts utgör antalet distriktslantmätare 199 stycken. Förutom dessa ordinarie distriktslantmätare eller för dem vikarierande extra lantmätare ha vid den praktiska verksamheten varit sysselsatta extra lantmätare dels med självständig verksamhet och dels såsom tjänstmedhjälpare samt tekniska biträden i den omfattning, nedanstående tablå utvisar:

Å r	Antal extra lant- mätare å distrikten	Antal tekniska biträden	Summa antal biträden
1921	59·7	17·1	76·8
1922	58·4	30·3	88·7
1923	63·3	28·8	92·1
1924	75·8	32·6	108·4
1925	71·8	40·3	112·1
1926	76·7	43·7	120·4
1927	78·5	48·6	127·1
1928	63·0	62·6	125·6

Antalet extra lantmätare och tekniska biträden är här angivet icke efter verkliga antalet personer, som varit sysselsatta, utan efter sammanlagda tiden för meddelade förordnanden, omräknad till hela tjänsteår, d. v. s. tolv månaders förordnanden för varje.

Av tablan synes, att antalet å lantmåteridistriktet sysselsatta extra lantmätare i stort sett varit stigande till och med år 1927, då maximum uppnåddes med 78·5 stycken. Sistförflutna år visar en avsevärd minskning i antalet extra lantmätare. Detta hänger närmast samman därmed, att framför allt genom den nya jorddelningslagens tillämpning ökade arbetsuppgifter tillförts lantmåterikontoren i länen i stor utsträckning, och att arbetet å dessa kontor därigenom och i övrigt ökats i sådan grad, att behovet av examinerade arbetskrafter därstädes synnerligen kraftigt stegrats. Lantmåteristyrelsen har ock, särskilt under senare delen av år 1927 samt under år 1928, sett sig nödsakad att, för att arbetet å lantmåterikontoren skulle kunna bedrivas på lämpligt sätt och med erforderlig skyndsamhet, avdela extra lantmätare till tjänstgöring å kontoren i avsevärt ökad utsträckning. Detta återigen har givetvis gjort, att antalet extra lantmätare, som stått till buds för den praktiska verksamheten, sjunkit. Tablan visar alltså icke samtliga extra lantmätarnas antal utan endast huru många som, utan att beklädas med vikariatsförordnanden å distriktslantmätartjänster, kunnat bibehållas vid verksamheten å distriktet.

Även med avseende å de tekniska biträdena är tablan i viss mån missvisande, beroende därpå att den sammanlagda tid, under vilken tekniska biträden må förordnas mot rätt till resekostnads- och traktamentsersättning, av statsmakterna bestämts till 500 månader om året samt att distriktslantmätarna naturligen icke äro benägna att begära förordnanden av tekniska biträden, till vilka de skulle hava att själva utbetala resekostnads- och traktamentsersättning. Så har dock, på sätt tabellen antyder, måst ske från och med år 1926 i jämförelsevis stor omfattning.

Med hänsyn till vad nu nämnts, har lantmåteristyrelsen, till belysande av frågan om den omfattning, i vilken extra arbetskrafter överhuvud taget kommit till användning inom lantmåteriet, ansett sig böra lämna även följande sammanställning, upptagande för ett vart av åren 1921—1928 dels samtliga såväl i lantmåteristyrelsen som å lantmåterikontoren och distriktet tjänstgörande amanuenser, assistenter och extra lantmätare, dels antalet av de personer, vilka innehåft förordnanden såsom tekniska biträden.

Å r	Antal amanuenser, assistenter och extra lantmätare	Antal personer, som för- ordnats så- som tekniska biträden	Summa antal personer
1921	125	52	177
1922	120	79	199
1923	126	51	177
1924	125	60	185
1925	132	67	199
1926	137	80	217
1927	137	87	224
1928	140	104	244

Till jämförelse må antecknas, att antalet personer, som varit anställda som tekniska biträden hos lantmätare under åren 1911—1919, utgjort i medeltal för år allenast 5 stycken.

*Åtgärder
för arbets-
krafternas
ökning.*

Så snart det i och med statsmakternas beslut om den nya jorddelningslagen blev tydligt, att för lantmäteriet erfordrades ytterligare ökade arbetskrafter, vidtog styrelsen därav påkallade åtgärder. Elevantagningen ökades i sådan omfattning, att när de under åren 1927—1929 antagna eleverna hunnit genomgå stadgade utbildningskurser, de extra lantmätarnas antal, utöver den avgång, som kommer att ske i anledning av vunna befordringar, kan antagas hava ökat med ytterligare 25 å 30.

För att allmänhetens berättigade krav på förrättningarnas skyndsamma handläggning icke skulle åsidosättas, har emellertid lantmäteristyrelsen, såsom redan nämnts, omedelbart måst fylla bristen på extra lantmätare genom ökad anställning av tekniska biträden. Så har i viss mån kunnat ske därigenom, att lantmäteristyrelsen under de senare åren förordnat tekniska biträden — förutom med rätt till resekostnads- och traktamentsersättning under medgivna 500 månader årligen — jämväl utan rätt till dylik reseersättning. Såsom synes har den tid, varunder tekniska biträden varit förordnade utan rätt till reseersättning, under sistförflutna året utgjort över 250 månader ($62\frac{1}{2} \times 12 = 500$). Därtill kommer att tekniska biträden i viss utsträckning varit sysselsatta hos lantmätare med förekommande kontorsarbeten, utan att förordnande såsom tekniskt biträde för dem utverkats hos styrelsen. Att sistnämnda tid varit av avsevärd omfattning framgår av det förhållande, att hitills under innevarande år — vilket är det första år, då förordnande för helt arbetsår, d. v. s. tolv månader meddelats tekniska biträden men samtidigt rätten till resekostnads- och traktamentsersättning i stället begränsats till viss del av året, så att den sammanlagda tid, varunder sådan ersättning utginge, ej komme att överstiga 500 månader för landet i dess helhet — dylika biträden med full årlig tjänstgöring anställt under sammanlagt över 1100 månader, vartill komme några mera tillfälliga förordnanden.

Med avseende å frågan i vilken omfattning den ena eller den andra arten av extra arbetskrafter kan och bör komma till användning, ligger i sakens natur, att de tekniska biträdena icke kunna ersätta de extra lantmätarna men väl att ett tillräckligt antal av de senare kan göra tekniska biträden obehövliga. Närmast till hands kan därför synas ligga att verkställa en ytterligare utökning av antalet extra lantmätare utöver vad

som redan planerats och igångsatts. En sådan åtgärd måste emellertid vara ägnad att väcka betänkligheter. Därigenom skulle antalet extra ordinarie befattningshavare i förhållande till kårens ordinarie personal bliva alltför stort, vilken omständighet i sin ordning skulle medföra befogade anspråk på inrättandet av nya distriktslantmätartjänster med därav följande väsentlig ökning av statens utgifter för lantmäteriet.

Ändamålsenligare synes därför vara att tillgodose det ökade behovet av arbetskrafter genom att i den utsträckning, sådant låter sig göra, uppdraga rena detaljmätningar och andra enklare tekniska arbetsuppgifter åt mindre kvalificerade arbetskrafter, d. v. s. att fortsätta på den hittills inslagna och av statsmakterna redan sanktionerade vägen med användning av tekniska biträden. Givet är emellertid att, med hänsyn till lantmäteriarbetenas med olika år växlande omfattning i olika delar av landet, någon fullt rationellt genomförd arbetsfördelning icke kan åvägbringas, utan att i allt fall en betydande del av även enklare mätningar arbeten böra utföras av distriktslantmätarna eller dessas tjänstmedhjälpare i den mån nämnda arbeten medhinnas jämte övriga tjänstegöromål.

Tidigare hava omnämnts de arbetsuppgifter, vilka enligt av lantmäteristyrelsen fastställd arbetsordning må uppdragas åt de å lantmäteridistrikt tjänstgörande tekniska biträdena. Någon anledning till ändrade bestämmelser härutinnan har icke förekommit.

Innan lantmäteristyrelsen ingår på frågan i vad mån de tekniska biträdena kunna och böra beredas arbete jämväl å lantmäterikontoren, torde böra framläggas styrelsens synpunkter på frågan huruvida några krav på teoretisk bildning böra uppställas såsom villkor för de tekniska biträdenas tjänstgöring å distrikten. Arbetet därstädes måste nämligen alltid bliva deras huvuduppgift, och utbildningen bör därför anpassas för det samma.

Rörande de sedan längre eller kortare tid tjänstgörande biträdena har lantmäteristyrelsen, med ledning av hos styrelsen förd tjänstebok och från biträdena infordrade uppgifter, låtit verkställa följande, härvid såsom bilaga fogade sammanställning.

Av sammanställningen framgår att icke mindre än 28 eller omkring en tredjedel av samtliga biträden allenast genomgått folkskola och därefter endast i mindre omfattning erhållit annan teoretisk utbildning; 12 hava avlagt realskoleexamen och 23 genomgått teknisk elementarskola eller därmed jämförlig läroanstalt, 14 äro studenter och 19 hava jämästare-, forstmästare-, ingenjör- eller agronomutbildning. Av sistnämnda antal äro 2 f. d. extra lantmätare, vilka under så lång tid varit ur tjänst inom lantmäteriet, att deras konstitutorial såsom extra lantmätare enligt av Eders Kungl. Maj:t därom meddelade föreskrifter skola anses förfalla. Till en början bör emellertid framhållas, att det i biträdeskåren förefintliga starka inslag av personer, som blivit utbildade till och delvis även sysselsättas vid helt annan verksamhet, icke är att anse såsom en normal företeelse, utan fastmera att tillskriva tillfälliga, mindre goda inkomst- och anställningsförhållanden inom de verksamhetsområden, för vilka vederbörande erhållit sin utbildning. Vad nu sagts torde i stort sett gälla jämväl de biträden, som avlagt studentexamen, och vilka till följd av låga konjunkturer på arbetsmarknaden i övrigt nödgats söka sin utkomst såsom tekniska biträden. Någon framtid för här nämnda kategorier kan i allt fall ifrågavarande bana icke erbjuda, och erfarenheten vi-

*Tekniska
biträdenas
utbildning
och arbets-
uppgifter.*

sar också, att dessa personer ofta mottagit ett uppdrag endast i avvaktan på annan anställning. En dylik rekrytering av de tekniska biträdena lärer därför i allmänhet ej heller vara att eftersträva. I händelse av ändrade konjunkturer kan nämligen lantmäteriet plötsligen se sig berövat arbetskrafter i sådan omfattning, att, innan nyrekrytering hinner ske, arbetsresultatet blir till allmänhetens skada väsentligen minskat. Det stora antalet biträden med allenast folkskoleunderbyggnad torde visa, att till de mindre kvalificerade arbeten, varmed de tekniska biträdena böra sysselsättas, mycket väl kan användas personer utan någon större teoretisk kunskap, och erfarenheten har ock givit vid handen, att huvudvikten i fråga om biträdenas utbildning bör ligga på den praktiska undervisning, som lantmätarna vid handläggning av förrättningar äro i tillfälle meddela biträdesaspiranterna. Givetvis är det ock av största betydelse, att biträdena besitta de personliga egenskaper och den läggning i övrigt, att de väl lämpa sig för de göromål, varom här är fråga, men prövningen av denna deras lämplighet för arbetet lärer bäst kunna ske av vederbörande lantmätare vid det ifrågasatta bitrådets praktiska utbildning. Lantmäteristyrelsen håller ock före, att någon anledning att fordra särskild teoretisk utbildning eller examen för de tekniska biträdena eller att för dylika biträden anordna speciella utbildningskurser för närvarande icke föreligger. Om således enligt styrelsens mening praktisk utbildning hos lantmätare av tekniska biträden är tillfyllest, kunna dock vissa närmare bestämmelser bliva erforderliga i fråga om denna utbildning, särskilt då beträffande den tid, varunder aspirant skall hava att tjänstgöra, innan han kan ifrågasättas till erhållande av förordnande såsom tekniskt biträde. Berörda bestämmelser torde emellertid, i likhet med vad för närvarande gäller, böra ankomma på lantmäteristyrelsen att meddela.

Däriigenom att kraven på teoretisk utbildning för de tekniska biträdena kunna eftergivas, blir också möjligt att för en jämförelsevis måttlig kostnad kunna erhålla praktiskt dugande och intresserade biträden, vilka i arbetet se sin verkliga uppgift. Med hänsyn till arbetets art kommer visserligen alltid en viss cirkulation till andra yrken att äga rum; förhållandet blir dock ett väsentligen annat, än om de tekniska biträdena från början anse sin arbetsuppgift såsom rent tillfällig i avbidan på annan anställning.

Någon anledning finnes ej heller att av de tekniska biträdena fordra särskild teoretisk utbildning allenast för att göra dem mera lämpade till tjänstgöring å lantmäterikontoren i de fall, när biträdena av hälsoskäl eller ålder ej längre skulle kunna tjänstgöra å distrikten. Visserligen blir deras användbarhet å kontoren i någon mån minskad, och några verkliga assistentgöromål kunna givetvis ej åt dem uppdragas. Men det jämförelsevis begränsade antal tekniska biträden, för vilka kontorstjänstgöring skulle ifrågakomma, kan i allt fall väl beredas sysselsättning med biträde vid skötseln av kontorens arkiv, diarieföring, enklare kontrollräkningar, rit- och skrivarbeten samt vaktmästargöromål. Givet är att arten av de uppdrag, som vid en tjänstgöring å lantmäterikontoren skulle komma att anförtros de tekniska biträdena, kommer att växla allt efter vederbörandes kapacitet. Sannolikt torde jämförelse böra göras med de göromål, som inom ämbetsverken anförtros åt kanslibiträdena.

Av det anförda framgår, att lantmäteristyrelsen alltså finner ur det allmännas synpunkt lämpligt, att mera fast anställning beredes ett erforderligt antal tekniska biträden.

En sådan åtgärd påkallas emellertid även av hänsyn till den nuvarande biträdeskåren.

Ehuru av den åberopade sammanställningen över för närvarande anställda tekniska biträden jämförd med här förut lämnade uppgifter över det antal personer, som under olika år varit verksamma såsom dylika biträden, framgår, att omsättningen bland biträdena varit synnerligen stor — exempelvis må framhållas, att år 1922 förordnades 79 personer, men att av dessa eller därförut anställda numera endast 35 stycken kvarstå — kan man nämligen icke undgå att finna, att inom den nuvarande biträdeskåren finnas personer till icke obetydligt antal, vilka hava att uppvisa en nog så långvarig tjänstgöring. Icke mindre än 46 stycken hava sålunda varit anställda fem år eller därutöver, några ända upp till tio år, detta allt frånräknat den i flera fall avsevärda tid, varunder vederbörande haft sysselsättning hos lantmätare, utan att förordnande såsom tekniskt biträde för honom utverkats. I sammanställningen finnes även för de olika biträdena redovisad den tid, varunder vederbörande efter tidpunkten för första förordnandet varit sysselsatt hos lantmätare dels med förordnande, dels utan sådant förordnande, och framgår härav, att icke mindre än omkring 45 stycken kunna anses hava varit under hela sin anställningstid sysselsatta uteslutande med lantmäteriverksamhet. Även om, såsom redan nämnts, en viss cirkulation till andra yrken kommer att äga rum, blir dock framdeles anställningstiden längre än ovan angivna siffror synas giva vid handen, detta beroende därpå, att de tekniska biträdesanställningarna i sin nuvarande omfattning är en jämförelsevis ny institution, och att således endast helt få personer ännu kunna uppvisa en verkligt långvarig tjänstetid.

Beredande åt de tekniska biträdena av en tryggare ställning skulle visserligen lättast kunna åstadkommas genom att biträdena bleve anställda såsom ordinarie befattningshavare med därav följande rätt till ålders-tillägg och pension. Emellertid finner sig lantmäteristyrelsen icke kunna härutinnan tillstyrka den föreliggande framställningen.

Även om styrelsen, på sätt tidigare framhållits, anser att lantmäteriets organisation och arbetskrafter böra anpassas efter behovet, sådant det samma för närvarande kan överblickas utan avvaktan på de förändringar, som kunna inträffa under de närmaste åren men som i allt fall ej komma att göra klarare, huru utvecklingen senare gestaltar sig, så är styrelsen icke därför beredd att nu föreslå tillskapandet av en ny tjänstemannakår med helt ordinarie anställning. Redan arten av de tekniska biträdenas verksamhet gör det tveksamt, huruvida en något fastare anknytning till lantmäteriet och därmed samtidigt en mera tryggad ställning för dem själva bör sökas genom anordnandet av ordinarie tjänstebefattningar. Därtill kommer att de tekniska biträdenas verksamhet är så jämförelsevis ny, att i varje fall närmare erfarenhet av densamma måste avvaktas, innan en sådan definitiv anordning kan ifrågasättas, som inrättandet av ordinarie tjänster skulle innebära.

Den naturligaste vägen för det närvarande synes därför vara att följa den av statsmakterna ifråga om extra lantmätare redan anvisade, nämligen att genom viss lönefyllnad, vilken finge åtnjutas även då vederbörande vore av sjukdom förhindrade att utöva förvärvsverksamhet, bereda de tekniska biträdena den fastare inkomst, som erfordras för att å ena sidan

*Lönefyllnad
åt de
tekniska
biträdena.*

knäta lämpliga arbetskrafter till lantmätariet och å andra sidan skapa biträdena själva en mera tryggad existens.

Härigenom skulle visserligen pensionsfrågan icke för det närvarande vinna sin lösning. Emellertid tillåter sig lantmäteristyrelsen framhålla, att medelåldern för nuvarande biträden uppgår till allenast 35 år, och att denna fråga icke under de närmaste åren torde bliva aktuell. Då så sker torde frågan om pension även för icke ordinarie befattningshavare hava vunnit sin lösning. Skulle så ej vara fallet, läser det kunna förväntas, att statsmakterna, på sätt redan skett i fråga om extra lantmätare, genom beslut från fall till fall lämna det stöd, som billigheten kräver.

Då lantmäteristyrelsen här efter övergår till frågan om blivande lönefyllnaders storlek och antal samt de villkor, under vilka desamma böra få åtnjutas, vill lantmäteristyrelsen förutskicka, att styrelsen utgår därifrån, att de tekniska biträdena fortfarande böra, liksom extra lantmäternas, hava sin huvudsakliga utkomst i form av ersättning från vederbörande principaler för utfört arbete. Att på sätt i den föreliggande framställningen ifrågasatts bereda de tekniska biträdena uteslutande fast ersättning av allmänna medel utan hänsyn till det av dem utförda arbetet, måste av lättförståeliga skäl på det bestämdaste avstyrkas.

Ej heller kan lantmäteristyrelsen, såsom redan antytts, ansluta sig till framställningen i vad denna avser den samlade årsinkomst, som bör tillkomma ett tekniskt biträde.

I sin förut omnämnda framställning hava de tekniska biträdena anfört, att den avlöning, som för närvarande på grund av enskild överenskommelse med respektive distriktslantmätare utginge till biträdena, i hög grad varierade. Deras inkomst uppginge i allmänhet till mellan 100 och 400 kronor per månad, och kunde de tekniska biträdena med avseende å löneförhållandet i stort sett indelas i två grupper, dels sådana, som hade fast månadslön, dels sådana, som hade ackordslön, d. v. s. viss procent av lantmäteriarvodet, varjämte en kombination av båda systemen stundom förekomme.

Några bestämda uppgifter å biträdenas inkomster hava icke kunnat erhållas, då någon statistik härutinnan icke föreligger och knappast med någon tillförlitlighet kan åstadkommas, men har styrelsen med ledning av vissa inkomna uppgifter från biträdena och i övrigt lämnade upplysningar beräknat, att medeltalet av månadslönen för dylikt biträde utgör omkring 225 å 230 kronor och att, där avlöningen utgått efter viss procent av det på biträdets arbete belöpande arvode enligt lantmäteritaxan, denna i medeltal utgjort 60 %. Jämförelsevis må nämnas, att avlöningen till extra lantmätare, vilken i allmänhet utgår efter viss procent av lantmäteritaxan, utgår med ungefär 70 % vid extra lantmätarens tjänstgöring såsom medhjälpare utan vikariatsverksamhet, vartill emellertid i flertalet fall kommer såsom redan nämnts visst arvode av statsmedel, lägst 1 000 kronor för år.

Det synes lantmäteristyrelsen vara en rimlig begäran, att åtminstone de tekniska biträden, som haft en mångårig tjänstgöringstid, närmast jämfästas med kanslibiträdena å lantmäterikontoren eller liknande befattningshavare. Kanslibiträdena äro placerade i lönegraden B 7 i 1921 års avlöningsreglemente för den civila statsförvaltningen, och utgör lönen i lägsta löneklass och E-ort för denna lönegrad 2 628 kronor, vartill kommer dyrtidstillägg med för närvarande 420 kronor, tillsammans således 3 048 kronor. Efter sex års tjänstgöring uppgår lön och dyrtidstillägg till 3 372

kronor och i högsta löneklassen, d. v. s. efter tolv års tjänstgöring, till sammanlagt 3 750 kronor. Emellertid bör erinras att i vissa fall befattningar, vilka i huvudstaden placerats i lönegraden B 7, i den lokala förvaltningen hava sin närmaste motsvarighet i tjänsten i lönegraden B 6. Om jämförelsen utsträcker till denna lönegrad bli motsvarande siffror 2 880, respektive 3 204 och 3 540 kronor.

Givetvis låter det sig icke göra att för de tekniska biträdena beräkna ersättningar, som i alla delar motsvara de till nu antydda befattningshavare utgående löneförmåner. Förhållandena äro nämligen allt för olikartade, för att en jämförelse med andra befattningshavare skall kunna i varje detalj genomföras. Så har ej heller skett i fråga om bestämmandet av de till extra lantmätare utgående arvoden. Lantmäteristyrelsen anser därför jämförelsen endast böra fullföljas så långt, att den genomsnittliga inkomsten i stort sett kommer att svara mot vad som avsetts för befattningshavare i nu nämnda lönegrader. Emellertid är vidare att märka, att de första åren av ett tekniskt biträdes verksamhet inom lantmäteriet, i den mån fråga icke är om person, som utbildat sig för annat yrke och tagit biträdesanställning i avvaktan på erhållande av annan tjänst, delvis äro att anse såsom utbildningstid. Först efter några års tjänstgöring lära därför fasta lönefyllnader böra ifrågakomma. Med hänsyn därtill, att före första förordnandet som tekniskt biträde i regel förekommit längre eller kortare tjänstgöring hos lantmätare, möta svårigheter att fastställa en viss minimitid såsom ovillkorlig förutsättning för erhållande av lönefyllnad. Lämpligen torde dock böra räknas med 4 à 5 års sammanlagd tjänstetid hos lantmätare. Med ovan angivna utgångspunkt bör för ett tekniskt biträde efter denna tjänstetid kunna räknas med en sammanlagd årsinkomst av 3 000 à 3 300 kronor samt efter ytterligare sex år eller omkring 10 års sammanlagd tjänstetid med en årsinkomst av omkring 3 600 kronor.

Förut har framhållits vikten av att i största möjliga mån tillgodose den jordbrukande befolkningens och övriga förrättningssökandes krav på skyndsamt handläggning av de åt lantmäternas uppdragna förrättningarna och att lantmäterna därför måste hava tillgång på biträden i erforderlig utsträckning. Detta behov av tjänstebitråde måste, såsom ovan nämnts, i stor utsträckning fyllas genom anställande av tekniska biträden. Det torde emellertid jämväl vara av vikt, att icke omkostnaderna för dylikt biträde för lantmätaren bliva så stora, att det för honom ställer sig fördelaktigare att undvika anställandet av tekniskt biträde och endast utföra de arbeten, han själv eventuellt med hjälp av till buds stående extra lantmätare kan medhinna, samt låta resten balanseras till ett kommande år. Det ligger i öppen dag, att en sådan anordning skulle lända allmänheten till avsevärt men och föranleda berättigade klagomål från sakägarnas sida. Det torde här böra framhållas, att distriktslantmätare icke läras kunna åläggas att hos sig anställa tjänstebitråde, som här avses. Farhågor i nu nämnd riktning kunna i viss mån redan anses vara för handen, i det lantmätarnas omkostnader för tekniskt biträde i flera fall icke kunna anses täckta av inkomster å biträdet. Redan 1917 års lantmäterikommission torde icke hava beräknat distriktslantmätarnas utgifter för dylika biträden till högre än 8 kronor för arbetsdag eller 200 kronor för månad, då kommissionen i genomsnitt för tjänstemedhjälpare och tekniska biträden satte dessa utgifter till 10 kronor för dag, och lantmäteristyrelsen har vid senare tillfälle räknat omkostnaderna för tekniskt biträde efter samma norm eller 200 kronor för månad. Enbart den nuvarande kontanta avlöningen till tekniskt

biträde överstiger som synes i medeltal denna summa, men därtill komma de icke oväsentliga indirekta omkostnader, som biträdets anlitan medför och vilka omkostnader understundom överstiga den kvotdel av intjänt lantmänteriarvode, som lantmätaren rätteligen bör kunna förbehålla sig. Sålunda har distriktslantmätaren på egen bekostnad såväl att planlägga, leda och ingående kontrollera det tekniska biträdets arbete, som att för sådant ändamål i stor utsträckning vistas å och företaga resor till respektive förretningsställen, ävensom att i de flesta fall hålla biträdet med erforderlig instrumentuppsättning. Om icke grunderna för senast skedda lönereglering för distriktslantmätare skola rubbas och uppenbara förluster för lantmätarna uppstå, torde distriktslantmätarens samtliga omkostnader för tekniskt biträde icke böra beräknas högre än till 200 kronor för månad och biträde, samt, med hänsyn till förenämnda indirekta omkostnader, minimikraven på distriktslantmätarnas deltagande i den direkta avlöningen till de tekniska biträdena icke böra sättas högre än till i genomsnitt 175 å 200 kronor för månad. I enlighet härmed och i anslutning till vad förut sagts om ifrågavarande biträdens sammanlagda årliga inkomster torde en lönefyllnad tarvas åtminstone av 75 respektive 100 kronor i månaden.

Under ovan angivna förhållanden och med hänsyn till betydelsen av att å lantmänteriverksamheten behålla en kår av väl utbildade och erfarna tekniska biträden, torde det enligt lantmänteristyrelsens förmenande bliva nödvändigt, att statsverket träder emellan och i likhet med vad som är förhållandet beträffande flertalet extra lantmätare tillförsäkrar de äldre tekniska biträdena ett fast avlöningsbidrag om, för år räknat, sammanlagt 900 respektive 1 200 kronor.

Styrelsen har, särskilt med hänsyn till antalet till tjänsteåldern äldre biträden, stannat vid att föreslå, att högst fyrtio tekniska biträden borde komma i åtnjutande av sådana lönefyllnader samt att av dessa lönefyllnader högst hälften finge utgå med det högre beloppet. Ovan lämnade utredning torde till fullo klarlägga, icke blott att detta antal tekniska biträden under alla förhållanden är erforderligt, utan även att biträden därutöver i stor utsträckning behöva anställas.

En förutsättning för åtnjutande av berörda lönefyllnader torde beträffande det lägre beloppet böra vara en väl vitsordad tjänstgöring såsom biträde hos lantmätare under 4 å 5 år och i fråga om det högre i allmänhet en dylik verksamhet under 9 å 10 år.

Lönefyllnad bör utgå månadsvis och utbetalas i efterskott i förhållande till den tid av månaden, varunder biträdet tjänstgjort; dock att, där biträdet varit på grund av sjukdom, värnpliktsövning eller annan militärtjänstgöring eller eljest av liknande laga förfall förhindrad fullgöra sin verksamhet, detta i allmänhet icke bör inverka på rätten till lönefyllnad. Likaledes bör biträdet med bibehållen lönefyllnad äga åtnjuta en mot semester svarande tjänstefrihet efter de grunder, som gälla för extra lantmätare, eller under en tid av högst 25 dagar för helt kalenderår räknat.

Av det föregående framgår, att nu ifrågavarande lönefyllnader endast skola utgöra ett nödigt befundet bidrag till de äldre och mera förtjänta tekniska biträdena till fyllande av deras berättigade lönebehov, och att avlöningen utöver statsbidraget skall, såsom för närvarande sker med hela biträdeslönen, gäldas av vederbörande lantmätare. För att ifrågavarande bidrag av statsmedel emellertid med säkerhet skall komma biträdena till godo, torde lämpligen såsom villkor för dylikt bidrags utgående böra bestämmas en minimigräns för den avlöning, som vederbörande lantmätare

skall hava att till biträdet utbetala. I anslutning till vad förut anförts bör denna minimigräns i allmänhet sättas till 175 kronor för månad och biträde, vilket således innebär, att lantmätare till hos honom anställt tekniskt biträde, som åtnjuter lönefyllnad av statsmedel, skall vara skyldig gälda en månatlig avlöning av minst 175 kronor eller det högre belopp, som med hänsyn till avlöningsförhållandena å platsen eller eljest föreliggande omständigheter av lantmäteristyrelsen anses böra bestämmas, eller ock att, där ersättning till dylikt biträde utgår efter annan grund, bitrådets inkomst efter denna grund av lantmäteristyrelsen prövas kunna för månad beräknas uppgå till minst sagda summa, allt i den mån biträdet under månaden varit verksam.

Vid ovanstående beräkningar har lantmäteristyrelsen utgått från, att något dyrtidstillägg å de tekniska biträdenas avlöningar icke skulle förekomma. I anledning härav böra de tekniska biträdena ej heller genom något direkt beslut av statsmakterna tillerkännas till beloppet fixerade års- eller månadsarvoden, utan allenast erforderligt anslag anvisas, för att enligt av Eders Kungl. Maj:t närmare angivna villkor av lantmäteristyrelsen utdelas såsom bidrag till avlöningen av berörda biträden. I fråga om storleken av detta anslag framgår av utredningen, att lönefyllnad å 20 stycken biträden skulle kräva 18 000 kronor och å 20 stycken 24 000 kronor eller således tillsammans 42 000 kronor. Anslaget torde böra givas karaktären av extra anslag.

En förutsättning för att de tekniska biträdena skola kunna komma till den användning, som därmed avses, är emellertid vidare att distriktslantmätnarna helt fritagas från att, såsom nu, vara tvungna att i vissa fall själva gälda biträdenas resekostnader. Olämpligheten av nu gällande bestämmelser, att reseersättning till tekniska biträden icke utgår av statsmedel under längre anställningstid än 500 månader årligen, torde vid det förhållande, att dylika biträden anlitas betydligt utöver denna tid, ligga i öppen dag, och bestämmelsen lärer hava tillkommit närmast efter mönster av de hos statens lantbruksingenjörer anställda biträdena. Därvid är emellertid att märka, att det beträffande sitsnämnda biträden framförallt gällde att bestämma den anställningstid, varunder statsbidrag till biträdenas avlönande skulle utgå. Vid bestämmelsens tillkomst förutsattes tydligen ej heller annat, än att den stadgade anställningstiden skulle förslå för samtliga hos lantmätare sysselsatta tekniska biträden, och någon avsikt, att lantmätaren själv i något fall skulle gälda bitrådets resekostnader, torde icke förelegat, detta så mycket mindre, som innan statsverket år 1923 övertog resekostnadsersättningen till de tekniska biträdena någon inskränkning vare sig ifråga om den av statsmedel till biträdena utgående, ojämförligt mycket större traktamentsersättningen eller beträffande den dem tillkommande, vederbörande sakägare åvilande resekostnadsersättningen icke förefanns. Uppenbarligen kan icke heller ifrågasättas, att sakägarna nu skulle förbindas att gälda resekostnaderna till tekniskt biträde i fall, där sådan eljest, om anställningstiden icke varit begränsad, skulle utgå av statsmedel. Då det mest vägande skälet för statsverkets övertagande av resekostnaderna för lantmätarnas tekniska biträden torde varit, att dessa biträden hade att i stor utsträckning utföra arbeten, som eljest skulle verkställas av extra lantmätare i egenskap av distriktslantmätarens tjänstemedhjälpare, vilkas resekostnader redan utginge av allmänna medel, och då någon inskränkning i förevarande hänseende ifråga om antal av

*Resekostnads-
och
traktaments-
ersättning.*

eller anställningstid för extra lantmätare icke finnes, torde något hållbart skäl icke finnas, varför man beträffande resekostnadernas utgörande bör skilja på extra lantmätare och tekniska biträden. Lantmäteristyrelsen håller därför före, att den i nådiga brevet den 8 juni 1923 intagna bestämmelsen rörande en sammanlagd anställningstid av högst 500 månader för år, varunder tekniskt biträde äger rätt att av statsmedel åtnjuta, förutom traktamentsersättning, jämväl resekostnadsersättning enligt för lantmätare gällande grunder, numera bör upphävas.

Styrelsen finner icke anledning ifrågasätta någon uppflyttning i fråga om reseklass av de tekniska biträdena.

*Yttrande av
allmänna
civilförvalt-
ningens
lönenämnd.*

Yttrande i ärendet infordrades från allmänna civilförvaltningens lönenämnd, som den 8 november 1929 anförde, att det av den utav lantmäteristyrelsen i ärendet lämnade utredningen icke varit lönenämnden möjligt att bedöma, huruvida tillräckliga skäl kunde anses föreligga för staten att träda emellan för beredande, på sätt styrelsen föreslagit, av lönefyllnad åt de hos lantmäternas anställda tekniska biträdena. Visserligen vore det tydligt, att lantmäternas för erforderlig hjälp i arbetet numera i större omfattning än förut voro hänvisade till icke statsavlönade biträden utan lantmäteriteknisk utbildning, och åtgärder syntes måhända förr eller senare bliva erforderliga för ordnande på ett eller annat sätt av dylika biträdens löneförhållanden. Frågan om statsbidrag till dessa anställdas avlönande syntes emellertid nämnden böra betraktas ur synpunkten av de inkomster, som tillkomme lantmäternas själva på grund av statsanställningen och på grund av utförda förrättningar i tjänsten. Beträffande lantmäternas inkomstförhållanden föreläge i förevarande sammanhang emellertid icke någon utredning. Enligt lönenämndens mening borde frågan om statsbidrag till avlönande av lantmäternas tekniska biträden anstå till dess spörsmålet om löneroglering för distriktslantmätare m. fl. upptoges till prövning. Nämnden funne sig därför icke kunna förorda bifall till lantmäteristyrelsens förevarande förslag.

*1930 års
riksdag.*

Den av lantmäteristyrelsen gjorda framställningen anmäldes i 1930 års statsverksproposition, men avgörandet ansågs böra utom i avseende å tiden för åtnjutandet av rese- och traktamentsersättning av statsmedel i överensstämmelse med vad lönenämnden anført tillsvicare anstå i avbidan på vidare utredning. Antalet rese- och traktamentsmånader med ersättning av statsmedel föreslogs emellertid höjt från 500 till 750 månader. Såsom av det föregående framgår, godkändes också sistberörda förslag av 1930 års riksdag.

Förslaget om anslag till lönefyllnad åt tekniska biträden upptogs i motionen nr 273 i andra kammaren, men föranledde icke till någon åtgärd från riksdagens sida.

*Ny framställ-
ning år 1930.*

Vidare har Sveriges lantmäteritekniska biträdens riksförening i skriftelse till Kungl. Maj:t den 15 september 1930 under åberopande av att de

hos lantbruksingenjörerna anställda tekniska biträdena genom beslut av 1930 års riksdag, »fått sin anställning än ytterligare förbättrad» hemställt, att de av lantmäteristyrelsen i skrivelsen den 28 september 1929 framställda yrkandena måtte av Kungl. Maj:t upptagas till prövning.

Av de statistiska uppgifter, som dels inforrats av de sakkunniga, dels ock ställts till deras förfogande av de lantmäteritekniska biträdenas sammanslutning, framgår, att för de tekniska biträden, som under år 1930 tjänstgjort under större delen av året, levnadsåldern i genomsnitt varit mellan 32 och 33 år, samt att de innehaft anställning såsom lantmäteritekniska biträden under i medeltal nära 5 år. Avlöningen till dem har i medeltal vid årsanställning utgjort 215 kronor per månad eller i det närmaste 2 600 kronor för år. Vid kortare anställning har avlöningen per månad varit något högre. Av statsmedel har under år 1930 till ifrågavarande biträden utbetalts rese- och traktamentsersättning enligt klass III E under i medeltal 125 dygn (130 dagar och 117 nätter). Rätt till rese- och traktamentsersättning av statsmedel har under samma år varit medgiven under i medeltal 7 månader för varje mera fast anställt tekniskt biträde, varav följaktligen i verkligheten kommit till användning allenast något mera än 4 månader. Under ifrågavarande tid har ett och samma biträde ofta varit anställt inom mera än ett distrikt.

De sakkunnigas yttrande.

De tekniska biträdenas föregående utbildning har varit synnerligen skiftande, vilket närmare framgår av nedanstående tabell, i vilken redovisats 84 tekniska biträden, rörande vilka fullständiga uppgifter tillställts de sakkunniga.

Utbildningens art:	Antal biträden:
Folkskola	6
Folkhögskola	7
Skogsskola	1
Bergsskola	2
Teknisk skola, lägre kurs	10
» » , högre kurs	7
Skogshögskola, lägre kurs	9
» » , högre kurs	2
Realskola	15
Teknisk högskola	1
Praktisk kurs hos lantmätare	3
Lantmäterisexamen	2
Studentexamen	7
Agronomutbildning	3
Underofficersutbildning	4
Ingenjörutbildning av annat slag än ovan angivits	2
Annan utbildning	3

Frågan om statsbidrag till de tekniska biträdenas avlöning har, såsom av det anförda framgår, varit föremål för prövning av statsmakterna, utan att dock någon åtgärd vidtagits i nämnda syfte. Till de sakkunnigas övervägande har emellertid remitterats lantmäteristyrelsens framställning av den 28 september 1929, däri styrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t ville *dels* föreslå riksdagen att för lönefyllnad enligt angivna grunder till tekniska biträden hos lantmätare för budgetåret 1930/1931 anvisa ett extra anslag av 42 000 kronor, *dels ock* förklara, att vad i nådiga brevet av den 8 juni 1923 till statskontoret föreskrivits i fråga om högsta sammanlagda årliga anställningstid för tekniska biträden hos lantmätare icke vidare skulle äga tillämpning.

Dessutom hava av representanterna för de tekniska biträdena till de sakkunniga framställts önskemål och krav i följande hänseenden.

En fastare ställning borde beredas de tekniska biträdena, och vare sig detta skedde i form av anställning i statens tjänst eller enligt samma grunder, som tillämpats vid den år 1930 genomförda organisationen beträffande första assistenter å lantbruksingenjörskdistrikten, borde pensionsförhållandena för de tekniska biträdena ordnas på lämpligt sätt.

För äldre tekniska biträden, vilka icke längre lämpade sig för fältarbeten, borde tillfälle beredas att fullgöra kontorsarbete å lantmäterikontoren.

De tekniska biträdena kunde möjligen placeras å länen och skulle där kunna ersätta extra lantmätare i viss utsträckning. Deras nuvarande arbetsuppgifter borde kunna utsträckas, därest de visade sig lämpliga för mera kvalificerade uppgifter samt de innehade viss kompetens, varvid realskoleexamen ansågs böra vara grundläggande.

De tekniska biträdena borde vid samtliga fältarbeten tillerkännas traktamentsersättning av statsmedel samt i anledning därav den nuvarande begränsningen till visst antal månader, under vilka dylik ersättning av statsmedel utginge, för framtiden upphävas.

Vad till en början beträffar de framställda kraven på beredande av statsanställning för de tekniska biträdena hos lantmätarna, vill det förefalla de sakkunniga som om en dylik åtgärd icke kan anses vara av förhållandena motiverad. Redan den omständigheten, att distriktslantmätarna, hos vilka de tekniska biträdena äro anställda, knappast skulle kunna utnyttja ett tekniskt biträde under hela den tid, som förflyter till biträdets inträde i pensionsåldern, och att därför särskilda åtgärder måste vidtagas för att bereda arbete åt äldre tekniska biträden, gör denna fråga synnerligen komplicerad och svårlöst. Härtill kommer, att för närvarande endast ett ringa antal tekniska biträden kunna beredas sysselsättning året om hos distriktslantmätarna, samt att flertalet tekniska biträden synes hava anställning allenast under en tidrymd, som varierar mellan 8 och 11 månader om året. Genomförandet av statsanställning eller

överhuvudtaget fastare anställning för de tekniska biträdena skulle följaktligen medföra ganska betydande organisatoriska förändringar inom lantmäteristaten, då man givetvis måste utgå från att allenast personal, som behöves i det allmänns tjänst såväl under hela året som under hela sin tjänstetid, bör erhålla fastare anställning i någon form. Men även den omständigheten, att behovet av tekniska biträden varierar högst betydligt under olika år, gör att ordnandet av en fastare anställning för ifrågavarande biträden för närvarande högst avsevärt försvåras. En given skillnad föreligger också enligt de sakkunnigas mening mellan å ena sidan förste assistenterna å lantbruksingenjörskdistrikten samt å andra sidan assistenter och tekniska biträden å nämnda distrikt och hos lantmätarna. Här må även erinras om, att det ur statsverkets egen synpunkt befunnits nödvändigt tillse, att förste assistenterna ägde vissa högre kvalifikationer. De sakkunniga äro emellertid av den meningen, att det måste anses önskvärdt, att anordningar vidtagas för att de tekniska biträden hos lantmätarna, som tjänstgjort i denna egenskap under avsevärd tid, erhålla möjlighet till fortsatt anställning på äldre dagar inom lantmäteristaten. I nämnda hänseende ämna de sakkunniga vid avgivande av yttrande beträffande det framtida personalbehovet å lantmäterikontoren föreslå, att några befattningar å nämnda kontor avses för äldre tekniska biträden.

Lantmäteristyrelsens förslag om statsbidrag åt vissa tekniska biträden överensstämmer med vad som tidigare vunnit tillämpning och i viss mån fortfarande gäller rörande lantbruksingenjörernas biträden. Härvid är emellertid att märka, att en lantbruksingenjör i allmänhet har flera biträden för fältarbeten, medan åter drygt hälften av distriktslantmätarna hava allenast ett biträde för dylikt arbete, samt att ett jämförelsevis stort antal distriktslantmätare icke ansett sig behöva någon hjälp av tekniskt biträde. Ett genomförande av lantmäteristyrelsens förslag att tillerkänna 40 tekniska biträden arvoden å 900 kronor, respektive 1200 kronor, torde därför med nödvändighet förutsätta fastställandet av visst minimiarvode, som skulle betalas av distriktslantmätaren. En dylik anordning har genomförts beträffande förste assistenterna å lantbruksingenjörskdistrikten. Lantmäteristyrelsen har också tänkt sig en motsvarande anordning. De föreslagna arvodena skulle i så fall erhålla karaktär av ålderstillägg, men, då de endast skulle tillkomma ett begränsat antal tekniska biträden och vore avsedda att »åt lantmäteriverksamheten behålla en kår av väl utbildade och erfarna tekniska biträden», lärer ett stort antal tekniska biträden, som fyllt förutsättningarna för erhållande av arvode, icke kunna komma i åtnjutande därav, då äldre biträden, som kanske icke med åren fortfarande kunnat bibehålla full tjänstbarhet, upptaga arvodesrummen och humanitära skäl hindra lantmäteristyrelsen att beröva dem det arvode, som en gång tillerkänts dem. De gängse förutsättningarna för erhållande av ålders-

tillägg torde alltså icke i allo föreligga med den av lantmäteristyrelsen föreslagna anordningen.

En annan omständighet, som i viss mån torde tala mot statsbidrag i den form, lantmäteristyrelsen föreslagit, är dessutom, att det arvode, som distriktslantmätaren skulle hava att erlægga till det hos honom anställda tekniska biträdet, — av lantmäteristyrelsen angivet till 175 kronor i månaden eller det högre belopp, som med hänsyn till avlöningsförhållandena på platsen eller eljest föreliggande omständigheter av lantmäteristyrelsen ansåges böra bestämmas — kan komma att betraktas såsom ett maximiarvode åtminstone för de tekniska biträden, som därjämte erhålla arvode av statsmedel. Den distriktslantmätare, som avlönat sitt tekniska biträde högre än nämnda genomsnittsavlöning, kan måhända, då avlöning av statsmedel tillkommer biträdet, vid uppgörelse med detta röran- de den framtida ersättningen komma att sänka den ersättning, han själv tidigare betalat. Härigenom komme icke blott syftet med statsbidraget att äventyras, utan även vissa distriktslantmätares inkomster att i någon mån ställas i beroende av statsbidraget till deras tekniska biträden.

Åtskilliga skäl synas därför de sakkunniga tala mot att statsbidrag till de tekniska biträdenas avlöning utgår enligt de av lantmäteristyrelsen angivna grunderna.

De sakkunniga anse det visserligen i någon mån tveksamt, huruvida det överhuvudtaget kan anses vara oundgängligen behöfligt att tillerkänna de tekniska biträdena, vilka vid helt års anställning för närvarande hava en årsinkomst av närmare 2 600 kronor samt äga uppbära traktamentsersättning under fältarbeten, därjämte någon ersättning av statsmedel, men vilja icke bestrida, att avlöningen till de tekniska biträdena med hänsyn till vad som i allmänhet betalas i avlöning till vissa jämställda personalgrupper i allmän och enskild tjänst måste anses vara tillmätt i underkant. De sakkunniga vilja därför icke motsätta sig, att någon avlöningsförbättring beredes ifrågavarande biträden. Då betalandet av denna förbättring icke utan rubbning av gällande ersättningsgrunder torde kunna i nämnvärd grad åläggas distriktslantmätarna, synes annan utväg icke vara för handen än att staten i någon mån träder hjälpande emellan.

Innan de sakkunniga emellertid närmare ingå på frågan om formen av ett tilltänkt statsbidrag vilja de i anledning av väckta förslag om att de tekniska biträdenas arbetsuppgifter skola utsträckas utöver dem, som gällande arbetsordning nu innehåller, som sin mening framhålla, att det för lantmäteriväsendet knappast kan anses behöfligt att utsträcka deras arbetsuppgifter, och detta även av det skälet, att man under en jämförelsevis lång tid framåt på grund av antalet elever vid lantmäteriuundervisningen torde hava att räkna med en relativt stor tillgång på examinerade lantmätare. Visserligen skulle det kunna invändas, att det för stats-

verket kan i vissa fall bliva billigare, att distriktslantmätaren utför förrättningen med användande av tekniskt biträde än att denna utföres av vikariatsberättigad tjänstemedhjälpare, men å andra sidan kunna givetvis åtskilliga resor för distriktslantmätaren inbesparas, därest förrättningen utföras av dylik tjänstemedhjälpare. De sakkunniga anse därför icke tillräckliga skäl föreligga att påyrka en utsträckning av de uppgifter, som skulle tillkomma de tekniska biträdena, och hava därför ej heller velat, åtminstone för närvarande, förorda fastställande av högre kompetensfordringar än som nu gälla för de tekniska biträdena

Vidkommande därefter frågan om statsbidragsformen bör enligt de sakkunnigas mening dylikt bidrag till de tekniska biträdenas avlönande utgå endast för att bereda äldre dylika biträden något förhöjd ersättning, sedan de under längre tid tjänstgjort, varjämte staten torde böra vidtaga vissa åtgärder för att tillförsäkra tekniskt biträde, som tjänstgjort under större delen av sin levnad, viss pension eller annan inkomst på äldre dagar. Vid närmare bedömande av lämpligaste formen för ersättning av statsmedel åt de tekniska biträdena bör till en början uppmärksammas, att för närvarande distriktslantmätaren träffar avtal med ett tekniskt biträde om tjänstgöring under i allmänhet högst ett år för varje gång, samt att vid avtalets upprättande hänsyn i allmänhet plägar tagas endast till vederbörandes lämplighet och erfarenhet såsom tekniskt biträde. I något fall torde dock även den omständigheten, att det tekniska biträdet har viss högre ålder, kunna föranleda till något ökad ersättning, men denna synpunkt är icke den avgörande vid fastställandet av ersättningens storlek. De principer, efter vilka gällande lantmäteritaxa uppgjorts, ger heller icke distriktslantmätaren möjlighet att uttaga högre ersättning, för den händelse han skulle betala sitt tekniska biträde en högre avlöning än den, vartill det tekniska biträdets arbetsprestationer i och för sig giva anledning. Härtill kommer, att ett tekniskt biträde, som i huvudsak har att utföra fältarbeten, vid inträdande högre ålder torde bliva mindre användbart för dylika arbeten och följaktligen den nytta, distriktslantmätaren kan hava av hans arbete, åtminstone i vissa fall kan komma att minskas med tilltagande ålder, även om härvid icke förbises den ökade erfarenhet och skicklighet, som det tekniska biträdet med åren förvärvat. Det vill därför synas de sakkunniga som om, i likhet med vad som på andra verksamhetsområden redan ägt rum, staten borde närmast taga sikte på att tillförsäkra de tekniska biträdena avlöningsförbättring i form av ålderstillägg. Därest denna form skulle väljas, lärer någon ekonomisk fördel för en distriktslantmätare icke stå att vinna, därest han har hos sig anställt ett tekniskt biträde, som av statsverket åtnjuter ålderstillägg å sin avlöning hos distriktslantmätaren. Ett villkor, för att överhuvudtaget statsbidrag i denna form skall utgå, bör nämligen vara, att distriktslantmätaren tillförbindes att icke sänka den från honom utgående avlöningen till det tekniska biträdet, därest detta

uppbär ålderstillägg av statsmedel. Detta villkor torde böra intagas i särskilda avlöningsföreskrifter för distriktslantmäterna, något som lär kunna ske antingen vid deras överflyttande till reglerad stat eller vid beviljande av anslag för beredande åt dem av tillskott till dyrtidstillägg. Det skulle emellertid även kunna ifrågasättas, att de tekniska biträdena i likhet med förste assistenterna å lantbruksingenjörskonstrikten skulle erhålla tillägg till avlöningen, därest de tjänstgjorde å vissa dyrare orter. Med hänsyn till att biträdena ej sällan flytta från en ort till en annan under loppet av samma år samt att deras tjänstgöring ofta är förlagd till rena landsbygden, anse sig dock de sakkunniga icke böra här förorda en anordning med dyrortstillägg av statsmedel. De sakkunniga förutsätta emellertid, att, då distriktslantmäterna genom överflyttning till reglerad stat erhålla väsentligt förhöjd avlöning å de dyrare orterna, (D, E, F och G-orterna), de tekniska biträdena å dessa orter i någon mån erhålla kompensation för därvarande högre levnadskostnader. De sakkunniga äro av samma uppfattning som lantmäteristyrelsen därutinnan, att de anse, att styrelsen bör övervaka, att de tekniska biträden, vilka erhålla ålderstillägg av statsmedel, av distriktslantmätern erhålla skälig månadsavlöning, som enligt de sakkunnigas mening i allmänhet icke bör understiga 175 kronor och ökas med hänsyn till förefintliga dyrortsförhållanden på platsen eller eljest föreliggande omständigheter.

Bidrag av statsmedel till tekniskt biträde torde alltså böra erhålla karaktär av ålderstillägg samt direkt utbetalas till biträdet. Ålderstilläggen synas kunna bestämmas till samma belopp, som utgå till förste assistenterna å lantbruksingenjörskonstrikten, och böra följaktligen utgöra 240 kronor för varje tillägg. Antalet lär lämpligen kunna fastställas till 4 i likhet med vad som gäller för nämnda förste assistenter. Härigenom skulle en avlöningsökning tillerkännas tekniskt biträde med 240 kronor, 480 kronor, 720 kronor och 960 kronor efter respektive 3, 6, 9 och 12 för ålderstillägg beräkneliga tjänstår. Vissa villkor torde böra uppställas för ålderstilläggens åtnjutande, bland annat, att biträde, varom här är fråga, får räkna dylika tjänstår först efter att hava tjänstgjort minst 5 år med förordnande samt att vederbörande biträde under de tre tjänstår, som erfordras för varje ålderstillägg, erhållit sammanlagt minst 24 tjänstemånader. Vid bestämmandet av antalet tjänstemånader, varmed avses månader, under vilka lantmäteristyrelsen meddelat förordnande för tekniskt biträde och detta helt tjänstgjort, torde man böra utgå från att vid del av månad sammanlagda dagantalet medräknas samt att därvid 30 dagar beräknas som hel månad. I genomsnitt 8 tjänstemånader om året torde få anses vara ett skäligt minimum, då enligt de statistiska uppgifterna tjänstgöringstiden för tekniskt biträde med förordnande under de senaste åren i medeltal utgjort mellan 8 och 9 månader. Ålderstilläggen böra utbetalas av lantmäteristyrelsen vid lämp-

ligt tillfälle i slutet av varje kalenderår, sedan upplysning vunnits om att rätt till ålderstillägg för året förefinnes.

Sammanfattningsvis vilja de sakkunniga under förutsättning av att den föreslagna löneregleringen för distriktslantmätarna genomföres, här nedan angiva de belopp, som inom olika ortsgrupper enligt de sakkunnigas mening måste anses vara minimiersättning i fråga om begynnelse- och slutlön för tekniskt biträde.

Ortsgrupp	Begynnelselö n		Slutlö n	
	för mån. kr.	för år kr.	pr mån. kr.	pr år kr.
A och B	175	2 100	255	3 060
C	185	2 220	265	3 180
D	195	2 340	275	3 300
E	205	2 460	285	3 420
F	215	2 580	295	3 540
G	225	2 700	305	3 660

Det torde vara att förvänta, att med den föreslagna anordningen vissa såsom tekniska biträden lämpliga personer i större utsträckning än nu är fallet skola kunna beredas anställning större delen av året, och att antalet av de mera tillfälligt anställda tekniska biträdena kommer att nedgå. Genom att lantmäteristyrelsen har att meddela förordnande för tekniskt biträde torde möjlighet föreligga för styrelsen att i någon mån inverka på en stabilisering av dessa förhållanden.

För att i någon mån sörja för de tekniska biträdena på äldre dagar hava de sakkunniga tänkt sig, att tekniskt biträde, som kvarstår till uppnådda 55 levnadsår och har minst 160 tjänstgöringsmånader, skall äga uppbära en pension av samma belopp som högsta ålderstillägget eller 960 kronor. Denna pension skulle utgå endast, för den händelse det tekniska biträdet icke kunde beredas lämplig anställning å lantmäterikon-tor eller eljest inom lantmäteristaten. Pensionen torde böra utgå av statsmedel efter beslut av lantmäteristyrelsen och med hänsyn till sin särskilda karaktär bestridas av anslag till lantmäteriväsendet. En i viss mån motsvarande anordning finnes inom försvarsväsendet beträffande pensioneringen av äldre reservofficerare. Dyrtdistillägg torde ej böra utgå å denna pension.

I samband med frågan om ersättning till de lantmäteritekniska biträdena bör behandlas frågan om det antal månader per år, under vilket av statsmedel må utgå rese- och traktamentsersättning till dylika biträden. Såsom redan tidigare framhållits utnyttjas icke på långt när det medgivna antalet månader, därest man utgår från att varje månad skall innefatta 30 dagar med rese- och traktamentsersättning. Att helt upphäva begränsningen i fråga om antalet dylika månader, såsom ovan påyrkats, finna de sakkunniga, särskilt i betraktande av den betydande

ökning av antalet tekniska biträden, som under de senaste åren ägt rum, vara betänkligt. Härtill kommer, att riksdagen år 1931 fäst uppmärksamheten på den stora ökning, som under senaste tiden ägt rum i fråga om kostnaderna för rese- och traktamentsersättningar åt lantmäteripersonalen. Under erinran om att riksdagen så sent som år 1930 höjt antalet traktamentsmånader från 500 till 750 hava de sakkunniga icke ansett sig böra föreslå ytterligare höjning av detta antal med tillämpning av oförändrade beräkningsgrunder, utan vilja, särskilt med hänsyn till att planläggningen av resorna bör kunna göras betydligt mera rationell, därest den tidrymd under vilken traktamente av statsmedel får utgå, fastställs i dygn i stället för i månader, förorda härav påkallad ändring av beräkningsgrunderna. Med utgångspunkt från att för närvarande ett antal av 15 000 dygn torde behöva av lantmäteristyrelsen för varje år omedelbart fördelas direkt å distrikten för att ungefärligen täcka det i första hand beräknade behovet av traktamenten för de tekniska biträdena, samt att vid sedermera förefallande behov ett visst antal dagar bör stå till lantmäteristyrelsens förfogande för att fördelas med hänsyn till omfattningen av arbetet inom olika distrikt under året, anse sig de sakkunniga böra förorda, att i stället för de 750 månader, som för närvarande äro medgivna, men icke fullt utnyttjas, om de direkt omräknas i dygn, ett antal av 16 500 dygn fastställs, varunder rese- och traktamentsersättning må utgå till de tekniska biträdena. Detta motsvarar ungefärligen 550 månader, men i kostnadshänseende lärer knappast vid tillämpning av det nya beräkningssättet utgifterna komma att understiga dem, som vid nuvarande beräkningssätt uppkomma under 750 traktamentsmånader. De sakkunniga utgå ifrån, att ett traktamentsdygn måste anses förbrukat, då antingen natt- och dagtraktamente eller allenast natttraktamente eller ock endast dagtraktamente helt eller delvis utgått för dygnet.

Det torde icke böra möta större svårigheter för lantmäteristyrelsen att på ett lämpligt sätt och med hänsyn till från distriktslantmätarna inkomna uppgifter rörande behovet fördela ifrågavarande antal traktamentsdygn. Genom omläggningen torde åtskilliga praktiska fördelar vinnas, varjämte uttalade önskemål därigenom beaktas. De sakkunniga vilja betona, att enligt deras mening detta nya beräkningssätt försöksvis bör tillämpas någon tid för att erfarenhet skall kunna vinnas rörande verkningarna därav.

Beträffande kostnaderna för de föreslagna anordningarna komma de sakkunniga att yttra sig i 6:te kapitlet.

Någon förändring i fråga om rese- och traktamentsklass för de tekniska biträdena föreslås icke av de sakkunniga.

FJÄRDE KAPITLET.

Vissa taxebestämmelser m. m.

För att tagas under övervägande vid avgivande av yttrande rörande lantmåteripersonalens anställnings- och avlöningsförhållanden hava till de sakkunniga hänskjutits åtskilliga spörsmål, som beröra de i lantmåteritaxan fastställda ersättningsgrunderna eller annan gottgörelse för utfört arbete.

De sakkunniga vilja här nedan var för sig till behandling upptaga dessa spörsmål.

Bestämmelserna i 35 § av lantmåteritaxan.

I skrivelse till lantmåteristyrelsen den 26 oktober 1930 har styrelsen för Sveriges lantmätareförening anfört följande.

Framställning från Sveriges lantmätareförening år 1930.

»Allt sedan gällande lantmåteritaxa kommit i tillämpning har föreningsstyrelsen haft sin uppmärksamhet riktad på verkningarna av bestämmelserna i 35 § i taxan rörande arvode för avstyckning av område, som ej överstiger 1⁵⁰ hektar, för vilket slag av förrättningar gottgörelse utgår med 35 kronor. Föreningsstyrelsen utsände i mars 1929 till lantmätarna i orterna en anmodan, att de ville i enlighet med uppställt formulär lämna vissa uppgifter beträffande nämnda förrättningar. Styrelsen tänkte sig närmast att få en jämförelse mellan det stadgade arvodet och en ersättning, beräknad efter taxans bestämmelser angående dels detaljarvode för mätning, utstakning, markering o. s. v. och dels dagarvode för utredning, sammanträden och uppsättande av protokoll; varjämte även skulle upptagas direkta utlägg för bindning av handlingar o. d.

Sedermera har kungl. lantmåteristyrelsen av eget initiativ gått i författning om en undersökning angående arvodet för avstyckningsförrättningar, grundad på uppgifter om den tid, berörda förrättningar kräva. Det av föreningsstyrelsen införskaffade utredningsmaterialet torde emellertid hava sin betydelse för en allsidig utredning av ärendet. Detsamma har emellertid fått en begränsad omfattning, enär lantmätarna i allmänhet funnit sig icke äga tid att föra ifrågakvarande statistik.

De inkomna uppgifterna bifogas härvid jämte ett sammandrag, uppställt, med hänsyn till de synpunkter föreningsstyrelsen ansett sig böra anlägga.¹ Sammandraget upptager endast de avstyckningar, som blivit ersatta med 35 kronor och omfattar sålunda icke förrättningar, vid vilka

¹ Endast sammandraget har här intagits.

Sammandrag av vissa uppgifter angående beräknad ersättning efter detaljarvode för avstyckningsförrättningar, vilka enligt gällande bestämmelser ersättas med 35 kronor.

Distrikt	Antal förrättningar	Antal förrättningar över 0 50 hektar	Medelareal	Detalj-arvode	Dag-arvode	Lösen	Ersättning för utlägg	Summa ersättning	Beräknad merersättning
		Hektar							
K r o n o r									
Uppsala norra ...	19	4	0·37	409·41	177·00	272·33	19·00	877·74	212·74
» södra	5	0	0·40	106·56	33·00	64·90	5·00	209·46	34·46
Eskilstuna	26	6	0·33	629·37	191·00	388·10	29·00	1 237·47	327·47
Kisa	58	0	0·19	1 770·36	264·00	852·81	58·00	2 945·17	915·17
Västervik	39	5	0·30	922·35	336·00	553·60	40·00	1 851·95	486·95
Gotlands södra ..	34	12	0·48	762·44	382·50	488·20	87·00	1 720·14	530·14
Lund	57	5	0·17	1 068·95	456·00	994·90	114·00	2 633·85	638·85
Laholm	56	4	0·25	1 314·41	364·00	841·06	112·00	2 631·47	671·47
Borås	18	2	0·25	326·93	108·00	221·50	18·00	674·43	44·43
Nora	51	4	0·25	1 053·80	442·00	760·25	51·00	2 307·05	522·05
Västerås och Våla	28	4	0·37	634·62	363·40	373·71	34·50	1 406·23	426·23
Ludvika	17	3	0·41	370·25	185·50	227·75	34·00	817·50	222·50
Boden	25	2	0·24	562·52	198·00	331·62	82·65	1 174·79	299·79
Matarengi	16	9	0·64	385·28	189·00	204·20	32·00	810·43	250·43
Pajala	15	8	0·61	387·39	60·00	203·16	15·00	665·55	140·55
Summa	464	68		10 704·59	3 749·40	6 778·09	731·15	21 963·23	5 723·23

gränsbestämningar ägt rum eller flera lotter utlagts eller av andra orsaker 35 kronor icke debiterats.

Skillnaden mellan det erhållna arvodesbeloppet och den beräknade ersättningen utgör för 464 förrättningar 5 723 kronor 23 öre, som skulle utgått mer enligt den beräknade ersättningen. Härav belöper i medeltal på varje förrättning 12 kronor 33 öre. I den beräknade förrättningskostnaden ingår ersättning efter dagberäkning med ett belopp av 3 749 kronor 40 öre, vilket i medeltal för varje förrättning utgör i det närmaste 8 kronor.

Av sammandraget framgår vidare beträffande arealen för de avstyckningar, vilka ersatts med 35 kronor, att av 464 förrättningar 396 stycken eller sålunda omkring 85 % omfattat en areal, som icke överstiger 0·50 hektar.

I fråga om det berättigade i en ersättning beräknad efter angivna grunder torde möjligen kunna anmärkas, att då det gäller förrättningar av ifrågakommande slag vissa detaljarvodena äro för höga. Detta torde kunna synas vara fallet beträffande grundbeloppet 8 kronor för mätning och kartas upprättande samt för kopia av kartan, men framhållas bör den tidsödande textning av olika uppgifter, som oftast skall verkställas å en avstyckningskarta för nämnda grundbelopp. I vissa fall torde minimibeloppet för utstakning kunna anses mindre berättigat. Men å andra sidan är ersättning efter tariff för åtgärd av liten omfattning icke vidare förmånlig. I fråga om ersättning efter dagarvode torde därest debiteringen

sker på ett samvetsgrant sätt, någon erinran icke kunna göras. Den föreliggande debiteringen har måhända beträffande ersättning för sammanträden och utredning i någon mån varit schablonmässig. Utlägg för inbindning o. d. torde även ägt rum på ett något oenhetligt sätt.

Ehuruväl sålunda den beräknade ersättningen i vissa delar må anses väl hög, torde dock undersökningen otvetydigt visa, att nuvarande engångsarvodet är för lågt.

Med hänsyn vidare till det merarbete, som kräves vid avstyckning av arealer över tomtstorlek och även det begränsade antalet förekommande avstyckningar mellan 0⁵⁰ och 1⁵⁰ hektar, synes en sänkning av arealen för de avstyckningar, för vilka engångsarvode utgår, vara påkallad.

På grund av vad sålunda framhållits får styrelsen för Sveriges lantmätareförening fördsamt anhålla, att kungl. lantmäteristyrelsen ville vidtaga åtgärder för ändring av gällande bestämmelser om ersättning för avstyckning, avseende dels höjning av engångsarvodet och dels begränsning av de avstyckningar, för vilka dylikt arvode skall utgå, att avse arealer endast upp till 0⁵⁰ hektar.»

Lantmäteristyrelsen har därefter den 26 augusti 1931 i skrivelse till Kungl. Maj:t upptagit den föreliggande frågan och därvid anfört följande.

Lantmäteristyrelsens skrivelse till Kungl. Maj:t år 1931.

»Genom lagen om delning av jord å landet den 18 juni 1926, vilken trätt i kraft den 1 januari 1928, hava ägostycknings- och jordavsöndringsinstitutet ersatts med avstyckningsförfarandet. Vid tiden för lagens tillkomst reglerades lantmätares rätt att bekomma gottgörelse av sakägare genom förordningen den 22 juni 1920 (nr 376) angående den gottgörelse lantmätare äger uppbära av sakägare (lantmäteritaxa), i vilken genom kungl. kungörelse den 31 december 1920 (nr 908) vidtogos vissa ändringar, vilka dock ej berörde de i förordningen föreskrivna arvodessatserna. Bestämmelserna i 1920 års lantmäteritaxa kunde emellertid icke — vare sig de avsågo ägostycknings- eller jordavsöndringsinstitutet — oförändrade tillämpas å avstyckningsförfarandet. Tillkomsten av detta hade därför till följd att åtskilliga ändringar måste företagas i nämnda taxa. Förslag till sådana utarbetades av lantmäteristyrelsen, som ansåg sig i samband med avlämnandet därav även böra föreslå vissa andra ändringar i taxan, av vilka en del avsågo att förenkla taxans bestämmelser samt giva densamma en överskådligare uppställning och en annan del avsåg höjningar i vissa ersättningar och mot dessa svarande nedsättningar i andra, vilka jämkningar emellertid verkställdes på sådant sätt att de, enligt i styrelsen verkställd utredning, på det hela taget icke skulle komma att medföra någon höjning i den till lantmätarna utgående ersättningen.

Vid utarbetandet av förslagets bestämmelser rörande ersättning för avstyckning utgick lantmäteristyrelsen därifrån, att de för dylika förrättningar utgående arvoden till lantmätare på det hela taget skulle giva dessa tjänstemän samma nettoersättning som övriga lantmäterigörömmål, för vilka detaljarvoden fixerats i taxan. I enlighet härmed innehöll förslaget beträffande avstyckningsförrättningar, vid vilka arealen å avstyckat område eller — där flera områden avstyckades genom samma förrättning — medelarealen å ägolotterna översteg 1⁵ hektar, att arvodet skulle utgå för upprättande av beskrivning över avstyckningen med 2 kronor för varje avstyckad ägolott samt för övriga vid förrättningen förekommande åtgärder enligt däri tillämpliga bestämmelser i taxeförslaget.

Beträffande förrättning, vid vilken arealen å avstyckat område eller, där genom samma förrättning flera områden avstyckades, medelarealen å dessa icke översteg 1:50 hektar, föreslog styrelsen fasta arvoden, utgående med ett grundbelopp av 20 kronor och därjämte 15 kronor för varje lott. Ifrågavarande förslag till ändringar i lantmäteritaxan överlämnades till Eders Kungl. Maj:t med underdånig skrivelse den 25 januari 1927.

Rörande grunderna för lantmäteristyrelsens förslag till fasta arvoden för avstyckningsförrättningar ävensom ändringsförslagets behandling i riksdagen och inför Eders Kungl. Maj:t tillåter sig lantmäteristyrelsen anföra följande.

Resultatet av de beräkningar, som av lantmäteristyrelsen verkställtts beträffande de fasta arvodena för avstyckningar återfinnes i lantmäteristyrelsens skrivelse den 15 mars 1926 i anledning av särskilda utskottets nr 1 vid 1926 års riksdag anhallan om utredning, huruvida nya lagens bestämmelser beträffande laga skifte och avstyckning kunde antagas komma att för sakägarna eller det allmänna medföra större kostnader än som varit förenade med hittills tillämpade förfaranden. Beräkningarna utvisade, att under åren 1921—1925 i medeltal kostnaden för varje nytillkommen ägolott utgjorde vid ägostyckning 45 kronor och vid avsöndring 37 kronor 69 öre. Sammanfördes uppgifter rörande ägostyckningar och jordavsöndringar erhöles medelkostnad för lott av 39 kronor 89 öre. Den genom jorddelningslagen införda prövningen i sak av en jordstycknings ändamålsenlighet eller lämplighet, vilken tidigare förekommit endast vid ägostyckning inom de elva av rikets län, där 1909 års lag om inskränkning i rätten att erhålla ägostyckning gällde, komme emellertid att få till följd en ökning av styckningskostnaderna. Toges hänsyn till detta förhållande, beräknades ovannämnda medelkostnad komma att öka från 39 kronor 89 öre till 44 kronor 61 öre.

Uti styrelsens ovannämnda underdåniga skrivelse den 25 januari 1927 framhölls, att en jämförelse mellan dessa uppgifter rörande kostnaderna för ägostyckning och jordavsöndring å ena sidan samt sådan avstyckning, som skulie komma att gäldas genom engångsarvode, å andra sidan visade, att ifrågavarande slag av avstyckningar skulie medföra väsentligt mindre kostnad. Vid förslagets uppgörande hade styrelsen sålunda låtit sig angeläget vara att, med hänsyn till avstyckningsinstitutets synnerliga betydelse för egnahemsverksamheten och då sökande till avstyckningsförrättningar ofta torde vara mindre bemedlade, föreslå lägsta möjliga arvoden. I den underdåniga skrivelsen framhöll styrelsen, emellertid, att erfarenheten kunde komma att giva vid handen, att arvodena blivit alltför lågt beräknade och att därför en höjning kunde komma att bli erforderlig.

Sedan lantmäteristyrelsens ifrågavarande förslag till ändringar i lantmäteritaxan inom departementet jämkats med avseende å vissa detaljer, vilka emellertid äro utan betydelse i detta sammanhang, inhämtade Eders Kungl. Maj:t av 1927 års riksdag yttrande över förslaget. I propositionen (nr 219) i ärendet framhöll departementschefen nödvändigheten av att, för bedömande av taxebestämmelsernas verkningar, vänta tills den nya jorddelningslagstiftningen varit i tillämpning några år, ävensom att bestämmelserna borde ånyo tagas under övervägande, sedan erfarenhet vunnits om deras verkningar med hänsyn till allmänhetens och förrättningsmännens ekonomiska intressen.

Jordbruksutskottet uttalade sig för viss jämkning i annan del av förslaget och yttrade härefter rörande avstyckningsarvodet följande:

I samband härmed bör emellertid uppmärksammas, att enligt 19 kap. 19 § i lagen den 18 juni 1926 om delning av jord å landet sakägare må påyrka ägomätning och kartläggning i större utsträckning än som för avstyckningar oundgängligen erfordras. Sålunda kan, där fråga är om avstyckning av någon mindre lägenhet, sakägare begära att i samband därmed hela stamfastigheten, oavsett dennas omfång, skall kartläggas. Givetvis har icke varit avsett, att bestämmelserna om ett fast engångsarvode skola tillämpas i fall, där förrättning på grund av sakägares egen hemställen göres mera omfattande än lagen oundgängligen fordrar. Till undvikande av missförstånd har utskottet dock ansett ett förtydligande i nu antydd riktning böra komma till uttryck.¹

Riksdagens skrivelse i ärendet den 7 juni 1927 (nr 289) anslöt sig till jordbruksutskottets utlåtande, och med iakttagande av de ändringar, som av utskottsuttalandet föranleddes, utfärdades den 25 november 1927 (nr 416) Kungl. Maj:ts förordning, angående den gottgörelse lantmätare äger uppbära av sakägare (lantmäteritaxa). Bestämmelserna rörande fasta engångsarvoden — till de av lantmäteristyrelsen föreslagna beloppen — för avstyckningsförrättningar återfinnas i förordningens 35 § 1 mom.

Av det ovan anförda framgår, att det vid gällande lantmäteritaxas utarbetande och utfärdande förutsatts, att skäligheten av bestämmelserna rörande de fasta arvodesbeloppen vid avstyckning (35 § 1 mom.) skulle ånyo upptagas till övervägande, sedan erfarenhet vunnits om dessa ersättningsverkningar med hänsyn till allmänhetens och *förrättningsmännens ekonomiska intressen*.

Till styrelsen hava från förrättningsmännen gång efter annan framförts klagomål över hithörande bestämmelser, därvid yrkats på taxehöjning i en eller annan form. I anledning av dessa klagomål har lantmäteristyrelsen i skrivelser den 3 juni 1929 anmodat rikets överlantmätare att i varje län uppdraga åt i regel två eller tre distriktslantmätare, vilkas distrikt kunde anses vara typiska för förhållandena inom de olika länen, att under tiden 1 juli 1929—30 juni 1930 föra statistiska anteckningar enligt föreskrivet formulär rörande alla under nämnda tid inom respektive distrikt handlagda avstyckningsförrättningar. I följd härav hava anteckningar av berörda art från distriktslantmätare i 80 distrikt inkommit till överlantmätarna, vilka till lantmäteristyrelsen överlämnat anteckningar jämte egna yttranden, vilka senare bifogas.

I skrivelse den 26 oktober 1930, vilken jämte därvid fogat sammandrag av vissa uppgifter här närslutes, har styrelsen för Sveriges lantmätareförening hos lantmäteristyrelsen hemställt, att styrelsen ville vidtaga åtgärder för ändring av gällande bestämmelser om ersättning för avstyckning, avseende dels höjning av engångsarvudet, dels begränsning av de avstyckningar, för vilka dylikt arvode skulle utgå, att avse arealer endast upp till 0.50 hektar. Till stöd för sin anhållan har föreningsstyrelsen anfört följande:

Såväl de genom lantmäteristyrelsens försorg införskaffade statistiska anteckningarna som de av styrelsen för Sveriges lantmätarförening överlämnade statistiska uppgifterna hava för här avsedda syfte bearbetats av t. f. byrådirektören Nils Svantesson, vilken i bifogade skrivelse redogjort för det sätt varpå bearbetningen skett ävensom därvid erhållna resultat, av vilka en sammanfattning återfinnes i skrivelsen.¹

¹ Här ej medtagna.

Förut omförmälda klagomål rörande det enligt 35 § 1 momentet lantmäteritaxan utgående engångsarvodet för avstyckningar grunda sig dels därpå att arvodet i allmänhet skulle vara för lågt, så att arvodet för avstyckningsförrättningar av ifrågavarande art icke gäve samma förtjänst som övriga arbeten, vilka ersättas enligt lantmäteritaxan, dels ock därpå att undantagsbestämmelser saknas för sådana förrättningar, som erfordra i förhållande till arvodet alltför omfattande och tidsödande förrättningsåtgärder.

Av rikets överlantmätare hava i förenämnda yttranden 18 föreslagit ändringar i en eller annan form av gällande bestämmelser angående avstyckningsarvodet avseende förbättring av det nu utgående arvodet, 4 hava ansett gällande bestämmelser tillfredsställande och 2 hava icke tagit ställning till frågan. Från flera håll har föreslagits att vissa förrättningsåtgärder skulle ersättas enligt samma grunder, som gälla för övriga lantmäteriförrättningar. Sänkning av arvodet för förrättningar avseende samtidigt utläggande av flera ägolotter har ifrågasatts av tvenne överlantmätare.

Till grund för de i gällande lantmäteritaxa förefintliga arvodessatserna ligga i huvudsak av 1917 års lantmäterikommission verkställda, synnerligen noggranna beräkningar, vid vilka förutsatts, att lantmäternas under dåvarande förhållanden i avseende å lantmäteriförrättningsars utförande i tekniskt och juridiskt hänseende, skulle erhålla en skälig nettoinkomst. Sedermera hava emellertid på grund av ändrade bestämmelser för förrättningsars utförande en väsentlig försämring ifråga om lantmäternas inkomster inträffat, vilken kan belysas av följande sammanställning, utvisande för tre-årsperioderna 1925—1927 samt 1928—1930 medeltalen av dels kostnaderna för avslutade lantmäteriförrättningar m. m. dels den med dylika förrättningar sysselsatta personalens storlek vid respektive års utgång där ej annat angivits.

	Inkomster kr.	P e r s o n a l			Summa
		Distrikts- lantmätare	Extra lant- mätare	Tekniska biträden	
Medeltal för åren 1925—1927	1 828 889	196·0	81·0	78 ¹	355·0
» » » 1928—1930	1 728 100	195·3	81·3	117·7 ²	394·3

Förenämnda siffror giva alltså vid handen, att genomsnittliga bruttoinkomsten i form av arvode enligt lantmäteritaxan för varje med praktiskt lantmåteri sysselsatt person utgjort under treårsperioden 1925—1927 omkring 5 150 kronor och under tre-årsperioden 1928—1930 ej fullt 4 400 kronor.

Styrelsen är i tillfälle vitsorda, att den trots personalökningen avsevärd nedgången av lantmäterikårens samlade bruttoinkomst ingalunda beror på någon minskad arbetsintensitet. Tvärtom har denna på grund av de senare årens arbetsanhopning och lantmäternas strävan, att i trots av denna så långt möjligt tillmötesgå allmänhetens anspråk på förrättningsars skyndsammare utförande, drivits upp till en höjd, som ej kan i längden bibehållas.

¹ Siffran erhållen genom medeltal beräknat ur antalet tekniska biträden under redogörelseåret 1925 och 1926 samt antalet dylika biträden under arbetsåret 1927—1928.

² Siffran erhållen såsom medeltal av antalet anställda biträden under respektive arbetsår.

Till det i tabellen åskådliggjorda försämrade ekonomiska utbytet av lantmätarnas arbete är orsaken främst att söka däruti, att bestämmelserna i 1926 års jorddelningslag medfört avsevärt ökat arbete med protokollföring och utredningar, vilka arbeten ersättas med dagarvoden, ävensom väsentlig utökning av tidsåtgången för expedition. Att nettoavkastningen sjunkit i än högre grad än ovanstående siffror angiva torde framgå bland annat därav, att anspråken på lantmätarnas instrumentutrustning till följd av bestämmelserna i mätningförordningen samt mätningsteknikens utveckling och ökade krav på noggrannhet stigit avsevärt, samt att jämväl kostnaderna för kontor och expeditionslokal samt rit- och kontorsbiträden och övriga omkostnader avsevärt ökats sedan tillkomsten av det material, på vilket lantmäterikommissionen baserat sina beräkningar.

Till grund för den inom styrelsen uti förevarande avseende verkställda undersökningen ligger den förutsättningen, att åtgärder rörande avstyckningsförrättningar, för vilka arvode utgår enligt 35 § 1 mom. lantmäteritaxan, skola gottgöras efter i stort sett samma grunder som övriga lantmäterigöromål, alltså enligt de i huvudsak av 1917 års lantmäterikommission beräknade arvodesatserna, vilkas tillräcklighet dock numera på ovan anförda grunder torde kunna ifrågasättas.

Med hänsyn till fördelen för den bostadsbyggande och egnahemsbildande allmänheten av att kunna räkna med ett bestämt avstyckningsarvode, som utgör gottgörelse för samtliga med förrättnings utförande förenade åtgärder, har lantmäteristyrelsen ansett sig icke böra föreslå ett frångående av nu gällande princip för avstyckningsarvodets utgörande. Ett fasthållande vid denna finner styrelsen — därest jämväl förrättningsmännens berättigade intressen skola tillgodoses — emellertid på grund av resultaten av den inom styrelsen verkställda utredningen, nödvändigöra en höjning av engångsarvodet för vissa grupper avstyckningsförrättningar.

Vad först beträffar förrättningar avseende avstyckning av en ägolott tillåter sig lantmäteristyrelsen anföra följande. Styrelsen har övervägt lämpligheten av tvenne engångsarvoden, ett lägre för avstyckning av områden, mindre än 0,5 hektar, och ett högre för större områden, mellan 0,5 och 1,5 hektar. Mot en sådan anordning talar emellertid nedan angivna omständigheter. Enligt förberörda undersökning synes vid förrättningar, som avse enstaka ägolotter med areal icke överstigande 1,5 hektar, tidsåtgången visa en tydlig tendens att öka med arealen endast så länge ägolotternas areal icke överstiger omkring 0,5 hektar. Härtill kommer att avstyckningar av mindre områden torde vara vanligast i trakter med högt jordvärde under det att i trakter med lågt jordvärde, där avstyckningar för bildande av smärre egnahem företrädesvis förekomma, de avstyckade arealerna i allmänhet torde vara större. Utginge avstyckningsarvodet enligt nyss antydd grund, skulle härav kunna komma att följa, att befolkningen i de trakter, som i regel äro sämst ställda i ekonomiskt avseende i stort sett finge betala det högsta avstyckningsarvodet, ett förhållande, som så mycket mer torde sakna fog, som avstyckningar med areal mellan 0,5 och 1,5 hektar såsom ovan angivits i stort sett icke synas kräva någon väsentligt längre tidsåtgång för verkställandet än avstyckningar med omkring 0,5 hektars areal. Med hänsyn till dessa omständigheter har lantmäteristyrelsen ansett sig böra föreslå bibehållandet av ett engångsarvode, med här nedan angivet undantag gällande för samtliga avstyckningsförrättningar med areal icke överstigande 1,5 hektar.

Såsom av den verkställda utredningen framgår, förekomma bland av-

styckningar avseende enstaka ägolotter icke överstigande 1½ hektar åtskilliga förrättningar, för vilkas verkställande erfordrats anmärkningsvärt lång tid. Önskvärt hade varit om samtliga dessa kunnat ersättas på annat sätt än med engångsarvode. Ett fullständigt hänsynstagande till detta önskemål skulle emellertid nödvändig göra bestämmelse av innehåll, att förrättningar, som för sitt verkställande erfordrade mer än en viss tid, ersattes på annat sätt. Lantmäteristyrelsen anser sig med hänsyn till de olägenheter, som för allmänheten skulle kunna följa av en dylik bestämmelse, icke böra avgiva förslag i sådan riktning. Det synes emellertid som skulle samma resultat kunna i viss mån ernås därigenom, att bestämmelserna om engångsarvode komme att tillämpas endast å förrättningar, för vilka de ursprungligen avsetts, nämligen de som avse avstyckning av områden för bostads- och egnahemsändamål. I åtskilliga fall torde nämligen mera tidskrävande avstyckningar avse områden, som avskiljas för andra än de nämnda ändamålen t. ex. kraftverks- eller vägändamål, varvid avstyckningar av jordrensor med obetydlig bredd och stor längd kunna förekomma. Lantmäteristyrelsen tillåter sig för den skull föreslå, att förrättningsmännen, då avstyckning sker för annat ändamål än bildandet av bostads- och egnahemslägenhet, skola erhålla rätt att beräkna gottgörelse enligt lantmäteritaxans bestämmelser om detaljarvode, dagarvode och lösen. Genom en sådan bestämmelse finner lantmäteristyrelsen såsom nedan sägs ett lägre engångsarvode kunna föreslås för avstyckningar avseende bildande av lägenheter för bostads- och egnahemsändamål än om samtliga förrättningar inom ifrågavarande arealklass skola ersättas med ett engångsarvode.

Vad angår beloppet av engångsarvodet för avstyckning av en ägolott skulle detta, enligt den inom styrelsen verkställda undersökningens resultat, — under förutsättning av att ifrågavarande förrättningar skola ersättas med samma gottgörelse för tidsenhet som legat till grund för gällande taxebestämmelser i övrigt — böra uppgå till mellan omkring 41 och 48 kronor. Lantmäteristyrelsen har ansett sig böra föreslå ett belopp av 42 kronor, vilket ligger i underkanten av vad resultatet av den statistiska undersökningen utvisar. Styrelsen har härvid förutsatt ovan angivna rätt för förrättningsmännen att för vissa förrättningar debitera arvode efter annan grund. Skulle detta ej bifallas, finner styrelsen en höjning till 45 kronor böra förordas. Förslaget innebär således en höjning av arvodet för ifrågavarande avstyckningsförrättningar med alternativt 10 kronor.

Arvode för förrättningar, vid vilka flera ägolotter, vilkas medelareal icke överstiger 1½ hektar, avstyckas, utgår enligt nu gällande lantmäteritaxa med ett grundbelopp av 20 kronor med tillägg av 15 kronor för varje avstyckad ägolott. Detta innebär alltså, att om exempelvis två ägolotter avstyckas vid samma förrättning, totalarvodet utgår med 50 kronor. Då sättet för arvodets beräkning enligt denna bestämmelse icke torde lämna något övrigt att önska i avseende å enkelhet, vilket torde vara till fördel för såväl allmänhet som förrättningsmän, har lantmäteristyrelsen ansett sig sakna anledning att föreslå någon ändring i själva beräkningsprincipen. Lantmäteristyrelsen har icke funnit tillräckliga skäl påyrka förhöjning av det tilläggsarvode, 15 kronor, som nu utgår då mera än en ägolott avstyckas, utan bör den för avstyckningen av en ägolott föreslagna förhöjningen gälla blott grundbeloppet. Styrelsen finner sig i följd härav för närvarande endast böra föreslå den ändring i gällande bestämmelser rörande ifrågavarande förrättningar, att grundbeloppet höjes med samma

belopp som arvodet för förrättning avseende avstyckning av en ägolott — 7 alternativt 10 kronor — eller från 20 till 27 alternativt 30 kronor.

Det må omnämnas, att förrättningar avseende avstyckning av flera än två ägolotter, vars medelareal icke överstiger 1½ hektar, förekomma i ytterst liten utsträckning, vilket förhållande haft till följd, att det statistiska material, som legat till grund för den inom styrelsen verkställda undersökningen endast omfattar uppgifter rörande ett fåtal sådana förrättningar, och en del av dessa uppgifter äro såsom i utredningen framhållits missvisande.

Slutligen tillåter sig lantmäteristyrelsen framhålla, att genom de här föreslagna ändringarna i gällande bestämmelser angående ersättning för avstyckningsförrättningar, förrättningsmännen icke torde komma att erhålla en ersättning, som helt motsvarar den nettoersättning som skulle utgå, därest de ifrågavarande förrättningarna ersattes enligt samma grunder som övriga lantmäterigöromål.

I det förslag till ändrad lydelse av 35 § lantmäteritaxan, som nedan omförmäles, har lantmäteristyrelsen, utöver ovan berörda ändringar och tilllägg, verkställt vissa av dessa betingade förändringar, vilka emellertid äro av uteslutande redaktionell natur.

Under åberopande av vad sålunda anförts tillåter sig lantmäteristyrelsen i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:ts täcktes besluta, att 35 § i Eders Kungl. Maj:ts förordning den 25 november 1927 (nr 416) angående den gottgörelse lantmätare äger uppbära av sakägare (lantmäteritaxa) skall hava den ändrade lydelse bifogade förslag utvisar.¹)

De sakkunnigas yttrande.

I samband med frågan om lönereglering för distriktslantmätarna hava de sakkunniga gjort gällande, att storleken av den behållna inkomsten för distriktslantmätarna knappast i och för sig borde föranleda, att frågan om förändring av lantmäteritaxan i sammanhang med löneregleringen upptoges till prövning, samt att de sakkunniga alltså vid behandlingen av löneregleringsspörsmålet utgått från oförändrade taxebestämmelser. I anledning av vad lantmäteristyrelsen här ovan anført vilja de sakkunniga framhålla, att de statistiska uppgifter, vilka intagits i lantmäteristyrelsens framställning och som återfinnas här ovan, måste anses vara i någon mån missvisande. Till en början torde den erinran kunna göras, att den omständigheten, att distriktslantmätarna tidigare åtnjutit högre inkomster av förrättningar enligt lantmäteritaxan än som varit fallet under åren 1928—1930, icke kan anses i och för sig utgöra någon anledning att nu ingå för en höjning av taxan, särskilt som av den lämnade utredningen framgår, att distriktslantmätarna under de senaste åren haft en behållen inkomst, vilken i stort sett motsvarat det belopp av 3200 kronor, som av lantmäterikommissionen beräknats såsom inkomst av förrättningar. Uppmärksammas må även, att, då lantmäteristyrelsen till stöd för en höjning av lantmäteritaxan, vilken skulle komma företrädesvis distriktslantmätare och extra lantmätare tillgodo, åberopat antalet av de personer, som inom landet varit sysselsatta med praktiskt lantmä-

¹ Förslaget ej här intaget.

teri, således även de tekniska biträdena, vilka i allmänhet icke haft tjänstgöring under hela året, den därvid gjorda jämförelsen vilar på den förutsättningen, att personal med tjänstgöring under hela året likställes med sådan, vars tjänstgöring är inskränkt till en del av året. Slutligen bör framhållas, att lantmäteristyrelsen byggt de av styrelsen lämnade uppgifterna på medeltal för å ena sidan åren 1925—1927 och å andra sidan åren 1928—1930. De av de sakkunniga lämnade uppgifterna utvisa, att under tidsperioden 1928—1930 bruttointkomsterna för distriktslantmätare i genomsnitt stigit med 500 kronor för år i vad avser inkomster av lantmäteritaxa och s. k. liggareuppdrag, vartill kommer, att ett jämförelsevis stort antal av dessa lantmätare kunnat förskaffa sig inkomster från städernas mätningväsen och fastighetsregister. Även om distriktslantmätarna för vinnande av ökade bruttointkomster måst utbetala ersättning till tekniskt biträdeshjälp i större utsträckning än tidigare och deras arbetstid i någon mån måst utökas — ett förhållande som dock ingalunda är ovanligt inom andra tjänstemannagrupper med den ställning i inkomsthänseende, som distriktslantmätarna intaga — har dock en inkomstökning varit märkbar under åren 1929 och 1930 i förhållande till år 1928.

Av nu angivna skäl kunna de sakkunniga icke finna anledning föreligga att tillstyrka lantmäteristyrelsens förslag om sådan ändring i 35 § av lantmäteritaxan, att en ökning av ersättningen vid avstyckningar inträder. En sådan ökning bör enligt de sakkunnigas mening så mycket mindre ifrågakomma, som den nu föreslagna löneregleringen på de dyrare orterna skulle komma att tillföra distriktslantmätarna något ökad inkomst i form av fast avlöning och för samtliga distriktslantmätare innebära, att nu utgående tillskott till dyrtidstillägg, beräknat å 4 000 kronor för år, i huvudsak inräknas i avlöningen.

Ersättning för publik renovation.

Lantmäteristyrelsens skrivelse den 3 februari 1930.

Frågan om förändring i grunderna för ersättning till lantmätare för publik renovation har upptagits av lantmäteristyrelsen, som i skrivelse till Kungl. Maj:t den 3 februari 1930 anfört följande.¹

»Om skyldighet att verkställa publik renovation av förrättningsakter stadgas i 70 § lantmäteriinstruktionen av den 11 november 1927 (nr 407). För bestridande av kostnader för i enlighet därmed verkställda publika renovationer har i staten för lantmäteriväsendet från och med år 1921 funnits uppfört ett ordinarie förslagsanslag, under budgetåret 1929—1930 uppgående till 35 000 kronor. Föreskrifter angående den ersättning, som av nämnda anslag skall utgå, återfinnas i Eders Kungl. Maj:ts brev till

¹ Åberopade tabeller här ej intagna.

lantmäteristyrelsen den 5 april 1928. Lantmäteristyrelsen har därigenom bemyndigats att utbetala ersättning, vad angår karta motsvarande den uti lantmäteritaxan den 25 november 1927 (nr 416) stadgade lösen, dock att ersättning enligt 46 § 1 mom. b) i samma taxa skall nedsättas med 40 % och renovationsexemplaret i varje fall tagas i beräkning vid tillämpning av bestämmelserna i 45 § 2 mom. och 46 § 2 mom., samt vad angår handling med 50 öre för sida. Sistnämnda bestämmelser i lantmäteritaxan innehålla, att där lösen samtidigt utgår för flera exemplar av samma karta, skall den för varje exemplar utgående lösen minskas och minskningen blir större ju större det antal exemplar är, för vilket lösen utgår.

Gällande bestämmelser om ersättning för publik renovation innebära alltså, att ersättningen för renovationsexemplaret utgår med belopp, som motsvarar reducerad lösen, men att därjämte den lösen, som jordägarna hava att utgiva för sina kartkopior, minskas i de fall, där renovationsexemplar skall avlämnas.

I avseende på denna bestämmelse om dubbel reduktion må framhållas, att då ersättning för publik renovation infördes år 1921, ersättningen utgick med samma belopp som lösen. Att det publika renovationsexemplaret därvid räknades som merexemplar, var fullt riktigt. Efter utredning och förslag av lantmäteristyrelsen den 28 oktober 1925, sänktes emellertid genom nådigt brev den 15 januari 1926 ersättningen för publik renovation till belopp, som ansågs motsvara lantmätarnas självkostnad. Därvid synes icke hava beaktats den inverkan, som de nya bestämmelserna skulle få genom bibehållande av föreskriften, att den publika renovationen skulle räknas som merexemplar.

Inverkan av denna föreskrift belyses bäst genom ett exempel: Om av en ägokarta endast ett exemplar utgår till sakägarna, hava dessa att betala full lösen enligt lantmäteritaxan. Därest även publik renovation av kartan skall avlämnas, blir lösen även för jordägarexemplaret en annan. Ersättning för renovationen utgår med ett till den beräknade självkostnaden reducerat belopp, men då renovationsexemplaret därjämte skall tagas i beräkning såsom merexemplar, blir lösen för jordägarexemplaret nedsatt till det belopp, som i taxan stadgas för varje karta för det fall att två exemplar utgivas.

Den 2 november 1929 inkom styrelsen för Sveriges lantmätareförening med framställning av innehåll, att lantmäteristyrelsen måtte göra hemställan om sådan ändring av gällande bestämmelser, att renovationsexemplaret ej måtte anses såsom merexemplar.

Med anledning av denna framställning har lantmäteristyrelsen låtit verkställa en uppskattning av förrättningsmännens självkostnader för publikt renoverade kartor. Därvid hava såsom stickprov uttagits 52 dylika kartor från olika delar av landet och upptagande olika slag av förrättningar. För 23 av dem har ersättning utgått efter 45 § och för 29 efter 46 § lantmäteritaxan. Tillsammans upptaga dessa 52 kartor 129 regalark med format för ritytan av 40 × 60 cm. Vid utväljandet har på förhand icke uttrönts, huruvida kartorna varit handritade eller mekaniskt reproducerade. Därefter hava tre i kartritning erfarna personer oberoende av varandra uppskattat den tid, som beträffande handritade kartor åtgått, dels till uppritning och färgläggning, dels till kollationering och expedition m. m. Såsom värden har därefter valts det aritmetiska mediet mellan dessa tre uppskattningar.

De grunder, vilka tillämpats vid beräkandet av självkostnaden framgår av *bil. A.*¹

Efter dessa beräkningsgrunder hava förrättningsmännens självkostnader uppkattats och framgår resultatet av bifogade tabeller I—III. Dessa utvisa att publika renovationer av fullständigt uträknade ägokartor, d. v. s. sådana, vartill ersättning utgår efter 46 § lantmäteri-taxan, till ungefär lika stort antal handritas och mekaniskt reproduceras samt att ägogränskartor eller sådana, vartill ersättning utgår efter 45 § i samma taxa, så gott som uteslutande handritas. Om skyldighet att använda mekanisk reproduktion stadgas i 64 § lantmäteriinstruktionen. Anledningen till att blott hälften av förstnämnda kartor hava framställts genom mekanisk reproduktion torde till stor del vara att söka i det förhållandet, att de publika renovationerna ofta avse endast delar av de områden, över vilka konceptkartorna upprättats. Ägogränskartor ställa sig i regel billigare vid handritning än vid mekanisk reproduktion någon föreskrift att använda sistnämnda slag av reproduktion finnes ej heller för kartor av ifrågavarande beskaffenhet.

Tab. I, som upptager handritade fullständigt uträknade kartor, visar, att självkostnaden uppgår till 67 % av full lösen enligt 46 § lantmäteri-taxan, under det att självkostnaden för mekaniskt reproducerade dylika kartor enligt tab. III uppgår till 55 % av samma lösen. I medeltal hålla sig sålunda självkostnaderna för nu ifrågavarande kartor något över 60 % av full lösen och motsvara alltså ungefär den ersättning, som för närvarande utgår. Av tab. II framgår att självkostnaderna för publika renovationer av ägogränskartor uppgå till 92 % av full lösen enligt taxa och att ersättningen i medeltal utgjort 91 % av full lösen.

Föreskrifterna angående utbetalande av ersättning för publika renovationer innehålla, såsom ovan nämnts, bestämmelser om att det publika renovationsexemplaret i varje fall skall tagas i beräkning vid tillämpning av bestämmelserna i 45 § 2 mom. och 46 § 2 mom. lantmäteri-taxan. Då av

¹ *Bil. A.*

Grunder för beräkande av kostnader för publika renovationer.

I regel torde ritarbetet utföras av förrättningsmännens ritbiträden eller tekniska biträden, vilkas timpenning med inräknande av allmänna omkostnader såsom för lokal, ritmaterial m. m. kan beräknas till 1 krona 50 öre. Kollationering åter utföres av förrättningsmännen själva. Beräknat efter en bruttoinkomst på taxa av i medeltal 5 100 kronor, till vilket belopp denna inkomst uppskattats vid bestämmande av distriktslantmätarnas löneförmåner, och 275 arbetsdagar om 8 timmar uppgår timpenningen för dem till 2 kronor 30 öre.

Vid mekanisk reproduktion av karta kostar, under förutsättning att samtidigt privat renovation beställes, vilket i regel torde vara fallet, det publika renovationsexemplaret 4 kronor 50 öre per regalark, papperskostnaden inberäknad, vartill bör läggas 1 krona utgörande kostnader för retusch o. dyl. För färgläggning, komplettering och kollationering av ett regalark beräknas åtgå i medeltal minst 6 timmar motsvarande en kostnad av 9 kronor beräknat efter 1 krona 50 öre per timme. Härav erhålles en självkostnad av 14 kronor 50 öre per regalark vid mekanisk reproduktion. Då en del av ovannämnda tid av 6 timmar användes för kollationering, som utföres av förrättningsmännen själva, torde här angiven självkostnad vara lågt beräknad.

ägogränskarta endast en kopia av kartan utgått till sakägare (mera förekommer sällan), ersättes därigenom det publika renovationsexemplaret med belopp motsvarande lösen med ersättningen enligt 45 § 1 mom. b) reducerat till 80 % och lösen för sakägarnas kopia utgår med samma belopp. Då kopia ej utlämnas till sakägarna, utgår ersättning för publika renovationen med samma belopp som full lösen. Av fullständigt uträknad ägokarta ersättes det publika renovationsexemplaret med belopp motsvarande lösen med ersättningen enligt 46 § 1 mom. b) reducerad till 60 % och av lösen för sakägares kopia reduceras det belopp, som utgår enligt 46 § 1 mom. b) till 80 %, under förutsättning att endast en kopia utlämnas till sakägare. Utlämnas flera exemplar till sakägare, blir nämnda reduktion för dessa exemplar större. Utföres icke publik renovation, utgår lösen för sakägarnas kopia med samma belopp som full lösen.

Enligt 1926 års bestämmelser bör den riktiga grunden för ersättning i anledning av publik renovation vara den, att ur allmänna medel utgår ersättning endast motsvarande lantmätarnas självkostnader. Men den naturliga konsekvensen härav bör också vara den, att de enskilda jordägarnas lösen blir densamma vare sig publik renovation sker eller icke.

Den verkställda undersökningen har givit vid handen, att renovationsersättningen för fullständigt uträknade ägokartor ungefär motsvarar självkostnaden under det att ersättningen för ägogränskartor kan i fråga om ersättningen enligt 45 § 1 mom. b) sänkas till 90 %. Förutsättningen för renovationsersättningens bestämmande på nu angivet sätt är emellertid, att renovationsexemplaret ej därjämte verkar nedsättning i jordägarnas kartlösen. Genom sådana bestämmelser skulle den av allmänna medel nu utgående ersättningen för publika renovationer icke på det hela taget komma att nämnvärt förändras.

På grund av vad sålunda anförts, tillåter sig lantmäteristyrelsen föreslå, att Eders Kungl. Maj:t ville med ändring av föreskrifterna i nådiga brevet den 5 april 1928 rörande ersättning för publik renovation föreskriva, att ersättning för dylik renovation må utgå för karta med belopp motsvarande i lantmäteritaxan den 25 november 1927 (nr 416) stadgad lösen, dock att ersättning enligt 45 § 1 mom. b) reduceras till 90 % och ersättning enligt 46 § 1 mom. b) reduceras till 60 %, samt för avskrifter av handlingar med 50 öre för sida samt att renovationsexemplaret icke skall anses som sådant merexemplar, varom i 45 § 2 mom. och 46 § 2 mom. förmäles. Därvid torde böra föreskrivas, att hittills i ämnet gällande bestämmelser skola tillämpas beträffande publik renovation av förrättning, som slutligen redovisats eller jämlikt meddelade bestämmelser skolat slutligen redovisas före den 15 februari 1930, så ock beträffande publik renovation rörande ägo-styckning.»

De sakkunniga vilja icke bestrida, att gällande grunder för ersättning vid publik renovation kunna åtminstone i vissa hänseenden betraktas såsom mindre rationella. Emellertid hava de sakkunniga erfarit, att utredning pågår inom lantmäteristyrelsen rörande den omfattning, i vilken publik renovation för framtiden skall behöva ske. Härtill kommer, att enligt de sakkunnigas mening en inskränkning i skyldigheten för lantmätarna att verkställa ifrågavarande renovation kan anses påkallad med hänsyn till att lantmäterikontoren i åtskilliga län under de senaste åren erhållit brandsäkrare lokaler, och att av denna anledning insändande till

De sakkunnigas yttrande.

lantmäteristytrelsen av ett renovationsexemplar av vissa kartor m. m. måhända framdeles icke erfordras i den utsträckning, som nu anses böra ske.

På grund härav anse de sakkunniga, att spörsmålet rörande den omfattning, i vilken publik renovation framdeles skall behöva ske, bör lösas, innan frågan om ersättningsgrunderna underkastas förnyat övervägande.

Ersättning till lantmätare för förlust av arvode till följd av sakägares insolvens.

Lantmäteristytrelsens skrivelse den 10 februari 1927.

Lantmäteristytrelsen har i skrivelse till Kungl. Maj:t den 10 februari 1927 anfört följande.

»I fråga om lantmätares rätt till arvode av sakägare innehåller nu gällande förordning den 22 juni 1920 (nr 376) angående den gottgörelse lantmätare äger uppbära av sakägare (lantmäteritaxan) bestämmelser i ändamål att i viss mån trygga arvodets *skyndsamma* utbekommande.

Sålunda stadgas dels i 4 §, att gottgörelse, som enligt förordningen bör gäldas, skall utan avseende å tvist om ägande — eller besittningsrätt erläggas av den, som vid räknings avgivande eller, då fråga är om förrättning, som fordrar fastställelse, senast vid fastställandet innehar jorden, dels ock i 65 §, att om sakägare tredskas att betala gottgörelse, som i förordningen avses, njute lantmätaren hos överexekutor skyndsamt handräkning till dess utbekommande.

Däremot har tidigare tillräcklig uppmärksamhet ej ägnats frågan om lantmäteriarvodenas *säkra* utbekommande.

Givet är, att denna fråga under äldre organisationsförhållanden inom lantmäteriet ej ägde samma aktualitet som nu. Då berodde i verkligheten så gott som undantagslöst på lantmätaren själv, om han ville åtaga sig en förrättning. Nu äro omständigheterna däremot helt annorlunda. Lantmätarna äro såsom en tjänsteplikt ålagda att, en var inom sin verksamhetskrets, utföra de förrättningar, som av sakägarna önskas, vare sig särskilt förordnande å förrättningen utfärdas eller denna utan sådant förordnande åt lantmätaren uppdrages (53 och 56 §§ i lantmäteriinstruktionen den 14 mars 1924, nr 42).

Frågan har aktualiserats i samband med förarbetena för avgivande av förslag till ny förordning angående den gottgörelse lantmätare äger uppbära av sakägare (lantmäteritaxa). Ett dylikt förslag var närmast påkallat av den antagna nya lagen om delning av jord å landet. Emellertid har styrelsen ansett sig böra bereda rikets lantmätare tillfälle att meddela sina erfarenheter vid tillämpningen av gällande förordning och sina önskemål i fråga om ändringar i densamma. Uti flera yttranden, som i anledning härav inkommit, hava erinringar framställts beträffande ovan omfördäda bestämmelser. Härvid har framhållits, att erfarenheten visat, att lantmätaren mången gång stode rättslös. Fordran på arvode för en lantmäteriförrättning kunde ej likställas med varje annan fordran, som finge i vanlig ordning bevakas. Vid vanliga affärer hade den, som inlåtit sig på en sådan, att själv se sig för, huruvida den vore riskabel eller ej och där anledning därtill förekomme, undvika densamma. En lantmätare måste emellertid, då han därtill förordnats, verkställa förrättningen vid ansvar för tjänstefel, även om han kunde hava klart för sig att sakägaren vore oförmögen att betala arvodet. För att råda bot på missförhållandena

har i de avgivna yttrandena förordats antingen förmånsrätt för lantmäteriärvode framför in-teckningar eller att lantmätaren säkerställdes av statsverket eller att han skulle äga rätt att före förrättnings företagande fordra borgen eller nedsättande av visst belopp. Slutligen har ifrån Norrbottens län — antagligen efter förebild från Finland — föreslagits, att statsverket borde utbetala arvodet till lantmätarna, varefter detsamma under loppet av några år skulle uttagas i samband med skatten till staten.

Uti sitt den 25 januari 1927 avgivna förslag till ny lantmäteritaxa har lantmäteristyrelsen uti här ifrå-gavarande delar upptagit till lydelsen helt lika bestämmelser med dem, som finnas i gällande förordning. Emellertid har styrelsen i den framställning, varmed taxeförslaget överlämnats till Eders Kungl. Maj:t, i anledning av ovan omförmälda uttalanden inom lantmäterikåren förklarat sig komma att göra särskild underdånig framställning i ämnet.

Enligt lantmäteristyrelsens mening äro ovan omförmälda förhållanden värda beaktande. Då ersättningen till rikets lantmätare för verkställt arbete till väsentlig del skall gäldas av sakägarna och lantmätarna äro såsom tjänsteplikt ålagda att på begäran av sakägare, med eller utan förordnande av myndighet, utföra förrättningar, kräver billigheten, att de säkerställas för de fordringar de till följd av verkställt arbete få hos sakägare och detta så mycket hellre, som det enligt vad lantmäteristyrelsen förspott på senare åren inträffat ej så få gånger, att lantmätare på grund av sakägares insolvens helt eller delvis gått miste om sitt arvode.

En utväg till förhållandenas ordnande vore att genom lag bereda förmånsrätt för lantmäteriärvodet i likhet med vad som gäller i fråga om fordran emellan delägare i samma skifteslag för bidrag till utflyttning eller ersättning för odling, vanhävd å jord eller för stånds-kog m. m. Även om en dylik lag icke komme att säkerställa lantmätare för fordran hos innehavare av allmänt kronohemman och även i vissa andra fall, komme den dock att i de allra flesta fall skydda lantmätarens rätt. För lantmätarnas delinge därför en dylik lösning anses tillfredsställande.

Emellertid kunna givetvis betänkligheter resas mot att, såsom här bleve fallet, öka de tysta förmånsrätternas antal. Lantmäteristyrelsen finner sig därför böra räkna med att frågan icke kommer att lösas på detta sätt. Detsamma gäller beträffande förslaget om arvodets förskotterande av statsverket och dess uppbärande i sammanhang med kronoskatten under ett antal år. Att såsom ovan även satts i fråga söka få en lösning genom att inrymma rätt för lantmätaren att före förrättnings företagande fordra borgen eller nedsättande av visst belopp kan lantmäteristyrelsen av nära till hands liggande skäl icke understödja.

Däremot synes goda skäl tala för att staten ikläder sig ersättning till lantmätare som på grund av bristande tillgång hos sakägare gått förlustigt arvode för verkställt arbete.

Ett dylikt statens åtagande innebär i verkligheten knappast någon nyhet utan är snarare att anse såsom en följdriktig utveckling av nu gällande bestämmelser om statsbidrag. Dylika bidrag beslötos visserligen till en början i ändamål att främja bildandet av nya hem och nya bruksdelar men under årens lopp har en förskjutning ägt rum sålunda att staten — utan någon avkortning av förrättningsmännens arvode — iklätt sig kostnaderna eller andelar därav jämväl i fråga om andra förrättnin-

gar, där dessa kunna anses betungande för mindre bemedlade sakägare. I detta avseende må erinras om gällande bestämmelser rörande statsbidrag till rågångs- och vägförrättningar. Vid nu angivna förhållanden synes det ligga nära till hands att i de fall, där sakägare befinnas vara helt medellös, förrättningsmannen utfår sitt lagliga arvode av statsmedel.

Angående det sätt, varpå sakägares medellöshet skall styrkas, håller lantmäteristyrelsen före, att det bör räcka med att vederbörande befunnits sakna utmättningsbara tillgångar och att uppställande av fordran på konkursförfarande alltså icke bör ske. Vad angår sättet för hithörande ärendens behandling kunde synas ligga närmast till hands, att desamma i likhet med många andra liknande frågor uppdragas åt länsstyrelserna. Emellertid torde, där såsom här särskild central myndighet finnas, större enhetlighet och överskådlighet vinnas, om ärendenas behandling förlägges dit. Därigenom att prövningen av dessa ärenden uppdrages åt lantmäteristyrelsen, som redan har att besluta om andra statsbidrag av olika slag samt om flyttningersättning, expenser m. m., ernås även, att nytt anslag för ändamålet icke torde behöva uppföras i riksstaten, enär förekommande ersättningsbelopp, vilka torde bli jämförelsevis obetydliga, lämpligen torde kunna utanordnas från närmast motsvarande anslag till understöd åt jorddelningsväsendet.

Att verkställa någon beräkning av de utgifter, som kunna förorsakas genom ett bifall till lantmäteristyrelsens här framställda förslag, kan lantmäteristyrelsen ej nu göra. Härför skulle erfordras infordrande av uppgifter från samtliga distriktslantmätare för ett antal år. Lantmäteristyrelsen håller emellertid före, att det knappast kan röra sig om mer än ett fåtal tusental kronor årligen. I anledning därav kan framställas den invändning, att frågan icke har den betydelse, att några åtgärder från statsmakternas sida äro av behovet påkallade. I avseende härå må emellertid framhållas, att förlusten med hänsyn till den enskilda tjänstemannens ekonomiska ställning kan vara svår nog att bära. Härjämte torde kunna erinras om frågans ovan berörda principiella sida.

Därest hithörande ärendens prövning förlägges till lantmäteristyrelsen, lärer, i analogi med vad som nu gäller i fråga om statsbidrag till lantmäteriförrättningar, utbetalt belopp icke böra såsom en av statsverket övertagen fordran bevakas, för den händelse vederbörande framdeles komme i bättre ställning. Fallen torde icke bliva allt för många och i regel torde det varje gång röra sig om ett jämförelsevis litet belopp. När hänsyn härtill tages till den ovissa utsikten att kunna återfå något, torde anordningar i sådant syfte komma att medföra större kostnader för statsverket än som kunna antagas motsvaras av eventuella återbetalningar. För den händelse lantmäteristyrelsens här uttalade uppfattning icke gillas utan det anses, att guldna ersättningar skola bevakas, lärer detta böra så ordnas, att allt, efter det lantmäteristyrelsen verkställt utbetalning, för ändamålet överlämnas till vederbörande länsstyrelse, som genom landsfiskalerna torde hava bättre möjlighet än lantmäteristyrelsen att bevaka statens intresse i dessa delar.

På grund av vad sålunda anförts tillåter sig lantmäteristyrelsen i underdånighet hemställa, att Eders Kungl. Maj:t täcktes utverka riksdagens medgivande till att av från i riksstaten uppförda anslag till bidrag till lantmäteriförrättningar måtte, efter prövning av lantmäteristyrelsen, få utgå ersättning till lantmätare, som till följd av sakägares insolvens styrker sig hava gått förlustig honom tillkommande arvode för lantmäteriförrättning.»

Statskontoret, som den 18 februari 1927 avgivit utlåtande över lantmäteristyrelsens förslag, har anfört, att ett bifall till styrelsens hemställan helt visst skulle föra med sig liknande framställningar beträffande andra befattningshavare, vilka det ålåg att mot arvode enligt taxa verkställa förrättning, och måhända skulle även hos vederbörande förrättningsmän kunna åstadkomma en viss likgiltighet i fråga om åtgärder för utfäendet hos vederbörande sakägare av förrättningsarvode. Redan med hänsyn till dessa konsekvenser måste, enligt statskontorets mening, resa sig vissa betänkligheter mot att tillmötesgå styrelsens hemställan, och, då därtill komme, att de förluster för vederbörande lantmätare, som kunde beräknas komma att uppstå på grund av sakägares insolvens, efter vad i ärendet blivit upplyst, måste betecknas såsom rätt små, särskilt i betraktande av den relativt gynnsamma ställning i inkomsthänseende, som intoges av de befattningshavare, om vilka här vore fråga, kunde statskontoret icke tillstyrka, att ersättning av statsmedel på förslaget sätt bereddes. Slutligen ville statskontoret för sin del göra gällande, att, om ifrågavarande befattningshavare ansåges böra säkerställas mot arvodesförluster, en lämpligare utväg härtill synes innefattas i förslaget att medgiva dem rätt att före företagandet av en förrättning fordra borgen eller nedsättande av visst belopp.

Även om ifrågavarande spørsmål i allmänhet icke torde få anses äga större betydelse, kunna dock i enstaka fall, de förluster, som en lantmätare kan komma att få vidkännas på grund av sakägares insolvens, bliva ekonomiskt ganska kännbara. Att utan betryggande garantier för att insolvens verkligen är för handen medgiva ersättning av statsmedel torde i varje fall icke ur statsverkets synpunkt kunna ifrågakomma. Denna uppfattning synes delas jämväl utav lantmäteristyrelsen. Emellertid har den av nämnda styrelse väckta frågan betydelse icke endast för lantmätarna utan även för lantbruksingenjörer, provinsialläkare, läns- och distriktsveterinärer m. fl. befattningshavare, vilka äga uppbära ersättning av enskilda eller juridiska personer enligt av Kungl. Maj:t fastställd taxa. Uppmärksammas må dock, att lantbruksingenjörerna härvid intaga en något förmånligare ställning än de övriga, enär länsstyrelsen, där förhållandena sådant påkallar, äger jämlikt vattenlagen 10 kap. 2 och 33 §§ fordra, att säkerhet för förrättningskostnaderna skall ställas av sökanden. Enligt 30 § av samma kapitel skall dessutom förrättningskostnaderna förskjutas av sökanden.

*De sakkunnigas
yttrande.*

För den händelse tillräcklig anledning förefinnes att upptaga den av lantmäteristyrelsen väckta ersättningsfrågan till närmare utredning, torde utredningen böra ske i ett sammanhang för samtliga grupper av befattningshavare, som härav kunna beröras. De sakkunniga hava icke kunnat tillstyrka, att till lantmäteripersonal ersättning nu lämnas av statsmedel.

FEMTE KAPITLET.

Överlantmätarnas avlöningsförhållanden.

Nu gällande lönereglering för överlantmätarna genomfördes vid 1926 års riksdag, sedan utredning i frågan verkställdes av särskilda sakkunniga. Överlantmätarna i Stockholms, Älvsborgs, Värmlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län äro placerade i lönegraden B 30. Med undantag för överlantmätaren i Gotlands län, vilken befattning uppförts å övergångsstat med en avlöning av 7500 kr., är återstoden av rikets överlantmätare placerade i lönegraden B 29.

För överlantmätarna, förutom den å övergångsstat uppförda befattningshavaren, är tillämpligt allmänna civilförvaltningens avlöningsreglemente. Särskild ersättning utöver vad i nämnda reglemente är stadgat utgår till vidare till överlantmätaren i Kopparbergs län, som äger uppbära avlöningsförstärkning med 900 kr. för år räknat.

Då i en här nedan återgiven skrivelse från föreningen Sveriges överlantmätare finnes en redogörelse för tillkomsten av nuvarande lönereglering hava de sakkunniga icke funnit sig böra utförligare behandla detta spörsmål.

Styrelsen för föreningen Sveriges överlantmätare har i skrivelse till lantmäteristyrelsen den 10 april 1931 anfört följande.

»Sedan föreningen Sveriges överlantmätare vid sammanträde i Stockholm den 22 sistlidne mars haft överläggning angående verkningarna av gällande lönestat för överlantmätarna och därvid framgått, att överlantmätarnas löneförmåner icke kunna anses tillfredsställande med hänsyn till de krävande och tillika ansvarsfulla åligganden, som åvila överlantmätarna, beslöt föreningen i anledning av nu pågående å särskilt tillkallade sakkunniga anförtrödda utredning rörande lantmäterikårens löneförhållanden uppdraga åt föreningsstyrelsen att hos kungl. lantmäteristyrelsen göra framställning om vidtagande av åtgärd i syfte att överlantmätarna måtte genom en ändrad löneställning beredas förbättrade ekonomiska förhållanden. På grund härav får föreningsstyrelsen i enlighet med av föreningen givna direktiv härigenom vördsamt anföra följande.

Enligt gällande lönestat, som tillämpats sedan den 1 juli 1926, äro 9 överlantmätarbefattningar inplacerade i lönegraden B 30 av gällande avlöningsreglemente, medan fjorton överlantmätarbefattningar äro inplac-

*Skrivelse år
1931 från
föreningen
Sveriges över-
lantmätare.*

rade i lönegraden B 29. Överlantmätarbefattningen i Gotlands län är uppförd på övergångsstat med avlöningsförmåner enligt äldre stat. Överlantmätaren i Kopparbergs län, som tillhör lönegraden B 30, åtnjuter tills vidare en avlöningsförstärkning med 900 kr. för år räknat.

Inledningsvis får föreningsstyrelsen erinra om de inlägg till stöd för kravet på högre löneställning för överlantmätarna, som tidigare förekommit, samt tillika meddela en översikt rörande behandlingen av överlantmätarnas lönefråga vid olika tillfällen.

Redan under förarbetet till nu gällande lönestat vidtog föreningen åtgärd till främjande av frågan om överlantmätarnas löneförhållanden. I anledning av det av särskilt tillkallade sakkunniga den 9 september 1925 avgivna betänkande med förslag till ny lönereglering för befattningshavare vid lantmäterikontoren — vilket förslag gick ut på, att tjugo överlantmätarbefattningar skulle placeras i lönegraden B 30, medan de övriga fyra, nämligen i Uppsala, Gotlands, Blekinge och Västmanlands län, skulle placeras i lönegraden B 29, och att avlöningsförstärkning skulle utgå till ett belopp av 600 kronor för överlantmätarbefattningarna i åtta av de större länen samt till ett belopp av 1 200 kr. för överlantmätarbefattningen i Kopparbergs län, under det att för de övriga femton överlantmätarbefattningarna icke skulle utgå någon avlöningsförstärkning — ingick föreningsstyrelsen på uppdrag av föreningen den 27 september 1925 till Kungl. Maj:t med underdånig framställning, däri föreningsstyrelsen under åberopande av det statsrådsprotokoll över jordbruksärenden av den 8 maj 1925, som innefattade direktiv för de sakkunnigas arbete, gjorde gällande, att samtliga överlantmätarbefattningar borde i anslutning till innehållet i nämnda statsrådsprotokoll med placering i lönegraden B 30 tilldelas en fast avlöningsförstärkning, som anslöte sig till den enligt 1925 års löne-reglering för landskamrerarna bestämda avlöningsförstärkningen av i regel 2 500 kr. och undantagsvis 1 500 resp. 3 500 kr.

I underdånigt utlåtande den 8 oktober 1925 över de sakkunnigas förslag och föreningsstyrelsens förenämnda framställning framhöll lantmäteristyrelsen såsom allmänna synpunkter, att det icke kunde anses tillräckligt att, på sätt de sakkunniga gjort, endast erinra om den kraftiga utveckling, som lantmäteriväsendet på senare tid undergått, utan man borde närmare undersöka förhållandena och se till vad utvecklingen fört med sig i avseende på den nuvarande personalens ställning i lönehänseende i förhållande till dess uppgifter. Vidkommande överlantmätarnas löneförmåner meddelade kungl. styrelsen, att styrelsen på det hela taget anslöt sig till de synpunkter, som framförts av styrelsen för överlantmätarnas förening. Kungl. styrelsen höll före, att överlantmätarna borde inplaceras i lönegraden B 30, och att fullt fog funnes för den av föreningsstyrelsen framställda begäran, att samtliga överlantmätarbefattningar borde tilldelas en fast avlöningsförstärkning till belopp, som anslöte sig till vad som blivit bestämt för landskamrerarna. Kungl. styrelsen ansåg sig emellertid böra utgå ifrån, att det knappast funnes utsikt till framgång för ett förslag härom utan att någon avprutning ägde rum. Vid övervägande av de belopp, som skäligen borde bestämmas, hade styrelsen stannat inför att föreslå såsom normalt 1 800 kr. med någon förhöjning för de största och en sänkning för de minsta länen.

Statskontoret, som avgav underdånigt utlåtande i ärendet den 2 november 1925, förebragte i avseende på det av föreningsstyrelsen till stöd för överlantmätarnas anspråk på likställighet i lönehänseende med landskam-

rerarna åberopade uttalandet i statsrådsprotokollet av den 8 maj 1925 en tolkning, som enligt statskontorets mening vore ägnad att underkänna berörda anspråk i formellt hänseende. Tillika framhöll statskontoret, att statskontoret vid ett övervägande av resp. befattningars tjänsteälligganden funnit, att ett jämställande av överlantmätarbefattningarna med landskamrerartjänsterna icke vore sakligt befogad. Statskontoret ansåg för sin del, att den ställning, som överlantmätnarna erhållit vid 1920 års löne-reglering, eller såsom befattningshavare av tredje normalgraden, d. v. s. byråchefsgraden, allt fortfarande vore lämpligt avvägd, och kunde statskontoret icke undgå att hysa betänkligheter mot att överlantmätare annat än i undantagsfall, utöver avlöningen i lönegraden B 30, undfinge avlöningsförstärkning; åtminstone torde sådan icke böra utgå med högre belopp och i flera län än de sakkunniga föreslagit, därvid statskontoret ansåge sig böra ifrågasätta, om icke avlöningsförstärkningen borde inskränkas till att utgå allenast till överlantmätnarna i Stockholms, Västernorrlands och Kopparbergs län med de av de sakkunniga föreslagna beloppen eller med 600 kr. i de två förra länen och 1 200 kr. i det senare länet.

I underdånig skrivelse den 26 november 1925 bemötte föreningsstyrelsen vad statskontoret anförde. Föreningsstyrelsen redogjorde för vad som tidigare förekommit rörande frågan om överlantmätnarnas likställighet i lönehänseende med landskamrerarna samt påvisade, att spörsmålet härom näste anses redan vara avgjort till förmån för den av föreningsstyrelsen uttalade åsikt, och att alltså överlantmätnarna kunde påräkna att med inplacering i lönegraden B 30 erhålla en fast avlöningsförstärkning, som borde anordnas i nära överensstämmelse med den för landskamrerarna bestämda.

Kungl. Maj:t avlät framställning rörande förevarande lönefråga till 1926 års riksdag, statsverkspropositionen, nionde huvudtiteln, punkt 127, däri Kungl. Maj:t föreslog riksdagen, att samtliga överlantmätarbefattningar — utom den i Gotlands län, vilken var avsedd att uppföras på övergångsstat med löneförmåner enligt äldre stat — skulle erhålla lön efter lönegraden B 30 och att till överlantmätnarna i åtta län, nämligen Stockholms, Älvsborgs, Värmlands, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, skulle utgå avlöningsförstärkning med ett årligt belopp av 600 kr. samt till överlantmätaren i Kopparbergs län med 1 200 kr.

Jordbruksutskottets behandling av överlantmätnarnas lönefråga (utlåtande nr 15) gav till resultat, att utskottet delade sig på två linjer, därvid den ena, som vann majoritet, anslöt sig till principen om gradering av överlantmätarbefattningarna och förordade, att denna gradering skulle ske icke medelst avlöningsförstärkning utan med anlitande av möjligheten att inom avlöningsreglementets ram placera överlantmätarbefattningarna i olika lönegrader, nämligen nio i lönegraden B 30 och fjorton i B 29, medan den andra linjen anslöt sig till principen om överlantmätnarnas fullständiga likställighet i avlöningshänseende och följaktligen icke kunde tillstyrka den för vissa överlantmätarbefattningar föreslagna avlöningsförstärkningen. I utskottets utlåtande anges reservanternas antal till sex, men vid debatten, då ärendet föredrogs i andra kammaren, framgick, att reservanternas antal i verkligheten var sju (en ledamot hade vid ärendets behandling i utskottet företrätts av suppleant), då alltså röstställningen i utskottet kan sägas hava varit nio mot sju.

Då ärendet föredrogs i kamrarna (den 3 mars) förekom en vidlyftig de-

batt, huruvida riksdagen borde lämna bifall till utskottets förslag eller till reservanternas förslag, och framställdes därjämte ett nytt yrkande, gående ut på bifall till utskottets förslag med den ändring, att överlantmätaren i Kopparbergs län skulle tills vidare uppbära avlöningsförstärkning med 900 kr.; i första kammaren framfördes tillika ett yrkande om bifall till reservanternas förslag med samma ändring eller tillägg, som nyss blivit nämnd. Under debatten förordades av flera talare jämväl Kungl. Maj:ts förslag men något yrkande på bifall härtill framfördes icke. I båda kamrarna avgjordes ärendet efter votering genom upprensning. Utskottets förslag med den ändring, att överlantmätaren i Kopparbergs län skulle tills vidare uppbära avlöningsförstärkning med 900 kr., blev riksdagens beslut.

Riksdagen avlät skrivelse rörande denna löne reglering den 9 mars 1926 (nr 75), och fastställde Kungl. Maj:t genom nådigt brev till statskontoret den 11 juni 1926 ny stat för lantmäterikontoren i överensstämmelse med riksdagens beslut.

Den sålunda beslutade lönestaten för överlantmätare har helt naturligt framkallat bekymmer inom lantmätarkåren. Även lantmäteristyrelsen har ägnat denna lönefråga stor uppmärksamhet. Sålunda må erinras därom, att kungl. styrelsen i underdånig framställning den 10 september 1928 framhållit den mening, att de ökade uppgifter av synnerligen krävande art, som pålagts överlantmätarna genom nya jorddelningslagstiftningen, väl motiverade en löneförbättring för rikets samtliga överlantmätare och under alla förhållanden åtminstone en placering av samtliga överlantmätarbefattningarna i lönegraden B 30. Kungl. styrelsen hemställde i berörda underdåniga framställning, att Kungl. Maj:t måtte föreslå 1929 års riksdag att bestämma sådan ändring i staten för lantmäterikontoren, att däri upptagna i lönegraden B 29 placerade överlantmätarbefattningar måtte från och med den 1 juli 1929 uppflyttas till placering i lönegraden B 30.

Sedan såväl statskontoret som allmänna civilförvaltningens lönenämnd — denna dock icke enhälligt — tillstyrkt lantmäteristyrelsens hemställan, ansåg sig emellertid departementschefen, enär närmare erfarenhet då ännu icke hunnit vinnas rörande de verkningar, den nya jorddelningslagstiftningen komme att medföra med avseende på överlantmätarnas arbetsbörda och ställning i övrigt, icke kunna förorda någon förändring för det dåvarande av överlantmätarnas avlöningsförmåner.

I underdånig framställning angående anslag till lantmäterikontoren den 6 november 1929 har kungl. styrelsen närmare påvisat överlantmätarnas nuvarande åligganden av olika slag samt beträffande lönefrågan gjort det uttalande, att, ehuru vad i framställningen anförts rörande överlantmätarnas såväl arbetsbörda som ställning i övrigt enligt kungl. styrelsens åsikt till fullo bestyrkte den av styrelsen i förenämnda underdåniga skrivelse den 10 september 1928 framförda mening, kungl. styrelsen med hänsyn till departementschefens uttalande ansett sig icke böra redan då ånyo upptaga ifrågavarande lönespörsmål, utan ville styrelsen allenast erinra om nödvändigheten, att detsamma inom närmaste tiden måtte vinna en tillfredsställande lösning.

Sedan överlantmätarna hos föreningsstyrelsen hemställt om behörig åtgärd till vinnande av en förbättrad löneställning ingick föreningsstyrelsen den 3 december 1929 till Kungl. Maj:t med underdånig framställning i saken. I denna framställning lämnas en ingående recit av vad som förekom-

mit rörande överlantmätarnas lönefråga, varav lärer framgå, att överlantmätarna alltjämt äga fog för sina anspråk icke blott på likställighet i lönehänseende enligt lönegraden B 30 utan även på fast avlöningsförstärkning. Ehuru detta framstod klart fann sig emellertid föreningsstyrelsen av opportuna skäl för det dåvarande allenast böra påyrka uppflyttning till lönegraden B 30 av de överlantmätarbefattningar, som voro inplacerade i lönegraden B 29, för att överlantmätarna sålunda skulle återvinna sin gamla likställighet såväl i lönehänseende som i pensionshänseende.

Då nu föreningsstyrelsen upptager frågan om förbättring av överlantmätarnas löneställning tillåter sig föreningsstyrelsen till en början bringa i erinran det av 1928 års lönekommitté avgivna betänkande med förslag till allmänt avlöningsreglemente. Av betänkandet inhämtas, att det för kommittén framstätt såsom nödvändigt att låta de i nu gällande löneplan upptagna avdelningarna A och B sammansmälta till en allmän löneplan, eller, såsom det också kan uttryckas, genom utökning av avdelningen B eliminera avdelningen A. På sätt kommittén framhåller i sitt betänkande (sid. 57) har löneplanens utbyggande i första hand varit dikterad av en önskan att kunna till vederbörlig lönegrad hänföra dels de befattningshavare, vilka utöver den i nuvarande löneplan upptagna högsta lönen under avdelningen B tillerkänts avlöningsförstärkning av permanent natur, såsom fallet är beträffande landssekreterare och landskamrerare, dels ock vissa befattningshavare, som nu åtnjuta lön enligt särskilda avlöningsbestämmelser.

Man kan förstå, att de undersökningar av löneförhållanden inom den civila förvaltningen, som kommittén verkställt, ovillkorligen visat, att ett bibehållande av rådande avgränsning för avdelningen B i nu gällande löneplan framstätt såsom ohållbar. Denna kommitténs ståndpunkt torde kunna sägas vara ägnad att bidra till ett undanröjande av det hinder för erhållande av löneförmåner utöver lönegraden B 30, som nu gällande löneplan uppställer genom sin skarpa avgränsning mellan tjänstemän i chefsställning enligt avdelningen A och övriga tjänstemän enligt avdelningen B.

Om man närmare skärskådar riksdagens ställningstagande år 1926 vidkommande överlantmätarnas anspråk på avlöningsförstärkning torde man icke kunna undgå den uppfattning, att riksdagen vägrade sitt bifall till nämnda anspråk huvudsakligen under intryck av en strävan att ovillkorligen hålla sig till gällande löneplan, som icke medgav högre löneförmåner än de som innefattas i lönegraden B 30. Det förtjänar emellertid antecknas, att riksdagen icke förmådde helt och hållet vidhålla denna ståndpunkt, i det att riksdagen ansåg sig nödsakad tilldela överlantmätaren i Kopparbergs län avlöningsförstärkning utöver lönegraden B 30.

1928 års lönekommitté har nu tagit steget fullt ut och slopat den avgränsning, som enligt gällande löneplan härskat mellan olika kategorier av statstjänstemän. Beträffande landssekreterarna och landskamrerarna, som enligt 1925 års lönereglering tillerkänts — förutom övergångsersättning för mistade sportler — inplacering i lönegraden B 30 och dessutom fast avlöningsförstärkning av 3 500 kr. för Stockholms, Göteborgs och Bohus samt Malmöhus län, 2 500 kr. för övriga län utom Gotlands och 1 500 kr. för sistnämnda län, har lönekommittén sålunda inarbetat berörda löneförstärkning i lönebeloppen och i den av kommittén upprättade tjänsteförteckning inplacerat dessa tjänstemän resp. i lönegraderna 36, 35 och 34.

Visserligen är det så, att lönekommitténs förslag ännu icke blivit av statsmakterna antaget. Men det kan i allt fall knappast göras gällande annat än att en principiell åtgärd, föreslagen av en kommitté med så omfattande program inom statsförvaltning som denna kommitté haft, måste tillmätas mycket stor betydelse.

Redan mot bakgrund av vad sålunda blivit anfört synes intet hinder föreligga för överlantmätnarna att vidhålla sina anspråk på fast avlöningsförstärkning utöver lön enligt lönegraden B 30. Men därjämte må framhållas, att de stöd för nämnda anspråk, som överlantmätnarna tidigare åberopat, icke enligt föreningsstyrelsens åsikt förlorat i värde, låt vara att det icke lyckades vinna gehör för desamma vid 1926 års behandling av överlantmätnarnas lönefråga. För ett närmare klargörande av befogenheten av överlantmätnarnas krav på fast avlöningsförstärkning i anslutning till vad som gäller för landskamrerarna tillåter sig föreningsstyrelsen anföra följande.

Spörsmålet om överlantmätnarnas likställighet med landskamrerarna i lönehänseende blev behandlat redan i den skriftväxling, som förekom i samland med den av 1917 års lantmäterikommission verkställda utredning. På sätt finnes återgivet i proposition nr 355 till 1919 års riksdag angående lantmäteriväsendets omorganisation (sid. 84) hade föreningen Sveriges förstelantmätare i en underdånig framställning den 20 maj 1917 bl. a. anhållit, att genom en definitiv löne reglering erhålla samma löneförmåner som tillkomme landskamrerarna. I underdånigt yttrande den 13 juni 1917 över berörda framställning anförde lantmäteristyrelsen, att styrelsen hölle före, att goda skäl funnes för att förstelantmätnarna i stort sätt likställdes med landskamrerarna i avlöningshänseende. 1917 års lantmäterikommission hade intet att erinra häremot. Då departementschefen efter att hava framhållit, att han i likhet med kommissionen ansåge, att förstelantmätnarnas befattningar borde uppföras såsom tredjegradstjänster, omedelbart uttalade: 'Jag anser emellertid lämpligt, att deras avlöning anordnas i närmare överensstämmelse med vad som gäller för landskamrerarna', avsåg departementschefen uppenbarligen, att därmed lämna svar på förenämnda av föreningen gjorda, av lantmäteristyrelsen tillstyrkta framställning.

Departementschefen yttrade tillika i omedelbar följd till ovan återgivna uttalande: 'I enlighet härmed böra icke ortstillägg utgå till de i Malmö och Göteborg placerade förstelantmätnarna. Ortstillägg böra däremot utgå till förstelantmätnarna i Stockholms län och de fyra nordliga länen'. Detta yttrande avsåg givetvis angelägenheten att i följd därav, att överlantmätnarna tillerkänts likställighet i lönehänseende med landskamrerarna, likhet även i detalj skulle råda mellan överlantmätnarna och landskamrerarna. Tilläggas må att sådan likhet i lönehänseende mellan överlantmätnarna och landskamrerarna jämväl förelåg däruti, att den undantagsvis såsom skälig ansedda höjningen av tjänstgöringspenningarna för överlantmätaren i Kopparbergs län bestämdes i berörda proposition till samma belopp, 400 kr., som då gällde enligt 1917 års riksdagsbeslut i anledning av proposition nr 211 för landssekreterare och landskamrerare i de såsom särskilt arbetstyngda ansedda länen Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län.

Ovan återgivna uttalande av departementschefen år 1919 åberopades år 1920 av dåvarande departementschefen i proposition nr 235, enligt vilken lantmäteriväsendets omorganisation avgjordes. Berörda uttalande läm-

nades utan någon som helst erinran av jordbruksutskottet i dess över sistnämnda proposition avgivna utlåtande nr 67 och förekom ej heller någon erinran mot detsamma under debatten i kamrarna. Det måste framstå såsom fullt klart, att, om riksdagen haft något att invända mot innebörden i förevarande uttalande, enligt vilket full likställighet i lönehänseende skulle råda mellan överlantmätnarna och landskamrerarna, riksdagen särskilt bemärkt denna viktiga sak, helst uttalandet i fråga fanns åberopat i samband med propositionens kläm. Riksdagen godkände uppenbarligen föreslagna likställigheten mellan överlantmätnarna och landskamrerarna. Detta framgår också av riksdagens skrivelse (nr 321) rörande den antagna omorganisationen av lantmäteriväsendet. I riksdagsskrivelsen anföres, att förslaget rörande överlantmätnarna, som ginge ut på förstelantmätnarnas uppförande under förändrad benämning av överlantmätare till befattningshavare i tredje normalgraden med vissa angivna löneförmåner, biträdades av riksdagen, och att vad departementschefen i detta ärende i övrigt anfört ej heller föranledde någon erinran från riksdagens sida.

Att den av föreningsstyrelsen företrädde uppfattning om befogenheten av överlantmätnarnas anspråk på likställighet i lönehänseende med landskamrerarna måste anses riktig finner man ytterligare bevis för i det av vederbörande departementschef gjorda uttalande till statsrådsprotokollet av den 8 maj 1925, som innefattade direktiv för 1925 års lantmäterilönesakkunnigas uppdrag. Det heter i nämnda statsrådsprotokoll: 'Vidare vill jag bringa i erinran, hurusom vid framläggande för 1919 års lagtima riksdag av visst förslag till lantmäteriväsendets omorganisation dåvarande chefen för jordbruksdepartementet visserligen uttalade sin anslutning till lantmäterikommissionens uppfattning, att dåvarande förste lantmätarbefattningar borde uppföras som tredjegradstjänster, men därutöver ansåg, att deras avlöning borde anordnas i närmare överensstämmelse med vad som gällde för landskamrerarna, ett uttalande som lämnats utan erinran av riksdagen.' Av detta citat lär framgå, att det oförtydligt varit avsett, att överlantmätnarna med inplacering i viss tjänstegrad *därutöver* skulle erhålla samma avlöning, som gällde eller kommer att gälla för landskamrerarna.

Dessutom anförde departementschefen i nyssberörda statsrådsprotokoll: 'Då numera frågan om befattningshavarnas vid landsstaten inordnande i den nya löneplanen avancerat så långt, att proposition avlåtits till årets riksdag, synes mig tiden vara inne för ett upptagande av frågan om överlantmätnarnas löne reglering'. Genom det samband med länsstyrelsernas löne reglering, som sålunda uppställts läser, ävenledes framgå, att syftet städe varit, att likställighet i lönehänseende skulle råda mellan landskamrerarna och överlantmätnarna.

I fråga om den genom statsmakternas beslut år 1925 landskamrerarna tillerkända avlöningsförstärkning har blivit sagt (statskontorets ovan omnämnda utlåtande den 2 november 1925), att avlöningsförstärkningen till större delen kunde anses utgöra ersättning för indragna sportler.

Denna synpunkt är ingalunda riktig. Sålunda må framhållas, att 1924 års landsstatslönesakkunniga i sitt utlåtande den 30 september 1924 ställde sig på den standpunkt, att avlöningsförstärkningen borde helt frigöras från allt samband med sportelfrågan. Det heter härom (se proposition nr 183 till 1925 års riksdag sid. 41): 'Enligt de sakkunnigas mening bör den avlöningsförstärkning, som anses erforderlig för länsstyrelsernas avdelningschefer, utgå med bestämda årliga belopp oberoende såväl utav

storleken av tidigare åtnjutna sportler som ock av stämpelförsäljningens omfattning'. Frågan om ersättning för indragning av sportlerna ville de sakkunniga däremot lösa på det sätt, att till avdelningscheferna vid länsstyrelserna skulle utgå personligt lönetillägg till ett maximibelopp av 7 200 kr. att avskrivs på särskilt angivet sätt under loppet av nio år. Departementschefen anförde (sid. 45): 'Den av de sakkunniga föreslagna metoden för bestämmande av löneförmånerna för landssekreterare och landskamrerare kan jag i stort sett godtaga, ehuru med reservation beträffande vissa punkter. — — — Såsom kompensation för indragna sportler torde landssekreterarna och landskamrerarna under den av de sakkunniga angivna förutsättningen böra uppbära personliga lönetillägg, vilka tillägg synas böra minskas och successivt avskrivs i enlighet med de sakkunnigas förslag. Det av dessa ifrågasatta maximibeloppet, 7 200 kr., förefaller mig dock onödigt högt tilltaget, varför jag vill hemställa, att maximum härvidlag måtte beställas till enahanda belopp, som tillämpats vid tull- och telegrafverken, eller 5 400 kr.' I fråga om den 'fasta lönenivån' för landssekreterare och landskamrerare framhöll departementschefen, efter att hava avvisat framställt anspråk på högre placering å löneskalan än vad som gällde för byråchefer, att lönen till landssekreterare och landskamrerare borde utgå enligt lönegraden B 30, men ansåg tillika i överensstämmelse med de sakkunniga, att fast avlöningsförstärkning borde beredas dessa befattningshavare utöver själva lönen och oberoende av huruvida sådan ersättning för indragna sportler, som föreslagits, komme att utgå eller icke. I enlighet med de sakkunnigas förslag hemställde departementschefen, att denna avlöningsförstärkning skulle för landssekreterarna och landskamrerarna bestämmas till 3 500 kr. i Stockholms, Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län, till 1 500 kr. i Gotlands län och till 2 500 kr. i övriga tjugu län, vilket ock blev riksdagens beslut.

Då alltså landskamrerarna genom 1925 års beslut med inplacering i lönegraden B 30, vilket var självfallet, eftersom landskamrerarna förut tillhörde tredje normalgraden i det äldre lönesystemet, erhållit fast avlöningsförstärkning till visst belopp, nämligen i regel 2 500 kr. och undantagsvis 1 500 resp. 3 500 kr., torde med hänsyn till vad ovan blivit anfört få anses rättvist, att även överlantmätarna i det förslag till löne reglering, som år 1926 upprättats för dem, bort med inplacering i lönegraden B 30, vilket likaledes får anses självfallet, eftersom överlantmätarna förut tillhörde tredje normalgraden, tilldelas fast avlöningsförstärkning, vilket skolat andornas i överensstämmelse med den, som landskamrerarna erhållit.

Så blev emellertid icke fallet. Överlantmätarnas löneförhållanden blevo till följd av nämnda förslag genom 1926 års beslut så hårt avgränsade, att desamma i sitt nuvarande skick icke kunna anses rimliga i förhållande till den ställning, som tillkommer överlantmätarna. Särskilt gäller detta de överlantmätare, som äro inplacerade i lönegraden B 29. Såsom belysande härför må framhållas, att flera av överlantmätarna i de län, för vilka lönegraden B 29 blivit bestämd, erhållit mindre avlöningsförmåner än de förut enligt tredje normalgraden kunnat påräkna. Exempelvis må nämnas, att för en överlantmätare, som åtnjuter lön enligt B 29 i ortsgrupp D, ställer det sig, att han först efter att hava inträtt i högsta löneklassen erhåller något högre löneförmåner än de han förut åtnjutit enligt tredje normalgraden. Räknar man med kompensation för den löneminskning, som han varit underkastad intill den tidpunkt, då han inträder i högsta löneklassen, visar det sig, att han i verkligheten icke får någon

löneförbättring förrän flera år förlupit efter det han inträtt i högsta löneklassen.

Även pensionsförhållandena avbilda ett smärtsamt moment. Av kungl. kungörelsen med bestämmelser om ny pension för vissa pensionerade f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer den 18 juni 1925 (nr 280) framgår, att pensionsunderlaget för överlantmätnarna före 1926 års lönereglering varit bestämd till 6 996 kr. d. v. s. samma pensionsbelopp, som gäller för befattningshavare i lönegraden B 30. I och med att genom 1926 års lönereglering fjorton överlantmätare inplacerats i lönegraden B 29 har pensionsbeloppet för dem automatiskt blivit bestämt till 6 684 kr. Dessa fjorton överlantmätare hava således fått sin pension sänkt med 312 kr.

Med hänsyn till förenämnda omständigheter må det icke anses annat än berättigat, att överlantmätnarna påkalla ändring av 1926 års lönestat. Rent sakligt sett kunna stöd för krav på förbättrade löneförmåner erhållas i de ökade arbetsuppgifter, som under senare tid pålagts överlantmätnarna.

Den insats i landets näringar, som påkallas av lantmäteriväsendet, har blivit mer och mer betydelsefull. Detta kan sägas framgå vid erinran bl. a. om det lagstiftningsarbete rörande jorddelningen, som pågått under en tidrymd av icke mindre än tjugu år och som slutligen gav till resultat 1926 års lagstiftning. Vid en granskning av de i detta ämne tid efter annan av olika sakkunniga avgivna betänkanden får man en god uppfattning om de svårigheter, som äro förknippade med tillrättaläggandet av jorddelningsförhållandena i vårt land. Icke minst framträder med anspråk på beaktande det ansvarsfulla värv, som jorddelningen ställer på lantmäterikontoren, såsom varande centrala punkter för reglering av jorddelningsförfarandet inom resp. län.

Genom berörda lagstiftning hava överlantmätnarna pålagts nya uppgifter av mycket krävande art. I motsats till den äldre lagstiftningen, vilken var grundad på individens rätt att på det hela taget få sin jord uppdelad efter eget bestämmande, upptager den nya lagstiftningen bestämmelser, som avse att bryta berörda individualistiska princip och i stället låta uppdelningen av jord bero på myndigheternas medgivande eller beslut. Av de myndigheter, som pålagts ansvaret för tillämpningen av den nya jorddelningslagen, intaga överlantmätnarna såsom chefer för jorddelningsväsendet inom länen en betydelsefull ställning. Man kan tryggt påstå, att överlantmätnarna fått den största anparten av nämnda ansvar på sin lott. Det är lätt att förstå, att en sådan omläggning av jorddelningen, som inefattas i den nya lagstiftningen, måste påkalla stor uppmärksamhet vid tillämpningen. För att tillämpningen skall bliva genomförd i enlighet med lagens syfte är det också givet, att det fordras ett övervakande från överlantmätarnas sida, som är av mycket grannlaga art och samtidigt är mycket maktpåliggande.

Ej nog med att sålunda granskningsarbetet rörande utförda lantmäteriförrättningar innefattar nya synpunkter, som enligt lagens stadganden måste beaktas, hava överlantmätnarna dessutom fått sig ålagt att meddela fastställelse å viss grupp jorddelningsmål. Denna uppgift har blivit överflyttad från domhavandena och länsstyrelserna till överlantmätnarna, vilka således i denna del av sin verksamhet nu intaga en domares ställning. Det torde vara påfallande, att lagstiftaren härigenom givit överlantmätnarna ett betydelsefullt erkännande eller förtroende, men det är också klart,

att lagstiftaren genom undersökning noga förvissat sig om att överlantmätarna motsvara ett sådant förtroende.

Med iakttagande av den sålunda påvisade ansvarsfulla verksamhet, som ankommer på överlantmätarna, torde till förmån för denna verksamhet och därmed till förmån för den viktiga näringsgrenen jordbruket, som påverkas av berörda verksamhet, statsmakterna böra tillse, att överlantmätarnas ställning blir sådan, att deras arbete kan giva bästa möjliga resultat. Ett upprätthållande av överlantmätarnas tjänsteställning kan tillgodoses genom förverkligande av de förhoppningar om likställighet i lönehänseende med landskamrerarna, som överlantmätarna förlitat sig på i anledning av ovan återgivna uttalanden i samband med 1920 års reglering av överlantmätartjänsterna.

På grund av vad sålunda blivit anfört får föreningsstyrelsen vördsamt anhålla, att kungl. styrelsen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa, att nu gällande lönestat, vad angår överlantmätarna, göres till föremål för fullständig omprövning i syfte att överlantmätarna åter må tillerkännas likställighet i lönehänseende med landskamrerarna, och att således samtliga överlantmätarbefattningar inplaceras i lönegraden B 30 av gällande avlöningsreglemente samt tilldelas fast avlöningsförstärkning till belopp, som ansluta sig till vad som gäller för landskamrerarna.»

Med skrivelse den 15 april 1931 har lantmäteristyrelsen till Kungl. Maj:t överlämnat föreningens ovan intagna skrivelse samt därvid anfört, att, såsom lantmäteristyrelsen vid flera tillfällen tidigare framhållit, enligt styrelsens förmenande den för överlantmätarna gällande lönestaten icke kunde anses stå i överensstämmelse med överlantmätarnas tjänsteställning och de synnerligen krävande arbetsuppgifter, som åvilade överlantmätarna, och vilka arbetsuppgifter icke minst kvalitativt i hög grad ökats genom den nya jorddelningslagstiftningens ikraftträdande, varför en omprövning av samtliga överlantmätarnas lönefråga syntes styrelsen ofrånkomlig. Då jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 16 maj 1930 vissa utredningsmän tillkallats för att inom jordbruksdepartementet biträda med utredning och upprättande av förslag i enlighet med angivna grunder rörande den i länen sysselsatta lantmäteripersonalens anställnings- och avlöningsförhållanden, hemställde styrelsen därför, att överlantmätarnas framställning måtte överlämnas till dessa utredningsmän med uppdrag för dem att i sammanhang med pågående utredningsarbete taga under omprövning vad av överlantmätarna sålunda anförts och påfordrats i fråga om dessa befattningshavares avlöningsförhållanden.

Ärendet har i enlighet med lantmäteristyrelsens hemställan överlämnats till de sakkunniga.

De sakkunniga hava ansett sig böra i sammanhang med övriga lönespörsmål inom lantmäteristaten behandla frågan om överlantmätarnas löneställning. Vid bedömandet av denna fråga bör uppmärksammas, att den nya jorddelningslagstiftningen tillfört överlantmätarna vissa nya ar-

Framställning från lantmäteristyrelsen.

De sakkunnigas yttrande.

betsuppgifter samt givit dem en mera självständig ställning än den, de tidigare ägt. Såsom de sakkunniga inledningsvis anført, kunna emellertid verkningarna av denna lagstiftning ännu icke med full säkerhet bedömas. Härtill kommer, att den arbetsökning, som under de senaste åren gjort sig förnimbar på lantmäterikontoren i länen och föranlett anställandet därstädes av ytterligare personal, icke med säkerhet kan anses komma att i framtiden göra sig gällande på samma sätt som nu är fallet. Redan av dessa anledningar synes det de sakkunniga vara tveksamt, huruvida tidpunkten ännu är inne för att till slutlig prövning upptaga spörsmålet om förändring beträffande överlantmätarnas ställning i avlöningshänseende.

De sakkunniga vilja bringa i erinran, att 1926 års lönereglering för överlantmätarna i de medelstora och mindre länen medförde en sänkning av det för dem tidigare fastställda pensionsunderlaget. Då befordran till överlantmätare sker till befattning, som vid visst tillfälle är ledig, men förflyttning till högre överlantmätartjänst enligt praxis icke äger rum, kan med fog göras gällande, att nuvarande ordning icke kan anses vara fullt rationell och att den giver anledning till berättigade anmärkningar. Skulle emellertid samtliga överlantmätartjänster, möjligen med undantag av den i Gotlands län, placeras i lönegraden B 30, lärers å andra sidan den olägenheten uppstå, att överlantmätarna i de mest arbetstyngda länen knappast kunde anses erhålla gottgörelse för det merarbete, som otvivelaktigt åligger dem i förhållande till överlantmätare i andra län. En anordning med tillerkännande åt förstnämnda överlantmätare av avlöningsförstärkning och med fastställande av samma pensionsunderlag för alla överlantmätare skulle givetvis i någon mån utjämna nuvarande olägenheter. Emellertid har riksdagen så pass sent som år 1926 i huvudsak avvisat tanken på införandet av avlöningsförstärkning för vissa överlantmätare samtidigt som riksdagen genomförde en uppdelning av överlantmätarbefattningarna å lönegraderna B 29 och B 30. Jordbruksutskottets utlåtande nr 15 vid 1926 års riksdag innefattar skälen mot upptagandet av avlöningsförstärkning på följande sätt.

»Vad beträffar den i Kungl. Maj:ts förslag upptagna avlöningsförstärkningen, vilken förutom av den större arbetsmängden i ovan angivna nio län och befarade svårigheter i fråga om rekryteringen av överlantmätarna i dessa län även i viss mån synes hava föranletts av förslaget om samtliga överlantmätares placering i lönegraden B 30 — i vilket sistnämnda avseende emellertid utskottet föreslagit ändring — vill utskottet anföra följande.

Utskottet hyser för egen del den uppfattningen, att nämnda farhågor torde vara i väsentlig mån överdrivna. Med ganska stor grad av säkerhet synes man kunna utgå ifrån att även bland de mera framstående och dugande distriktslantmätarna, från vilkas led ifrågavarande befattningar äro avsedda att rekryteras, personer komma att finnas, som även med

eventuellt något minskade inkomster skola finna med sin fördel förenligt att erhålla en befattning i överlantmätarens chefsställning, visserligen med i regel mera ansvarsfullt men likväl fysiskt mindre ansträngande arbete än det som en distriktslantmätare i varje fall måste vara underkastad. Härtill kommer, att överlantmätaren för sin utkomst icke är beroende av annat än sin avlöning, under det att distriktslantmätarens inkomster väsentligt bero av de mer eller mindre växlande möjligheter till enskilda förrättningar, som kunna komma att stå honom till buds. Icke heller bör förbises förmånen av den med överlantmätarebefattningen förenade högre pensionen. Utskottet anser sig sålunda icke kunna förorda någon särskild avlöningsförstärkning.»

De sålunda angivna skälen synas de sakkunniga alltfortfarande äga giltighet och torde icke rubbas av den omständigheten, att överlantmätaren i Kopparbergs län med hänsyn till inom detta län rådande särskilda förhållanden tillerkändes viss avlöningsförstärkning. På grund härav och med den allmänna utgångspunkt, som de sakkunniga haft för sitt bedömande av de för närvarande aktuella lönespörsmålen inom lantmäteristaten, hava de icke ansett sig hava tillräckliga skäl för att nu framlägga förslag till förändring i gällande lönestat för överlantmätarna. Jämväl lösningen av spörsmålet om definitivt ordnande av avlöningsförhållandena för överlantmätaren i Gotlands län torde vid sådant förhållande böra anstå.

SJÄTTE KAPITLET.

Kostnadsberäkningar.

Med utgångspunkt från anslagen för budgetåret 1930/1931 synas kostnaderna för avlönande av distriktslantmätare och extra lantmätare kunna beräknas på följande sätt:

Ordinarie anslaget till avlöningar	kronor	746 900	
Extra förslagsanslaget för tillskott till dyrtids-			
tilllägg till vissa lantmätare	»	330 000	1 076 900
Ålderstillägg med beräkning av näst högsta			
ålderstillägget $199 \times \frac{2 \times 3 \times 500}{3} =$	kronor	199 000	
Dyrtidstillägg 30 % (746 900 + 199 000) + 5 000			
(barntillägg) = 288 770 avrundat nedåt till	»	288 000	487 000
			<u>Summa kronor 1 563 900.</u>

Uppmärksammas må, att ovan angivna kostnader äro något för höga, men att de ansetts böra läggas till grund för beräkningen av nuvarande kostnader, enär därigenom en riktigare utgångspunkt för jämförelsen ernåtts.

Vid uppskattandet av kostnaderna för avlönande av distriktslantmätare och extra lantmätare i enlighet med det framlagda förslaget hava de sakkunniga ansett sig böra med utgångspunkt från de faktiska stationsorterna upptaga i A-ort 5, i B-ort 28, i C-ort 52, i D-ort 30, i E-ort 30, i F-ort 32 och i G-ort 22 distriktslantmätare.

I anslutning härtill hava utgifterna efter genomförd lönereglering ansetts böra beräknas på följande sätt:

Avlöningar till distriktslantmätare i näst högsta löneklassen:			
5 st. å A-ort å 5 520 =	kronor	27 600	
28 st. å B-ort å 5 736 =	»	160 608	
52 st. å C-ort å 5 952 =	»	309 504	
30 st. å D-ort å 6 168 =	»	185 040	
30 st. å E-ort å 6 384 =	»	191 520	
32 st. å F-ort å 6 600 =	»	211 200	
22 st. å G-ort å 6 816 =	»	149 952	
			<u>kronor 1 235 424</u>
Kallortstillägg, förslagsvis	»	1 576	1 237 000

Arvoden till extra lantmätare:

30 × 3 200 =	96 000	
35 × 2 400 =	84 000	
35 × 1 800 =	63 000	kronor 243 000

Kostnader för särskilda förmåner åt extra lantmätare, förslagsvis	»	20 000	263 000
Provisoriskt dyrortstillägg 10 × 204 = 2 040, avrundat till			2 000
Dyrtdstillägg 12 % (1 237 000 + 243 000 + 2 040) + 4 000 (barn-tillägg) = 181 845 avrundat till			182 000
		Summa kronor	1 684 000.

Några ökade pensioneringskostnader föranledas icke av förslaget.

Av ovanstående beräkningar framgår, att merkostnaderna för statsverket vid genomförandet av det framlagda löneregleringsförslaget skulle komma att utgöra ungefär 120 000 kronor. Å riksstaten lär dock på grund av olika beräkningsgrunder ökningen bliva något större.

För beredande av ålderstillägg och eventuell pension åt lantmäteritekniska biträden torde böra å riksstaten anvisas ett särskilt förslagsanslag, vilket åtminstone under de närmaste åren icke lär behöva uppskattas högre än till 20 000 kronor enligt följande approximativa beräkning:

Ålderstillägg åt tekniska biträden:

20 × 240 = 4 800	
10 × 480 = 4 800	
5 × 720 = 3 600	
5 × 960 = 4 800	förslagsvis 18 000

Pension åt tekniska biträden

» 2 000

Summa kronor förslagsvis 20 000.

Enligt de sakkunnigas förslag synes böra i riksstaten upptagas ett ordinarie förslagsanslag å 1 500 000 kronor till avlöningar åt lantmäteripersonal, som sysselsättes med lantmäteriförrättningar. Dessutom bör extra förslagsanslaget till provisoriskt dyrortstillägg under 9:e huvudtiteln ökas med 2 000 kronor, medan extra förslagsanslaget under samma huvudtitel till dyrtdstillägg åt befattningshavare i statens tjänst kan sänkas med ca 100 000 kronor. Härtill skulle komma ett nytt förslagsanslag till ålderstillägg och pensioner åt lantmäteritekniska biträden å 20 000 kronor. Sistnämnda anslag lär böra upptagas i riksstaten såsom ordinarie anslag.

Extra förslagsanslaget för tillskott till dyrtdstillägg till vissa lantmätare kan framdeles uteslutas ur riksstaten, varjämte 9:e huvudtitelns ordinarie förslagsanslag till ålderstillägg kan begränsas till ett mycket obetydligt belopp.

SJUNDE KAPITLET.

De sakkunnigas hemställan.

Vid uppgörandet av de sakkunnigas förslag har hänsyn kunnat tagas allenast till nu gällande avlöningsbestämmelser. Det av 1928 års lönekommitté framlagda förslaget till nytt allmänt avlöningsreglemente, vilket för närvarande är föremål för granskning, har följaktligen icke ansetts kunna inverka på det av de sakkunniga utarbetade löneregleringsförslaget för lantmäteripersonal, som sysselsättes med lantmäteriförrättningar.

De sakkunniga hava till Kungl. Maj:t efter remiss avgivit yttrande rörande erforderliga anslag till lantmäterikontoren i länen för budgetåret 1932/1933. Definitivt förslag till organisation av lantmäterikontoren komma de sakkunniga framdeles att avlämna.

Slutligen vilja de sakkunniga omnämna, att till dem inkommit ett stort antal yttranden och förslag från olika lokala sammanslutningar av lantmäteripersonal, vilka yttranden och förslag av de sakkunniga behandlats i samband med de i detta betänkande behandlade frågorna.

De sakkunniga få med åberopande av vad ovan anförts hemställa,

att förslag till lönereglering för distriktslantmätare och extra lantmätare måtte framläggas för riksdagen i enlighet med de grunder, som av de sakkunniga angivits i andra kapitlet av detta betänkande,

samt att jämväl måtte för riksdagen framläggas förslag till beredande av ålderstillägg och pension åt tekniska biträden hos lantmätare ävensom till ändrade grunder för beräkningen av traktamentsersättning till nämnda biträden, allt på sätt de sakkunniga angivit under tredje kapitlet av betänkandet.

Särskilt yttrande av herr Petrelius.

Då tidsläget för löneregleringar är synnerligen ogynnsamt, och detta förhållande knappast kan undgått att påverka den utredning, som åt de sakkunniga uppdragits, anser jag mig böra uttala den mening, att förslag i lönefrågor icke för närvarande bort framläggas. Enär de sakkunniga emellertid uppfattat det som sin skyldighet att fullgöra dem ålagt uppdrag även i detta avseende, synes det mig, att regleringarna bort avslutas till de gynnsammare tidsförhållanden, som varit rådande vid företagna löneregleringar för andra kårer, och att en av statsekonomiska skäl betingad åtstramning endast bör äga rum systematiskt för statsförvaltningen i sin helhet.

De sakkunniga hava funnit sig böra allenast uppgöra förslag till personalens överflyttande från oreglerad till reglerad stat samt vissa i samband därmed stående jämkningar i avlöningshänseende och som motiv härför framhållit bl. a. de tryckta förhållandena inom jordbruksnäringen och otillräcklig erfarenhet rörande verkningarna av den nya jorddelningslagstiftningen. Det torde emellertid kunna förutses, att en nu skeende inplacering i lönegrad kommer att för lång tid framåt bliva bestående, på grund varav jag håller före, att, om sådan åtgärd nu skall äga rum, ingående prövning angående löneförbättring för distriktslantmätarna bort ske. Hinder däremot synes mig icke bort föreligga på grund av otillräcklig kännedom om jorddelningslagens verkningar. En treårig tillämpning av denna lagstiftning torde i huvudsak stadgat erfarenheten i vad angår den inverkan, den medfört i avseende på distriktslantmätarnas inkomstförhållanden och de krav, densamma ställer på dessa tjänstemän.

I avseende på distriktslantmätarnas löneförhållanden må först framhållas, att av de inkomna uppgifterna visat sig framgå, att dessa befattningshavares nettoinkomster i allmänhet icke äro av den storlek, som en utbredd mening såväl inom statsförvaltningen som bland allmänheten velat göra gällande, utan tvärtom i genomsnitt torde hålla sig under den nivå, som tjänstemän i jämförlig ställning (exempelvis lantbruksingenjörerna) uppnå.

Av de sakkunnigas utredning framgår, att distriktslantmätarnas be-

hållna inkomst av taxa ligger något om än obetydligt under den av 1917 års lantmäterikommission beräknade inkomsten 3 200 kronor. I avseende på löneinkomster åtnjuter distriktslantmätare i grundlön 300 kronor mindre, än vad av denna kommission föreslogs. De ändrade förhållanden, som inträtt sedan år 1917, anser jag emellertid motivera en höjning i de inkomstnormer, som tillämpades av kommissionen och vilka i och för sig måste anses varit i underkant. Den nya jorddelningslagstiftningen ställer ofrånkomligt större krav på tjänstemannen än den äldre skifteslagstiftningen. Arbetet för distriktslantmätarna har blivit av mer kvalificerad natur och de enklare arbetsuppgifterna hava i större utsträckning överlåtits åt biträden. Även om inkomsterna senaste år visat tendens till ökning, har arbetet i så mycket högre grad ökats. Studietiden för utbildningen kommer även med stor grad av sannolikhet att vid löne-regleringens ikraftträdande hava utökats från 3 till 3½ eller 4 år och dessutom att kräva större ekonomiska uppoffringar av eleven på grund av undervisningens förläggande till tekniska högskolan, varom förslag föreligger. På grund av det anförda håller jag före, att motiv för en inkomstförbättring för distriktslantmätarna föreligger.

Av de erfarenheter, som gjorts beträffande den i anslutning till den nya jorddelningslagstiftningen år 1927 fastställda taxan, synes denna verka tillfredsställande utom i avseende på sådan avstyckningsförrättning för vilken utgår ersättning med engångsbelopp av 35 kronor. Av lantmäteristyrelsen har verkställts utredning samt avgivits underdånigt förslag om höjning av detta arvode till 42 kronor samt dessutom om viss begränsning i avseende på den utsträckning nämnda engångsarvode skall tillämpas. Förslaget innebär en reglering, som på grund av svårighet att utan föregående erfarenhet bestämma denna ersättnings belopp ställts i utsikt redan vid det nuvarande beloppets fastställande. Den förebragta utredningen i ärendet giver vid handen, att arvodet är lägre än som motiveras av de allmänna grunder på vilka taxan upprättats. Att som skäl mot en höjning framhålla en märkbar inkomstökning åren 1929 och 1930 i förhållande till 1928 utan att jämföra arbetsprodukten, synes mig kunna vara en fara för verksamhetslusten. Sporren till arbete utöver vad som rättvisligen kan krävas blir givetvis mindre om en på grund av större arbetsprodukt ökad inkomst skall normera arvodets storlek. Lantmäteristyrelsen har icke i sin utredning uppgivit den beräknade inkomstökningen av ifrågavarande höjning men av under hand inhämtade upplysningar torde kunna slutas, att denna i medeltal per distrikt utgör omkring 275 kronor.

Jag anser sålunda, att de sakkunniga bort tillstyrka ifrågavarande taxehöjning och omläggning av arvodet beträffande vissa avstyckningsförrättningar.

Av skäl, som i distriktslantmätarnas förenings skrivelse anförts, torde taxan i övrigt icke böra höjas utan inkomstförbättringen sökas i en löne-

höjning. Vid frågan om inplacering i viss lönegrad inställer sig självfallet en jämförelse med likartade befattningshavaregrupper. Den med distriktslantmätarna mest jämställda torde vara lantbruksingenjörskåren, detta såväl i avseende på utbildning som tjänstgöringsförhållanden och inkomsternas uppdelning i lön och inkomst av taxa. Att söka bedöma den ene eller den andra gruppens insats eller betydelse och därpå grunda en löneskillnad torde icke giva något resultat. Principiellt håller jag före att distriktslantmätarna böra vara i lönehänseende likställda med lantbruksingenjörerna, som äro placerade i 21:a lönegraden. Endast det förhållande, att en viss löneskillnad även tidigare förefunnits mellan dessa grupper, och att en fullständig utjämning icke torde ha utsikt att vinna bifall, synes mig berättiga ett förslag om distriktslantmätares placering i lägre lönegrad än berörda tjänstemän.

Med hänsyn till nu anförda förhållanden håller jag före, att de sakkunniga bort föreslå distriktslantmätare till placering i 20:e lönegraden. I anslutning härtill borde i pensionshänseende distriktslantmätare hava föreslagits att erhålla pension enligt 25:e lönegraden.

I avseende på överlantmätarnas löneförhållanden får jag även anmäla avvikande mening.

De sakkunniga medgiva, att 1926 års löneroglering för vissa av överlantmätarna medförde en sänkning av det för dem tidigare fastställda pensionsunderlaget samt att nuvarande ordning i det avseende att förflyttning till högre överlantmätaretjänst icke enligt praxis äger rum giver anledning till berättigade anmärkningar. På grund av dels den allmänna utgångspunkten, som anlagts för bedömande av de aktuella lönespörsmålen inom lantmäteristaten, dels tvekan i fråga om verkningarna av den nya jorddelningslagstiftningen och den fortsatta omfattningen av arbetet på lantmäterikontoren samt dels riksdagens så sent som år 1926 fattade beslut i lönefrågan och jordbruksutskottets därvid gjorda uttalande hava de sakkunniga dock icke ansett sig äga tillräckliga skäl för att nu framlägga förslag till ändring.

I anledning av de sakkunnigas motivering för att icke föreslå någon löneroglering får jag anföra följande. Jorddelningslagens verkningar i avseende på överlantmätarens tjänsteuppgifter och omfattningen av arbetet på lantmäterikontoren torde kunna antagas för en längre följd av år icke komma att bliva i någon avsevärd mån ändrade. Denna uppfattning har även uttalats av lantmäteristyrelsen och jävas icke heller av tillgängliga officiella statistiska uppgifter för år 1930. Det synes berättigat, att anpassning äger rum efter de omständigheter, som föreligga och kunna antagas i huvudsak bliva bestående, och att regleringen icke uppskjutes till en framtid, som måhända icke bringar möjlighet att säkrare bedöma frågan.

Den behandling lönefrågan erhöll i riksdagen år 1926 visar, att redan då meningarna voro mycket delade och att en avsevärd minoritet anslöt sig till förslag om en högre löneplacering för flertalet av de nu i lönegraden B 29 uppförda överlantmätnarna. Då de sakkunniga åberopa de av jordbruksutskottet framlagda skälen mot avlöningsförstärkning för vissa överlantmätare, anser jag mig böra göra det uttalande, att väl en godkännbar rekrytering av överlantmätarkåren med nuvarande löneförmåner kan äga rum, men att i enlighet med de allmänna principer, som i avseende på de ekonomiska förhållandena göra sig gällande vid befordran till högre tjänst, det icke kan förväntas, att denna rekrytering blir den bästa.

I avseende på innebörden av 1926 års lönereglering må utom vad som därom anförts av de sakkunniga och av överlantmätnarnas förening framhållas följande. Icke blott beträffande pensionsförhållandena utan även i lönehänseenden blev densamma för överlantmätnarna å vissa län mindre gynnsam. En överlantmätare å D-ort har verkställt utredning, som utvisar att för tiden från den 1 juli 1926 till den 31 mars 1933 minskningen i hans inkomst sammanlagt kommer att utgöra 1 447 kronor 20 öre, och att denna minskning genom hans uppflyttning i högre löneklass kompenseras först under år 1937, varefter ökningen i jämförelse med de tidigare löneförhållandena kommer att utgöra 28 kronor 63 öre per månad allt efter fråndrag av obligatoriska pensionsavgifter och räknat med oförändrat dyrtidstillägg efter den 31 december 1930. Den sent inträdande verkliga löneförbättringen i detta fall kan knappast anses uppväga förutgående minskning. För överlantmätnarne å C-ort måste läget, bortsett från de nuvarande innehavarnas löneinkomst, bliva än ogynnsammare i förhållande till den tidigare lönestaten. Detta visar med vilken snävhet föregående lönereglering genomfördes, oaktat den medförde en från 6 till 7 timmar per dag ökad tjänstgöringsskyldighet för överlantmätnarna. Det må i detta sammanhang även framhållas, att få tjänstemän torde vara så avskurna från extra inkomst som överlantmätnarna.

Det starkaste motivet för framläggande av nytt löneförslag utgör emellertid de ändrade förhållanden, som efter riksdagens beslut inträtt i avseende på överlantmätnarnas ställning och uppgifter, och som närmare utvecklats i överlantmätnarnas förenings skrivelse.

Jag håller sålunda före att löneregleringsförslag bort framläggas i avslutning till den framställning i ämnet, som gjorts av överlantmätnarnas förening. Enligt min uppfattning föreligga starka saksäl för en omedelbar uppflyttning av de i lönegraden B 29 placerade överlantmätnarna till B 30, vilken reglering i och för sig innebär en årlig kostnadsökning för statsverket av omkring 7,000 kronor. Även om det skulle befinnas, att förhållanden icke kunna medgiva avlöningsförstärkning i den omfattning framställningen avser och genom vilken en differentiering i lö-

neförhållandena för olika lantmäterikontor kunde äga rum, synes den av de sakkunniga uttalade olägenheten, att genom en uppflyttning av de överlantmätare, som äro uppförda i lönegraden B 29, en lönegrad, överlantmätarna i de mest arbetsfyllda länen, som äro placerade i lönegraden B 30, icke skulle kunna anses erhålla gottgörelse för det merarbete, som ålåge dem i jämförelse med de övriga, icke vara av beskaffenhet att böra hindra en befogad förbättring för de i löneavseende sämst ställda överlantmätarna.

Till lantmätarelönesakkunniga.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 16 maj 1930 har fråga om bl. a. avlöningsförhållandena för distriktslantmätarna kommit under omprövning.

Av det protokoll, som blivit fört, då detta beslut fattades, inhämtas — med tillåten sammandragning —, att förestående utredning, utan att omfatta lantmåteriväsendets organisation i dess helhet, borde kunna begränsas till personalen i länen, d. v. s. bl. a. den med lantmåteriförrättningar sysselsatta personalen, varvid borde undersökas den inträdda utvecklingen och förändringen i förhållandena liksom anledningen därtill samt övervägas de åtgärder, som må finnas erforderliga för eventuella bristers avhjälpande.

Vid tidigare verkställda likartade utredningar, berörande exempelvis statens lantbruksingenjörer och distriktsveterinärerna hava, förutom andra sakkunniga, medlemmar av de av utredningen berörda tjänstemannakårerna direkt tillkallats såsom utredningsmän. Då så icke blivit fallet vid det distriktslantmätarna berörande utredningsarbetet och då samtliga på frågan inverkande förhållanden borde upptagas till behandling, har Sveriges distriktslantmätareförening funnit sig föranlåten att genom särskild hänvändelse till de tillkallade sakkunniga framlägga sina synpunkter på vissa av de av statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet till behandling överlämnade frågorna, och detta så mycket mera, som enligt föreningens välgrundade mening allvarliga brister vidlåda distriktslantmätarnas avlöningsförhållanden.

Få av landets tjänstemannakårer, om ens någon, torde hava fått sina anställnings-, avlönings- och arbetsförhållanden så radikalt omvandlade under en tjuguarperiod som lantmåterikåren. Från att före år 1910 hava varit av staten oavlönade, i inbördes konkurrens arbetande yrkesutövare med minimal kontroll på sitt arbete hava de fått en successivt allt starkare betonad ställning såsom statstjänstemän med numera erkänt arbete i det direkta statsintressets tjänst.

Vid en återblick på distriktslantmätarnas ställning under senaste två decennier föranledes man till följande omdömen. Den år 1910 genomförda organisationen av lantmåteriet måste betraktas såsom enbart ett trevande försök till lösning av en för statsmakterna synnerligen betydelsefull administrativ fråga, vartill initiativet för övrigt togs av tjänstemännen själva. De mera driftiga och intresserade lantmätarna torde nämligen hava varit fullt medvetna om det omöjliga i att, utan stöd av statstjänstemannens ställning och utan grundliga kunskaper, hävda sin auktoritet och tillämpa rationella metoder vid skiftesverksamheten i synnerhet och fastighetsbildningen i allmänhet. Vid denna tidpunkt synas statsmakterna ännu hava varit främmande för lantmåteriverksamhetens betydelse för det allmänna och vikten av lantmåteriets fasta organisation, varför anledning finnes antaga, att huvudintresset inriktades på att billigast möjligt förvärva lantmätarnas arbetsinsats för det allmänna. Åtminstone

hade lantmätarna föga anledning att känna full tillfredsställelse med resultatet sådant det tedde sig i ekonomiskt avseende. En nedsättning av lägst 33 % i en sedan år 1881 gällande och på grund av penningvärdets fall allt för låg taxa kompenserades med 2 000 kr. lön av statsmedel till en var av 110 distriktslantmätare och 1 600 kr. arvode av statsmedel till en var av 40 extra lantmätare eller tillhoppa för hela kåren 284 000 kr. Här emot svarade en nedgång i arvode enbart för avslutade förrättningar *med förordnande* med i medeltal 283 167 kr. från femårsperioden 1905—1909 till femårsperioden 1910—1914. Att lantmätarna icke bereddes någon som helst kompensation för penningvärdets fall från år 1881 till år 1910 torde härav vara klarlagt.

En av åtminstone distriktslantmätarna förbisedd effekt av 1909 års omorganisation var, att ställningen som statstjänstemän visade sig medföra förpliktelser gent emot det allmänna i oanad omfattning. När därför frågan om lantmäteriets hela organisation år 1917 ånyo upptogs till behandling, är det förklarligt, att distriktslantmätarna räknade med en ökning i statsavlöningen, som kunde förväntas svara mot sålunda konstaterade förpliktelser. Vid lönefrågans förberedande behandling föreslogo också sakkunniga och i övrigt hörda myndigheter en relativt lämplig löneökning, men vid dess slutliga avgörande, blev resultatet en höjning av distriktslantmätarnas begynnelselön av endast 1 000 kr. Nu efteråt kan man inse, att utvecklingen dessa år i alla avseenden gick så hastigt, att löneökningen knappast kompenserade lantmätarna för de årliga omkostnadsökningar, som inträdde redan under tiden mellan förslagets framläggande år 1918 och genomförande år 1921, än mindre utgjorde vederlag för ovan med tjänstemannaställningen följande förpliktelser. Nedan skall visas huru berörda förhållanden av flera samverkande orsaker under tiden efter år 1921 utvecklats sig i för distriktslantmätarna än ogynnsammare riktning.

Såsom en mätare på den förändring, som inträtt i distriktslantmätarnas tjänstemannaställning må anföras följande. När 1917 års lantmäterikommission behandlade frågan om den inkomst, som borde anses skälig för en distriktslantmätare, framhöll den, att en distriktslantmätare gent emot den allmänhet, som tager hans tjänster i anspråk, står i en ställning, som åtminstone i fråga om skiftes- och rågångsförrättningar i viss mån närmar sig en domares. Från och med ikraftträdandet den 1 januari 1928 av gällande jorddelningslagstiftning har distriktslantmätaren fått sig ålagda rättsliga uppgifter, vilka han, eventuellt med biträde av gode män, har att avdöma i första instans. Ett omdöme av i dag, motsvarande det eiterade, får alltså en väsentligt mera kategorisk utformning. Men förutom lagstiftningen inom olika delar av arbetsområdet, som föranlett den ledande ämbetsmyndigheten till utfärdande av omfattande anvisningar och tillämpningsföreskrifter, hava andra med den allmänna utvecklingen sammanhängande orsaker skapat för distriktslantmätarna i hög grad ändrade förhållanden under den tidsperiod, som förflutit sedan år 1920. Dessa hava medfört ökning av omkostnaderna för verksamhetens bedrivande — instrumentutrustning, hyra av tjänstelokal, ersättning till rit- och skrivbiträden o. dyl. — väsentligen över, vad som varit antaget och vållat en ökning av expeditionsgöromålen i oanad omfattning.

Den med lagstiftningsarbetet förtrogne lärere icke bestrida, att distriktslantmätarna under sistförflutna treårsperiod haft en aktningvärd arbetsuppgift enbart i inläsande av nya jorddelningslagen och därmed samman-

hängande föreskrifter. Om än en lättnad i berörda avseende nu inträtt, är det dock sannolikt, att distriktslantmätarna, liksom statstjänstemännen i övrigt få vara beredda på en för framtiden bestående uppoffring av tid för här omförmälda ändamål.

I fråga om instrumentanskaffning må anföras följande. Före år 1920 funnos i bruk ett ringa fåtal teodoliter. Genom de krav på noggrannhet i arbetet, som blev en följd av tillämpandet av 1920 års mätningsförrättning, funno emellertid både äldre och yngre lantmätare det nödvändigt att anskaffa sådana instrument, varför exempelvis under våren 1921 ej mindre än 50 teodoliter på en gång inköptes. Utvecklingen har därefter gått i denna riktning mot bättre och modernare instrumentutrustning över huvudtaget. Men även direkt lagstiftning har framtingat instrumentinköp, som tidigare voro okända. Enligt gällande mätningsförrordningen skall nämligen kontrollband vara tillgängligt för den, som verkställer mätningsarbeten och i särskilt cirkulär har kungl. lantmäteristyrelsen uttalat önsvärdheten av, att åtminstone varje distriktslantmätare dessutom förskaffade sig s. k. kontrollstång. Så har ock skett. Förutom anskaffningskostnaden tillkomma rätt dryga avgifter för den vart sjätte år föreskrivna justeringen.

I detta sammanhang upptages frågan om tjänstelokal. Lantmätarnas arbetsuppgift tvingar dem naturligtvis att äga tillgång till större utrymmen än som äro oundgängligen nödvändiga för det direkta bostadsbehovet. För flertalet är det dock med nuvarande ekonomiska villkor otänkbart att i konkurrens med affärlivet och statsdriften anskaffa lokaler enbart avsedda såsom tjänsterum, varför, vad föreningen har sig bekant, det numera är regel, att distriktslantmätarna från bostaden avdela särskilt eller särskilda rum, använda uteslutande för tjänsten. I sakens natur ligger, att i vissa fall svårighet finnes att draga gränsen mellan rum, avsedda för bostad och för tjänstelokal. Att kungl. lantmäteristyrelsen emellertid förutsatt viss anordning i berörda hänseende framgår av 5 § i arbetsordningen för distriktslantmätare, där det talas om förhållanden, sammanhängande med hans tjänstelokal.

Den allmänna utvecklingen har ock tvingat distriktslantmätarna att anskaffa kontorsmaskiner och annan kontorsutrustning i en omfattning, som var okänd för blott ett tiotal år tillbaka. Här behandlade omständigheter, instrument- och kontorsutrustningen, medföra betydande belopp i anskaffningskostnad. Förhållandena äro givetvis mycket varierande, men ett genomsnittsbelopp av 6 000 kr. är snarare för lågt än för högt. På grund av att instrumenten ganska snart bli omoderna och materialen i övrigt förslites, är realisationsvärdet ringa, vilket vållar, att de årliga nedskrivningarna i värdet bliva stora.

En omständighet, som i helt oanad grad försämrat distriktslantmätarnas inkomstförhållanden, är den enorma ökningen i expeditionsgöromål utan ersättning. I fråga om de före 1917 inom detta arbetsområde rådande förhållandena har lantmäteristyrelsen den 24 maj 1917 gjort följande uttalande:

»Det förhåller sig så, att i samma mån som verksamheten övergår till förrättningar av mindre omfattning, ökas expeditionsgöromålen. Dessa äro nämligen på det hela taget desamma, vare sig förrättningen är stor eller liten. En väsentlig ökning av dessa göromål har desslikes skett genom tillkomsten av jordregistret. Det väsentligaste av denna ökning består i skyldighet för lantmätare, att jämlikt 28 § i nådiga förrordningen

angående jordregister till förste lantmätaren särskilt insända förrättning, som föranleder åsättande av nya registernummer. Detta åliggande, som i regel nödvändiggör aktens emballering samt dess fortskaffning till och hämtning från postanstalt föranleder kostnader på samma gång det är rätt tidsödande. Härtill kommer, att rikets lantmätare under senare åren ålagts ökad uppgifts- och redovisningsskyldighet bl. a. till följd av stats bidrag till vissa tjänsteresor och i samma mån, som staten kommer att i ökad utsträckning bidraga till kostnaderna för lantmåteriförrättningar, kan med säkerhet antagas, att lantmätarnas expeditionsgöromål komma att ökas.»

Vid läsandet av detta och jämförelse med nuvarande förhållanden finner man, att utvecklingen i ifrågavarande avseende gått med stormsteg. En motsvarande uppräknig av nu förekommande icke ersatta expeditionsgöromål låter sig näppeligen göra. Såsom exempel må dock anföras den obligatoriska rekvisitionen av utdrag av jordregistret vid alla avstyckningar, insändande för komplettering av äldre jordregisterutdrag, avstyckningsakternas försändande för inbindning, till sakägare, för fastställelse och till slutlig redovisning och översändande av kopia av kartan. Under andra förrättningar förekomma underställningsfrågor och särskild fastställelse å i förrättningen ingående detaljer. Vidare har tillkommit underställning av alla föreningar, biträdda av boställshavare, arrendator av publikt hemman eller lägenhet eller ombud för fastighet, som står under allmän myndighets vård och inseende, rapporter om medhjälparens avbrott i och återinträddande i tjänstgöring, förande av förteckning över gode män, anmälan om val av sådana, förande av dagbok och konceptbok, granskning av tjänstemedhjälparens och tekniska biträdens dagböcker, ständigt ökat antal intyg och bevis till sakägare, som önska statsbidrag till kostnaderna för lantmåteriförrättningar m. m. En faktor, som bidrar till att förtunga expeditionsarbetet, är den korta respittiden för expediering av handlingar till fastställelse och utlämnandet av alla avskrifter och kopior av kartor vid avstyckningsförrättningar, i det att dessa åtgärder icke kunna företagas i någon mån samlat, utan ständigt på ett irriterande sätt fånga uppmärksamheten och vålla avbrott i pågående arbete. Till expeditionsarbete utan ersättning måste också föras en del av de påskrifter å kartor av vissa beskrivningar, som enligt ökad tendens skola anbringas. Övergången från fri till av statsmakterna kontrollerad jorddelning har givetvis framtingat en rådfrågning från sakägares sida, som icke tidigare förekom, och som oftast icke medför någon ersättning. Under denna rubrik får man även inrymma den distriktslantmätare numera åvilande skyldigheten att t. o. m. 6 dagar utan ersättning tjänstgöra såsom vikarie för överlantmätare.

Expeditionsgöromålets ökning har nödvändiggjort anställande i betydligt ökad omfattning av rit- och kontorsbiträden, vilka distriktslantmätaren har att själv avlöna.

Till förändrade förhållanden hör även den omständigheten, att distriktslantmätarna på senare tid i större utsträckning utplacerats å stationsorter inom distrikten, där tillgång till andra utbildningsanstalter än folkskola eller realskola saknas, vilket vållar, att kostnaderna för barnens uppfostran bliva synnerligen betungande.

Sammanlagda effekten av refererade förändringar har blivit, att distriktslantmätarnas behållna inkomst i genomsnitt ej uppgår till den, som beräknades vid genomförandet av nu gällande organisation.

1917 års lantmäterikommission fann på anförda grunder skäligt att, även om inkomstnivån icke fördes fram längre än till 1914, distriktslantmätnarna borde beredas en nettoinkomst av minst 6 500 kr., fördelad i en lön å 3 300 kr. och inkomst av taxa å 3 200 kr., vilken skulle kunna intjänas på 275 dagar med en arbetstid av 8 timmar per dag.

Vid lönefrågans behandling i riksdagen nedsattes emellertid lönen efter förslag av departementschefen till 3 000 kr., medan taxan godkändes oförändrad.

Med nu gällande grunder för beräkning av dyrtidstillägg åtnjuter en distriktslantmätare alltså av statsmedel begynnelselönen 3 000 kr. + dyrtidstillägg efter 30 % därå + tillskott till dyrtidstillägg efter 30 % å en beräknad inkomst av 4 000 kr. för arbete enligt taxan.

Den omständigheten, att tillskottet utgår å sistnämnda belopp medan nettoinkomsten av arbete uppskattats till endast 3 200 kr., torde böra så förstås, att distriktslantmätnarna skulle beredas möjlighet att förbättra anställningsförhållandena för hos dem anställda och av dem ensamt avlönade rit- och kontorsbiträden. Huru otillräckligt det sålunda anvisade bidraget varit, torde framgå av följande.

Emellertid uppställer sig först till besvarande frågan, om distriktslantmätnarna i genomsnitt uppnå den beräknade inkomsten av arbete enligt taxan. För klagörandet av detta spörsmål torde vara erforderligt att erinra om de beräkningar angående inkomst av taxa, som verkställdes av 1917 års lantmäterikommission. På fråga om distriktslantmätnarnas inkomna uppgifter för åren 1912—1914 angående inkomster av taxa och utgifter grundades följande beräkningar.

Efter avdrag för utgifter till medhjälpare och tekniska biträden utgjorde bruttoinkomsten i medeltal för 44 distriktslantmätare 5 454 kr.

(Det kan påpekas, att samma inkomst beräknad ur 330 uppgifter uppgick till 5 023 kr.)

Omkostnaderna för skriv- och ritbiträden, kontorslokaler, skriv- och ritmaterialier, inventarier, instrument, telefon m. m. beräknades enligt fråga om 45 distriktslantmätare inkomna uppgifter till 1 929 kr.

Efter avdrag å varje bruttoinkomst av resp. omkostnader erhöles en nettoinkomst i medeltal för 45 distriktslantmätare av 3 655 kr.

Inkomna uppgifter visade emellertid, att arbetstiden i medeltal för 46 distriktslantmätare utgjorde per år 294 dagar och per dag 9½ timmar. Kommissionen ansåg, att av lantmätnarna ej borde krävas mera än 8 timmars arbete under 275 dagar och att, vad lantmätnarna intjänade på överskjutande tid icke rimligtvis borde medtagas i beräkningarna. På grund härav reducerades nettoinkomsten med hänsyn till reduktionen av arbetstiden, varvid erhöles en nettoinkomst i medeltal för 45 distriktslantmätare av 2 846 kr.

Härifrån drogs sedermera ett belopp av 175 kr., utgörande ersättning till distriktslantmätaren för tillsyn och ordnande av medhjälparens arbeten och erhöles så slutligen det belopp, som skulle motsvara distriktslantmätarens faktiska nettoinkomst enligt dåvarande (1909 års) lantmäteritaxa eller 2 671 kr.

Sedermera beräknades, att denna inkomst efter antagandet av kommissionens förslag till taxa (1920 års) skulle ökas med 20 % eller till i runt tal 3 200 kr.

Hava nu dessa beräkningar visat sig överensstämma med verkliga förhållandena? Föreningen har ansett, att en undersökning härom bör om-

fatta dels tidsperioden 1921—1927, dels tidsperioden 1928—1930. Till grund för undersökningen har lagts dels kungl. lantmäteristyrelsens officiella statistik, dels av kungl. styrelsen vid särskilda tillfällen lämnade uppgifter, dels 1917 års lantmäterikommissions beräkningar, dels av föreningen i övrigt inhämtade uppgifter.

Enligt 1917 års lantmäterikommissions beräkningar utgör en tjänstemedhjälparens bruttoinkomst 2 800 kr. per år. I kungl. lantmäteristyrelsens underdåniga skrivelse den 28 september 1929 angående bl. a. lönefyllnad enligt vissa grunder till tekniska biträden angives, att dylikt biträde åtnjuter i medeltal en inkomst per månad av 225 å 230 kr. eller i runt tal 2 730 kr. per tjänsteår. I samma skrivelse meddelas jämväl uppgifter angående antal tjänsteår för extra lantmätare och tekniska biträden under kalenderåren 1921—1928. För återstående två år hava samma uppgifter inhämtats ur statistiken och av överlantmätna avgivna länsberättelser.

Vidkommande distriktslantmätnas omkostnader för rit- och kontorsbiträden, kontorslokaler med lyse, värme och städning, skriv- och ritmaterialier, blanketter, instrument, kontorsinventarier, telefon m. m., så ansåg 1917 års lantmäterikommission, som ovan är sagt, att desamma i relation till 1914 års prisnivå borde beräknas till 1 929 kr. I underdånig skrivelse den 24 maj 1917 anförde kungl. lantmäteristyrelsen, att omkostnaderna borde beräknas till 2 000 kr., varav 1 400 kr. för rit- och skrivbiträde samt 600 kr. för kontorshyra, värme, lyse, telefon, rit- och skrivmaterialier, instrument och annan utrustning.

Kommissionen, som jämväl beräknade distriktslantmätnas inkomst ur det föreslagna dagarvodet — 275 dagar å 12 kr. = 3 300 kr., varifrån avdrogs 100 kr. för minst åtta dagar, som åtginge för redovisningsgöromål samt uppsättande av årsredogörelser och rapporter — framhöll i detta sammanhang, att omkostnadsbeloppet 600 kr. icke vore för högt beräknat, men antog, att biträde skulle kunna intjäna, vad som åtginge, förutom till dess egen avlöning, även till berörda omkostnader för verksamhetens bedrivande, vadan distriktslantmätarens nettoinkomst, beräknad även efter dagarvode, borde bli 3 200 kr. Vad kommissionen avsett med »biträde» må förefalla något oklart, men med hänsyn till dess beräkning av distriktslantmätarens vinst å tjänstemedhjälpare föranledes man till den slutsatsen, att med »biträde» i refererade sammanhang avsågs rit- och kontorsbiträde.

Storleken av skäligen ersättningen till rit- och kontorsbiträde angavs icke av kommissionen, men det förefaller antagligt, att den godkänt lantmäteristyrelsens ovan nämnda beräkning, att den icke finge (vid 1914 års prisnivå) sättas lägre än till 1 400 kr. per år. Penningvärdets fall, den allmänna tendensen till relativt gynnsammare kompensation härför för lägre inkomsttagare, närliggande jämförelser med ersättningen till biträden av motsvarande grad i allmän och enskild tjänst m. fl. orsaker hava emellertid vållat, att rit- och kontorsbiträdenas löneanspråk stigit till 2 000 å 2 400 kr. per år. Distriktslantmätna hava i allmänhet gjort den erfarenheten, att dylikt biträde icke kan intjäna ens sin egen avlöning jämte övriga med dess anställande förenade omkostnader såsom andel i lokalhyra, värme och ljus. Saken ställer sig också så mycket ogynnsammare, som i nu gällande lantmäteritaxa lösen för kopia av karta och avskrifter av handlingar nedsatts med belopp, som svårligen kunna exakt angivas, men på empirisk grund uppskattas till 25 %.

I fråga om övriga omkostnader, har föreningen även härom infortrat uppgifter från distriktslantmätarna.

Härvid har bemärkts, att ränta och amortering å instrument och kontorsinventarier i allmänhet beräknats till för lågt belopp. Det har ovan i denna skrivelse framhållits, att instrument- och kontorsutrustningen i medeltal medför en anskaffningskostnad av c:a 6 000 kr. Även med en amorteringstid på 20 år, som dock för vissa instrument och maskiner är för lång, kommer man upp till ett belopp av c:a 500 kr. per år. Härtill komma kostnader för årliga nyanskaffningen av snabbt förbrukad instrumentutrustning såsom måttband, stakar, lod, passare o. d. Kostnaderna för rit- och skrivmaterialier, papper och telefon variera givetvis ganska avsevärt, beroende på arbetstillgången under olika år och på expeditiöns- och målens omfattning och bliva som en följd härav större i distrikt med små och många än i distrikt med stora och få.

I detta sammanhang må framhållas, att 1917 års lantmäterikommission beräknade, att den genom tillämpandet av 1920 års mätningförfordning ökade arbetsbördan skulle kompenseras genom en procentuell höjning i taxan av 20 % eller enligt kommissionens egen beräkning med ett absolut belopp av 529 kr. per år. Kommissionen förbisåg emellertid, att samma tillämpning skulle medföra här förut refererade ökning i den nödvändiga instrumentutrustningen, vilken som synes överstiger hela det belopp, som beräknades utgöra ersättning för det ökade arbetet.

Som sammanfattning av det här anförda gäller alltså, att distriktslantmätarnas omkostnader efter genomförandet av 1920 års organisation stigit till belopp, som vida överstiger det av 1917 års lantmäterikommission till synes beräknade. Föreningen har funnit, att beloppet för perioden 1921—1927 icke kan sättas lägre än 3 500 kr. per år och distriktslantmätare samt att efter 1928 omkostnaderna än ytterligare ökats.

Vidkommande slutligen arbetstiden, så framgår av inkomna uppgifter, att densamma icke är lägre än den av 1917 års kommission beräknade.

På grundval av här refererade förhållanden bör medelinkomsten för distriktslantmätare under tidsperioderna 1921—1927 och 1928—1930 beräknas sålunda.

<i>Åren 1921—1927.</i>		Kronor.
Arvoden och ersättningar		12 528 662
eller i medeltal per år		1 789 809
Antal tjänsteår för extra lantmätare 484·2 eller i medeltal per kalenderår 69·1.		
Antal tjänsteår för tekniskt biträde 241·4 eller i medeltal per kalenderår 34·5.		
Arvoden och ersättningar i medeltal för år enligt ovan		1 789 809
Avgår:		
för extra lantmätare 69·1 år à 2 800 kr.	193 480	
» tekniska biträden 34·5 år à 2 730 »	94 185	
» omkostnader 199 × 3 500 kr.	696 500	984 165
		Behållen nettoinkomst 805 644
eller för varje distriktslantmätare i medeltal		4 048
vilket belopp med hänsyn till arbetstiden reduceras till		
$\left(\frac{2\,200 \times 4\,048}{2\,822} \right)$ till		3 155

Åren 1928—1930.

	Kronor.
Arvoden och ersättningar	5 283 797
eller i medeltal per år	1 761 266
Antal tjänsteår för extra lantmätare 192 ^o eller i medeltal för kalenderår 64 ^o .	
Antal tjänsteår för tekniska biträden 237 ⁶ eller i medeltal för kalenderår 79 ² .	
Arvoden och ersättningar i medeltal för år enligt ovan	1 761 266
Avgår:	
för extra lantmätare 64 ^o år à 2 800 kr.	179 200
» tekniska biträden 79 ² år à 2 730 »	216 216
» omkostnader 199 × 3 500 kr.	696 500
	1 091 916
	Behållen nettoinkomst 669 350
eller för varje distriktslantmätare i medeltal	3 364
vilket belopp med hänsyn till arbetstiden reduceras till $\left(\frac{2\,200 \times 3\,364}{2\,822} \right)$	2 622.

I fråga om tidsperioden 1921—1927 har som synes räknats med 199 distriktslantmätare under hela perioden. Det må emellertid anmärkas, att antalet utgjorde 200 under åren 1921—1923, vadan nettoinkomsten för distriktslantmätare under tidsperioden 1921—1927 rätteligen varit något lägre än vad ovan angivits. Därjämte måste påpekas, att i beräknade utgifterna för tekniska biträden icke ingå de rese- och traktamentskostnader, vilka en del distriktslantmätare fått vidkännas genom begränsningen av den tid, under vilken sådan ersättning utgår av statsmedel.

I detta sammanhang anser sig föreningen böra erinra därom, att vid behandling av lantbruksingenjörernas lönefråga de sakkunniga räknade med en arbetstid av 7 timmar per dag. Med beräkning av denna arbetstid komma ovan angivna inkomstsiffror att reduceras till resp. 2 761 och 2 295 kr. Då någon anledning icke förefinnes att beräkna längre arbetstid för lantmäternas än för lantbruksingenjörerna, får föreningen hemställa, att de sakkunniga vid behandling av frågan om distriktslantmätarnas inkomst av taxa taga hänsyn härtill.

Enligt gällande bestämmelser äger distriktslantmätare rätt att med vederbörande sakägare träffa överenskommelse om arvode för vissa förrättningar och förrättningsåtgärder. Särskilt bör erinras därom, att lantmäteritaxan icke är tillämplig beträffande områden, för vilka särskilda byggnadsbestämmelser utfärdats. Då antalet sådana områden inom vissa distrikt ständigt ökas, är det antagligt att där redovisade inkomster till stor del härröra av arbeten, för vilka arvode ej utgått enligt lantmäteritaxan. Föreningen har anledning antaga, att inom de distrikt, där inkomsterna äro anmärkningsvärt höga, desamma till stor del härflyta från just sådana förrättningar och uppdrag, varför det synes föreningen angeläget, att de lönesakkunniga vid granskning av från distriktslantmätarna inkomna uppgifter utreda, huruvida redovisade nettoinkomster hänföra sig till arbeten enligt lantmäteritaxan. En dylik utredning har föreningen ej nu kunnat åstadkomma.

I detta sammanhang må påpekas, att i de fall, uppdragsgivaren avtalar om högre ersättning än den taxeenliga, detta torde vara ett uttryck för

hans uppfattning, att taxan icke erbjuder möjlighet till nöjaktig ersättning för utfört arbete.

Den verkställda utredningen visar alltså, att distriktslantmätarnas nettoinkomst av taxa som regel icke uppgått till den av 1917 års lantmäterikommission beräknade. Från att före ikraftträdandet av gällande jorddelningslagstiftning hava tämligen väl överensstämt därmed har den efter denna tidpunkt med ej mindre än c:a 600 kr. per år understigit den beräknade.

I kungl. lantmäteristyrelsens underdåniga skrivelse den 23 december 1930 angives, att arbetsbördan, efter *antalet* förrättningar räknat, sedan år 1920 vuxit med c:a 40 %. Härvidlag kan invändas, att relationen mellan antalet förrättningar icke kan giva något uttryck för arbetsbördans absoluta ökning, då denna är beroende av även förrättningarnas storlek, varom säkra uppgifter naturligt nog icke stå att hämta i tillgänglig statistik. Med utgångspunkt från, att lantmäteritaxan är så avvägd, att samma inkomst beredes lantmätaren för olika slag av förrättningsåtgärder, kan man påstå, att en jämförelse mellan summorna av arvoden för åren 1920 och 1929 avslutade förrättningar även skall giva ett uttryck för arbetsökningen. Läggas dessa siffror såsom grund finner man, att den *ersatta* arbetsökningen uppgått till 30 %. Med erinran om vad här ovan anförts i fråga om de expeditionsgöromål, som äro förknippade med de mindre förrättningarna, är det sannolikt, att den verkliga arbetsökningen uppgår till av lantmäteristyrelsen angivna 40 %.

Denna ökning motsvaras visserligen av ett ökat antal tekniska biträden, som utföra den mest tidsödande delen av arbetet, men givet är, att distriktslantmätarnas arbetsbörda och framförallt kravet på intensitet i arbetet ökats i avsevärd grad. Kungl. lantmäteristyrelsen har också i ovan berörda underdåniga skrivelse framhållit, att lantmätarna påtagit sig en arbetsbörda, vartill motstycke knappast torde förefinnas inom någon annan gren av statsförvaltningen.

Efter ovan lämnade redogörelse för de ändringar, som, vad angår distriktslantmätarnas arbets- och inkomstförhållanden, inträtt efter år 1920 och de brister, som vidlåda desamma, övergår föreningen till frågan om de åtgärder, som erfordras för bristernas avhjälpande.

I sin skrivelse den 23 mars 1930 har statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet anført, att vidkommande den med utförande av lantmäteriförrättningar sysselsatta personalen påkallade den ökade arbetsbördan en motsvarande ökning av antalet distriktslantmätare, extra lantmätare och tekniska biträden. Föreningen, som givetvis icke varit i stånd att redan nu verkställa ingående utredning om behovet av ökat antal distriktslantmätare, anser sig dock böra fästa uppmärksamheten vid några förhållanden, som komma att verka i riktning mot minskad arbetstillgång. I mån som under nyttjanderätt upplåtna bostadslägenheter blivit inlösta bortfaller en arbetsuppgift, som under de närmaste gångna åren i vissa län varit av betydande omfattning. Verksamheten med avstyckning av jordbrukslägenheter från jord, befintlig i bolags ägo, har genom den nya arrendelagen blivit omöjliggjord. Erfarenheten har visat, att proceduren med sammanläggning och avstyckning i flera fall och i sannolikt ökad utsträckning med fördel för jordägarna kan ersätta laga skiften. Införandet av vägrättsinstitutet medförde att avstyckning av mark till allmänna vägar upphört. För övrigt är lantmäteriverksamheten f. n. och för obekant framtid betydligt nedsatt till följd av jordbrukets svaga ekonomiska

ställning. Slutligen må erinras därom att den jordstyckning, som av ett flertal bolag igångsattes omedelbart före jordelningslagens ikraftträdande, numera i stort sett är slutförd. Av det sagda torde framgå, att frågan om ökat antal distrikt bör ägnas en alldeles särskilt omsorgsfull prövning. Det må i detta sammanhang erinras därom att kungl. lantmäteristyrelsen i meromnämnda underdåniga skrivelse den 28 september 1929 uttalat en mening mot inrättandet av flera distrikt och i stället framhållit, att det vore ändamålsenligare att tillgodose det ökade behovet av arbetskrafter genom att i den utsträckning sådant låter sig göra uppdraga rena detaljmätningar och andra enklare tekniska arbetsuppgifter åt mindre kvalificerade arbetskrafter, d. v. s. åt tekniska biträden. Föreningen, som helt ansluter sig till denna kungl. lantmäteristyrelsens mening, tillåter sig därutöver erinra därom, att gällande bestämmelser om vikariat för vissa förrättningar äro ägnade att på ett smidigt sätt befrämja såväl arbetsprodukten som förrättningarnas snabba handläggning.

Som ovan framhållits, ansåg 1917 års lantmäterikommission, att distriktslantmätare borde på grund av verksamhetens art tillerkännas en inkomst med 1914 års prisnivå av 6 500 kr. per år. Med hänsyn till de arbetsuppgifter, som åvila distriktslantmätaren efter antagandet av nuvarande jorddelningslagstiftning och de förpliktelser gent emot det allmänna, som verksamheten medfört, samt till den ökade arbetsbördan och därav följande kravet på ökad intensitet i arbetet, synes det icke vara förmätet påfordra en mot sagda faktorer svarande ökning av inkomsten.

I fråga om förhållandet emellan å ena sidan den från statsverket utgående lönen och å andra sidan inkomsten av taxa vill föreningen framhålla följande. Vid beräkandet av inkomst av taxa måste hänsyn tagas till att dylik inkomst icke har samma värde som inkomst i avlöningsform. Taxeinkomsten lider av den påfallande svagheten att år från år vara synnerligen ojämn. Därtill kommer, att intjänade arvoden inflyta ytterst oregelbundet och ofta mycket lång tid efter arbetets avslutande. Det måste också framhållas, att distriktslantmätaren, som under alla förhållanden är skyldig att verkställa alla de uppdrag, som tillhöra hans tjänst, icke åtnjuter förmånsrätt i sakägares konkurs för sitt arvode och eventuell resekostnads- och traktamentsersättning.

Nu anförda förhållanden enbart visa i huru hög grad distriktslantmätaren är beroende av lönen. Detta beroende blir emellertid så mycket större som hos distriktslantmätaren anställda biträden, det må nu vara extra lantmätare, tekniska biträden eller rit- och kontorsbiträden, givetvis måste hava sin ersättning oberoende av om förrättningsarvodena inbetalas eller icke. Det synes därför icke ohemult begära att såväl den uteblivna inkomsten av taxa som ock den påfordrade ökningen i distriktslantmätarens totalinkomst utgår av statsmedel i form av ökad lön. Framhållas må därjämte, att ofta återkommande ändringar i taxan icke äro önskvärda och att en ökning av taxans arvodesatser ofelbart kommer att medföra krav på ökade bidrag av statsmedel till lantmäteriförrättningar.

Föreningen hoppas att med det anförda hava förebragt övertygande skäl för nödvändigheten av en förbättring av distriktslantmätarnas tjänstgörings- och inkomstförhållanden och att förbättring i sistnämnda hänseende bör beredas genom ökad lön av statsmedel. På grund härav får föreningen vördsamt anhålla, att herrar lönesakkunniga ville framlägga förslag om höjning av distriktslantmätarnas lön med sådant belopp att detta motsvarar såväl ersättning för tidigare beräknad men utebliven in-

komst av taxa som ersättning för ökade expeditionsgöromål och omkostnader för tjänsten.

Med framhållande av att, enligt föreningens uppfattning, av det herrar lönesakkunniga givna uppdraget ej framgår, att detta innebär uppgörande av förslag om placering av distriktslantmätarna i viss lönegrad å avlöningsreglementets allmänna löneplan och med uttalande av sin uppfattning, att dylikt placerande ur åtskilliga synpunkter är vanskligt, får föreningen, om så emellertid anses böra ske, hemställa, att vid uppgörande av förslag i berört hänseende hänsyn måtte tagas till här ovan förebragt utredning och framförda synpunkter.

Norrtälje den 23 april 1931.

På Sveriges distriktslantmätareförenings vägnar:

SETH D. SILÉN.

Ordförande.

Bilaga B.

Till kungl. lantmäteristyrelsen.

Sedan extra lantmätarnas förening vid ordinarie årsmöte den 24 mars 1929 uppdragit åt undertecknad styrelse att vidtaga åtgärder dels för beredande av en mera tryggad ställning åt de äldre extra lantmätarna, dels för utverkande av anslag till rese- och traktaments- samt flyttningsersättning åt extra lantmätare vid förflyttning utan egen ansökning, får styrelsen för extra lantmätarnas förening härmed vördsamt anföra följande.

De bestämmelser som för närvarande gälla för antagning av elever vid lantmäteristaten och utbildning av extra lantmätare återfinnas i lantmäteriinstruktionen av den 11 november 1927.

Enligt 74 § i nämnda instruktion skall den, som önskar vinna inträde såsom elev vid lantmäteristaten, göra ansökning därom hos lantmäteristyrelsen. Sådan ansökning skall vara åtföljd av vissa behöriga bevis.

I 75 § i samma instruktion stadgas, att lantmäteristyrelsen må bevilja elev inträde vid kurs för avläggande av lantmäterieexamen efter minst ett års väl vitsordad tjänstgöring. Elev, som i behörig ordning avlagt nämnda examen, må, därest någon anmärkning av svårare beskaffenhet mot hans uppförande icke förekommer och han icke uppnått en ålder av trettio år, av lantmäteristyrelsen konstitueras att vara extra lantmätare.

Då kursen för avläggande av lantmäterieexamen är två år, torde utbildningstiden efter studentexamen i bästa fall hittills hava varit tre år. För att kunna få förord till erhållande av distriktslantmätartjänst fordras emellertid bl. a. avlagd kulturteknisk examen. I 76 § i lantmäteriinstruktionen stadgas att extra lantmätare, som med flit och skicklighet tjänstgjort såsom sådan under två år och därunder företrädesvis varit sysselsatt med praktisk lantmäteriverksamhet, må av lantmäteristyrelsen beviljas inträde vid kurs för avläggande av kulturteknisk examen. Inträde å nämnda kurs må, där ej särskilda skäl föranleda annat, icke beviljas någon senare än fyra år efter avlagd lantmäterieexamen.

I stort sett likartade bestämmelser rörande lantmätarnas utbildning hava varit gällande alltsedan 1909 års omorganisation av lantmäteristaten.

Beträffande kompetensfordringarna för distriktslantmätartjänst stadgas i 71 § 2 mom. i ovannämnda instruktion, att förord till erhållande av distriktslantmätartjänst ej må lämnas annan än den, som

dels under fem års tid efter konstituerandet till extra lantmätare utövat lantmäteriverksamhet av sådan art och omfattning, att han därigenom kan antagas hava förvärvat säkra och pålitliga insikter i allt vad som hör till lantmäteriets praktiska utövning samt under sammanlagt minst ett år i en följd, tjänstgjort i lantmäteristyrelsen eller å lantmäterikontor,

dels avlagt kulturteknisk examen,

dels ock i utövade lantmäteribefattningar ådagalagt skicklighet, ordentlighet, nit och redlighet.

Distriktslantmätartjänsten blir i allmänhet den första och sista ordi-

narie tjänst, till vilken en extra lantmätare kan erhålla befordran. Förutom i gällande stat upptagna 199 distriktslantmätartjänster, finnas visserligen 24 överlantmätartjänster samt ett 10-tal ordinarie tjänster i lantmäteristyrelsen, sammanlagt alltså för närvarande 233 ordinarie befattningar. Då emellertid minst två av dessa, en byråchefs- och en byrådirektörsbefattning i lantmäteristyrelsen, icke behöva besättas med person, som avlagt lantmäterieexamen, och tre tjänster i styrelsen endast kunna betraktas som övergångstjänster, kan man alltså för närvarande räkna med 228 ordinarie befattningar.

De extra lantmätare som under de senaste åren befordrats till distriktslantmätare, hava i allmänhet kunnat tillgodoräkna sig en effektiv tjänstgöringstid efter avlagd lantmäterieexamen av 14 à 16 år, och denna tjänstetid kommer framdeles att snarare ökas än minskas, trots att under åren 1917—1921 endast ett fåtal extra lantmätare utexaminerades varje år. Levnadsåldern för de under åren 1919—1929 befordrade extra lantmätarna har i medeltal varit 38 år. För närvarande finnas 142 obefordrade extra lantmätare, varav 43 hava avlagt lantmäterieexamen år 1919 och tidigare och alltså kunna räkna en tjänstetid av minst 10 år. Vid en undersökning av levnadsåldern för dessa senare, har ett medeltal av 39·7 år erhållits. Under tidsperioderna 1929—1948 avgå 139 tjänstemän inom lantmäteristaten med pension, vilket blir ungefär 7 årligen. Räknar man med en avgång genom döden av 3 per år, skulle avgången bli 10 årligen. Enligt dessa beräkningar, skulle alltså de 43 äldsta extra lantmätarna kunna påräkna att bli befordrade i bästa fall inom 5 år. Avgången under närmaste åren är emellertid, bortsett från avgång genom döden 1930, 4, 1931, 2, 1932, 6, 1933, 3, 1934, 4, 1935, 4, 1936, 7, 1937, 10, 1938, 7, 1939, 6, 1940, 7.

Härav synes framgå, att utsikterna för de extra lantmätarna att inom rimlig tid bli befordrade, bliva allt sämre. Vidare har alltsedan år 1916 utexaminerats högst 12 elever årligen, men från och med 1928 antagas 18 elever årligen, och till 1929—1932 års kurs för avläggande av lantmäterieexamen har jämlikt Kungl. Maj:ts medgivande 20 elever beviljats inträde varav tre extra elever, som dock torde komma att konstitueras till extra lantmätare.

De redan nu mörka befordringsutsikterna för de extra lantmätarna, synas därför framdeles komma att bli ännu sämre. Enligt styrelsens mening föreligger här ett missförhållande. Att under 15 års eller längre tjänstetid icke hava någon tryggad ställning, synes nämligen icke kunna bidra till skapande av den rätta arbetsglädjen.

En extra lantmätare kan av lantmäteristyrelsen förordnas dels såsom medhjälpare i tjänsten hos distriktslantmätare eller viss extra lantmätare, dels såsom lantmätare ställd till länsstyrelses och överlantmätares förfogande för erhållande av förordnanden till förrättningar inom visst eller vissa lantmäteridistrikt, dels såsom amanuens i lantmäteristyrelsen, dels såsom assistent eller extra assistent vid något av rikets 24 lantmäterikontor. Som ovan anförts fordras minst ett års tjänstgöring i en följd såsom assistent eller amanuens för att kunna föreslås till erhållande av förord till distriktslantmätartjänst.

I lantmäteristyrelsens meddelande nr 2 för år 1927 har angivits principerna vid meddelande av förordnanden för extra lantmätare. Före år 1921 förflyttades de extra lantmätarna, då benämnda auskultanter, i allmänhet icke utan egen ansökning, och överenskommelse om anställning förelåg alltid mellan principal och medhjälpare. När därför bestämmelser

infördes i 1920 års lantmäteriinstruktion, varigenom lantmäteristyrelsen erhöll möjlighet att förflytta extra lantmätare utan egen ansökan, gjorde dåvarande auskultantförening en framställning i ämnet till Kungl. Maj:t, vilken framställning styrelsen tillåter sig här bifoga.

Vid de förflyttningar, som de extra lantmätarna alltsedan år 1921, då 1920 års lantmäteriinstruktion trädde i kraft, äro underkastade, erhålla de varken rese- och traktamentsersättning eller flyttningsersättning. Då dessa förflyttningar bl. a. på grund av önskvärdheten att bereda extra lantmätarna tjänstgöring inom skilda delar av landet, oftast avse rätt långa avstånd, bliva de givetvis i ekonomiskt hänseende mycket betungande. Också har föreningsstyrelsen från de flesta till ett 100-tal uppgående medlemmarna i föreningen erhållit upprepade anmaningar att söka vidtaga åtgärder för åstadkommande av lättnader i detta hänseende, enär deras ekonomi i många fall blivit undergrävd genom de stora flyttningskostnaderna.

Enligt gällande stat finnas upptagna 100 arvoden för extra lantmätare, nämligen 30 à 2 000, 35 à 1 500 och 35 à 1 000 kr. allt för år räknat. Dessa arvoden erhöles de extra lantmätarna såsom kompensation för den minskning i inkomsten, de fingo vidkännas vid sänkningen av lantmäteritaxan år 1920, då distriktslantmätarna samtidigt erhöles motsvarande kompensation genom höjda löner. Som arvodenas antal understiger antalet extra lantmätare, erhålles för närvarande i bästa fall första arvodet à 1 000 kr. efter minst ett års tjänstgöring. Efter i bästa fall 4 års tjänstgöring kan ett 1 500 kr. arvode påräknas och efter tidigast 7 års tjänstgöring ett arvode à 2 000 kr. Att 2 000 kr. arvodet för närvarande kan erhållas relativt tidigt hänger tillsammans därmed, att extra lantmätare vid förordnande såsom amanuens i lantmäteristyrelsen eller såsom extra assistent å lantmäterikontor endast erhåller 1 500 kr. arvode, varför en extra lantmätare, som en gång erhållit 2 000 kr. arvode under sådana förordnanden måste avstå detta och återgå till erhållande av 1 500 kr. arvode. Å ovannämnda arvoden utgår dyrtidstillägg enligt 3 § i Kungl. Maj:ts kungörelse den 15 juni 1923 (nr 265) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.

Förutom dessa avlöningsförmåner uppbär en extra lantmätare i allmänhet ersättning med viss procent av inkomsterna för utfört arbete enligt gällande lantmäteritaxa. Ersättningens storlek beror på överenskommelse i varje fall med den principal, distriktslantmätare eller i vissa fall extra lantmätare, hos vilken den extra lantmätaren är förordnad såsom medhjälpare. I en del fall erhåller extra lantmätare i stället för viss procent av taxeinkomsten månadslön av principalen. Dessutom erhålles tillskott till dyrtidstillägg enligt grunder, som finnas angivna i Kungl. Maj:ts kungörelse den 15 maj 1925 (nr 192).

Av de förenämnda 142 extra lantmätarna äro för närvarande 1 registrator hos lantmäteristyrelsen, 12 förordnade att uppehålla distriktslantmärtjänst, 9 ställda till länsstyrelses och överlantmätares förfogande, 2 förordnade såsom t. f. byråingenjörer hos lantmäteristyrelsen, 4 förordnade såsom amanuenser hos samma styrelse, 31 såsom assistenter å lantmäterikontor, 74 såsom medhjälpare i tjänsten samt 4 som innehava förordnanden för särskilda uppdrag, varjämte 5 för närvarande icke tjänstgöra inom lantmäteristaten.

Av de såsom medhjälpare förordnade extra lantmätarna hava 32 avlagt kulturteknisk examen, och handlagga i de flesta fall förrättningar

självständigt i egenskap av vikarier för distriktslantmätare. Tillsammans med dem som äro förordnade såsom t. f. distriktslantmätare och dem som äro ställda till länsstyrelses och överlantmätares förfogande utöva således för närvarande 53 extra lantmätare självständig eller i det närmaste självständig verksamhet. Dessutom äro 35 av de såsom registrator, byråingenjörer, amanuenser, assistenter tjänstgörande och till särskilda uppdrag förordnade extra lantmätarna berättigade att, om de därtill förordnas, utöva sådan verksamhet.

Med anledning av det stora antalet extra lantmätare, som utöva och äro berättigade att utöva självständig verksamhet och med hänsyn till de mörka befordringsutsikterna, har styrelsen för extra lantmätarnas förening ansett sig böra hos lantmäteristyrelsen värdsamt anhålla, att styrelsen måtte hos Kungl. Maj:t framlägga förslag till beredande av en tryggare ställning för extra lantmätarna. Föreningsstyrelsen har såsom önskemål uppställt inrättandet av ett visst antal ordinarie tjänster för dessa extra lantmätare. Vid bestämmandet av det enligt styrelsens mening erforderliga antalet dylika tjänster, har styrelsen utgått från det ovannämnda förhållandet, att det för närvarande finnes 88 extra lantmätare, som äro berättigade att utöva självständig verksamhet, och att minst 50 st. konstant utöva sådan verksamhet; och har styrelsen därför stannat vid ett antal av 50 tjänster.

Enligt vad det i föregående nämnts finnas i gällande stat upptagna ett antal av 30 extra lantmätararvoden å 2 000 kr., 35 st. å 1 500 kr. och 35 st. å 1 000 kr., allt för år räknat.

Styrelsen har stannat vid det förslaget att innehavarna av de 50 ordinarie tjänsterna skulle åtnjuta lön av statsverket med 2 000 kr. för år räknat. Om antalet 1 500 och 1 000 kr. arvoden minskades till 25 vardera, skulle den motsvarande ökningen av antalet 2 000 kr. arvoden för statsverket endast medföra en utgiftsökning av 15 000 kr. årligen, vartill komme dyrtidstillägg.

Med hänsyn till att nu ifrågasatta ordinarie befattningar i några enstaka fall kunde bliva sluttjänster för extra lantmätare, vilket av lantmäteristyrelsen även ifrågasatts, bl. a. vid avgivande av förslag till återbesättande av distriktslantmätarbefattningen i Uppsala läns norra distrikt den 26 februari 1927, synes innehavare av sådan befattning böra kunna få tillgodoräkna sig tre ålderstillägg å lönen med 500 kr. efter resp. 5, 10 och 15 års tjänstgöring, liksom nu är fallet med distriktslantmätare. De ifrågasatta tjänsterna synas böra kungöras lediga i samma ordning som byråingenjörsbefattning och tillsättas av lantmäteristyrelsen genom konstitutorial med hänsyn tagen till tjänsteåldern.

Vidare synes pensionslagen böra äga tillämpning beträffande här ifrågasatta befattningshavare och pensionsåldern synes böra vara densamma som för distriktslantmätare, vilken för närvarande är 65 år. Pensionsunderlaget torde därvid böra vara lönen med ålderstillägg, d. v. s. för extra lantmätare med tre ålderstillägg 3 500 kr.

Föreningsstyrelsen har emellertid räknat med att av de 50 ordinarie extra lantmätarna en del komme att tjänstgöra såsom amanuenser eller assistenter å lantmäterikontor. Det stora behovet av examinerade biträden å lantmäterikontoren vitsordades redan av 1917 års lantmäterikommission, som föreslog inrättandet av 16 ordinarie assistentbefattningar vid kontoren. Behovet av examinerade biträden å kontoren torde numera vara betydligt större och konstant å de flesta kontor. Det torde därför

kunna ifrågasättas om icke en del av assistent- och extra assistentbefattningarna borde överflyttas till ordinarie stat.

Styrelsen har i det föregående berört de många förflyttningar en extra lantmätare är underkastad. Styrelsen har utgått ifrån att lantmäteristyrerelsens rätt att förflytta extra lantmätare utan egen ansökning även komme att gälla innehavare av här ifrågavarande ordinarie befattning. Med anledning av de stora kostnader sådana flyttningar draga, i synnerhet för befattningshavare med familj, och de flesta här avsedda extra lantmätare torde vara familjeförsörjare, synes det styrelsen att det i jämförelse med andra statens befattningshavare vore en stor orättvisa om ej flyttningersättning inge bekommas. Jämväl övriga extra lantmätare synas vid förflyttning utan egen ansökning böra bekomma flyttningersättning. Styrelsen tillåter sig alltså slutligen vördsamt hemställa att lantmäteristyrelsen måtte vidtaga åtgärder för att bestämmelserna i 6 § i Kungl. Maj:ts kungörelse den 26 juni 1925 (nr 357) med tilläggsbestämmelser till avlöningsreglementet den 22 juni 1921 (nr 451) för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen måtte i tillämpliga delar komma att gälla för extra lantmätare.

Stockholm den 10 september 1929.

ERIK SÖDERBERG.

G. LJUNGGREN.

GUNNAR ARNBERG.

NILS INGMAN.

GUNNAR PERSSON.

Till lantmätarelönesakkunniga.

Den 10 september 1929 gjorde styrelsen för extralantmätarnas förening, efter vid ordinarie årsmöte den 24 mars 1929 erhållet uppdrag, en framställning till kungl. lantmäteristyrelsen med anhållan, att lantmäteristyrelsen måtte hos Kungl. Maj:t framlägga förslag till beredande av en tryggare ställning för de extra lantmätarna. Föreningsstyrelsen föreslog inrättandet av 50 nya ordinarie tjänster samt att extra lantmätare vid förflyttning utan egen ansökning måtte beredas flyttningsersättning. Dessutom ifrågasatte styrelsen huruvida icke en del extra assistentbefattningar skulle kunna uppföras å ordinarie stat. Denna föreningsstyrelsens framställning avsåg att tills vidare provisoriskt ordna de extra lantmätarnas tjänstgöringsförhållanden. Styrelsen hade då icke kännedom om att en allmän löneroglering för lantmäteristaten var aktuell. Om så hade varit förhållandet hade styrelsen givetvis från början avgivit ett definitivt förslag i ämnet. Med understrykande av vad i förenämnda skrivelse anförts får styrelsen härmed anföras följande.

Genom skrivelse den 23 mars 1930 avgav kungl. lantmäteristyrelsen yttrande i frågan till Kungl. Maj:t. Lantmäteristyrelsen anför bland annat:

»I ändamål att så långt möjligt tillgodose allmänhetens berättigade krav på lantmäteriförrättningarnas skyndsamma handläggning vidtog lantmäteristyrelsen redan år 1924 åtgärder för en ökad antagning av lantmaterielever och sedan 1926 års riksdag fattat beslut om ny jorddelningslag, utökades på lantmäteristyrelsens initiativ det årliga antalet lantmaterielever än mera. Givetvis låter det sig icke göra att vid arbetsanhopning inom en gren av statsförvaltningen omedelbart bringa upp till erforderlig numerär en tjänstemannakår, för vars utbildning fordras åtskilliga års specialstudier. Emellertid hava de av lantmäteristyrelsen vidtagna åtgärderna redan lett till en utökning av lantmateripersonalen. Under det att antalet assistenter och inom lantmateriet sysselsatta extra lantmätare vid utgången av 1921 var omkring 115, kommer motsvarande siffra efter avslutandet av innevarande års vårtermin vid lantmateriu- undervisningen att vara omkring 150 och sedan samtliga de under år 1929 eller tidigare antagna elever hunnit bliva utbildade, torde, efter avdrag för sannolika avgångar av olika anledningar, siffran hava stigit till omkring 175, vilken siffra motsvarar det nuvarande ungefärliga behovet. Samtidigt härmed har de tekniska biträdenas antal starkt ökats och kan för närvarande beräknas till omkring 110.

Det ständigt ökade arbetet å lantmäterikontoren har nödvändiggjort en betydande förstärkning av arbetskrafterna därstädes, varvid lantmateriu- utbildad personal understundom allenast för kortare tider kunnat förordnas. Efter omräkning till år av den totala tjänstetiden har assis-

tenternas antal ökats från 22 år 1921 till 32 år 1928 och 36 år 1929. Behovet av dylik examinerad arbetskraft är väsentligt större men har på grund av personalbrist ännu ej kunnat helt tillgodoses. De extra ordinarie och extra icke fackutbildade biträdenas antal har ökats från 30 år 1921 till 51 år 1928 och 63 år 1929.

Med hänsyn till den synnerliga betydelsen för allmänheten att lantmäteriförrättningarna, vilka äro grundläggande för hela fastighetsbildningen i landet, bliva utförda med tillräcklig skyndsamhet och noggrannhet, har lantmäteristyrelsen ansett det vara sin skyldighet att utan hänsyn till personalens befordringsutsikter eller andra befattningshavarnas personliga intressen tillse att lantmäteripersonalen hålles vid en mot arbetet svarande numerär.

De av lantmäteristyrelsen redan vidtagna åtgärderna för utökning av lantmäteripersonalen torde också, såvitt nu kan bedömas, vara tillräckliga för att om ett eller annat år hava fört upp personalen till en mot arbetets omfattning svarande storlek; och det lär kunna förväntas, att efter ytterligare något år ett nedbringande av arbetsbalansen skall kunna ske.

Lantmäteristyrelsen kan i detta sammanhang med tillfredsställelse konstatera, att lantmäteripersonalen å sin sida gjort allt vad den kunnat för att motsvara de ökade anspråken och för sådant ändamål påtagit sig en arbetsbörda, vartill motstycke knappast torde förefinnas inom någon annan gren av statsförvaltningen.

De sedan lantmäteriets omorganisation år 1920 väsentligen ändrade förhållandena göra emellertid ofrånkomligt, att lantmäteripersonalens anställnings- och avlöningsfrågor ånyo upptagas till övervägande.

Vad angår den med utförande av lantmäteriförrättningar sysselsatta personalen, så har, på sätt i det föregående visats, arbetsbördan efter antalet förrättningsdagar räknat sedan år 1920 vuxit med omkring 40 %. Denna siffra motsvarar i det närmaste även den av styrelsen beräknade erforderliga ökningen av denna personal, nämligen från omkring 340 (200 distriktslantmätare, 100 extra lantmätare och 40 tekniska biträden) till omkring 450 (nu 199 distriktslantmätare, 140 extra lantmätare¹ och 110 tekniska biträden). Enär man vid 1920 års organisation räknade med, att en viss relation skulle förefinnas mellan å ena sidan de från statsverket utgående lönerna och arvodena samt å andra sidan inkomsterna enligt lantmäteritaxan, samt dennas arvodessatser bestämdes med hänsyn härtill, så borde antalet löner och arvoden rätteligen ökas i proportion med den för arbetet erforderliga personalen. Någon sådan ökning har ej skett. Härtill kommer att efter den nya jorddelningslagens ikraftträdande även taxeinkomsterna minskat. De sammanlagda bruttoarvodena, som under de tre sista åren (1925—1927) före jorddelningslagens ikraftträdande utgingo enligt lantmäteritaxan, belöpte sig till i genomsnitt 1 828 889 kronor om året; motsvarande genomsnittssiffra för de båda år, varunder den nya jorddelningslagen varit i tillämpning, är 1 624 148 kronor eller alltså mera än 200 000 kronor lägre för år. Även om detta förhållande till en del är att tillskriva de svårigheter och den därav föranledda minskning i arbetsresultatet, som tillämpningen av en ny lag-

¹ Med hänsyn därtill att assistentbefattningarna i 1920 års organisation voro ordinarie tjänster har för vinnande av riktigare jämförelsegrund här ej medräknats de extra lantmätare, som äro behövlige för bestridande av assistentgöromålen.

stiftning till en början medför, kan dock den betydande inkomstminskningen icke förklarås enbart därav, särskilt som personalen under samma år ökats samt lantmätarna därjämte, i ändamål att så vitt möjligt förhindra en för allmänheten menlig tillväxt av arbetsbalansen, pålagt sig en ökning av arbetstiden, som ej i längden kan uppehållas. Till väsentlig del torde inkomstminskningen böra tillskrivas dels de alltjämt ökade anspråken på förrättningsarbetenas noggranna och omsorgsfulla utförande, dels genom jorddelningslagen ökade utredningsarbeten, protokollsföring och andra tidsödande expeditonsarbeten. Därjämte föreligger anledning antaga, att den alltjämt pågående förskjutningen i verksamheten från större till mindre förrättningar kommer att, med nuvarande taxebestämmelser, verka i riktning mot minskning av inkomster na på förrättningsarvoden.

Innan ytterligare erfarenhet vunnits, är lantmäteristyrelsen icke beredd att föreslå de ändringar i taxan, som betingas av nu berörda förhållanden.

Däremot läser redan nu böra upptagas spørsmålet om en mot den ökade arbetsbördan och arbetspersonalens storlek svarande utökning av statens bidrag till lantmäteriväsendet i form av flera löner eller arvoden. Härvid bör ihågkommas, att extra lantmätare numera vinner ordinarie anställning först genom utnämning till distriktslantmätare¹ samt att redan nu denna utnämning vinnes jämförelsevis sent. Den genomsnittliga levnadsåldern därvid har ökat med omkring tre år från år 1921 och ligger nu vid 39½ år; genomsnittliga tjänsteåldern vid utnämning till ordinarie befattning är nu 14½ år. Givetvis låter sig icke göra att verkställa några säkra beräkningar rörande huru det framdeles kommer att gestalta sig i dessa hänseenden, men påtagligt är, att en så betydande utökning av de extra lantmätarnas antal, som på sätt ovan nämnts måst vidtagas för att tillgodose allmänhetens krav i fråga om förrättningsarnas utförande, måste synnerligen menligt inverka på vederbörandes utsikter att erhålla befordran till ordinarie tjänst.

I ändamål att såväl på lämpligaste sättet utnyttja tillgängliga arbetskrafter å distrikten som tillse, att överlantmätarna erhålla erforderliga assistenthjälp, ha de extra lantmätarna måst i jämförelsevis stor omfattning åläggas förflyttning i tjänsten; kostnaden härför stannar för närvarande å dem själva, under det att statsverket inom andra grenar av statsförvaltningen i regel bestrider kostnaderna för förflyttningar i tjänsten.

Rekryteringen av lantmätarkåren är för närvarande synnerligen god och torde kunna betecknas såsom en av de bästa inom hela statsförvaltningen. Men detta gynnsamma förhållande, som till väsentlig del är att tillskriva den lockelse praktiskt arbete i det fria alltid utövar på den unge aspiranten, kan tyvärr befaras komma att snart och till allvarlig skada för lantmäteriet och därmed för rikets jordägare förändras, därest det skulle visa sig att den ökade arbetsbördan icke utlöser motsvarande löneregleringsåtgärder från statsmakternas sida.»

Lantmäteristyrelsen framhåller alltså att utöver nuvarande ordinarie

¹ Härvid bortses från två byråingenjörstjänster och en registratorstjänst i lantmäteristyrelsen.

personal 175 extra lantmätare är att anse som normalt antal. Den 1 juni innevarande år kommer antalet extra lantmätare att uppgå till 153, därav 97 vikariatsberättigade. Den 1 juni 1933 kan antalet beräknas hava stigit till 175.

Antalet ordinarie tjänster, förutom åtta tjänster i lantmäteristyrelsen, är 222, varav 199 distriktslantmätartjänster och 23 överlantmätartjänster. Levnadsåldern vid utnämning till distriktslantmätare är, såsom lantmäteristyrelsen framhållit 39½ år, och genomsnittliga tjänsteåldern 14½ år. Givet är att en ökning av såväl levnadsålder som tjänsteålder vid befordran kommer att bliva en följd av den ökade rekryteringen, om icke en motsvarande ökning av ordinarie tjänster äger rum. Olägenheterna av att vid en så hög ålder icke hava någon tryggad ställning med rätt till pension torde vara uppenbara. Det kan i detta sammanhang förtjäna påpekas att redan vid 1909 års riksdag, i samband med sagda års omorganisation av lantmäteristaten, dåvarande departementschefen framhöll, att staten borde tillse, att ej befordringsförhållandena på lantmäteribanen gjordes alltför ogynnsamma. Medelåldern för befordran till kommissionslantmätare var då 40½ år, men genom det nya förslaget komme denna ålder att kunna nedbringas till åtminstone 36 å 37 år. Enligt lantmäteristyrelsens åsikt borde målet vara att kunna vinna befordring redan vid 30 års ålder, vilket här nedan framgår. Som ett belägg på de försämrade förhållandena å lantmäteribanen, kan nämnas att antalet sökande såsom elever under de senare åren sjunkit. Sålunda var antalet sökande år 1927, 76, 1928, 53, 1929, 46 och 1930, 30.

När 1917 års lantmäterikommission utarbetade förslaget till lantmäteriets omorganisation funnos 300 examinerade lantmätare, varav 110 ordinarie distriktslantmätare, 40 extra lantmätare och 150 auskultanter. Kommissionen föreslog därvid inrättandet av 200 distriktslantmätarbefattningar och 16 ordinarie assistentbefattningar. Lantmäteristyrelsen ansåg emellertid att 220 distriktslantmätarbefattningar erfordrades, och anförde därvid bland annat följande: »I anledning av kommissionens egna uttalanden och då kommissionen uttryckligen godtagit lantmäteristyrelsens utredning angående behovet av 180 på eget ansvar arbetande lantmätare redan för den nuvarande verksamheten, hade man kunnat vänta sig, att kommissionen icke skulle hava haft något att erinra mot lantmäteristyrelsens förslag om inrättande av 220 distriktslantmätartjänster. Kommissionen hade emellertid ansett sig icke böra för närvarande tillstyrka större antal än 200 på eget ansvar arbetande lantmätare.

I denna del hade lantmäteristyrelsen svårt att instämma med kommissionen. Den förebragta utredningen såväl i fråga om verksamhetens omfattning som befordringsförhållandena syntes oförtydligt giva vid handen, att 220 distriktslantmätartjänster vore det minsta antal, som erfordrades för att åstadkomma lämpliga arbets- och befordringsförhållanden. Ännu mer bleve så förhållandet, om man toge i betraktande, att verksamheten allt mer och mer överginge att bestå av mindre förrättningar varigenom den effektiva arbetstiden bleve mindre samt möjligheten att utnyttja tjänstemedhjälpare även mindre. Vad särskilt befordringsförhållandena anginge borde med hänsyn till verksamhetens beskaffenhet målet vara att kunna bereda befordran vid omkring 30 års ålder.

Antagande av kommissionens förslag i denna del skulle sannolikt komma att leda till att lantmäteristyrelsen även efter den nya organisationens genomförande skulle anse sig nödsakad att medverka till att jämfö-

relsevis unga extra tjänstemän användes till självständig verksamhet och att därigenom åtskilliga olägenheter komme att framträda tämligen snart efter den nya organisationens genomförande.

I anledning av vad sålunda anförts och särskilt med hänsyn till angelägenheten av att vederbörande jordägare måtte kunna påräkna, att distriktslantmätaren själv bleve den, som i regel utförde förekommande förrättningar, kunde styrelsen icke underlåta att uttala önskvärdheten av att distriktslantmätarnas antal bestämdes till 220 samt att till följd därav antalet extra lantmätararvoden minskades med 20 till 80.»

Denna proportion mellan ordinarie och extra befattningshavare ansågs av ingen olämplig, men dåvarande departementschefen ansåg att man i avvaktan på närmare erfarenhet borde stanna vid 200 distriktslantmätarbefattningar. 1920 års riksdag fastställde också antalet distriktslantmätartjänster till 200 och ordinarie assistenttjänster till 16. Extra lantmätarnas (förut benämnda auskultanter) antal beräknades till 100, varför arvoden beviljades till detta antal, nämligen 30 stycken å 2 000 kronor för år, 35 stycken å 1 500 och 35 stycken å 1 000 kronor för år. Avsikten var att alla extra lantmätare skulle erhålla arvode. Emellertid visade det sig att det beräknade antalet extra lantmätare var för litet. Rekryteringen av lantmätarkåren ökades, så att extra lantmätarnas antal redan år 1922 var 118. Någon ökning av antalet arvoden åstadkoms märkligt nog icke. Styrelsen för extralantmätarnas förening gjorde med anledning härav år 1922 en framställning till Kungl. Maj:t om 20 nya extralantmätararvoden, men ehuru framställningen då mötte förståelse, ansåg sig dåvarande departementschefen icke kunna upptaga frågan på den grund att omorganisationen så nyligen genomförts. Emellertid kan föreningsstyrelsen icke underlåta att i detta sammanhang framhålla det egendomliga uti, att staten rekryterar en kår utan att föranstalta om erforderliga arvoden åt vederbörande tjänstemän, i synnerhet som avsikten varit att samtliga extra lantmätare skulle äga uppbära arvoden.

Då meningen nu är att distriktslantmätarnas avlöningsförhållanden skola regleras, d. v. s. att allmänna avlöningsreglementet skall göras tillämpligt å dessa tjänstemän, har föreningsstyrelsen funnit det ur alla synpunkter lämpligast att även extra lantmätarnas avlöningsförhållanden regleras på samma sätt. Extra lantmätarna äro givetvis sådana tjänstemän, varå bestämmelserna i 2 § a) i kungl. kungörelsen nr 356/1925 äro direkt tillämpliga, d. v. s. extra-ordinarie.

Innan föreningsstyrelsen nu går att avgiva defintivt förslag till ordnande av de extra lantmätarnas anställnings- och avlöningsförhållanden, vill styrelsen hava något berört 1920 års omorganisation och utvecklingen därefter.

Som redan i det föregående nämnts upptogs avlöningsstaten vid nämnda omorganisation 200 distriktslantmätartjänster och 16 ordinarie assistenttjänster förutom överlantmätarbefattningarna och de ordinarie tjänsterna i lantmäteristyrelsen. Därefter har emellertid 1 distriktslantmätartjänst indragits, de 16 assistentbefattningarna samt 1 överlantmätartjänst uppförts å övergångsstat, varjämte lantmåterifiskalstjänsten i lantmäteristyrelsen indragits. Av de 16 ordinarie assistenterna finnas för närvarande 5 kvar. De övriga 11 befattningarna hava övergått till sådan å extra stat. Sammanlagt 19 ordinarie befattningar hava alltså i realiteten indragits, under det att antalet extra tjänstemän ökats från år 1920 beräknade 100 till nu 153 och om två år 175. I detta samman-

hang kan förtjäna påpekas att 1917 års lantmäterikommission föreslog inrättande av en fjärde byrå i lantmäteristyrelsen med en byråchef och en byrådirektör. Dåvarande departementschefen föreslog som ovan nämnts vid 1919 års riksdag endast 200 distriktslantmätartjänster i avvaktan på närmare erfarenhet. Nu efter 10 års sådan erfarenhet visar det sig att extra lantmätarna i en förut icke anad utsträckning utöva självständig verksamhet dels såsom till överlantmätares och länsstyrelses förfogande ställda extra lantmätare, vilka av dessa myndigheter erhålla förordnanden å förrättningar direkt, dels såsom medhjälpare hos distriktslantmätare, i vilket senare fall distriktslantmätaren efter där- om gjord framställning, av lantmäteristyrelsen beviljas ledighet från handläggningen av vissa förrättningar, vilka då uppdragas åt extra lantmätaren att utföra såsom vikarie för distriktslantmätaren. Under åren 1928—1930 hava i medeltal 15 extra lantmätare varit ställda till överlantmätares och länsstyrelsers förfogande, varjämte omkring 13 stadiga- varande under dessa år uppehållit distriktslantmätartjänst. Dessutom er- höllo under år 1928 33 extra lantmätare förordnande att såsom vikarier handlägga 589 förrättningar berörande 38 lantmäteridistrikt, under år 1929 voro motsvarande siffror 36 705 och 41 och under år 1930 42 780 och 47. Härvid är att märka att dessa extra lantmätare dessutom efter sär- skilt tillstånd av lantmäteristyrelsen verkställt ett betydande antal av- styckningsförrättningar, vilka icke ingå i ovannämnda antal förrätt- ningar. Sådant tillstånd har dessutom innehafts av en del extra lantmä- tare, vilka ej handlagt andra förrättningar på vikariat. Det må här framhållas att en avstyckningsförrättning icke alltid hör till de enkla- ste förrättningarna. Det kan vid en sådan gälla att fatta beslut i en hel del frågor av ofta invecklad art.

Sammanlagt 28 extra lantmätare utöva alltså årligen självständig verksamhet med samma skyldigheter som distriktslantmätare och 42 självständig verksamhet såsom vikarier å förrättningar. Den sist- nämnda kategorien har, som ovan synes, de senaste åren ökats för varje år, beroende dels på ökningen av antalet mindre förrättningar dels på ökningen av antalet vikariatsberättigade lantmätare.

Redan 1917 års lantmäterikommission fann liksom lantmäteristyrelsen att den omständigheten att en del förrättningar handlagts av auskultan- ter på vikariat, utgjorde ett vägande bevis för att lantmåteriverksam- heten alltsedan omorganisationen 1909, varit av sådan omfattning, att därav betingats en ökning av antalet på eget ansvar arbetande lant- mätare.

Det framhölls även att förrättningarna under de senare åren minskats i omfattning på samma gång antalet ökats, och att det torde ligga i sa- kens natur, att utvecklingen för framtiden kunde väntas komma att fort- gå i denna riktning. Med en sådan utveckling följde givetvis ett ökat behov av på eget ansvar arbetande lantmätare. Det förhöll sig nämligen så, att å ena sidan en liten förbättring krävde jämförelsevis längre tid för handläggningen än en större och att man å andra sidan vid små för- rättningar icke kan använda biträden i samma utsträckning som vid stora. (Se sid. 95 i Kungl. Maj:ts proposition 235/1920.)

Föreningsstyrelsen har, med hänsyn till såväl det ökade antalet själv- ständigt verkande extra lantmätare som till den proportion mellan an- talet ordinarie och extra befattningshavare, som genom 1920 års riks- dagsbeslut fastställdes, funnit, att lantmätarkårens numerär den 1 juli

1933 motiverar inrättandet från och med samma dag av 50 nya distriktslantmätartjänster och 20 lägre ordinarie befattningar. Det är icke försvärligt att det ökade arbetet endast medför ökat antal extra personal, varigenom kårens standard givetvis sänkes. Den nya jorddelningslagen har givit lantmätarna en ännu mera ansvarsfull ställning än förut. Sålunda anför kungl. lantmäteristyrelsen i underdånig framställning den 3 september 1930 angående planläggning av tjänsteresor och besparingsreglementen samt med förslag till nytt resereglemente för lantmätare bland annat: »Distriktslantmätaren har att i sin tjänsteutövning ständigt avgöra frågor av ofta betydande ekonomisk vikt för sakägarna, och denna hans ställning såsom beslutande myndighet har än ytterligare markerats i den nya jorddelningslagen. Lantmätaren har ock att vid sina förrättningar söka ena sakägarna rörande förekommande tvister samt fatta beslut i åtskilliga för dem utomordentligt betydelsefulla frågor, varjämte han har att bevaka det allmännas intresse gentemot den enskilde genom att söka förebygga en ur allmän synpunkt olämplig jorddelning. Ofta nog måste han därför framtvinga för den enskilde kostsamma ändringar i dennes förslag till disposition av ägorna. Hans ställning är också i hithörande delar i mångt och mycket likartad en domares, och för att framgångsrikt kunna fullgöra sin tjänsteutövning kräves hos lantmätaren en betydande fasthet i förhållandet till allmänheten, varför lantmätaren i görligaste mån bör vara oberoende av sakägarna.» Vad som säges om distriktslantmätare gäller givetvis i samma utsträckning de självständigt arbetande extra lantmätarna, såväl de till förfogande ställda som de vikarierande. Att lantmätarkårens standard hålles på en hög nivå ligger alltså i såväl statsverkets som allmänhetens intresse.

Då emellertid arbetsbördan å ett lantmäteridistrikt kan vara rätt växlande år från år, har föreningsstyrelsen icke funnit sig böra nu yrka på en ökning av antalet distrikt, ehuru detta givetvis å flera län skulle vara motiverat. Då styrelsen anser det vara av största vikt att erforderlig arbetskraft skall kunna dirigeras dit den bäst behöves, har styrelsen för åstadkommande av största möjliga smidighet i organisationen tänkt sig innehavarna av dessa 50 ordinarie tjänster såsom lantmätare utan fixerat distrikt. Dessa tjänstemän skulle alltså vara underkastade förflyttning och deras verksamhetsområde förläggas till de distrikt, där arbetsanhopningen är särskilt stor. Sålunda skulle t. ex. vissa socknar inom ett eller flera angränsande distrikt kunna utgöra en sådan lantmätares verksamhetsområde och stationsorten skulle då kunna bestämmas till den centrala orten för dessa områden eller skulle enstaka större förrättningar, vilka lämpligen icke kunna uppdras åt distriktslantmätaren, handläggas av sådan lantmätare i enlighet med nuvarande bestämmelser i 35 § 4. och 5. i lantmätareinstruktionen. Vinsten av en sådan anordning för allmänheten är given, men även för staten kommer därav en direkt vinst att uppstå, så tillvida som resorna för distriktslantmätarna bliva billigare.

De 20 lägre ordinarie tjänsterna äro, avsedda att motsvara de indragna ordinarie assistentbefattningarna. Innehavare av dessa 20 tjänster liksom de övriga 50 skulle givetvis kunna sysselsättas antingen med utförande av lantmäteriförrättningar å lantmäterikontor eller i lantmäteristyrelsen. Som i det föregående nämnts frångicks vid 1926 års omorganisation av lantmäterikontoren anordningen med ordinarie assistenter, på grund av svårigheten att få dem med ordinarie innehavare be-

satta. De ersattes då med befattningar å extra stat. I underdånig skrivelse den 6 november 1929 har kungl. lantmäteristyrelsen beträffande organisationen vid lantmäterikontoren föreslagit att i avlöningsstaten måtte uppföras 3 förste- och 28 assistenter å extra stat. Under den tid innehavare av sådan ordinarie tjänst, som ovan nämnts, vore förordnad såsom assistent, skulle alltså ingen extra utgift för staten förekomma, enär i sådant fall endast lönefyllnad upp till den för sådan assistent bestämda lönen skulle utgå.

Emellertid tillåter sig föreningsstyrelsen i detta sammanhang ifrågasätta, huruvida icke förste assistenttjänsterna lämpligen böra uppföras såsom ordinarie befattningar och då placerade lägst i lönegraden B 25.

De av föreningsstyrelsen i det föregående ifrågasatta 50 högre ordinarie befattningarna, skulle kungöras lediga och tillsättas på samma sätt som distriktslantmätarbefattningarna och placeras i samma lönegrad som dessa. De 20 lägre ordinarie befattningarna skulle tillsättas av kungl. lantmäteristyrelsen genom konstitutorial, varvid tjänsteåldern bör vara avgörande. Dessa senare tjänster skulle då placeras några lönegrader lägre än de förra, dock lägst i lönegraden B 18. För samtliga dessa tjänster bör pensionsåldern vara densamma, som kan komma att bestämmas för distriktslantmätare.

Beträffande den lönegrad, i vilken distriktslantmätarna böra inplaceras, vill styrelsen framhålla följande.

Efter en grundlig utredning föreslog 1917 års lantmäterikommission distriktslantmätarlönen till 3 300 kronor jämte tre ålderstillägg å 500 kronor, vilket förslag enligt kommissionens uttalande den 7 februari 1920 innebar en definitiv löneroglering fram till år 1914. Dåvarande departementschefen år 1919 fann sig icke kunna tillstyrka högre lön än 3 000 kronor, enär hänsyn även borde tagas till fördelen av att lantmätarna efter lönerogleringen skulle äga utbekomma ersättning för publik renovation, vilken även blev 1920 års riksdags beslut. Under år 1919 och 1920 utgick tillfällig löneförbättring till distriktslantmätare med 500 kronor för år. Trots att löneförslaget såväl som den nya lantmäteritaxan avsåg en reglering efter 1914 års levnadsförhållanden, borttogs, efter av 1902 års lönerogleringskommitté därom avgivet förslag, från och med år 1921 den tillfälliga löneförbättringen för distriktslantmätarna. Sedermera har ersättningen för publik renovation enligt lantmäteritaxan genom olika bestämmelser den 15 januari 1926 och den 5 april 1928 blivit sänkt så att den motsvarar självkostnaden för lantmätarna, utan att kompensation erhållits genom löneökning. Inkomsten efter taxa har även minskats till följd av de större omkostnaderna och det genom jorddelningslagen föranledda omständigare förfaringssättet vid handläggningen av förrättningarna. Vid bedömande av denna fråga bör hänsyn alltså tagas till här omnämnda förhållanden.

När arvoden för de extra lantmätarna genom 1920 års beslut bestämdes till respektive 2 000, 1 500 och 1 000 kronor för år framhöll dåvarande departementschefen särskilt att i dessa arvoden icke vore inräknade något belopp, motsvarande tillfällig löneroglering för ordinarie tjänstemän, utan borde arvodestillskott tillkomma enligt de regler som i sådant avseende måtte bli bestämda. Då år 1921 den tillfälliga löneförbättringen borttogs för distriktslantmätarna gingo även extralantmätarna miste om denna, utan särskild motivering. När lantmäterikommissionen föreslog arvodesbeloppen till ovannämnda storlek framhölls bland annat: »Av

hänsyn till det lönebelopp för distriktslantmätare, som kommissionen ovan föreslagit, torde arvodet för extra lantmätare i lägsta klassen böra bestämmas till 1 000 kronor. För var och en av de båda högre klasserna synes en höjning av 500 kronor lämplig. Extra lantmätare i högsta klassen skulle få erhålla ett arvode av 2 000 kronor, vilket torde få anses erforderligt, när dessa tjänstemän komma att åtminstone delvis utöva verksamhet av enahanda art som de på eget ansvar arbetande lantmätnarna och sålunda böra beredas en sådan inkomst, att deras ekonomiska ställning icke medför fara för osjälvständighet.»

Såsom förhållandena nu äro utföras förrättningar självständigt av extra lantmätare som upphära icke blott 2 000 kronors utan även 1 500 och 1 000 kronors arvode. Den ökning av omkostnaderna för distriktslantmätnarna, varom ovan nämnts, gäller givetvis även extra lantmätnarna. Om hänsyn tages till den mistade tillfälliga löneförbättringen samt de ökade omkostnaderna (bland annat ökad skyldighet att anskaffa instrument o. d.) tillsammans uppgående till minst 500 kronor, skulle, med inräknande i lönen av tillskott till dyrtidstillägg, 2 000 kronors arvodet motsvara lönegrad 16 å E-ort i den löneplan som finnes intagen i 6 § i förenämnda kungl. kungörelse nr 356/1925, 1 500 kronors arvodet motsvara lönegrad 12 och 1 000 kronors arvodet lönegrad 8. Under förutsättning att de 70 nya ordinarie tjänsterna inrättas, skulle 30 extra lantmätare äga uppbära lön enligt lönegrad 16, 35 extra lantmätare enligt lönegrad 12 och övriga extra lantmätare enligt lönegrad 8.

Föreningsstyrelsen har i detta sammanhang funnit sig även böra upptaga frågan om de tekniska biträdena, när viss jämförelse gjorts beträffande sådana och de yngre extra lantmätnarna. Vad först den nuvarande sammansättningen av den tekniska biträdeskåren beträffar, utgör den ingen utgångspunkt för den standard denna kår bör erhålla. Att denna kår för närvarande är överkvalificerad, beror därpå att en hel del personer med utbildning för helt andra yrken, på grund av svåra framkomstmöjligheter inom dessa, åtagit sig göromål som tekniskt biträde. Dessa personers avsikt har givetvis varit att fortast möjligt återgå till sina respektive yrken. En del distriktslantmätare i Stockholms län anförde, beträffande ifrågasatt organisation av den tekniska biträdeskåren, i skrivelse till överlantmätaren i länet den 28 februari 1929 bland annat följande: »Det tekniska arbetet kan visserligen ofta vara av enkelt slag, men erfarenheten har visat att ett tekniskt biträde icke behärskar planläggningen och i många fall icke heller fyller måttet beträffande det praktiska utförandet i den utsträckning arbetet kräver och den ansvarsbärande principalen måste fordra. Ett tekniskt biträde kan aldrig ersätta en extra lantmätare, vartill kommer, att genom lantmätnaren jordägaren, kommer i den kontakt med den praktiska erfarenhet och det omdöme i fråga om rättslig utformning som är nödvändig för att ett erhållet uppdrag skall bli tillfredsställande löst. Det vore lyckligt om dylik kontakt kunde ernås i ännu större utsträckning än vad nu är fallet.

Att det tekniska arbetet, utfört av lantmätare, på grund av den målmedvetna planläggningen och det mera sakkunniga utförandet icke blir dyrare för statsverket eller sakägaren än om detsamma utföres av ett tekniskt biträde, efter den föreslagna organisationen, torde vara säkert.

De tekniska biträdenas för de större och viktigare uppgifterna bristfälliga utbildning, erfarenhet och uppfattning samt den brist på intresse, som oftast vidlåder tjänstemän i lägre ställning, gör att man måste

ställa sig ytterligt tveksam inför frågan om en organisation i föreslagen riktning, utan att först hava prövat andra vägar.

Vad biträdesbehovet på de mera tätt befolkade distrikten beträffar, torde intet tvivel därom råda, att distriktslantmätaren är bäst betjänad av drivna hantlangare för utförande av det tekniska arbetet.

Riksföreningen har i sin framställning gjort vissa jämförelser mellan extra lantmätares och tekniska biträdens ställning i tjänsten, avlöningsförmåner och dylikt. Vi ha icke kunnat undgå att observera att extra lantmätarnas ställning efter organisation av de tekniska biträdena, bleve ur rättslig synpunkt sämre än de tekniska biträdenas. Extra lantmätarna hava en lång och kostbar utbildning bakom sig före konstituerandet, samt få på grund av arvodenas begränsade antal åtminstone tidvis gå utan dylika samt åtnjuta ingen pension.

Med kännedom om hur svårt det är för den mindre grundligt utbildade individen att överhuvud känna sin begränsning ligger den tanken oroväckande nära att denna nya kår komme att ganska snart finna sig skickad för självständigare verksamhet och framstår i full belysning i riksföreningens skrivelse, där föreningen föreslagit realskoleexamen som kompetenskrav för att vinna inträda vid en några månader lång utbildningskurs men lika fullt anse sig kompetenta att biträda överlantmätare på lantmäterikontor med granskning av distriktslantmätares arbeten, ja, det har t. o. m. gått så långt att de ansett det tänkbart att kunna beviljas dispens för erhållande av assistentbefattning.

Nuvarande anställningsformer och avlöningsförmåner för de tekniska biträdena erbjuda, efter vad erfarenheten visat, så pass stora förmåner att inga svårigheter att erhålla kvalificerad arbetskraft förefinnas och om, såsom riksföreningen i sin skrivelse uttalat, de dugligaste komma att söka sig en annan bättre avlönad sysselsättning, så snart tillfälle därtill yppar sig, torde denna eventualitet kunna tagas med synnerligen stort lugn, ja, vi tveka icke att uttala, att denna eventualitet kunde åstadkomma en gallring bland de tekniska biträdena på sådant sätt, att den kategori, som — måhända — är den dugligaste (civilingenjörer, jägmästare m. fl.) finge tillfälle att återgå till sin egentliga uppgift, vilket, hur organisationen än bleve väl alltid komme att inträffa. Vad som återstår av den tekniska biträdeskåren efter en dylik gallring torde i stort sett innefatta personer med de kvalifikationer, som erfordras för de av oss tänkta mätningsbiträdena.

Att, såsom gjorts gällande de tekniska biträdena i en brydsam tid hjälpt lantmäteriet, och för den skull kunna hava fordringar på statsverket, är fel. Tvärtom. Lantmäteriet har i en för yrkesutövare inom andra grenar brydsam tid varit nog lyckligt lottat att äga arbetstillgång, tagit hand om dessa yrkesutövare och berett dem existensmöjligheter.

Som tidigare framhållits bör biträdesfrågan ordnas efter andra linjer än dem riksföreningen föreslagit och förhållandena inom centrala delar av Stockholms län peka emot behovet av en fast anställd skola hantlangarkår, berättigad till resekostnad och traktamentsersättning av statsverket

i enlighet med nu gällande bestämmelser, avlönad av principalen men för vilken principalen äger att av sakägare uppbära viss ersättning.»

Uti 44 § i arbetsordning för distriktslantmäterna jämte deras tjänstebiträden finnas angivna de arbeten, vilka ett tekniskt biträde får utföra. Som därav framgår, skola samtliga göromål, som utföras av tekniska biträden, verkställas efter vederbörande distriktslantmätarens eller hos honom anställd tjänstemedhjälparens anvisning i fråga om arbetets utförande och ske utslutande på distriktslantmätarens ansvar. Härav framgår att även den nytexaminerade extra lantmätaren förutsättes böra kunna anvisa tekniskt biträde arbetes utförande. Att extra lantmätaren till skillnad från ett tekniskt biträde utför sitt arbete under tjänstemannaansvar, torde i detta sammanhang även böra framhållas. Förordningsstyrelsen kan icke finna att det ligger i statsverkets intressen att nyskapa en överkvalificerad tjänstemannakår, utan anser styrelsen att den lyckligaste lösningen vore en väl kvalificerad hantlangarkår, med folkskolunderbyggnad och praktik hos lantmätare som kompetensfordringar.

På grund av vad sålunda anförts tillåter sig styrelsen för extralantmäternas förening vördsamt anhålla att lantmätarensakkunniga ville medverka till dels inrättande av 70 nya ordinarie befattningar, varav 50 i samma lönegrad som distriktslantmätare och 20 i lönegrad B 18, dels att avlöningsreglementet för icke-ordinarie befattningshavare måtte bli-va tillämpligt å extra lantmätare, med placering av 30 extra lantmätare i lönegrad 16, 35 i lönegrad 12 och övriga i lönegrad 8, dels ock att flyttningssättning under alla förhållanden måtte komma att utgå till extra lantmätare vid förflyttning utan egen ansökning.

Stockholm den 18 maj 1931.

NILS INGMAN.

LARS LJUNGGREN.

BERTIL LINDKVIST.

OVE MÖRTSELL.

SVEN FORSSELIUS.

Statens offentliga utredningar 1931

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fångvård.

Lagberedningens förslag ang. vissa internationella rättsförhållanden. 3. Förslag till konvention mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om erkännande och verkställighet av domar, m. m. [9]
Riktlinjer för vinnande av viss koncentration inom det svenska fångvårdsväsendet. [16]
Förberedande utkast till strafflag. Förräderibrott m. m. [33]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

1928 års lönekommitté. Betänkande med förslag till avlönsreglemente för extra ordinarie och extra tjänstemän, tillhörande den civila statsförvaltningen m. m. [12]
1928 års lönekommitté. Betänkande med förslag till lönerogering för landsfogdar, lappfogdar och landsfiskaler m. m. [18]
Betänkande och förslag ang. anskaffning, underhåll och drift av för tulltjänsten erforderlig fortskaffningsmateriel. [23]
Betänkande med förslag ang. vissa ändringar i riksdagens arbetsformer m. m. [26]
Lantmätarelönessakkunnigas utredning och förslag beträffande lönerogering för viss lantmäteripersonal m. m. [39]

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.

Utlåtande ang. utförelsebevissystemets verkningar m. m. [5]
Repartitionstalen för jordbruksfastighet [31]
Undersökning av taxeringsutfallet beträffande jordbruksfastighet å landsbygden vid 1928 års allmänna fastighetstaxering. [35]

Politik.

Socialpolitik.

Betänkande med förslag ang. arbetslöshetens motverkande genom beredskapsarbeten. [3]
Arbetslöshetsutredningens betänkande. 1. Arbetslöshetens omfattning, karaktär och orsaker. [20]
Arbetslöshetsutredningens betänkande. 1. Bilagor, band 1. Orsaker till arbetslöshet. P. M. ang. arbetsmarknaden och de faktorer, som bestämma dess utveckling. [21]
Utredning och förslag rörande viss omläggning av socialstyrelsens lönestatistik. [32]

Hälso- och sjukvård.

Allmänt näringsväsen.

Utlåtande över utkast till näringslag m. m. [13]
Betänkande ang. ändrad lagstiftning om mått och vikt. [36]

Fast egendom. Jordbruk med binnärningar.

Jordbruksutredningens betänkanden. 4. Betänkande ang. åtgärder för fjäderfäkötselns främjande. [6]. 5. Statistisk översikt över det svenska jordbrukets utveckling och läge. [7]
Betänkande med förslag till lag med särskilda bestämmelser om delning av jord å landet inom vissa delar av Kopparbergs län m. m. [19]
Betänkande med utredning rörande de statsunderstödda växtförädlingsanstalterna. [34]
Betänkande med förslag rörande statlig hjälpaktion ått vissa egnahemslantagare. [37]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Betänkande med förslag till lag om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker m. fl. områden. [10]
Utredning med förslag ang. premiering av välskötta mindre skogsbruk. [11]

Industri.

Ny värmeledning samt elektrisk belysningsanläggning i Nationalmuseibyggnaden i Stockholm. [8]
Normalbestämmelser för järnkonstruktioner till byggnadsverk (järnbestämmelser). [30]

Handel och sjöfart.

Provddebitering av fyr- och båkavgift samt sjömansbusavgift. [15]

Kommunikationsväsen.

Bank-, kredit- och penningväsen.

Förslag till växellag m. m. [14]
Förslag till checklag m. m. [28]

Försäkringsväsen.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Sammandrag av yttranden över 1927 års prästlönerogeringssakkunnigas betänkande rörande nya grunder för lagsiftningen om prästerskapets avlöning och förvaltning av den därtill anslagna egendomen. [1]
Utredning och förslag rörande läroböcker vid de allmänna läroverken och med dem jämförliga läroanstalter. [2]
Utredning och förslag av frågorna om ytterligare inskränkningar i den nuvarande folkskoleseminarieorganisationen samt om statens övertagande av de utav landstingen och vissa städer upprätthållna småskoleseminarierna m. m. [4]
Utredning och förslag rörande fortsättningsskolans organisation. [17]
Betänkande med förslag till huvudgrunder för en decentraliserad förvaltning av prästlönejorden m. m. [24]
Betänkande med förslag till prästlönelag m. m. [25]
Betänkande med förslag ang. den ekonomiska förvaltningen vid de allm. läroverken m. fl. läroanstalter och därmed sammanhängande frågor. [38]

Försvarsväsen.

1930 års militärvälvningssakkunniga. Betänkande med förslag till avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie personal vid försvarsväsendet. [22]
Betänkande och förslag rörande åtgärder för höjande av säkerheten vid flygning. [27]
Betänkande ang. flygstyrelsens materielanskaffning m. m. [29]

Utrikes ärenden. Internationell rätt.